

Zwierściadko

Panienek Christianskich / ku o-
benżrzeniu się w powinnościach
swoich Christianskich / teraz
nowo zrobione.

P. R. AB. 1 5 8 2.

Jał. 1. 9 23.

Kto słucha słowa Bożego a nie czyni go / ten
podobny jest człowiekowi oglądającemu się we
;wiersziedle / odchodzącemu y twarzy swej zapo-
minającemu : lecz kto skutkiem wytkonywa / ten
szczęśliwy będzie w sprawie swojej.

Łuk. 11. 9 25.

Szczęśliwi którzy słuchają słowa Bożego y strzegą go.

1. Piotr 1. 9 25

Słowo Boże trwa na wieki.

W Drukarni Theofila Adamowica.
Roku od narodzenia syna Bożego

1 5 8 2.

Drukarz do tego co z ponżrzenia y napisu wytko gani.

Moj drogi przyjacielu / Ktory tak sam mniemasz /
Jeć wolno co iedno chcesz : Abo co tydu nie masz ?
Abo się wias nie boisz Boga najwyższego ?
Je tak sobie pozwalasz śaćować każdego ?
Wolnoś ty / rzeciesz śmieć / tak komu infemu.
Wolno / pozwolić tego : Ale słuchaj czemu ?
Widzieliś dobrych ludzi co mądre śaćnia /
Chwalaco iest dobrego : a gdy źle śaćnia.
Kżac co w tym śaćnia tym wierszy pilności :
A naprawnia onych w czym trzeba z miłości.
Nie wrogaić nigdy z powlacić im wasa :
Ami tej wrzć omo chwalac z poćiąć im nosa.
Ale śćyż to czynia / w się wgladaić sami /
By tej drugim nie dali swemi postęćkami
Przyczyny bramić / robot swoich wiernych :
Nie v dobrych cnotliwych / lecz v zlych niewiernych,
Śćyż ty / gdy tak je śaćować to będziesz /
Co się tu napisalo / przymowki pozbedziesz /
Kżac odnośa wśyscy / co cudze strofua :
A sami nie lepszego nigdy nie wćia.
Panienic to tu ćwicza / w śćole Chrystusowey /
Z zdroiow słowa Bożego : nie z mgley Papićowey.
Co iestli ty niedbaś / dayże poćoy dbalym :
Boć ci iednak odeydo z poćyćkiem nie malym.
Kżay inż ty utracisz / gdy tak śćad odstocysz :
A zianecićo zbawienne w tych ććiajeććach zocysz.
Przetoż by lepieć wprzod w nie weyźrjeć bårzo pilnie :
A nie ganić z weyźrzenia / y zle y omylnie.
Bo zginieć nie omylnie.

61156

Jch Mściam Pan-
nam / Zofien y Zuzannie z Kopienniká /
Kásociankam / ziemie Lubelskiej Pod-
czaszankam zc. Marcin Czecho-
wic łaski Bożey winisznie: y w
prawdźie zbawienney
pomnożenia.

Zy piśmo s. y starzy pogańscy Pisarze (pá-
 nienti w Panu vmitowane) zgodnie zas-
 wždy prożnowanie ganiłi: przeto iż ono
 wielom ludziom / dobrze baczny y wczci-
 wym / częstokroć ku występłom / y niemocam
 zlym y škodliwym / iako ieden pilny y czuyny od-
 dzwiczny / forte rádo y ochotnie otwierało: prze-
 toż ia ná to máiac oko / y dobrze to bacząc: że nie
 tylko mlodym / y ięście nie do końca opátrzym /
 ale też y w leciech inż dobrze podeślym / y dobrze
 baczny / zdawna z wždy prożnowanie škodli-
 we bywało: (choć iażemci ia iednaś nie práwie
 do końca prac wolen: anim też iest tym z łaski Bo-
 żey / ktorzy bym siá prożnowanie w ezwanu mo-

4 2 iemus

Lyst do Jch miłości

iemu nie przystoynym bawić miał.) Dmyśliem /
 pobudzony też ná to bedać od J. M. pana oycá
 W. M. do te / tych kilká godzin / ktorem miał nie-
 co wolnieyše / zabiegáiac w czas / iesli nie wystes-
 płom y chorobam iakim škodliwym / tedy wždy
 sprośney / ktora stad roście / niżzemney gnusnos-
 ści / ná tom był obrocił: abym wam / z ktoremi vs-
 śnie mówić nie moze / łsiazeczi te mále nápisal:
 przez ktorebym ia z wždy y po śmierci z wami roz-
 mawiać / y was vstáwicznie náuczać y nápomis-
 náć mogł: á wybyście też z wždy miały przed os-
 czymá swoimi mnie iakoby vsnie mówiać tego
 do was. Zaczym y samy w tobyście sie zapráwis-
 ty / żebyście nie tylko samy siebie / ale y inże sobie
 rowne Pánienki y towarzyški także też / aż y do
 starości nápominać mogły. Boć wam to słuśnie
 y przystoynie przydzie. A z wlaścjá że iesteście
 nie tylko z zacnych rodzicow stanu śláchetkiego:
 ktora rzecz v swiata iest nie lada w wadze: ale też
 ięście ktenu y z takowych zrodzone / ktorzy z łá-
 ski Bożey wolnymi też byli / y ięście sa do czasu tes-
 go / nabożeństvá zlego y niezbożnego Rzymskiego:
 od ludzi chytrych chytrze też / przeciw słowu
 Bożemu / wymyślonego / y między nieopátrzne
 ludzi wniesionego.

Ktemu / że y wy samy / nie iesteście bez osobnie-
 go ćwiczenia y nápominańia / ktore nie tylko in-

by/

Panien Łasocianek.

By/ale y sam Pan oćiec W. M. czyni. Starając
sie oto pilnie / iakoby wam nie tylko wedle swias
ta y stanu waszego wczciwe wychowanie dal / y
máietnošcia teŝ swiatu temu słuŝaca opatrzył:
ktora iako często z czasem przychodzi / takŝe teŝ y z
czasem presto odchodzi: dla czego ia teŝ Paweł s.
niepewna nazywa / 1. Tim. 6. v 17. Ale tym wie
cey o to / iakobyście wy w boiaźni Boŝey / w po
boŝnošci / w skromnošci / cichošci / cierpliwosci y
we wšytkich inšyrych cnotašch chryšcijańskich z wias
ry żywey pochodzacych / ktore sa pewnymi kleno
tami onego przyŝlego żywota wiecznego / w kro
leŝtwie niebieŝkim z dawna zgotowanego / gdzie
iuz teŝ przed nami wšedł Jezus Chryštus poŝrze
dnił y przyczyńcał naŝ iedyny / tak były wychowa
ne / iakoby nie tylko on sam z swoimi powinowa
tymi z chwala Boŝa / poćieche brać mogli: ale żeby
teŝ y inšy / a z wlaŝczá Pánienci wedle swiatha
wczciwe / z was teŝ Pánienek dobry przyklad bra
ły: a drudzy / chociaŝ y niewierni / żeby w dzień
nawiedzenia ŝwego / patrząc na wasze s. poboŝne
y wczciwe poŝtepi / musieli w dzień nawiedzenia
ŝwego oddawać teŝ z inšymi częśc y chwale Bo
gu oycu naŝemu niebieŝkiemu: iako to sam Pan
Chryštus / w pominać wcznie ŝwe / wšty ŝwemi
wyrzec raczył. Mat. 5. v 16.

A oddać wam the kšiaŝki moie / iako za iedno
zwieršciadło

A 5

zwieršciadło

List do Jch Witošci

zwieršciadło dobrze iaśnie y prawie przezroczy
ŝte: y zewšad osobliwemi klenotami ŝlawa Boŝe
go osádzone: a to tym duchem. Nie izby w kacie
kedy porzucone / abo teŝ y do ŝkrzyneczki abo ŝaw
ki ŝchowane leŝaly: ale abyście ie często y gęsto w
rękach piáŝtowały: w nich sie wšthawiczuie iako
we zwieršciadle ogladały / czytaiac ie z pilnošcia:
y z nich sie ŝwey powinnošci ku Bogu / ku rodzi
com / y ku innym wšytkim ludziom y wiernym y
niewiernym nie niedbale wczły. Aby to co wam
ony poŝaza przyŝtoynego / ŝwitego / wczciwego /
czyŝtego / Pánu Bogu y Chryštusowi iego mileŝ
ga / wam sie záwždy podobalo: y tego byście sie
teŝ ochota ŝerdeczna trzymały: a onoby teŝ ŝerca
wasze w nádziei żywey rozwešelalo. A z wiaŝczá
gdy byście wy iuz teŝ to w ŝobie czuly / a co wia
cey / żebyście iuz to w ŝobie miały. A czego by wam
ieŝcze do tego miedoŝtawalo: żebyście teŝ ze wšer
laŝim ŝaraniem / pracuiac o to w modlitwach / tak
wšilowały / iakoby wam potym y na tym nic nie
ŝchodzilo. Jako tym / ktore byście do poŝtu onych
piáci madyrych pániem / pzedem wielkim ŝie brały:
ktore ono / nie tylko ze lámpy iuz dobrze z drugi
mi zápalone miały: ale ŝie teŝ ktemu náđ inŝe to
wáryŝki ŝwe glupie / tak w oley opatrzyły / ze o
nym lámpam ŝwym gáŝnac iuz nie dopuŝczaly:
ktorym teŝ nie trzeba bylo do przekupć biegac:

gdyŝ.

Pamięń Casocianek.

gdym już wszystko pogotowi miały. Cze y wam
potrzeba przysrzegac/ abyscie z nimi/ gdy przy
dzie oblubieniec mogly zaraz wnisc do wesela.
Mat. 25. 91.

A gdzieby y nad to / miało sie ięszce co wiecey
náydownac/ nie mowie wedle swiata y cioty y śla
chetstiey / na co tuże zawsze wrodzony wzglad
macie/ ale coby wedle chryścianstiey powinności
y słowa Bozego/wam pamiętkam Chryścianstkim
też nie należało (co łacno z przeciwney strony rze
czy tych/ktore sie kiedy zalecac y chwalic beda/ be
dziecie mogly poznac.) abyscie też tho wnetze / a
prawy z szasztem bez wšwego na inszy czas ods
kładania/precz odrzucaly. A to wszystko wedle te
go/ iako wam też zwierściadło to pokaze. Ktore
zwierściadła/ teni jest ieden między inszymi na
własnieyby wżad: iako to z onych bulatowych/ z
kryształowych y szklanych obaczyc możecie: iżby
ono y ochedostwo chwaly/ y plugastwo nąganie
nia godne/ ludziam w nim sie ogladajacym/ bez
pochlebstwa/ pokazowalo. Aby tego co zwierści
adło pokaze być ochedożnego / umialyscie przy
szrzegac: a coby zaś bylo plugawego abo nieprzy
stoynego/ umialyscie sie wyszrzegac. Abo co ty
chley / iakoz to nastusnieyba / tam sie / gdzie ono
pokaze/ o rade y pomoc ku zgladzeniu nieprzystry
ności wciekac. Boć nie macie tego być mimania
żeby

List do Jch Miłości

żeby to zwierściadło samo w sobie wszystko miało
to zamyslac / y we wszystkim cala doskonałość y
niedostatkow naprawe podawac: (gdym też za
dne nakostownieyše bulatowe abo kryształowe
samo zmaszy nie zmywa żadney zlicy / ani tranki
na glo wie abo zathyczki poprawnie / ale thylko
pokazawšy co trzeba / o poprawe y zmycie gdzie
indziej odsyla.) ale iż ia tylko po wietšey części
pokaze: rady doda: droge przed oczy wystawi: z
ktora potym do wody żywych zdrojow potrzeba
bedzie biegac. Gdzie sie dopiero náydzie cale y zu
pelne omycie y doskonała naprawa. Bo tym kšia
szkam malym/ niechce abyscie to przyczycac mi
ly/ co Bogu samemu wewnatrz przez ducha swes
go s. robiacemu/ co też y samemu slowu Bożemu
prawdziwemu należy. Do czego wszystkiego ony
wam tylko/ iako zwierściadło do wody y mydła/
droge pewna y prosta pokaza / na ktorey sie na
mniey nie omylicie. Ponieważ y ony z tegoż też
Boga rady y wżyczenia ducha y z słowa też tego/
a nie z wymyslow ludzkich sprawione być pozna
cie. A iżem ie ia zwierściadłem nazwal: tedym
tho z przykladu zachego poganstkiego filozofa
Sokratesa wczynil: (nie puszczajac onego imo
sie co teżo zwierściadło w liscie swym Jakub s.
mowi.) Ktory / gdy kiedy ktore jak i na swie cwi
czemie przyjmowal/ tedy ie pospolicie do zwier
ściadła

Panien Rasóciancek.

ściadła naprzód przywodził. Aby ci Ktorzy byli v
rody osobney / twarzy wdzięczney / miley y lubies
żney / tak sie potym zawždy rzadzili / y tak w náus
kach iego zawždy pomnażali / iakoby zaś czym
sprosnym y nieprzystoynym oney przyrodzoney
vrody y krasy nie splugawili. Ktoremby zaś natu
rą / takowey vrody y ozdoby zazrzala: (iż tak to
po filozowstwu wedle Sokratesa wymowia.) aby
zaś ci przypatrzysz sie sami sobie w ony zwierz
ściedle / y poznawszy niewdzięczność swoje / tak sie
o to starali: náuk iego chętlwie pilniac: iakoby
potym pilnością náuk / ćwiczenim / rostopnością
baczenim dobrym / vmieietnością / rozsądkiem y
mądrością cnotliwa / onego wshytkiego poweter
towic y nadstawic mogli. Iż gdzieby wzrostem /
vroda / pięknością / przysc nie mogli / aby tam wsh
dy nie tylko cnota y rostopnością przychodzili /
ale też y wieluinshych gladybow przechodzili. Y
takby v wshytkich wshedy / y wshytkim naprzodz
osobliwych onych przymiotow ćwiczenia pilnego
byli zaleceni y wshytkim przyiemni / żeby onych
przyrodzonych zmaz inż do nich żaden nie baczył:
owshemby sie nad tho osobliwey vmieietności z
cnoty złączoney (boć y vmieietność y krasa bez
cnoty v bacznym y vczciwym nic nie iest.) z pos
dziwieniem przypatrowal y ony w nich / y ich dla
nich milowal / y wielce wazył. Dla czego też oto
b yia

List do Jch Witości

y ia / tym was też zwiersciadłem swym darcie: y
ono wam zalecam: abyście sie też w nim często o
gladaiac / tego sie z niego vczyli / przez cobyscie
y ná cieie y ná duhy ochedożone byc mogly: y
przez cobyscie sie y Bogu oycu swoiemu / y Chris
tusowi małżonkowi swemu / y wshem pobożnym
podobac mogly. Wshakże vważac to macie / iakoz
nie watpie iż inż vważyc możecie / iż iako nie row
no zacnieysze iest ćwiczenie christianstkie z samego
słowa Bożego pochodzace / nad ćwiczenie Sokra
tesowe z filozofiey plynace: tak też nierowno kosh
townieysze y pozytecznieysze sobie byc poznacie to
moie ná pápietrze wypisane Zwersciadło / nad
ono iego szklanne abo krystalowe. Boć wždy ni
gdy ono y z ćwiczeniem iego znaiomości Boga ie
dnego / iednego też syna iego Jezusa Christusa / a
stad żywota wiecznego nie nabawilo nikogo / ale
ani drogi do tego żadney pokazalo: a to wam bar
zo snadnieysze / nie tylko droge pokaze / ale y do
wshytkiego thego wiernie pomoze. Gdyż náuka
zwersciadła tego moiego / nie iest zebrana z zas
dnych regul filozowstkich / abo z wystawney mą
drości światá tego: ani z kaluże smrodliwych v
staw ludzkich Antychristhowstkich: ale z samego
prawdziwego słowa Bożego. Ktorey skoro sie
wy (y kto inshy z wami) ochotnie imiecie / y we
dle niej sie rzadzic bedziecie: sami tego skutkiem
doznacie

Pánien Pásóciánek.

doznacie: że sie wam stanie wiernym przewodni-
kiem / nie tylko tu żywotowi terazniejszemu pobos-
żnemu Christianśkiemu: ale też y tu onemu ná pos-
tym przyszłemu / wiecznemu niebieskiemu. Prze-
toż wam też ná náukę zwiérsciádlá tego potrze-
bá bedzie záwždy miec bázność: ábyscie sie iey
trzymáiac / tego z inšymi wybranemi Bożymi do-
stápić mogli. Záwždy sie chroniac y práwie przed
wsytkimi takimi náukami wciekáiac / Etoreby sie
z ta nie zgadzály: ábo tey ná odpor byly. A náwet
dla vpevniénia swego lepszego / potrebá wam
bedzie záwždy zá swym milym Oblubienicem w
tropy práwie iego / iáko zá nápevniejšym wo-
dzem wiáry / nádziecie y z nich plynacego zbáwie-
nia duš / chodzić / y onego / krzyž swoy ná sie wzie-
wszy / y sámých sie siebie záprzawszy / ná každý
dzień náśládownáć. A to vpátruáiac go / nie tymi o-
czymá cielesnymi bárzo lipkimi / ale oczymá ony-
mi wnetrznymi iásnymi vmyslu wášzego. A vpá-
truáiac go inž w chwale Bogá Oycá niebieskiego /
po práwicy iego siedzacego / y miéysce wam z in-
šymi wierzacemi gotuácego. Ná ktorego przy-
šcie / iáko ná wesele narostkosniejše y napocies-
šniejše / bo też iáko ná swe práwie wlasne / pos-
trebá sie wam bedzie záraz záwše gotowáć. Aby
skoro przyidzie / y drzwi otworzy / mogli byšcie
mu / z onymi mądrymi / máiac pogotowu kágan

b 2 km

List do Ich Mílošći

ki w raku / zabiezeć: y z nim do wesela wiecznego
wnisć. A do tego wsytkiego tá też iešcže snadna
sie wam drogá poda / gdy naprzod rozšadzac be-
dzie z pilnošcia rzeczy od rzeczy: á tho tu temu /
žebyšcie vmyslu nie przykladály do tego / czego sie
potrebá bedzie wystrzegáć: á tego záš o co sie po-
trebá bedzie starać / ábyscie sie ani lekály ani chzo-
nily. Ale y tu trebá wam iešcže omyć sobie oczy:
áby šnac prze iáti niedozor / w tym sie iáka škodli-
wa omyška nie stála. A to gdy byšcie ná wielkošć
inšých ludzi pátrzac / y ná stare ich nálogi / tego
rádšey co oni lubia y czym sie báwia / nie polubily:
á tego / czym sie niektorzy tylko podli y wzgárdze-
ni v swiáta / ale Bogu mili zabáwiaia y w czym
sie kochaia / nie odrzucily: iž też to málo nie wszy-
šcy inšy odrzucáia. Ná to iešcže / chceieli byc pe-
wne tego wesela z piaca mądrych pánién / pámieš-
táycieš też iešcže y ná to / áby záraz / skorobyscie
poznály to / co iešc wedle Bogá dobrego / á to we-
dle słowa iego: žebyšcie sie thego vchwiciwszy y
mocnie y štátecnie trzymály: á zle też poznawšy
ábyscie precz od siebie bez odwloki odmiathály.
Nie miluiac nigdy škodliwego dušy / chociažby-
šie ono nalepiey ciálu podobálo: ani odrzucáiac
pożytecznego iey / chociažby to ciálu bárzo przykre
bylo. Vmieiac iešcže y to tu temu przydáwáć: že-
byscie w takim y tak zaczetym cwiczeniu ani vsta-
wály /

Zwierściadko

Pánienek Christianſkich / ku o-
beyrzzeniu ſię w powinnościach
ſwých Christianſkich / War-
cina Czechowica.

Cześć pierwsza / iest o ſłowie Bożym /
o iego zacności / pewnoſci y doſkonało-
ſci: a to przeciw ludzkim wynála-
ſtom / ktore nie piſanym ſłowem
Bożym nazywają.

Kapitula 1.

Niekolwiekby / w Pánu umilowane / przyſtało by-
ło napierwey mowić z wámi o Bogu: y tego wam
naprzod przed oczy wyſtáwíć: jebyſcie ſię w nim /
z inſyni wſytkim wſtáwkámi Bożymi / obczyrzec
iáko w iednym. napierwieyſzym zwierſcieadle mo-
gły: gdyż z niego wſytko dobre / iáko z ſródlá nieprzebráne-
go / plynie: on iest początkiem y kóncem wſytkiego dobre-
w nim y z niego iáko wſytko / ták y wy iestecie / bedac ſprá-
wa rak iego: w ktorym wſyſey iesteciny / żywiemy y ruſamy
ſoba: iáko w tym y przez tego / ktore^o chwaly pelne iest mies-
bo y ziemia: ziemia bedac podnoſtkiem nog iego / á niebo ſto-
lica iego. Jednák iſ trudno / niepod-^{obno} / y nieprzyſtoyno mo-
wić co y ſtánowíć o Bogu / wſytko / se wſytkich nápełniá-
cym

Leczi tru-
dno o nim mo-
cym

O zacności ſłowa Bożego piſanego /

wie bez ſło-
wá iego.

Przetój po-
trzebá pi-
rwey
o ſłowie Bo-
żym co pewne
go poſtáno-
wić.

Bo od ſłowa
Bożego iácz
wſy wſytko
ſnádnó poj-
dzie.

cym: trudno co myſlić o tym ktory ſam myſlámi ludzkimi
władnie: trudno co ſtánowíć gdyż on tylkó ſam umie y moze
co chce poſtánowíć: trudno ieſzcze czego wejść / gdyż od mie-
go ſámego naprawdźiwſta y napierwieyſta náuka pochodzi:
trudno ieſzcze y nieprzyſtoyno / nápomináć kogo / kárác / ſtro-
forác / gániac co ábo chwalc bez iego náuki y bez ſłowa iez-
go: Przetój iá wſytko to z ſoba rozbiéráiac y wvájáiac / y to
coby ſię o nim porzadnie / y o náſym przeciro niemu porwino
wáctwie / mowić miáło do ſerca przypuſzczáiac: obacylem
rzecza być ſuſtna y wielce potrzebna / jeby ſię naprzod o ſło-
wie iego nieco mowilo / y co pewnego poſtánowilo: áby ták
zá tym moglo ſię teſz z tegoſ ſłowa Bože^o / o nim ſámym / y o
náſym przeciro niemu záchorwaniu ſię / pewnego co poſtános-
wić. Bo o ſłowie Bożym / to zá ieden fundament káždemu w
ſiebie poſtánowíć trzeba: iſ nád nie nie máſz nic pewnieyſze-
go: nic doſkonałſzego: nic poćieſnieyſzego: nic pozyteczniey-
ſzego. Gdyż ieſliby tego w ſobie kto pi-^{rwey} nie miá / jeby cále
ná ſámym tylkó ſłowie Bożym przeſtáwáć nie myſlił: ábo mu
nie wſáiac / ábo go zá doſtonale y prawdźiwé ſłowo Bože nie
znáic: tedyby táktemu trudno co z niego podawáć: prozno-
by z niego tákiego nápomináć y náuczác. W niweczby ſię ſtá-
ranie / w niwecz práca ták owa obroćić muſiáta. Jeſliż záſie o
nim dobre bedzie rozumienie: cále ná nim záſádzienie: zupelne
wſpoćoienie: iáco bedzie z tákim / nie tylkó poczáć co / ále
teſz y ſeješliwie ſkónczyć. Bo ſię pi-^{wie} nie obroćić w niwecz
ſtáranie: nie zgine teſz márnice y robotá: áni ieſliby ktora z wo-
ley Božey przyſtá y wtráta.

Aby tedy to káždy z wámi ſpołecznie obaczyć mogli / iáko
o ſłowie Bożym rozumieć potrzebá: tedy oto tu inſz o nim / zá
pomoca Boža / iáko bedzie moglo być náſnádnicy y ná krot-
cey / mowić ku wáſemu dobremu bede. Aby to w glowách zá-
lożywſy / wſytko teſz to / bez wſelákiey watpliwoſci / od was
wvájano y przyimowano bylo / co ſię iedno porzadkiem
ſwym z niego podawáć y potáżowáć potym bedzie.

Kap. 2.

Przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

Kapitula 2.

2

Słowem tedy Bożym/to tylko samo właśnie y prawo-
 dźiwie/nazywamy/y nazywać y za takie mieć y siebie
 mamy / co iedno w Księgach starego y nowego przy-
 mierza nam iest na piśmie zostawiono y podano. A na to pa-
 mietać zaraz potrzeba / iż podano od Boga samego przez
 Mojżesza/to co ku staremu / a przez Jezusa y Apostoly iego
 to co ku nowemu przymierzmu należy.

*To samo iest
 właśnie słowa
 Boże ktore ma-
 my w księ-
 gach starego
 y nowego przy-
 mierza.*

Z ktorzym słowem Bożym/ albo piśmem s. iako spólku nár-
 wsem całego y doskonałego nie maia / ani mieć mogą: tak
 też ani składane ani równane być maia/ słowa y piśma wszyt-
 kich inszych y nauczeńszych ludzi:(gdyż y one ktore pospolicie
 Apokryfa zowa od nich sa dalekie)choćiażby też pod czas w
 niektórych cześciach świadcetwy z samego słowa Bżego

*Z piśmem
 tym s. żadne
 insze piśma
 nie mogą być
 równane.*

przypstrzone/ iako wrona pąpuzanym pierzom/y w hawtowa-
 ne były. A to prze ty przyczyny. Pierwsza/ że nigdy kałol z pfe-
 nica w iedney wadze y cenie zrownane być nie mogą. Wroza/
 iż każda mowa ludzka choćiaż naozdobnieysza / przed sie zá-
 żdy ma w sobie wiele niedostatkow / co inż o Bożey rzeczono
 być nie może / przeto z nia za iedno spólku stać nie może. Bo
 przed sie każdy człowiek kłamca / przyleglá nu omylnosc: a
 Bóg záwždy prawdziwy: ktory sie nigdy w niczym nie omyla.
 Trzecia/ iż gdyby tak kto dumac smial/ żeby mowa albo slo-
 wa ludzkie/ ktore czeszo na wiatr bez skutku wypuszczane by-
 waia / miały y mogły być z słowem Bożym skutecznym zro-
 wnane/ tedyby stad lácno to wrosć mogło / żeby sie mady y
 wczony przeciw bogu nádymal: prostak zaś człowiek aby mia-
 sto Boga wazyl: a drugiby o słowie Bożym za ta przyczyna
 lácno zwarpil/y lada za przyczyna onymby potym pogardzil.
 To iedno wchwyć w sy/ że do słowa Bżego może co z potrze-
 by przydać: albo i iako ciemne / a zupełney iasności w sobie
 nie maiace / skod inad nabyta swiatłoscia oswiecać y obja-
 sniac. Jakoby to iednak nie co innego bylo / iedno chceć
 przy słońcu swiece y pochodnie postawit w sy albo ie z nim zro-

*Dla tych
 przyczyn.*

*Kto mniema
 iż może przy-*

c

wnać

O zacności słowa Bożego pisanego/

*dać co iasno-
 ści słowu Bo-
 żemu, ten mo-
 że y słońcu
 przyczynić
 swiatła.*

wnać/ albo choćiaż nie równiac/ iednak iasności mu przydać.
 A to mowia dla tego / że przeciwnicy słowa Bożego / chrus-
 dnosć temu słowu Bożemu przyczyniać / y nie całe y dostos-
 nale wszytkiego ku wierze należacego opisanie zadawiać/ os-
 no wrzćomo napelnic y objaśnić chca/ albo iż to mogą y umie-
 ia wczynić obiecuis: ano pod tym płaszczykiem błedy swe ias-
 dowite y skodliwe rozsiewaia.

*Słowo Boże
 iest trudne y
 nie trudne.*

Alé aczkolwiek to prawda iest z iedney strony/ iż słowo Bo-
 że trudne iest: wśakże też y to nie mniemy z drugiey strony pra-
 wda musi byc/ że nie tylko trudne nie iest/ ale iest lácniuczkier
 bo bázro iasne: całe/ zupełne/ doskonałe. Bo iż trudne iest: tes-
 dyć nie inszym trudne/ iedno tym ktorzy gina: ktorzym też iest

*Komu tru-
 dne iest y dla
 czego słowo
 Boże.*

wonia ná śmierć. Potym trudne iest y onym wszytkim / kto-
 rzy wola wierzyć kłamstwu wiecey niż prawdzie: ludzkim w-
 stawam / y miściernie/ a pod czas też y bázro sprośnie y nieczes-
 mnie wplecionym plotkam / niż się zyrze y po prostu podaney
 prawdzie zbawiemey: w tymże słowie Bożym porzadnie opi-
 sany. Ztemu iestże trudne iest y onym wszytkim / ktorzy sie
 wola wyrozumienia iego wejść od ludzi sobie w skłásie y bles-
 dzie rownych/ niż od Boga samego: y niż od mistrza y wykła-
 dacza ná to od Boga danego Jezusa Chrystusa. Iestże y oz-
 nym trudne iest / y záwždy trudne bedzie: ktorzy w sprośno-
 ściach cielesnych grubych / iako swinie w kałuży błotney le-
 żac / y z ludzina też inszymi plugawcami spólkuac/ przed sie sie
 rzćomo do słowa Bożego wciekaia: ono też pod czas pilnie
 czytaia: o nim rozmawiaia / y o wyrozumieniu iego gadaia:
 a przed sie żadney po sobie odmiany ku dobremu nie pokázur-
 lac/ trudności przed sie słowa Bożego základaia. Przeciw-
 to ktorym też ono duch s. mowi: A złośnik owi rzekł Bog-
 Coż tobie [poty] je ty opowiedasz wstawy moie: y bierzysz mo-
 je przymierze do wst swych: A ty nienawidzisz kárności: y po-
 rzucasz zá sie słowa moie rz. o czym támiże daley. Psal. 50. 7
 16. Jakim y Christus w dzień ostátczyn rzecze: edstapcie o de-
 mone ktorzy czynicie nieprawosc: boćiem was nigdy nie znal.
 1111.

61156

Przeciwnie pisanemu Papieskiemu.

Mát. 7. v 23. Nád to/trudne iest tym / ktorzy do niego rozum swoy y skolne filozowstie ćwiczenie przynosa: Takze y onym / ktorzy starych onych wykładow ludzi zawiedzionych násláduia: á zadnym sie ich sposobem oduczyc niecha: ale iá to ślepi za ślepymi tej drugimi: abo iáko mlode kózy za stárymi/ pedem wielkim/ nie pátrząc ná dol kthory zá plocem iest/ prze kthory ślaczá/ biejsz oslep práwie: y takze za drugimi w tenże dol/gruby ch y zázášliwych smrodow pelny/záraz wpadáia. Jeseje y nád to wšytko trudne sa/ y trudne musz być/ wšem madrym y rostropnym ludziom wieku tego: á to dla tego / je sam Bog tháie mnié krolestwa niebieskiego w słowie tym ié° zamkne one náporząd práwie zá krywa: z czego go Pan Christus chwali. **Mát. 11. v 25.** Gdyz madrość swiá tá tego / glupstwem iest v Bogá. **1. Kor. 3. v 19.** Ktory teź sam w śaleństwo obráca swiá tá tego madrość: á obiera to/ co iest ná thym swiećie glupiego: aby medrki záwstydá. **1. Kor. 1. v 20. 27.** Takze żadna miára cłowiek / iáki iest sam przez sie dušá żywiácy abo bydlecy / poiać nie moze tych rzecy kthore sa ducha Bozego: bo mu sa iednym glupstwem: y porozumieć ich nie moze: iž ony duchownie máis być rozszé dzáne. **1. Kor. 2. v 14.**

Skąd inż nie tylko to nákrótce poznáć mozećie/ komu trudne iest słowo Boże/ y trudne záwždy bedzie: ale teź y tego sie ślad wejść mácie/ w tym sie pilno obejšrzec / y ná to záwždy pámietać / dla kthorych oco przyczyn / y kthorym teź ludziom trudne zostawa to słowo Boże. Abyście sie y wy śamy tego teź záwždy nie ledá iáko wysłrzegać rniáły/ záczym thá trudność chodź: jeby teź śnáć/ czego Boże wchowa y wram trudy dny sie nie stálo: á o tym teź záś z drugiey strony záwždy obmyśláć y tego sie mocnie trzymáć/ záczym iánie / y komu iánie bywa.

Kápituła 3.

Wiem rzekł / ze trudne iest słowo Boże / y pokazalem to nákrótce z śamey prawdy / iž cák iest / z iedney strony te dy wój teź tu teraz z drugiey strony / to pokazowác bede

*Strzedz sie
wiznym try
bá tego zá-
czym chodź
trudność slo-
wá Bozego.*

*Iž iánie iest
słowo Boże.*

O znacności słowa Bozego pisanego /

com teź powieđział o tymże to pisanym słowie Bozym / iž ono trudne nie iest / y to° teź trudne nie iest. A pokazowác to bede dla te° / aby kto nie brał sobie ślad przyczyny odbiezenia abo porzucenia słowa Boże / iž to iest trudne / á obroccnia sie do wymyślnego słowa ludzkiego: to iest / do wstaw / wynálastwo regul y dekrétow Bogu y wiernym Christianom obmierzle go terázniejszego koscioła Rzymkiego. Gdyz tego żaden násprosniejszy ludzki wstaw obrońca / záprzeć z dobrym sumniem: abo teź y dla tego jeby go záraz nie poznano być bezbożnikiem / nie moze / jeby słowo Boże piane nie málo być prawdziwe: nie málo być ludziom od Bogá dla pozná nia drogi zbawienney y dla ich oświeccnia y oczyszcienia po- dáne. Poniewáż / iáko Páwel s. mowi Ewangelia Christus sowa / iest mocá Bóža ku zbawieniu káždemu wierzącemu. **Rzym. 1. v 16.** Mowá Christusowá iest kthora oczyszcia. **Jan 15. v 3.** Abo táka / iáko o niey Piotr s. z inszymi wiernymi y śtátecznymi powieđział w Zápernáum mowiac do Christusá. Do kthogój Pánie poyđsiemy: słowá máš żywotá wieczne go: **Jan 6. v 68.** A to wšytko ślad: iž onáž to mowá Christusowá / nie iego mowá bylá: ale mowá onego Oycá kthory go był pošláł. **Jan 14. v 24.** iáko teź y sam o tymże ná inszym niey scu mowil / do kthogój Oycá swiego w ty słowá. Oznaymlem (Oycze) imie twoie ludziom kthores mi dáł z swiá tá: twoie byli y dales mi ie: á mowe twoie záchowáli. Teraz poználi / iž wšytko coś miie dáł od ciebie iest. Abowiem słowá kthores mi dáł / dálem im: á oni wzięli: y poználi prawdziwie / jem od ciebie wyszedł: y wwierzyli jeś ty mnie pošláł **Jan 17. v 6.** Poniewáż tedy mowá Boża / abo słowo Boże ná tho iest ludziom podáne / jeby przez nie oczyszcieni byli: jeby żywotá wiecznego przez nie / odradzáiác sie z śtárego cłowieká w nowe go / iáko toż słowo Boże ná inszych mieyścách swiádeczy **Jan 3. v 3.** **Ják. 1. v 18.** á **1. Piotr 1. v 23.** dostawáli: iáko przez to kthore iest mocá Bóža ku zbawieniu káždemu wierzącemu. A nád to / iž dla glupich swiá tá tego ludzi kthorych sobie Bog obrot

*Moc Ewán-
gelii Christo-
wey.*

*Mowá y slo-
wá Christo-
we Boże były
słowá.*

*Iž dla prosta-
kow słowo Bo-
że iest podá-
ne tedy tru-
dne być nie
moje.*

Przeciwnie piśnianemu Papiestkiemu.

obral (iako sie w przeszley Kap. pokazalo) iest podane: Bo/ iako Apostol mowi/ iŝ gdy swiat w mardosci Bozey nie poz/ znal Boga przez iego mardosc/ w podobalo sie Bogu przez glupie przepowiadanie zachowac wierzace. 1. Kor. 1. v 21. A przepowiedanie to nie ktorec inŝie iest/ iedno nauka Apo/ stolska/ to iest/ to czego omi wŝnie y przez piŝanie uczyli. A to ra nauka nie byla/ ani iest od ludzi daleka/ zeby iey w Rzy/ mie albo gdŝie indziej szukać potrzeba: iako ono Pawel / z Moysesza wziarowŝy pochop/ mowi Rzym. 10. v 8. Blisko cie bie iest slowo to/ w wŝtach twoich/ y w sercu twoim 5. Moy. 30. v 14. to iest/ slowo wiary ktore powiadamy zc. Jako teŝ y Piotr s. mowi/ Tŝ slowo Boze trwa na wieki: ktore (po/ wieda) wam iest opowiadane 1. Piotr 1. v 25. Tedy tego ka/ zdy/ za takim rzeczy tey obwarowanim/ rad nie rad pozwo/ lic muŝ: ze to slowo Boze w piŝmiech s. nam podane/ o kto re nam idŝie / zadna miara trudne być nie moŝe. Bo gdyby trudne bylo/ iako Antichristowi naieumnicy twierdza: tedyby nigdy jeden nie mogl być przez nie oŝwiecony/ nie mogl być odrodzony: nie moglby żywota wiecznego dostapic: A takby sie nieprawdziwe być w swyich obietnicach piŝmo s. znalazlo: y lepszyby zgotal onego nie zalecac / albo tak nadobnie o nim wŝty nie mowic / ale ic zgotal iako zle zganic y odrzucic: wŝli ono tak zalecac y iemu swiadectwo slowki tymi okragly/ ni wydatac ono przedŝie skutkiem lzy/ hanbic/ y prawie lu/ dziom z reku wydzierac. Bo chociaŝ by sie to pozwolilo ze do bre iest/ ale trudne zgotal y malo ktorym znaiome: bo iedno samym uczyonym Koŝciola Rzymŝiego Filozofom: tedy/ ies/ luby kto mogl przez nie żywota wiecznego dostapic: tedy mo/ wie pewnie nie kto inŝy/ iedno skoluy Filozow: ktoryby teŝ dobrze wyklady Filozofow Boga Rzymŝiego umial. Ale poniewaŝ sie to iasnie pokazalo / iŝ glupim Bog y malucz/ kim obawia tajemnice swe: a te tajemnice w tymje to slowie iego sa: tedy to slowo Boze trudne być nie moŝe. Bo ktoby mu iŝeŝe/ teraz zwiastaja pod nowy przymietzem/ trudnosc

*Gdyby tru-
dne bylo slo-
wo Boze tedy
by jeden pro-
ŝak nie byl
zbawiony.*

*Kto mowi iŝ
trudnosc*

6 3 to przyczyta

4

O znacności słowa Bożego piśnianego/

*słowo Boże
ten Chrystuŝo
wi z Pawlem
nieprawda ja
dacie.*

te przyczytać chciał: iako mu ia Koŝciol Rzymŝi z Filozofa mi swoimi przyczyta: tenby/ za zdanim myni / nie co inŝego czynil/ iednoby Pawlowi s. Klamstwo / y z Chrystusem zada/ wał. Gdyŝ Christus Bogu Oycu swoiemu dziekuie z obia/ wienia iego rzeczy niebieskich malucz/ kim / ktore zakryte sa przed mardymi y rozumnymi. Mat. 11. v 25. A Pawel zas to twierdzi na kilku miyscach: ze tajemnica od wiczych/ czasow zamilczana/ iuŝ iest swietym Bozym obawiona Rzy. 16. v 25. Efe. 3. v 9. Kol. 1. v 26. Tit. 1. v 2. A to iŝeŝe ku te/ mu przydaie/ o sobie y o swyich towarzyszach mowiac. Tŝ my powiedamy mardosc Boza w tajemnicy/ one zakryta/ ktora Bog przyŝrzal przed wieki ku chwale naszey. 1. Kor. 2. v 7.

*Komu nie tru-
dne slowo Bo-
ŝe.*

Muŝi tedy tego naupornieŝy wymyslow ludzkich forys/ tarz pozwolc / ze nie trudne iest slowo Boze. Ale y tego pos/ luchaycie komu wŝdy trudne nie iest. A toli nie trudne iest lu/ dziom w swiaty podlym: ludzjom w swiaty glupim/ prostac/ kom/ dzieciam y nieumietnym: ale z drugiey strony ŝczyrym y wietnym: bog oboynym y poboŝnym: y Bogu milym. Za ia kie mianowicie Christus Pan Bogu Oycu swemu dziekuie: ze im obawil swe tajemnice: iako sie wyŝŝey rzeklo. Na kto rych teŝ samych ŝercach samje prawa swe piŝe/ Jere. 31. v 31. ŝeb. 8. v 10. Na ktorych sam patrzy: a oni teŝ drza na kŝdze slowo iego. Eza. 66. v 3. y ktorych sam nauczaj: y do Christu sa syna swego poŝiaga/ y onemu ie oddawa Jan 6. v 45. 37. 44. zc. Ale y tu trzeba wam we zwiertsiedle sie w tey mie/ rze obeyrzec: iesli teŝ w was iest ta prostota: iesli ta ŝczyrosć y bog oboynosc: abyŝcie sobie tym bezpiecniemy tŝŝyc mogly o Bogu / ze ten on sam was wyuczy y Christuŝowi swoiemu odda. Ale sluchaycie daley rzeczy zacjatey.

*Dotwiadcza-
nie samych ŝe-
bie ludzjom
potrzebne.*

Nie trudne iŝeŝe iest/ y nigdy trudne nie bedŝie slowo Bo/ ze/ ku poznaniu drogi zbawienney wŝytkim prawdzimym/ chociaŝ prostym/ uczyom Christuŝowym: ktorym teŝ on sam zmyŝl tu wyrozumieniu piŝu s. otwarza Lut. 24. v 45. y sam zmyŝl dawaj: abyŝmy poznali onego prawdzwego [Boga] 1.

Jan

Przeciwnie pisanemu Papiestwu.

Jan 5. v 20. Nie trudne ludziom odrodzonym: samych siebie / od roskiego splugawienia ciała y ducha / oczyszczać: tak iako mówi Paweł 2. Kor. 7. v 1. a swietobliwosc w boiazni Bozey wytkonywajacym. Ktorych my bezpiecznie duchowymi (ale nie według Papięza co tylko cechowane przez golenie duchowymi zowie: Lecj wedle zmyslu słowa Bozego / wsfytke wierne y pobożne chwalce Boze / Christusa (za owieczki oddane) nazwac mozemy. O ktorych ono tak Apostol pise: Duchowny wsfytke rozsadza: a sam od nikogo nie bywa rozsadzon. 1. Kor. 2. v 15. Abo ie teź nazwac mozesz my pomazanemi: ktorych ono ichze pomazanie nauca: iako o tym mowi Jan 8. tymi slowy: Wy macie pomazanie od o ne. 6. y wiecie wsfytke. 1. Jan 2. v 20. A troche nizy tamże v 27. Pomazanie ktoreście wy wzieni od niego trwa w was: a nie potrzebuiecie / aby was kto uczył. Ale iako toż pomazanie uczy was o wsfytke / a iest prawdziwe / a klamliwe nie iest / a iako nauczylo was / w nim trwac bedziecie. Kto tedy z wiernych Bogu / y na samych wyrokach iego przedstawia cych odradzac sie bedzie: wiekaiac od splugawienia ktore iest na świecie: Kto sie / mowie duchownym stanie: Kto teź pomazanie od Boga / przez Jezusa Christusa / wezmie: temu pewnie nigdy slowo Boze trudne nie bedzie: ten pewnie do Rzymanie poydzie: nie poydzie do zadnych skolnych Silozofow: ani do tych traszniejszych nowych Zakonnikow / ktorzy sie Towarzystwa Jezusowego nazwaja: ktore niektory Jezuwitami / drudzy Jezuitami zowie (ktorzy ono nie slowem prawdziwym Bozym ludzi naucaja: ale ie wymyslennymi bajkami namiac / onymi sentencyjami na karteczkach spisane: mi / ktore im rozslaja / paciorkami / w ktorych trzy jameczki zawieszaja / chocac pewnie aby ich panny y panie nie zapomniały. Do tym narwiecy takie rzeczy posylaja / y onymi obrazkami w rog za stlo wyprawionymi / ktore za idne swiatosci przedaja / zabawiaja / rozsadzajac ie y niewinnym panienkami na spiacz nosiac.) gdyz wlasnie wedle iest na Boga / a was

Ktorzy sa do chowni y pomazani.

Pomazanie wiernych w czym nie Anichrytomu Filozofowie.

Duchowny a bo pomazany nigdy do Ryma po wyklad slowa Bozego nie poydzie.

Zawieszanie obrazkow w rog swiatosci

O znacosci slowa Bozego pisanego /

sadku zdrowego nazwaniby mogli byc Jezubitami. Poniewaz wymyslami swoimi / obluda swa / czarami tymi swoimi / y filozofia swa / nie co innego czynia / iedno srodze naswietse go syna Bozego Jezusa Christusa Pana naszego bija: wsta wiecznie go policzkuta: a to klamajac na imie iego: gdyz nie temu ucnie / ale sobie / y z maitnosciami wielkimi / zgronadzaja: y klamajac na imie iego / przepysne sobie palace buduja: Gdyz Christus y glowy nie mial kiedy sklonic. Owszem bedac bogatym / stal sie dla nas wiernych swych ubogim 2c. Mat. 8. v 20. 2. Kor. 8. v 9. Ale y to nie: wiecy Jezuitami beda: mnie na tym nie: onym teź to nie nie pomoze.

A mowie ieszcze nad to / iz Kto iedno od Boga bedzie mial obiawienie tajemnic iego: abo po prostu od Boga wynuczony bedzie: ten iuz do Rzymsticy Kacholiki nie poydzie: nie poydzie do Oycow: nie poydzie do consensu / to iest do zgody a bo do iednoty / Ktora sie teź zwykli zakladac. Ale wierzac temu mocnie / iz Bog sam iest Ktory tajemnice obiarwia: Ktory sam ludzi nauca: y przez Jezusa Christusa syna swego zmysl ku wyrozumieniu pisma s. dawaj: do samego sie Boga wieciecze / y w trudnych pismiech slowa iego / od niego z samego wyuczony bedzie. A Ktemu / y tego zarozdy przystrzegac y pilnowac nie zaniedba / zeby nie mial niektorymi laicyjskimi / pospolitnymi y prostymi / trudniejszymi y rzadkimi / abo tych ktore pod nieiatku pod obienstwem podane sa / wykladac: namniey sie na ludzki / chociaż nasubtylnieyszy / wyklad / prawdziwie zbawienney przeciwny nie ogladajac.

Nie trudne ieszcze iest slowo B O Z E y tym / ktorzy sie vprzeymie w samey tylko prawdziwie sczyrey y prostey Kochania ktorzy slowa Bozego ku chwale swey / ku pozytkowi swemu / ku zwyciestwu nad drugimi / nie uzywaja: owszem swoy wlasny zmysl y rozum / chocac y dobrowolnie / pod postulacystwo temuż slowu Bozemu / poddawaja. A zarozdy przed sie z pilnoscia w tymże to slowie rozmyslaja. Psal. 1.

A wam teź tedy slowo Boze trudne nie bedzie / chociaście mlode /

Do samego Boga o wyrozumienie trudnych miejsc slowa Bozego wierniste wiekai.

Przeciwnie piſanemu Papiſkiemu.

mlode / y ſtann białogłowiſkiego (ktorym wiec poſpolicie /
wodzowie ſlepi ſlepych / do Kadzicie zwykli poſazować) gdy
ſie go wprzeczynie rozmiſluiecie : gdy ie tej ſobie z Dawidem za
pochodnia nogam ſwym wyſtawicie. Pſal. 119. v 105: gdy iea
ſie nad to wſytko z goracemi modlitwami / do Boga ſa
niego / przez Jeſusa Chryſtusa / wciekac ſie o wyrozumienie ie
bedzicie. Nie trudne bedzie / gdy cale do niego ſamego / a nie
do czego inſzego / ſercá wſſe przykłonicie / a o iego zacnoſci
y doſkonaloſci dobrane trzymac bedzicie. Bo ſam Bog iako
obiecá / wam porzadnie y chetliwie tego ſukcaiyacym daná
leſc te zbawieniu perle / E chorey nigdy nie nayda ci co iey w
ſproſnym gnoin wſtaw ludzkich / imo to ſamo ſłowo Boze ſu
kaia.

Kapitulá 4.

Qto was nie niechay nie obraza ani obruſia / ze tych wies
cey ieſt / ktorzy to inaczej rozumiecia: inaczej o tym mo
wia: inaczej wezja y piſa. Pamietaycie / y ná to jeć cia
ſua ieſt forta y droga waſta / ktora do żywota wiedzie / a iſ
ich tej málo ieſt / ktorzy ta naydnie / y ktorzy nie chodza. Mat
7. v 14. A tak wy radſey uſlucyć / iakobyſcie ciáſna droga
chodzyli. Luk. 13. v 14. Pamietaycie ieſcje / zeć nie w wielko
ſci / ani z wielkoſcia obiecá być Chryſtus / ale goſziby ich
dwa ábo trzy zgromádzonych w imie iego bylo. Mat. 18. v
20. O tym mowić niechce / zebyſcie ſie y ná to nie ogladály /
iſ namedrſy y nauczeniſy ludſie ſwiata: te^o / iakich pelen ieſt
koſciol Rzymſti / przeciwno rzeć twierdza: y wywodnie / a
le nie dowodnie ani prawdziwie / przed omamionemi / rzeć
ſwoie zdoſia y poſaznia: gdyz te poſuſe lácno zwyciezycie: y
lácno tej zmáze te ſproſna omiyć / ábo radſey zeczeć / gdy
iedno ná to záwzdy / co wam zwierſciádło to poſaznie / pá
mietetac bedzicie. A zwlaſtejá ná to: iſ Bog ofalil madroſc
ſwiata tego: iſ tej on ſobie glupie obira / aby záwſtydal y
zhanbil madre: iſ ieſcje z nim przez Chryſtusa / E chorey ieſt
ſwiatoſcia ſwiata y nauczytciem dziatek nieumieciencych /
mowa

Wodzowie ſlepi
pych biale gl
do kadzicie o
lái.

Przeſtrogá
ná wielkoſc ma
drych przeciwn
rzeć twierdza
cych ogladac
trzebá.

O zacnoſci ſłowa Bozego piſanego /

mowil przez podobienſtwa / y przez przypowieſci: aby niebo
zetá widzac nie widzieli: ſlyſzac nie ſlyſeli / y nie wyrozumeli
z. Eſa. 6. v 9. Mat. 13. v 14. Ktorym tej ono ſłowo Boze /
Ewangelia zbawieniu / muſi być wonia ſmiertna ná ſmierc
iako ieſt inſym powolnym proſtaczkom wonia żywotna ku
żywotowi. 2. Kor. 2. v 16. Ktorym / mowie ieſcje / dal Bog
duhá przerażenia / oczy aby nie widziały / y wſy aby nie ſlyſá
ly. Eſa. 29. v 10. Rzym. 11. v 8. Ktorych ſtol / (to ieſt / ſłowo
Ewangeliey ſ. ktore duſam ich málo być za nazdrowſy y ro
ſoſnieſy poſarm) ſtawa ſie im ſidlem / y poimaniem / y
obrażeni / y nagroda. Rzym. 11. v 9. z. Nie watpie tedy
iſ bez mey dlugiey przeſtrogi to poznaćie y ná to ſie ogladac
nie bedzicie. Tylkoj o to proſe y nápowinam / aby zá takim
ſie obezrzenim w thym zwierciedle / to ná ſercu wſſym ja
dna miara nie zoſtarwálo / ieſliſcie iuſ tej tedy to ſlyſáły od
kogo / ábo co od kogo nápiſanego czytáły: zeby Bog / zeby y
ſyn iego Jeſus Chryſtus / z ſamego piſma ſ. nie mogl być poz
znán / bez tych tam wykładow oycowſkich / ábo bez tych nos
wych Papiſkich ſilozofow ſkolnych / bez praw ábo dekret
tow koſcielnych y przywileiow Ceſarſkich / takze y wchwały
niektorych Scymnow wálnych / ktore poſpolicie Conciliami
ábo Synodami zowia / takze ieſcje bez Składow ábo zlozo
nego wyznania wiary. Oweſem to z pilnoſcia wſeláka do
ſercá przypuſcić / zeć ná ſłowo Boze nie máſ nic pewnieſze
go / y nie doſkonáſzego y doſtatecznieſzego / poniewaz ono
ſámo trwa ná wieki / y ono żywot dawá tym ktorzy mu wiesz
rza y według mego żywot ſwoy ná thym ſwiećie prowadza.
Pamietaycieſ tedy / chcećli ſie nie dáć ni komu wwieſc / ná
lácnoſc ſłowa Bozego / iako wam poſazano: pamietaycie
proſe záwzdy y ná Boga ſamego / ktory ſam ſłowo ſwe roys
kláda / y komu chce wyrozumienie iego dawá. Abowiem gdy
ná to báćnoſc / wedle poſazania zwierſciádła te^o / mieć be
dzicie: y pilno ſie rzećy they przypatrzyć: lácno po thym
wſelákie muły ludzkie / ktorymi zwykli Papiſnicy oczy meo
pátrzných

Ná ſłowo Boze
nie pewnieſzego,
y nie doſkonáſze
go nie máſ, ku zba
wieniu wierze.

Przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

pátrzych proſtaſtow zámázywác / y ſploczecie / y doſońcá zgládzicie. A mam zá to / je y ſámy ſtukciem tego doznacie / iſ ſámo ſlowo Boże / bez wſytkich ludzkich wymyſlych przy dátkowina w ſobie doſtáteczne / całe / y zupełne opiſanie te^o wſytkiego / co iedno ludziom ku zbáwienney wierze ieſt potrzebne: iáko ſie to potym pokázowác porzádkiem ſwym bedzie. A to nie ku ktoremu inſemu kóncowi: tylko ku temu aby v was záwzdy y we wſytkim cała doſońaloſć ſlowá Bożego zoſtawála: gdybyſcie mu tej z inſyni wiernymi y ſcezyrmi chwalcámi Bożymi całe y zupełnie wierzyli / całe ná nim preſtawáli: á bez niego jebyſcie nierzkać co ſtáno wić / ále áni mówić / áni nákóniec myſlić co / áni ſie wázyły áni pomyſlały: tak o Bogu ſámyim iáko y o Chryſtusie / tak y o żywocie cnotliwym chryſtiánſkim.

Kápituła 5.

RTora doſońaloſć ſlowá Bożego / y zacna / náde wſytkie naſubtelneyſe piſiná ludzi wieku tego / rozum ſwoy wielki pokázuiących y málo nie przedáiac / (bo im to rádzi przyznawamy) rozmáitemu ſpoſoby / doſyć chytrze y miſternie / zdawná zwetlić / w podeyſzzenie przywieſć / ábo przy nannicy w lekkie powázenie npráwić véſtu ia: aby tylko tym drozey błedy ſwe záraſliwe przedać mogli y ſámych ſiebie zálecić: á zá tym poſtáreniu wſytkiego pány zoſtáć: iednáť gdy ſie wy temu z pobożna pilnoſcia / iáko ſu ſa / práwie iáko we zwierſciedle / przypátrzyć: wſam Pánu Bogu niemu / je ſie naſubtylneyſiemu zwodźcielowi duſ ludzkich nigdy od ſcezyroſci ſlowá Bożego odwieſć nie doſ puſćicie. Ale náprzod w tho wglédáć pánieta yćie / co oni przedſiebióra / y cým náwiecey rzecj ſwoie ſarbina y zdobia: á potym tej y ná to oko nućć bedziećie co ſie tu przeciw temu morri / y ieſcie morrie bedzie.

Boć v uach / iáko ſie wj y to krotko máć dálo / wyrobdy ido czeſcia od wſtaw: ktore oni nie piſámy ſlowem názywaia.

Kto ſie całe náde w o Boże ſpuſcił meárkowie ſwoie tátego gwieſć t dno máia.

O zacnoſci ſlowá Bożego piſanego /

Skad bledow ſwych Papiſcy ſwodnicy dowodja. Skad bledow 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

ia. Kládac to ná Apoſtoly / jeby oni nád to ſlowo Boże / kto re mamy wypiſáne w kſiegach nowego Teſtámentu / mieli inſie ſlowo Boże wſtanie / nie piſac go / podáć. Co czynia / oſlep práwie mamiac ludzmi / bez wſzego wſtydu: bez zdrowego rozſadku: y bez boiaſni Bożey. Czeſcia ida od zwierſchnoſci y powagi / iáko oni ſámi zowia / koſciola powsiechnego: á miánowicie / rozumieć wam trzeba / od Rzymſkiego: bo oni nád ten jadnego inſego znać niechca. O ktorym to koſciela ſwoim / ſmiele tej / przeciw rozumowi / twierdza je nigdy nie bliſzi. A ten koſciol ſwoy / wiecey ná zdawná iuj pomárlych ludziach / niſli ná żywych / záſádzaia: ktore Dycami ſwietyſmi y ſtupámi koſcielnyimi názywaia: Eſhorych kſiegi y z tym ſwoim nie piſámy ſlowem (choć iá iuj dawno w kſiegách ich nápiſáne ieſt) y przez ſtore caluia. Czeſcia ieſcie od powsiechney zgody y iednoſci: choć iá ieſt wielka niezgoda y ſrogie rozdarćie. Bo cieſſe y wietſe y znaćnieſſe niſ bylo w ſborze Korintſkim: gdy ſie ieden do Páwla / drugi do Apoſtoſa / trzeci do Piotra przywiezowal: Chryſtuſa przedſie nie opuſzczáiac: áni ſobie z Apoſtolow / procj iednego / y nád iednego Poſrzedniká cztowieká Chryſtuſa Jezuſa / Poſrzedni korow / Miſtrzow y Dycow dſiálaiać: iáko teraz w tym ich koſciela pełno tego wſytkiego. Gdzie iáko by práwie náporzod záprzawſy ſie Chryſtuſa y od opiſanego prze zen życia / iedni ſie zá Dominiká / drudzy zá Fránciſká / trzeci zá Benediktá / takſe drudzy zá inſe / ktorych ieſt málo nie bez licjby / je ich y ſtrách wſpominać / chwytáiac / od drugich ſie odrywaia / y z nimi ſie ná nabożeiſtowo / ná życie y wbiór jedna miára zgo dſić niechca: ále ſie iedni zá drugimi przeciw drugim ná dymáia / zdeymuia y záſtawiaia. Wiece ieſcie nád ty roymniemoſ ne wjywaia dowodow koſciola ſwe^o y tegoż to ſlowá nie piſanego / czeſcia od dawnoſci / iſ tho takſe drudzy przed nimi zdawná trzymáli: czeſcia od wielkoſci / oby y mądrych k temu y ucjonych: á nád to wſytko od wálnych niektorych ſey morow / ábo iáko zowia z iſytká Greck^o Synodow. Co wſytko iáko

Przeciw nie piśnianemu Papiestwu.

To iak o wiele wazy / porządkiem krotkoy poprostu wam
wprzod pokazawszy / potaje tezy zacność słowa Bozego pi-
sane go / bez tych wstytkich plotek ich babich / y cala y zupeł-
na doskonałość tego ku otrzymaniu żywota wiecznego wam
krotko przed oczy wystawie.

A tak co sie tknie powieści tych tam ludzi zawiędzionych /
gorzey niż w ciemnościach Egiptskich bladzących : ktorzy
to / zalecając tezy rzekomo wsty słowo Boze / tho nasze piśnane:
(bo go iawnie ganić nie emieia : bo by tezy tu iuz zaraz siedli)
y zacność mu tezy wielka słowki łagodnymi / przyznawając :
ażci to potym dopiero ku temu przydają : że od tychże Apo-
stoloro / ktorzy nam na piśmnie podali słowo Boze / miało tezy
być podane y drugie słowo Boze nie piśnane : (iako tezy żydo-
wie mówia o swym Talmudzie.) to iest / te wstytkie wstawy /
okolo nabożeństwa y służby Bozey / ktorych pelen iest then-
ich porsechny koscioł. Alle wy / przestrzegam y napominam
was / temu wiały w siebie nie dajcie : ani sie tym nigdy żadne-
mu z nich zwoodzić dopuszczajcie. Owszem tho w siebie za ied-
no sprofue y wstydu w sobie nie maiaće kłamstwo poczyt-
ać : y zaraz od siebie iako fałsz zarazliwy odrzucaycie. A to
pátrzac w tho pulnie : y biorąc tho z wrazeniem przystoynym
przed sie : iż to / co oni temu swoicemu przypisują słowu nie pi-
śnianemu / żadnym sie sposobem z piśnianym słowem Bozym zgo-
dzić y społem ostać nie moze. Ponieważ thoby nieomylnie za
tym iść musiało / że sie sami z soba Apostolorowie nie zgadza-
li : inże na piśmnie podając / a inżego / a iefcże bázro przeciw-
nego / wstytnie naucejając. Co iesłuby było / tedyby koniecznie
przeciw tym Pawłorowym słowom być musiało : ktore tak na
piśmnie podał. Tiedk tak o nas cztowiek trzyma / iako o stu-
gach Chrystusowych / y o pasarzach Bozych. A nawet / tegoć
fukają w pasarzach / żeby ktory nalezion był wierny. 1. Kor.
4. y 1. Gdyż iefcże / iako indziej tenże napisał / nie samych cie-
bie omi zalecał / ale Chrystusa Jezusa Panem : a samych cie-
bie slugami dla Jezusa xł. 2. Kor. 4. y 5. A to tak : że tezy pol-
no pátrjali

*Subtylnie y chy-
try zalecał. Pá-
nowie słowo Bo-
aby wstawy sw-
nád nie wstawia*

*Dwoiákie słowo
Boze stánowi. y
piśnane y nie piśnane*

*Apostolorowie scy-
ryz tegoż wstyli
też na piśmnie go-
wili.*

O zacności słowa Bozego piśnianego /

no pátrjali y na one przysła bieda / iesłuby sicyrzy zwięzzone
sobie Ewangelium nie mieli byli opowiadać. 1. Kor. 9. y 16.
Tie aby sie w tym lndziom podobali / ale Bogu. Bo gdyby
to w nich było / żeby sie ludziom podobać chcieli / nie mogliby
byli slugami być Chrystusowemi. Gal. 1. y 10. a 1. Tef. 2. y
4. Ják. 4. y 4. Boć perwie nigdy oni takimi nie byli / iakich
na on czas wiele było / y iakich teraz wiele iest / ktorzy przeku-
puia słowem Bozym : (wlocząc sie drudzy z nich od krajiny
do krajiny / aby iedno na ludziach maierności wymamroszy
pálacow sobie nabudowali / wiosek y folwarkow przyczymli-
a tak dopiero wczasu y rostkosy wzywając filozosowali.) ale
iako z sicyrosćci : ale iako z Bogá : przed oblicznością Boz-
a w Chrystusie mówili. 2. Kor. 2. y 17. A czynili to koniecznie /
przechwalać sie z swiádecctwa sumnienia swioie : iż w pro-
stosci y sicyrosćci Bozey / nie w madrosćci cielesney (z iakiey
sie teraz niektorzy przechwalaia / y z mia przed prostaki nieo-
pátrzne na hárc wyie jdziało.) ale w lásce Bozey obcowali na
swiecie. A nie coć inżego piśali / iedno co tezy [oni ktorych w-
stytnie y przez listy naucejali] czytali y znali. 2. Kor. 1. y 12. Strze-
gac tego iakoby mowa ich nie była chał y me. Tamże y 15.
Myslac tezy z wstydu y o tym / że wstytkim nam potrzeba sie po-
kázac przed stolicą Chrystusową / aby káždy odniosł co przez
ciało [czytni] według tego co wstytni / choć dobrze choć zle.
2. Kor. 5. y 10. Kozjád ku te wzywając : iż iesli ieden za wsty-
ki umarli / tedy wstyscy byli umarliemi. A za wstytki umarli / a
by ci co żywia / iuz wiecey sobie nie żyli / ale temu krot / za nie
umarli y porstali. Tamże y 14. 15.

Nie podobna ani
prawdziwa żeby d
postolowie cje m
ste nad piśnane slo
wo Boze wstyli.
Ponieważ to tedy / nieomylnie / oni wstawiali : y na tho za-
widy pámietać / tak sie sami rzodzili / iakimi tezy i inże wsty-
kie wierzące mieć chcieli : a podobniali to / abo z prawda zgo-
dna / żeby oni nád to piśnane słowo Boze / iakie inże wstytnie nie
piśnane / a iefcże tenże / na wstytnie zgotá / przeciwne / podawać
z wstytnie swym mieli : A podawać to / iakim sie teraz wstytko
Papiestwo para / y cjezo teraz thym swoim nie piśnianym slo-
wem

Przeciwnie pisanemu Papiestwu.

wem dowodzą: Rzeczy to są ani podobne / ani z prawda y wci-
świóstcia / na koniec to świeć / o / zgodne. Nie wierzyć temu:
ani sobie tego báiąc dopuszczajcie.

Bo iesubysiny też kiedy / ludziom niciać o dogadziac / dacie
k tak mowić / (co iednak morciono być nie moze bez zelzymo-
ści pisanego słowa Bozego) iż ciż Apostolowie wcyli thej y
podawali niektóre inße nauki procj słowa Bozego / iako inż
teraz iest / na piśmie podanego : tedybysiny y thaf dla wiela
przyczyn gwaltownych / z tym obwarowaniem mowić to ma-
sieli : że przedsi ono ich wstne podawanie nauk / nie bylo ni-
gdy ni w cym przeciwnie słowu Bożemu pisanemu : ale iż by-
lo wedle niego. Gdyż iest / y zawždy ma być iako smur / abo
kamięn probierny wiary / wyznania y wsfytie nabożeństwa
naszego : ktorym y duchowo / iesli z Boga sa abo nie / doświad-
czajć mamy. 1. Jan. 4. y 1. Abowiem cobyt olwieć bylo / abo
temu przeciwnego / abo ino to inße : tedy inż to tym samym
w nas wiare tracić ma. Gdyż / chociażby y Apostolowie sami /
choć iak na koniec aniol z nieba / co inße go nad to przepowia-
dal / takowy ma być przekleństwem. Gal. 1. y 2.

A w tym tam Rzymskim nie pisanym słowie / kogo iest
swiadam / nie tylko iż wiele naydzie przeciwnego pisanemu
słowu : ale zgoła naydzie w nim inße Ewanielum : bo infty
fundament wsprawiedliwienia y zbawienia. Naydzie wiele
smieśnych / trefnych / sprośnych / falszywych / a pod czas y plu-
gawych baiek / że gorzej być nie moze : Przetoj też nigdy to
nie ma być / ani moze być na Apostoly wkladano / ani nich
nie pisane słowo. Chociaż to wsfyt Papię / z swia przego-
lona rot / dce gwaltrem obrzyniła swia samostcia na A-
postoly / iako na iakie gnieć ofy wloję / y na słowo ich nie
pisane. Gdyż tho pewna iż Apostolowie jadnych nigdy pla-
tek nie plecl: jadnych nigdy baiek nie báić : ale zawždy sły-
rze y prawdziwie słowo Boże opowiadali. Jak o ono Pistr. 2.
zniciać im ościad cjanim sie mowi : Nie oznaymiliżmyc wia-
mocy y przyśiać Pana naszego Jezusa Chrystusa / nafiadanie

*Słowem Bożym
wsfytie doświad-
czajć trzeba.*

*W Rzymkim nie
pisanym słowie in-
ße iest Ewanieli-
um y wiele baiek
sprośnych.*

O zacności słowa Bożego pisanego /

madrościa ozdobionych baśni : (tak iak o ie Papię zdo-
bi / a
zwlaścją tych czasow przez tho swie nowe stworzenie Jezusa
ty.) aleśmy sie sami przypatrzyli wielmożności tego. 2. Petr.
1. y 16. A Jan inowj : cośmy slyfeli / cośmy widzieli oczys-
ma naszymi / cośmy oglodali / y rece naše macaly / wam o-
powiedzamy zc. 1. Jan. 1. y 1. 3. Abo iako Pawel s. mowi : Nie
przez wyuczone powieści / ludzkiey madrości / ale przez wyu-
czone od ducha s. duchowne duchowny przystosinac. 1. Kor. 2.
y 13. Nad to / gdy to iest pewna że Apostolowie zażowali
swoy baśni / zażowali y wstaw ludzkich / iako mamy Kol. 2.
y 15. zc. 1. Tim. 4. y 7. Tit. 1. y 14. A gdzie to podobna żeby sie
nimi sami mieli byli parac : A iż ten kościol powszechny rzym-
ski na baykach sprośnych / y na wstawach ludzkich nić cjem-
nych zaśiadł : a zaśiadł iako na iednym fundamencie : tedy nie
tylko tymi przymiotami swoimi niezbożnemi / to sam o sobie
swiadectwo wydawa / y o tym słowie swym nie pisanym / że
to wsfyt o niestufnie na Apostoly wklada : ale też y to sam o
sobie znać nie wotpliwie dać / iż on żadna miara do onego
prawdziwego zboru Apostolskiego nie należy : ani żadney spo-
lecności z prawda zbawienia w Chrystusie Jezusie ma : ani
żadnym obyczajem nicć moze : do k adby wsfytiego tego nie
porzucił. Bo prożno Boga geba swa Ciak Ezaiasz y Chris-
tus imieniem Bozym swiadcza. Ezai. 29. y 13. Mat. 15. y 9.
) chwala / ktorzy serce dalekie iest od Boga : y prożno sie
go boia / ktorzy sie go ludzka boiażnia boia / y ktorzy żywia
wedle wstaw ludzkich a nie według Bozych.

Kapitula 6.

W iżby sie komu nie zdalo / że sie to niestufnie mowi prze-
ciwnie temu kościolowi Rzymskiemu : przetoj wam inż tu
na kilku rzeczach to pokazowac beda : abyście y wy sa-
my to poznaly / że sie wsfyt o niestufnie przeciw niemu mowi.
Wiedzieć to tedy naprzod macie / iż ci ktorzy sa z tego can-
kościola / gdy kiedy mowia o słowie Bozym prawdziwym / y
o Bogu też samym : tedy o nim nadobnie zwiędz : u wity o-
Fragly

*W Rzymkim nie
pisanym słowie in-
ße iest Ewanieli-
um y wiele baiek
sprośnych.*

*Rzeczami sie Apo-
stolowie nie parali
y infty ich za-
żowali.*

*Kościol Rzymski
nie należy do zboru
Apostolskiego
y do zbawienia.*

W iżby sie komu nie zdalo / że sie to niestufnie mowi prze-
ciwnie temu kościolowi Rzymskiemu : przetoj wam inż tu
na kilku rzeczach to pokazowac beda : abyście y wy sa-
my to poznaly / że sie wsfyt o niestufnie przeciw niemu mowi.
Wiedzieć to tedy naprzod macie / iż ci ktorzy sa z tego can-
kościola / gdy kiedy mowia o słowie Bozym prawdziwym / y
o Bogu też samym : tedy o nim nadobnie zwiędz : u wity o-
Fragly

Przeciw nie pisanemu Papiestwu.

10

Kraglymi mówią. Powiedaiac tho iż my wedle pisma s. w Bogá wierzyć mamy: mamy go też y chwalić wedle tegoż pisma s. mamy go też y słuchać: tak w tym coby rozkazował/ iako y w tym cjegoby zakazywał. Gdyż (iako sami dokładają) pismo s. zamyka w sobie każda potrzebna ku zbawieniu nauka. Wszakże to tak wyznawszy zwierszchnia wargó: wnet to zaś spodnia wynicnia: a to tego dolożywszy: iż w tym słowie Bożym pisanym/ aczkolwiek to jest vgołnie napisano/ iednak nie wszytkiego zosobną y dokładnie włożono: ale tak wobec y zawikłanie. To jest/ iakoby tak mówiac: żeby w słowie Bożym tak spletliwie y pomieszanie rzeczy miały być podawane / że go żaden wyrozumieć / bez słowa drugiego nie pisanego / tho jest / iż krótko rzeka / bez wykładu y podania Rzymjskiego Kościoła / nie może. A toż jest pierwsze założenie fundamentu: aby potym na nim wszytkie wymysły swe budowali. Ale się wnet wernemu chrystianinowi/ na pierwsze w te rzeczy porzucenie/ iako fałsz prawda pomieszany potaje: który się też znia nigdy nie osto. Bo acz się z przodu ku mojej inlepek then woiny y słodki prostaczkowi w słowie Bożym nie biegłemu zdać: ale tak tuże/ że to potym poznać: będzeli się o to v Bogá pilnie starał: iż pełen jest iadu śmiertelnego: który y laski Bożej y żywota wiecznego zaraz porzabawia cżłowieká nim się karmiaczego. Bo oto powiedziawszy iż wedle pisma s. albo wedle słowa Bożego pisanego wierzyć mamy: która rzecz jest miła/ wdzięczna y przyjemna: a to stąd iż też jest prawdziwa: acz iás wnetże toż słowo Boże w podczytanie/ y we zle mniemanie wpráwio: gdy mu to przyczytają/ że jest trudne / nie porozumieć/ zawikłane. A ięże nad to tym wieccy/ gdy to ktemu przydadzą / że nie samego tylko słuchać trzeba/ ale też tak je y Kościół powszechnego. A który nie tylko w rowney wadze z słowem Bożym

Iż gálcańz Papięnicy słowo Boże pulgebiem iednym ale ie drugim bázgo háńbią.

Gdy to mówić śmieją, iż bez słowá ich nie pisanego wyrozumian być nie może, będac w sobie trudne y záwikłane.

Fláco

O zacności słowa Bożego pisanego/

Fláco/ ięże mu to ięże/ bez rosey boiaźni Bożej/ nad nie przywłaścizata: iż on sam zawikłanie to nie tylko rozwiezie: ale mu też świadectwo y powage daie. Za czym dopietro rzeczy swej to zamknięcie czynia: że tego Kościoła ich Koniecznie wszytkim słuchać potrzeba/ y na nim też całe przedstawiać: Bo tego dokładają / iż bez Kościoła ich zbawienia memáš. Tak to nie pamiętają iż to sobie Christus zostawił/ májac tho od Bogá: y pismo mu tho swiete przyczyta: iż niemáš imienia danego pod niebem przez ktoreby ludzie mieli być zbawieni/ procz imienia Jezusa Christusa/ który jest droga do oycá / a nie żaden Rzymiski albo powszechny Kościół. O ktorym to ięże Kościele y to też ktemu mówią: iż on nigdy nie bładzi z. iako się o tym niżej nieco powie. Aleć oni wszytko to czynia z swej obrzymstiey smiałości/ przeciw Bogu y Christusowi/ iako potym poznać.

To żeby on bładzić nie miał.

Iż tego nie Christusowemu zborowi, a te Rzymskie przy pisują.

A iż ięże tego wszytkiego nie Christusowemu prawdziwemu/ własnemu y iedynemu zborowi/ który jest owieczkás mi onymi ktore samego pasterzá swego głosu słuchają na cudzy nic niedbają/ przypisują: ale zosobną y mianowicie swoemu powszechnemu Rzymskiemu: thedy tego nie tylko pełne są księgi ich/ ale y mowy pospolite wszytkich: żeby nie miało być żadnego inzego Kościoła powszechnego Christusowego nad sam Kościół Rzymiski. A toremu też samemu wszytko dája. Jako to: że on ma w sobie Oyce/ ma Doktory: którzy są słupami y filarmie. A ci iás wszyscy zbudowani y zasádceni są na iedney tylko głowie na oycu swietym Papięju Rzymskim. Przetój też tym samym słupom y filarom swym to przywłaścizają: iż oni sami roznie okolo wiary y naboźństwa rozstrzygają y rozwiezowują máto: iakoby to oni sami dokładniej dostateczniej y lepiej podać wszytko y wywieść / niż słowo Boże pisane mogli y umieli. Ponieważ quó (iako się przed tym z powieści ich potázalo) ogolem tylko y ktemu zawikłanie rzeczy w sobie zamyka/ a samo ich nie rozwiezie.

Fláco / trzebać y tu wam mieć tej rozgląd: abyście tym

śladniej

Przeciw nie piśanemu Papiestwiemu.

siadnicy chytróść wielka y zdrada wieturna sárcańska. Teora sie w takich powieściach ich zamyka/obaczyć mogli. Ta co ácziby trzeba nie máło mówić y piśać : lecz iż sie wj pierwey niciać a przestroga przeciw takiej mowie ich wezmiać : to gdy sie o kolo trudności y łatwości słowa Bożego mówiło : á ktemu sie ięscze y co wiecey nád to krotko przypomionac moze: przetoż teraz ná tym miejscu tak odlogiem cho zostać wie. Was tylko nápominać y pilno przestrzegáć : abyście w to iásnymi oczymá wgladály do czego to wjdy/ći máli porzędchnicy / z tym kóściołem swoim ciagna y ná co te wiad-ke rozciągáia. Cze to/mowie/tak o słowie Bozym práwicie/ kóściołem zás swoim/ludziom prostym oczy zamydlaia.

A naprzód w to pilno pátrzyć/do którego wjdy kónca ta swois záczeró bayke prowadza. Weycie iedno : á toli ia tak potym zamykaia/ mówiac : Poniemaz nie tylko słowa Bożego słucháć / y onemu wierzyć mamy : ale thej y kóściołowi rosiny też powinni : to iest / Silaron przednieyszym kóścio-łá tego/y z głowa tych wšytkich Papiestwem. Przetoż (tak zamykaia) nie trzeba sie ná samo słowo Boże ogladać y spuszczać : ale y ná kóściół y ná Wyce z nim zaráz. Ktemu ięscze tego dokłádáia/mówiac : Poniemaz słowo Boże w gólem y zawiéklanie podano iest : á kóściół z głowa swóia y z silarni ono rozwiéziue : iáko ten ktory ic w mocy stroicy ma : przetoż sie náń y pierwey y wiecey ogladać potrzeba / iáko ná tego / bez ktore nichy samo przez sie pożytku nie wezmia słowo Boże/bedac trudnym y zawiéklanym. Ochoz obaczycie ná co te samolowke swoie nastáwili: chwalac rzkomo słowo Boże : záczym ludzi nicopátrzne (iáko dudki zá wiecho) polowic chce.

A iż słowa Bożego po sobie nie máia/ktorymby tego swóiego obrzydliwego wyrzygnięcia podeprzec mogli/ to iest/ tego : ze tak kóściółá ich słucháć trzeba iáko słowa Bożego: przeto sie do drugicy bayki wciékaia/ ktoraby tey pierwey podeprzec mogli. Mówiac to przeciw iásnym wyrokóm Bo-

Wskazanie na listy i rozprawy wywołane w roku 1537 w Rzymie

Dla czego tak wiele Papiestwicy o kóściele swym mówia

1. Aby to w proste w mówili, iż go też słucháć iáko słowa Bożego potrzeba.

2. Iż słowo Boże kóściółá ich wykládu potrzebuie iáko przysię trudne.

3. Aby te kóściółá tego swóego słowo y silary zalećili.

O znacności słowa Bożego piśanego/

Co o głowie swoy Papiestwu trzymáia

wa Bożego: ze ten Papiestw ich iest wiasnym y porzadnym potemkiem Piotra s. á namiastkiem zás Chrystusowym. (aczé Polwiek/co pewna/ Christus żadne nie potrzebuie namiastka: Piotr też/y to nie warpliwá/ nigdy tak wiele złego lozjá synow nie spłodził : ktorzy sie we wšytkim zgola oycu sprzeciwiaia : ale y tego piśaniem s. nie dowioda / aby z jóna swa miał kiedy ktorego syná.) A mówia cho ku temu kóncowi: iáko by Piotr s. máiac pierwey sam the stolice w Rzymie / (choćiaz y to fałsz : bo Piotr nigdy stolice nie siukał / bedac Apostolem nie Plebanem : ani iey Cesarzom odcymował/ iáko ia potym Papiestwowie odiali: ani też w Rzymie był: iáko sie cho potym z słowa Bożego potkaje.) miał ia potym zlecić y oddać potomkom swym Papiestwom Rzymstám. Zá czymby im dopiero wolno było wstáwy stánowić : práwá y dekretá piśáć: być też nád to Sedziámi wšytkich rz. Iż áczé Polwiek by ktory z Papiestw / bedac naygoršym y nasprošnieyszym człowiekiem / (iákich zámjdy wiecey niź dobrych bywało.) ciagnał zá soba do pietlá ná záczerócie niezliczone tłumy ludzi : iedná by sie tego zaden nie miał wáżyć / zeby śmiał wystepkie strofowáć. Bo gdyż on iest wšytkich sedzia : spátrzyć w to co tu mówia/zdieraiać z te Chrystusa co mu Bog dáł.] tedy on od żadnego sadzon być nie moze: iáko o thym ichże Piśarze nápiśáli. Distin. 40. Cap. Si Papa. Tákże Causa 9. Que. 3. Patet. Item, Nemo. Et in sequentibus. A tak oto do punktu te on swoy pierwošy fundáment przywiedli : ktory ono rzko mo byli od słowa Bożego záczeró : ze przedsie po słowie Bozym nic. Gdyż bez Wyce y Doktorow/ bez głowy ich Papiestw / bez praw y wstáwiego / pożytku żadnego samo przez sie czynić nie moze. Poniemaz thego dokłádáia ze w nim wyráźnie y dokłóliwie wšytkiego nie wypisano : á w ich zás wykládsich/ y w strzynu serca Papiestwiego : y w kóścielnych silarách wšytko náwšcie/ iáko z placká wyrównal : iáko thej y cho iest w księgách ich. Caus. 24. Que. 1. Quotiens ratio. Abot wtem sam ieden Papiestw moze/ wedle nich / co iedno chce / y

listy y nagorszego Papiestwa niko strofowáć nie godzi.

Gracjan

Zdeczym to idzie iż po słowie Bozym nic.

Gracjan má yż papiestw

Bo sam ich Papiestw moze wšytko y

Przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

nad Apoſtoſkie podanie / poſtanowic. A zwołaję w tym *przeciw piſmom A*
(iako doſtadacia) cjegoby iasnie y zrzetelnie Ewanieliſto *poſtolskim czynn.*
wie y Apoſtolowie nie doſtożyli: iako o tym piſa *Caus. 25. Q.*
I. Sunt quidam.

Przecoj tej tak to ieſc je ſmieie mowia: y iak oby pod tym
plaſczykiem te ſwoie wſtawy Apoſtoſkim zowa / iſ to / wes
dle ich powieſci / od potomkow Apoſtola Piotra s. poſly.
Choćiaj to przedſie od prawdy daleka. Bo to komiecznie za
tym poydzie: je oni tym iſpobem / inſy fundament / nad naſ
przez Proroki y Apoſtoly zalozony / zakładacia: y inſe tej E
wanielium / ktorego nigdy nie przepowiadali Apoſtolowie /
opowiedacia. Aleć tej v wiernych y bogoboynych ten ſtad po
zytek odnoſa / je im wierzyć niechca: a nad to ſie ſami nie
bożeta / y z tymi co ſie na nie ſpuſzczacia / w przetlectwo ono
od Pawała s. opiſane / Gal. 1. 9 s. znacznie wprawnia: y wſy
ſcy ſpolu tak wodzorwie ci ſlepi / iako y ci co ſie im wodzie d
ia / w doſzatraccnia wiecznego leca. Bo to maczey nie moze
być: muſi być każde ſzczepienie / ktorego Ociec niebieſki nie
ſzczepil / wykorzenione y do ognia wrzucone. Muſi zla lato
roſka / ktora nie trwa w Chriſtusie / ani w Chriſtusie owo
cu Bogu oycu przynoſi / być wyćietá / muſi wſchnąć / y muſi
być do ognia wrzucona: ktory nigdy nie zagaſnie / y chro
bak nie zdechnie: a tam bedzie pląc y zgrzytane zebow: y
wſtawicjna biada.

Kapitulá 7.

Ale coż wždy to ieſt / dcećie wż tej wiedzic / co omiſta
nowia / abo radſcy co ſlowem nie piſanym zowa: Po
wiem krotko wedle ich wlaſciwych kſiag: Jſ naprzod
nauke o Trojcy s. to ieſt / iako omiſ morria / o Bogu iednym
w iſtnoſci a troiákim w perſonach: abo iako inſy z nich mo
wia y piſa: o ſpolecznoſci boſtwa w trzech oſobach: o kżcie
dñatck malych: o pożywaniu pod iedna oſoba obudru oſob:
o jrgnaniu ſie kżyciem w imie oycá / y ſyná / y ducha s. o po
ſzczennu piatkow / y inſy ch peſtor: o kżicennu niedziela: y o
e 3 odpraw

*Okazanie tego co
Papiętem y nie piſa
nym ſlowe Bogym
zowia.*

O ſacnoſci ſlowá Bożego piſanego /

odprawowaniu Miſyce / z takimi ceremoniami y zabobo
nami / z iakimi ſa odprawna: y inſy ch wiele malo nie bez lic
by. O ktorych / ſamiz zgodnie piſa / na wielu miſyſcách / y w
Polſkich y w łaciniſkich kſiegách ſwych: iſ wſytkiego tego
w ſlowie Bozym piſanym niemáſ. Ale tylko v nich ieſt: a to
z podania koſcielnego: ieſt w kſiegách Dycowich y Doſto
row zc. Bo tej ci mili Doktorowie ich wſytkie^o tego náplec
tli. A czynili tho tym ſmieley y beſpieczniey: iſ ſobie fundá
ment on pierwey / o ktorym ſie wyſſey mowilo / zmyſli y zá
lozyli. A tak iuz wiele náplekli y nabárali / pod tym plaſczy
kiem koſcielney zwierzchnoſci / y pod tym nie piſanym ſlo
wem ſwym / je / kto ſie temu wnie dobrze przypátrzyć / lácno
tego doydzie / y nieomylnie dozna: iſ nie tylko po ſlowie Bo
zym piſanym nie: aleć tej y po Chriſtusie Jezuſie ſynu Bozym
iedynym okupie y poſrzedniku naſym: a náwet / y po ſamym
onym iedynym wſech rzeçy ſtworzycielu Bogu y Dycu ná
ſym.

*Teſli wazne ſa plot
ki nie piſanego ſlo
wá Bożego, tedy po
Chriſtusie nie y po
Bogu ſamym.*

Abowiem gdsie ſie iedno cñlowiek obroci / przyſedſy do
tego tam ich koſciola powſechnego / y pocznie ſie duchow
nym rozſadkiem dobrze wſytkiemu przypátrowác / dozna
bez pochyby: iſ tam wſytko we wſytkim ieſt bez ſlowá Bo
żego: bez prawdziwego pokáitania y odrodzenia: bez Boga
y bez Chriſtusa. Wſytko mowic co iedno nalezy do grzechow
zgládenia: do wſprawiedliwienia: do poſwiecenia: y do o
trzymania żywota wiecznego. Mac te v nich moc / ku otrzy
maniu tego wſytkiego / miſa: ktora ono opiſal / miedzy inſy
mi / krotko y zwięznie / z inſy ch zebrał ſy Gabriel Baralet. z ora
dy Dominikowey ſlawny Báznodzieta: in ſer. 3. Ramiſpal.
ſerm. 50. Co tej ieſt y w Grzegorzá Epíſt. lib. 8. epíſt 7. Gwil.
Durand. lib. 4. tak o niey mowia: cy z tymi ſa poſágiem zá ma
wydáiac. Jſ co pierwey ſamo chleba y winá poſwiecenie po
czotkiem icy y kóncem bylo: iak oſia tak (powieda weſpolek
Platina: a procz ſlowá Bożego.) napierwey Piotr s. po
wſtapieniu Chriſtusa wrym do nieba w Antyochiey Cále w
temu

*Bo to miſa miaſto
nich ſpráwi.*

*Platina in deſcripti
one Sixti Romano
rum Pontificis.*

przeciwnie pisanemu Papiestwemu.

temu nie wierzyć boć cho bykła.) Sprawował: przydarzły
tylko Paćierz/Oycze nasz: Toż (mowić) potym 3 ląty tak vro
sła/ aź do tey wielkości y całości przysła / w iakiey iuz teraz
jest. Jak oż tam zaraz dokłada te^o porządnie/ co kto potym
domicy przylozył. Na ktora tak sie oto postucze zloj; lniał o
by late do ląty przysywałac: je iuz teraz stoi za ieden jebraczy
plaszcz. Bo co pierwey była prostym przypominaniem śmierci
ci Chrystusowey: a to wedle rozkazania iego / Luć. 22. v 19.
1. Kor. 11. v 25. to potym w taki sie według nich/ pożytek o-
broćilá / (by iedno y ná to chcieli mieć ludzje bęcnośc) je nie
tylko ludzjom samym/ tak żywym iako y umarłym/ sluzi do
zbawienia y zdrowia: ale też y swiatam y owcam gdy za nie
bywa sprawowana.

W co ia też ieden zdawna iuz wgladając: wydzivie sie /
niektorym ich nabożenstwa / me moze / ktorzy wiec ono w
cieśkich swych chorobach wielkie piemadze doktorom daia
a przedsie y dlú chorzeia y podczas vniezala: anoby to wšyt
to/ wedle ich zalecania Mšey/ mogli iednym kšiedzem y iez-
dna mšycá odprawić. Tak je/ iź też ci Pánowie y Krolowie
ktorzy sa tego tam nabożenstwa/ walczac z drugimi/ wielkie
vtrąty ná lud y ná oreje woienne podejmia: mogac to iez-
dna mšá/ ktora wšdy nie moze nigdy tak wiele kšitorac /
odprawić / wedle zalecania godności iey. Gdyż Mšá moze
też być / wedle nich / y przeciwie nieprzyiacielkim woyskam
nárychtowana. A zwlaszcza gdyby kšiadz 3 swia hostya prze-
ciw nieprzyiacielom wysedl. O ktorey tak wiec oni cjasow
swych epierwaa: *O salut. aris hostia, que cali pandis ostia, bella tre-*
ment hostilia &c. To jest: O zbawienna hostia/ ktora niebie
skie wrotá otwieraš/ toć przed toba drza woyny/ abo woys-
sła nieprzyiacielskie/ dayze siła/ dayze wspomozenie. Wszak-
je to v mne dzivna/ czemu te hostya ieden slachćic w Lubli-
nie (iź post: onnych historyi wspominać nie beda) pieśćia zwo-
toral: abo czemu ia krowá w Bororzu tak kłká lat ziadlá/
gdy ia wyiorwšy dzwonnik z Monstrancyey / dał iedney nies-
wiscie

*Wiele Papiestw
nie wie o godności
swoyey mšey.*

O zacności słowa Bożego pisanego/
wieście ná prosbe iey: żeby krowá iey wiecey mleka dawala.
A wšdy to krowie nie pomoglo: a hostia przedsie propadla/
iako Rus mowi: Ale nád to wšytko temu sie iescze baršiej
dzivnie: czemu y Papieszani / gdyz kim walczy/ tym sie nie
broni: ale sie też z wielkim kšostem y vtráta ná lud y ná przy-
prawy woienne zdobywa: y czemu imo to wielka záwšdy o-
toło siebie knechtow Swáycárskich y innych gwárdya cho-
wa: ktorzy zaraz y onego same^o y hostyey iego/ ktora przed
nim nosa strzega / y kymu ludzi aby przed nie vpadali bja-
A zwlaszcza / je o tey Mšey y o zacności iey tak iescze daley
tenje Gabriel Baralet (je insych dla dlugosci wspominać nie
beda) piše tamje w kšiegách námiemionych. Je ona iest tá-
kiey zacności/ je przepłacona być nie moze: (ale wy temu też
nie wierście/ bo ia zá groš ieden / a podczas zá pulgrošá / a
ná wš y zá pare iáiec naydzie.) Bo mowi / iź choć iaby cžlo
wiel wšyték swiat zbiegal / y wšytkie máietności swe vbo-
gim rozdal: tedy iednaš nie moze mu to tak być pożyteczno/
iako gdy iedney mšey posłucha. Czego iescze tym poteznicy
w kšaniu drugim w porzadku/ to iest/ 51. dowodzi: y tym
to pokazuje / mowiac: Iź gdy iednego cžasu Grzegorz Pa-
piez miał mšá w Rzymie/ tedy nu sie vkazal Jezus: a thak
on do kšonczywšy mšey / nádal ia y vprzywileioral odpustá
mi: iź ktoby mšej sluchal (ale wy plótkami tym nie wierzcie.)
A przed krucifixem zmwil modlitwe / O Pánie Jezusie zé.
a tu niczyby przydal pieć paćierz y pieć zdrowych Mării / je-
takowy ma 14. lat odpustu. Do ktorych potym drudz y Pa-
piezowie iescze ich wiecey przydali/ je snadz wšytékich vrošto
iesze za Baraletá / dwadziešćia tysiecy / y záš dwánašćie
tysiecy lat / y dni dwadziešćia y trzy. Jak oż to powieda/ ná
přano iest w Rzymie v Piotrá/ w kšplicy hostienškie^o Kar-
dynalá. Ktore potym odpusty vtwierdził Kalixtus Papiéz
trzeci dná 12. Czerwca / Roku 1456. A iź takiey iest powa-
gi y zacności Mšá sama/ oto tamje troche wyššey/ tym te^o
dowodzi: (a ia to dla tego przed wami przypominam aby-
ście

przeciw nie piſanemu Papiestiemu.

ście sie uczyły plotki od prawdy słowa Bożego rozcznawiał y onymi sie brzydźcie/á przy prawdzie zostawac. Jż gdy tenże Grzegorz chciał raz dać iedne hostia niewieście tey ktorą mu hostie gotowała do mszey: thedy/ powieda/ bårzo wielkim glosem rosmiała sie niewiasta ona: á on też wnetze rękami wmknal: pytając iey czemu by sie tak smiała. Ktora rzekła: Jż te hostia (zowa to teraz pospolicie oplátkiem) ktorą mi ia rekoma moimi wrobiła/ty mnie dałeś za prawdziwe ciało Chrystusowe. Za ktora (mowi daley Baralet) gdy sie Grzegorz modlił/ ażci ona hostia cała ciałem sie pokazała: á niewiasta też widzac płakała y od niedowiarstwa wleczona była zc. O wielkie światości/ o wielkiej to cudá: o nigdy też w słowie Bożym nie piſane ani slychane bayki. O dżurna moicy/ ze oto dla iedney mszey moze kto wiecey y dluzey mieć odpustow za grzechy/ bez Chrystusa y prawdziwego pokáńcia za grzechy y polepszenia żywota/ niż świat wedle piſma s. stać moze. A iakoz chu w nadszicie mszey/ y w nadszicie odpustow iey nie grzeszyć: To iedna sama msa / widzićie iuz / co moze: á coż gdy sie pothym w co inſzego ieficze wczyszry: A zwlaſzcjá w ono ztoro/nure y kądśidło/ ktore czarnokśieſtym sposobem ná trzy krole przypráwina: ażci daleko wiecey teo wſzytkiego obaczy: ze iuz też przed nim (wedle zdania meo) y sama msa za nic stánie: y wſyscy Doktorowie / y wſytkie woienne przypráwy: iako cho każdy ze Nisala/ góście o tym nápiſano/ obaczyć iacno moze.

Kapitulá 8.

NLeć wam tu pánienczki trzeba pilno we zwierściadło to pátrzyć: iefliż to / co sie tu z ksiąg Papiestich ábo z słowá nie piſanego ich przypominá/ iefliż z pocztu rzeczy onych / ktorych sie iako dobrych y Bogu samemu przyiemnych trzymać potrzeba: cjiyli też z pocjarku Bogu obmierzlych: przed ktoremu wćiść wácie. Jác wam to tu w tym zwierściadle dla tego przed oczy wystáwiam: ábyscie nie tyl do dobre znaly/ y onego sie wprzecznie rozmilowaly: ále ábyscie też

14
O sobliwe bayki Papiestich Doktorow, o godności mszycich.

Cechy

2100 m...
Godność y gacność słowa, mny y kądśidła czarowanego.

Przeſtroga gna pominaním wierznych.

O znacności słowa Bożego piſanego/

ście they y o zlym wiedzac onego sie chronily/ y nim sie iako zarazá duszina brzydźily. Jż gdyby te wam kto kiedy/ nadobnie przypſtrzone y przyſfarbowane/ zalećci chciał: ábyscie sie go strzegly y zaraz te od siebie odrzucaly. Pámietájac ná ony słowa Pávla s. jeć sie y sami ſátan umie przemienić w ániolá ſwiátłości: á ſudzy iego w ſlugi y Apóstoly Chrystusowe. 2. Kor. II. y 13. Bo by to nie bylo: nigdyby żaden przez ſátaná y przez ſlugi iego omamion nie byl: przetoż sie mieycie ná pieczy proſe y powtorc proſe.

Konczenie rzeczy zaczeley, o nie piſanym słowie, to iefliż o wymyſlonych plotkach.

Wzliczenie niekto rych wymyſlow ktorym sluzjy grzechow zgládenie.

Leć sie iuz do rzeczy zaczeley wrocic musze: to iefliż do tego com o wielkości oſtaw y wynaláſkow nie piſane ich słowá/ y o znacności y mocy kościolá ich powſechnego/ ktory sam tego do lożyćc przyſtoynie moze czego nie máſ w ſłowie Bożym: y wiać też tego co iefli. Jużescie po troſze obaczyć mogly nie co ze mszey / iako sie rzeczy ich nabozenſtwa bårzo rozciagnela: ze bez Chrystusa syná Bożego grzechow odpuszcze nie y żywot wieczny przez msa za ieden groſſ naydźie. Pátrzyć iefli ieficze y w inſe rzeczy iuz wzgledem Nſzey podleſſe: á wżdy y te máia też ſwa powage. Bo poydźcie ieli do ſoli z ktoroy co niedziela czártá wygániecia/ takze y do wody/ do wierzbin y ná Rwierna medziele/ do woſku ná gronnice: potym do ſtonin y iáiec Wielkonocnych z kotaczami / y do innych wielu balámuctw tego tam ich kościolá powſechno: á zaż nie tak wiele bedzie z káżdey z nich zoſobná ná duſe y ciało le kárſtwa / ábo iz ktorko rzeka grzechow zgládenia y do nieba doprowadzenia / iako wiele iefli tych rzeczy/ z ktorych sie niektore przypomionely: A iefli to wedle dumy ich ma taka znacność y powage w ſobie: A coż po ſłowie Bożym piſanym co po Chrystusowej krowáwey śmierci: co ná koniec po Bogu: Jali Papiesthymi ſwoimi kuczami nieba nie otworzy: Tuz ieficze / gdyby sie przypomináć mieli / procz tych co w ſłowie Bożym máia ſwe ſwiádecctwo/ oni ſwiećcia nuli ktorych Rzymſcy Papiestje kánonizowali / to iefli / ſwectymu ná dźiálali / y z ich ojobnymi przymiotami y dźielnościami: z

Pomárlych zdaw ná ludzi kánonizowánie.

ſtrony

przeciwnie pisanemu Papieskiemu.

z strony mocy y władzy ktora nie tylko w ludzkich członkach maia / ale też y w bydłecy: na wodach y powietrzu: na ziemi y w ogniu etc. Azaj też zostanie co Bogu y Chrystusowi ie^o Poydziecieli tej do Reliquy / ktore też swiatosciami nazywaia / a w swoich ie kościolach z pilnością chowaa: a podczas ie tylko / y to przez skłó / całować daia: zali też mocy duchownych y cielesnych onym nie przypisua: Bych zamiechal iaki w ktorych lezał Christus wrodzowy sie / pieluch / mleka ktorego pozylwal / wolny osła / o ktorym baia zeby nad nim chuchal: także kamienia w ktorym wode w wino przemienil / krzyż / biczow / gabki / kostek / gozdi / pieniedzy Judasowych / sukienki o ktora kostkami losowali / krwie ktora na wielu miejscach pokazua: a wzlascza oney ktora w Marfiliey chowaa. O ktorey pisze Baralet na koncu kazania 45. na czwartkow dzien przed kwiaty. Powiedaiac iz Marya Magdalena dała Jezusowi plát iakis na krzyż / a Christus iey dał krew ktora zbierał w nog krzyzowych / a ona ia do slaski schowala / tedy sie inszych bez liczby nazbiera. Jako wlosow p. Maryey / grzebiem / zatyczki / cjepka / kofule / etc. Także Jozefowych nogawek y cjego inszego: Swietego Michala puginala y pułlerza: Piotra s. kordow: także inszych niezliczonych ciał całych / glow / reku / nog / palcow / stur / y innych / ktorych w każdym kościele musi meco być wedle dostátku iego: Azaj wszytko to darmo chowaa / w kázua / całua: Pewnie każda rzecz z tych nie tylko jedna z druga zlozona: iako siolká do lekarstwa w aptekach skladaa: ale y każda przez sie zosobna ma swoje / wedle dektretow y nadania Papiezow / godności. A wszytki zartowno nie ku ktoremu infemu kosciorowi zalecane bywaia / jedno iz tym / ktoryzby ich z wczajności wzywali / nawiedzaiac y całuiac ie przez skłó / maia zjednać zdrowie na duszy y na cieie: grzechy maia zglądzić: y ludzi od mocy sataniskiey oswobodzić: swiatymi wchynić / y do nieba domieszcic. A gdzie to ist w chaciey powatze y w takim umiennym: obaczcie prosz co tu Bogu / co Chrystusowi /

Reliquy chowaa
nie y ich zacnosc.

O zacności słowa Bozego pisanego /

wi / co słowu Bożemu zostanie: Co po kwi oncy Chrystusowi raz za nas wylaney: co po śmierci iego: gdyż nie oná głádzi grzechow ludzkich / ale ktora kolwiek insza rzecz z tych od Papiezow wynalezionych. Miecycieś sie prosz na pilney pieczy.

Kapitula 9.

Dalsze okazanie
tego, iż aczkolwiek
Papieżnicy słowo
Boże zalecaia v-
sty, iednak ie w
skutku za nic ma-
ia.

O gdybym iefcze posty / miłosciwe látá / odpusty / obrázy od Lukasa s. malowane / paciorki ktore z Rzymá wozja / agnusz / y one obrazeczki / y mále pacioreczki z záwiešenim trzech zosobná / ktore tria grana zowia / ktore Jezuitowie za rpominki rozsyłaa: swietá wroczyšte rprzywileidwana / y miejscá mektore nad insze poewiecone / y insze tym podobne wymysly ich przyponinac miał: y godności ich pokazowác / z ichze wlasnych ksiag: azajby sie tym wiecey iefcze to nie pokazalo rzeczja być prawdziwa / co wam przed oczy ku przestrodze wystawiam: To iest / iz aczkolwiek ci mli kátholikowie / to iest / Rzymskiego naboženstwa wodzowie y wczycielowie / słowo Boże w księgi stare^o y nowego przymierza w pisaie / słowkami iedwabnymi zalecaia: aczkolwiek thez nieco o Bogu mowia / y rzkomo onego samego sluchác y mišlowác kaja: aczkolwiek iefcze y o śmierci Jezusa Chrystusa sy na Bozego rozpráwua: iednak to wszytko dla tych ktorem z ich wstaw wliczyl / za nic v siebie maia. Zatlumilo sie tho wszytko / co olwiek iest w pisanym słowie Bozym / tym tam ich nie pisanym słowem. Moze tu sobie y kápica Barnadyńska / abo czym inszym / bez Chrystusa żywot wieczny ziednać: iako sie y przedtym pokazowalo.

Bo mowic iako oni mowia / iz Christus umarl za grzechy y wyznac to wedle pisanego słowa Bozego vsty / przed ludzmi: zdat sie tho prostaczkowi nieopatrznemu barzo dobrze. Ale gdy kto bacznieyſzy poyrzy na druga strone w ich nie pisane słowo / w wynalasti y postepki: azci obaczy w tym wszytkim chytra samolowka satanska. Bo to co Chrystusowi slo wki tymi pozwierzchorwie dali: zas mu chytrze skutkiem / a malo

Samolowka w Re-
dy Papieze na lu-
dy slawiana, slo-
wo Boze, Bogd y
Chrystusa zaleca-
ie.

przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

mialo nie gwałtownie wydzieraa. A to gdy sie zas sami wy-
 kladaia/ przeciw zamknienu/ ktore my y z infymy wiernymi
 stad czynimy / w te slowa : Jesli Christus umarl za grzechy
 nasze : y krewo jego ocyszcia nas od wsfytkich grzechow na-
 szych : tedy na nam samymi przestawac mamy : tedy po wsfy-
 tlich wymyslach ludzkich/ ku zgladzeniu grzechow nasadz-
 nych/ nie. Toz dopiero oni ono co byli zbudowali rozwalaa :
 toz sie tez y wyznania swego przo: tak mowiac : Ze na samey
 smierci Chrystusowej do zgladzenia wsfch grzechow nie do-
 syc. Czemu: Bo powiedaa/ iz Christus tylko za grzech pier-
 worodny (ktory tez oni sami dsuwnie sobie zmyslili y dsuwnie
 opisali.) umarl : a infse grzechy powszednie mysimy sami gla-
 dziec powinni / takimi y owakimi wczynkami / iakie powsze-
 chny kosciol Rzymiski opisuie / y ony zaleca/ y na weth pod-
 przeklectwem y zatraceniem rozkazuie. Czym oto / iako bas-
 czyt moze cie / daleko sie od pierwszey powiesci swey odstrze-
 lili: y iuz iedne czesć tego wsfytkie / co Chrystusowi wprzod
 dali/ odieli. A gdy ieszcze kto baczny wedle Boga/ w rzecz te
 pilniey patrzac bedzie : azci y te do ydzie/ ze mu y ten ostatet
 odeymnia : nie zgola nie zostawiof y. Bo gdy ich pytasz/ abo
 kategich z rozladkiem czytasz/ chcac sie dowiedziec/ dla cze-
 go dziateczki male krzaja : gdyz ony nie wierza / ani tego co
 sie z nimi dsicie rozumie : azci tego przyczyna te klada / ze
 to czynia dla zgladzenia grzechu pierworoonego : przypisu-
 iac to operi operato, to iest/ oney samey zwierzchowney y cieles-
 sney sprawie/ ze przez nie bez wiary y pokaiania ma zgladzes-
 nie grzechu pierworoonego dsicie skoro bedzie okrzcone.
 Czym / azaz ostatka onego / abo drugiey czesci / ktora byli
 smierci Chrystusowej przypisali/ nie odieli : Keo chak slepy
 zeby tego nie widzial : Kto tak tepy zeby sie tego nie domas-
 cal/ by tez to oni niewiem iako farbiczka swois pokryc chce-
 li: Bo tu bez wiary krzest grzechu pierworoonego zgladzi: a on-
 dzie zas infse grzechy powszednie slowne y wczynkowe y wmy-
 sli/ na koniec pokropieniem woda ich cjarowana/ abo popio-
 lem/

*Iako do tego przy-
 wiec Papiestwa
 je to w niwecz o-
 broci, co pierwey
 zalecal.*

*Christus wedle na-
 uki Papiestwa
 dnego grzechu nie
 zgladzil smierci
 sw.*

O zacnosci slowa Bozego pisanego/

lem/ abo sola zgladzić moze. A coz tu iuz za taka sprawa / z
 onego chak okazalego z przodku wyznania ich Chrystusowi
 zostanie : nie zgola : odieli mu zas wsfytko.

*Christus bedzie
 Glow : nie iest
 przedie wedle pa-
 piewa glow.*

Takze gdy tez ono wsfy zwierzchnimi mowia iz Christus
 iest glow / y panem kosciola : dobrze mowia: bo to prawda /
 wedle pisanego slowa Boze. Ale coz tez po tym mowieniu/
 gdy mu to zas skutkiem kradna Papiestwa sobie czyniac to glo-
 wa : bo to nie wotplawa z ich pism iz w nich glow iest y pa-
 nem kosciola powszedniego. Jakoby iedno ciato / a ieszcze
 duadowne/ iakim iest kosciol/ abo radnicy zbior/ Chrystusowi/
 mialo miec dwie glowie : a ieszcze iedne duchowna/ a druga
 cielesna : iedne swieta y barzo dobra w ktorey zadnego nie
 dostatku niemasz / y smierci iey iuz nie pamie : a druga spro-
 snc plugawa/ nader zla/ niedostatkow pełna/ y frogicy pod-
 dana smierci : obaczcie to prosie pilnie. Toz naydsiecie y tes-
 goz doznacie y w infych wsfytkich rzeczach / ktore iedno pis-
 mo s. Chrystusowi przyczyna / ze tez oni wsfami to wyzna-
 wsfy / y rzekomo Chrystusowi przyznawsfy: azci mu to zas skut-
 kiem odeyma. Jako z strony osiarownictwa / ktore oni kas
 planstwem nazywaa / takze z strony krolestwa : ktore azci
 rzekomo Chrystusowi przyznawaa/ wsfakze skutkiem Papiest-
 wa przedmiesnym Biskupem/ Osiarownikiem / y Kaplanem
 y Krolew troista korona w korowanego / czynia.

*Krolestwo y osia-
 rownictwo Chri-
 stusowi Papiest-
 wie odieli.*

*Pośrednictwo
 Chrystusowi ode-
 mui.*

Wiec tez y ono co mowia/ iz Christus iest Pośrednikiem
 a to wedle pisanego slowa Bozego: azaz sie przy Chrystusie
 samym wedle slowa ich nie pisanego ostoi : by namniemy. Az-
 az tego Pamie Maryey przeciw Bogu y przeciw slowu ie-
 nie oddali : gdy is pośredniczka ludzka czynia. Albo y ono
 co Christus o sobie powiedzial. Jam iest droga/ żywot y pra-
 wda : jaden nie przydzie do oycy iedno przez me : wyznaiac
 tez wargami z iedney strony : ale to przedie z niego zjawsfy
 na Panne Marya wloza : o niej y w kosciolach y przy umar-
 lych nad groby spiewaiac/ Salve, to iest. Bądź zdrowa kro-
 lowa milosierdzia/ żywocie/ Rodkosci y nadsicie nasza bądź
 zdrowa/

przeciwnie pisanemu Papięskiemu.

zdrowa / y inszych wiele tey podobnych piosnek / nauk / y Eas
 zania maia / w ktorych to pokazania / przeciwno słowam Chrystu
 sowym / ze żaden nie przyjdzie do oycá iedno przez zeni / iż każdy
 moze przez P. Marya / moze przez insie s. moze przez podda
 nie y postanowienie Kościelne / przez misie / requiem / wile /
 odpusty / spowiedz / ialmużny : przez sol / wodę / y insie tym
 podobne chwasty. Albo y ono co mówią że Chrystus wedle
 pisma s. jest nadszicia nása / zaś też wedle słowa swego nie
 pisanego / temu to zaś odiawszy / ana Komiec perenie y Páir
 nie Maryey / zaś to lada ná Krzyż wloża : gdy iy nosa y podz
 nasaie przed ludzmi / on pozdrawiaie / o nim tak spiewaia
 że jest iedyna nadszicia ich. A mówią to lada o drewnie / y lã
 da drewnu to w każdym Kościelst / gdzie iedno ksiadz ods
 prawnie swe sãlãwily ná wielki piatek przyczytaia (choćiaz
 ná iednym tytko / a nie ná tysiac tyściey Krzyżow Chrystus za
 wiešony byl.) tak mówiaie po Lãcinie / *Ecce lignum rucis : in
 quo salus mundi pependit : Venite adoremus. Vide in Agendis. Tho
 jest / Oto drewno Krzyżowe / ná którym zbãwienie swiãta
 wiãtãlo : podzicie chwale mu oddaymy. Co tak jest prawda /
 iãko y ono / gdy w nadszicie słow Chrystusowych ktore do vs
 czmow swych mowil / chleb im przy ostateczney wieczery roz
 dawiaie / To jest ciało moje ; oni też oplãtek swoy nád nim
 poszeptem / chuchãie nań / piec słow wymowiwšy : ciałem
 Bozym zowia : przed nim kleãia : y za prawdziwe ciało po
 zdrawiaia / y temu to wszytko co samemu Chrystusowi sluzj
 przypisua. Ale to y Kreslãniu onemu ná czele y ná piersiãch
 iãko y drzewianemu przyczytaia : y iãko o tym *O crux aus spes
 unica*, o iedyna nãsa nadszicio Krzyżu badz pozdrowion / tak
 tezy o onym spiewaia / *Crux pellit omne crimen &c. in Hymno
 Cultor Dei m mento.* To jest gdy spãc idzie siãznãcz czoło y pier
 si Krzyżem : bo wymysl chaćkiemu oddany znałowi wãháć sie
 nie moze : Krzyż wselki grzech odpadza / y ciemnošci mu vs
 stepuia / y sãtan zã. Ale mebojetã ná tho nie pãmierãia je y
 sam Jezus Chrystus zlych nie rãcnie / nie tytko Kreslãnie. **Bo***

*Christus nãdziejã
 bezec wiernych
 wedle Papiãzãnie
 iest, ale lada krzyż
 drzewianý.*

*Słowo Boże praw
 dywe sãne lãskę
 Bożã w Chrystu
 sie pokazãna wier
 nym zãleca.*

O znacności słowa Bożego pisanego

przy nim w siedzãcego Judasã v stolu / y z inszymi z iedney
 misy pozjwãiscego / iż byl zlodziej y zdraycã / wšedl sãtan.
 Pãnie Boże wszechmogacy day im w czas rychle y prawdzis
 we vpãmietãnie y sãjzre do synã tweo milęgo / z pokazãnim
 siã / nãwrocenie.

Bãczcieš tedy / iż acz kolwiek om / ktory sie tym tãmi poz
 wszechnym Košciolem zãklãdia / wyznawãie wedle słowã
 Bożego ná wielu mieyšcãch : vsty prawde / iednãk iã zaś swy
 mi wymyslãmi skutkiem nišcã / słowem sie swym nie písã
 nym zãklãdiaie. Co wszytko acz v siebie w wielkicy wãdze
 maia : iednãk to v wierneho y pobożnego / ktory ná sãnym
 słowie Bozym pisanym przestawa / nie sthoiãzã bãbie bayki :
 gdyž to wszytko gãni y odrzuca słowo Boże ktore sãmo ná
 wieki trwa. Ktore ná sãme lãskę Bożã w Chrystusie Jezus
 sie pokazãna / cãłowiekowi grzesne / procz wlasney wczyn
 korwey sprãwiedliwosci / ogladać sie kãze / y ná niey cãle prze
 stãwãc. Bo iesliž inž czasow tych ostatecznych / gdy Bog zis
 šcil obietnice swe o Mesyãsu przedtym zãdãwnã wczynione /
 one zãkonne wczynki y z sprãwiedliwosciã tezy zãkonna (cho
 tãz sam Bog zãkon byl postanowil) mocy jadney ku zbãw
 wieniu wedle Ewãgeliey nie maia : a iãkožby iã sprošne y
 Bogu obmierzle ludzkie wymysly y vstãwy mogly miec ?
 Slepšymby nušiał być niž kret, ktoby teo w tym słowã Bo
 żego zwiãrsziedle nie obaczyl. Gdyž ono wszytkie takie y tym
 podobne plotki Košciola Rzymškieo porwszechnego odćina :
 a iedyna tytko droge do zbãwienia Jezusã Chrystusã synã Bo
 żego / od Bogã dãnego / štãtecznie y prawdzãwie pokazãnie y
 zãleca. Za ktorym sãnym / gdy y wy / iãkošcie zãdãwnã poz
 cely / y iãko wam tezy zwiãrszãdlo tho pokazãwãc bãdzie /
 do konãcã štãtecznie postepowãc bãdziecie / rzezã perona je sie
 ná thym nie mie omylicie : ale pewne vspokojenie sumnienã
 swęgo y zbãwienie dušã naydzicie.

Kapitula 10.

przeciw nie pisanemu Papiestkiemu.

Nie tylko bawki niemiłne y słowu Bożemu prawdziwemu przeciwne są te bawki wszytkie Kościoła Rzymskiego / y ze wszytkimi ustawami jego : iako sie to już wam dosyć znacznie pokazało / ale też y samey z soba niezgodne / y naporzad iedny drugie borzace: oto wam też iefcze y to pokazować tu bede. Abyście wy z niezgody y nieperenosci ludzkich wynalastow / perenosć samego słowa Bożego poznawaiac / na nim sie samym budowały: na nim przestawaly / y nim serca swe wperowały. Mowiac wedle niego o Bogu y o Chrystusie : y wedlug niego też stanowiąc żywot swoy na świecie cnotliwy y światobliwy. Otoż nie patrząc w tey mierze subtylnego porzadku: a zwlaszcza w wielkim / Kościele tego tam ich / mierzadzie: te ich niezgody / iakom rzekł / trotko y poprosi wam pokazować bede. Bo tak sobie tufe / ze to odemnie za wdzięcznie przyimiecie: y wszytko wważać z rozsądkiem / ktorego wam Bog wedle tych lat ktore macie / wżyczył / bedziecie. Abyście też na potym raz faleszność y matactwo sprośnie poznawszy / tych tam ludzi / ktorzy sie tak w swym nabożeństwie rzadza: y tak bärzo niestworzym plotkami wierza: przy raz poznany słowie Bożym prawdziwym / statecznie sie / przeciw wsem naszym pokusam / ostać y za trzymać mogly.

To wam tedy naprzod przed wsemi innymi błedy ich pokazanie: w tym iako przed Bogiem przestrzegam y napominam: abyście nigdy nimmania tego nie byly: ani sie do tego nikomu namawiać daly / zeby w tym tam Rzymskim powochnym Kościele / miáło być co pewnego / dobrego / fcyzrego y prawdziwego : coby w sobie droge zbawienia zamykało. Gdyż od wierzchu głowy (iż tak rzekł trotko) aż do nozney stopy / nie masz w nim nic coby prawdziwie y skutecznie z Bogą y z ducha jego s. bylo. Alle to tak w siebie za rzecz pewną (iako pewna jest / że gdy słońce świeci / noc być nie może.) postanowić macie: że tam są wszytki rzeczy niepewne / nie prawdziwe : gdzież za piemiądze grzechy odpuszczając chca: gdzie

Okazanie krotkie, wielkich niezgod, ktoremi sami Papielnicy swoje w mysly wlasne psu i. a nie tylko słowo Boże.

W Kościele Rzymskim niemasz nic dobrego y prawdziwego.

Bo za piemiądze grzechy glądę y zbawiaję.

O znacności słowa Bożego pisanego /

niebo otworzyć y żywot wieczny dać obicima. Abo gdzie wo da solona / a sola y woda czarowana / wszytko poświęcić y oczyścić obicima / y we wszech rzeczy nieplodność odiać / y fałtanście zdrady odwrócić. Jako otym napisali De Cons. Dist. 3. Cau. Aquam sale consperfam.

Obaczajcież tedy y wpatrujcie to naprzod / co między nami wszytkimi jest napospoliteśa y nazwyczajniemyśa rzeczja : iż aczkolwiek wszytkich tych / y krześciány ode krztu swego y katolikáni zowa : iednak nie wszytkim zarowno z soba wespołek poćiech zbawiennych przyznawaią: ani wszytkich w siebie za iednego człowiekã waja y rachnia. Bo aczkolwiek tak na iednym miejscu w swych dekrétach o wszytkich wobec piśa: *Iż skoro wystąpi pomurzony człowiek z studnice / tedy na tymiaast naznaczony bywa na mozgu przez starszego (cho jest przez księdza) poświęconym masłem / z modlitwa: aby krolestwa Chrystusowe^o był uczestnikiem: a iżby też od Chrystusa chrystianinem mógł być nazwany. De Cons. Dist. 4. C Post quã ascendit. A nad to iż otrzczone^o w biały kofule obloca / y czepek na głowe kłada: tedy powiedaia iż to dla tego czynia zeby otrzczoney to rozumiał o sobie / iż ma uczestnictwo koro ny krolestwa y osiarownictwa / abo wedle ich przykładow kapłanstwa y duchowienstwa: tamże. Can. Post baptismũ. Gdyż w nich káždego księdza abo kapłana pospolicie duchownym nazywaia. Z ktorych słow ich wlasnych / to naprzod obaczyc potrzeba: iż oni aczkolwiek tak na iednym miejscu mowia y piśa wedle słowa Bożego na piśmie podanego / w swoim też nie pisanym słowie : że iakoby wszytkich za krole y kapłany / abo za duchowne máio: ktorzyby iedno od nich iefcze w dnie ciństwie (choć bez słowa Bożego) otrzczeni byli: wsał że iefcby ktory z nich potym księdzem nie został / tedy on przyznany tytuł krolestwa / kapłanstwa y duchowienstwa traci : a prostym laikiem abo chłopem zostawa. A gdzie kapłany swe duchownemi nazowia / tam inje wszytkie względem ich zowa *seculares* to iefc świećstimi abo cielsnymi; Bo to y wy*

Bo nie wszytkim wiernym za rowno zbawienia przy czysta.

Nie goda w brá kowaniu osob w pa piewie, choć by była wiara y křez.

przeciw nie piśaniu Papiestwiu.

obaczyć możecie żeć sie cielesny przeciw duchowne^o kląb^{sz}.
 Tak / iż iesli księza ich sami są duchownemi / iaktymi sie mieć
 chcą / y iako sie zowią: tedy insy wsiyscy musz być cielesnymi.
 Bo wedle nich *seculares* są świętymi. A cżlowiek cielesny y
 świętli / iż jadney społeczności z niemi / z żywotem wieczy
 nym: / z Bogiem / z Chrystusem y z świętymi Bożymi nie ma /
 iest to tak rzecz iasna z słowa Bożego piśanego / że słonce nie
 iest tak iasne w swej świećłości.

Aleć y oprocz samego słowa Bożego / z ichże słowa nie piś
 anego toż sie pokazuje: iż oni sami między sobą / to iest mies
 dzy księza / a między inszym pospolstwem okrzyżonym / wiele
 kł^otekie czynia y brat: pokazuiac między świętymi / abo r^o
 dnicy y w świętlich ludziach wielka niegodność względem
 duchownych kapłanów. Bo co wedle słowa Bożego piśa
 ne^o iedno iest y iedno ma być prawo wśech wierzących / tak
 Apostołów / pasterzów / nauczycielów / iako y wiernych sł
 użąców: Bo w Chrystusie wsiyscy są iednym ciałem / iako
 iedna iest głowa Chrystus: nie maś p^oana y slugi / wolnego y
 niewolnika: Żyd^o y Grek^o: meż^o y niewiasty. Gal. 3. v 26.
 28. a 1. Kor. 12. v 13. Rzym. 12. v 4. 5. Efe. 4. v 4. Kol. 3.
 v 11. 12. Cho według nich wielka iest różnica. Przetoż też w
 nich ksiadz / iako lepszy y świctszy / pod obiem^o (iako zowią)
 osobami iedne rzecz przyniuc: a każdy insy świętli cżlowiek
 choćiaz sie cześćot^oć lepszy naydźie niż ksiadz wśeteczny /
 pod iedna tyłko: choćiazby iako y ksiadz was sobie ogolił.
 Acżkolwiek ci w tey wierze dawnieysze ich kanony zárowno
 obiedwie osobie wśetkim przyznawá. *De cons. Dist. 2. c.*
Comperimus. Ale oni y tych / iż sie z słowem Bożym piśanym
 zgadzaly odstapili / inszych nakowawşy: aby sie tak nápo
 rzęd Chrystusowi sprzeciwili y nieprzytaciolimi te^o pokazali.

A nie tyłko to / ale też / wolno pánu księdzu sadzić święt
 skiego / y do práwa go iako chce poćiągáć: a świętli prze
 ćiw kapłanowi obogá tego ámpomyslay. Jako to sobie ob
 wárowali księgan^o *Item. Cau. 2. Que. 7. Non est. Item. Nul*

*Nie zgoda w ży
 waniu sakramen
 tow.*

*Nie zgoda w od
 prowadzeniu wra
 dow świctskich.*

O znacności słowa Bożego piśanego /

*lus laicus. Item, Sacerdotes. Item, Qualis &c. Item in Concilio Roma
 no per Siluestrum coacto.* Tuż ieszcze księdzu nie godzi sie być
 Woytem / abo takim Sedzia / kchoryby ná gárdlo zloczynce
 zdawal / ale co morwie / nie godzić sie ie^o y przy sadzić takim
 być: a iak abo świętli cżlowiek to oboie czynić moze y mus
 si. Bo cześćo księza z swoim Papiżem Pánom y uerwinie
 trácić pod klatwa rośkázania. Także / ksiadz ná woynie iecháć
 niechce: powiedáiac iż mu sie dla duchowieństwa bić nie go
 dzi: (áno drugi dla wejásu swego cielesnego to czyni wiecey
 niż dla nabożeństwa: bo sobie nie ma zá grzech kázáć strácić
 tego co w nim wystepki y złości tego strofuie: bo choćiaz to
 przez inszego czyni / ale iż ná to zezwala y káże / sam to czyni
 y on sam zabija: boć y káć bez rośkázania sedziiego nie tráci
 cżlowiek^o.) A iak abo świętli cżł^oć musi to czynić. Wśak
 że oni y w tym pozwalaniu tháć woieni / iako y w rośkázowá
 niu trácić tych co sie z nimi nie zgadzali / od swoich pierw
 szych kanonów / kchore máia w nie piśanym słowie / dáleko
 odstapili: ponieważ nápiśali: Jż k^oby kiedy pokute czynił
 ten sie iuz ná potym woyna párać nie ma (piśa tak *De Peni
 tentia Dist. 5. c. Contrarium.*) Gdyż / mowia też tak / Apostoł
 powiedzial / iż ten k^ory woine bogu / párać sie nie ma święt
 skimi spráwami: bo ten nie iest wolen sídel dyabelskich k^o
 ryby sie chćial żołnierstwem świętlim párać. Także wedle
Concilium Liberthenstiego / ieszcze coś wiecey przydano:
 abo wiem k^oby byl ná wrzędzie / then sie miał pohánowáć
 od chodzenia do kóściolá cáty rok. *Can. 56.* Ale iuz teraz w
 nich ten między iak^o najlepszy / k^ory oboie to czyni / onych
 bromiac y rzeczy ich forytuiac. Stąd iuz obaczyć możecie /
 iak^o tho iest między nimi zgoda: y iako sie też z sobą zgadza
 to słowo ich nie piśane: w k^orym to / co raz zgámono / záśis
 chwala. Anoby y tho wrażyć trzeba / iż co iest wedle słowa
 Bożego raz zle / iuz to nigdy potym wedle wstaw ludzki ch
 dobrym być nie moze. A co sie iednemu z wiernych nie godzi
 go też y drugiemu. Aleć tak oni wiáza ci^o bkie pod czas brzes
 nuoná /

przeciw nie pisanemu Papiestkiemu.

mioná / Etore z Saryzeusám jydowskimi kládo ná rámioná
iných : á sami y palcem dotknac sie ich nie chca. A cje^o to:
iż ich nie pisane slovo / kiedy sami chca wolnym ich uczyni.
Przetój też cjestoćróć inie pisa y ucza: á inie zas / wedle swoe
go v podobania / czynia. Jako też y ono pisa (De Conf. Dist.
4. C. Postquam. Item, Si quis presbyter.) o tym / że krześć ich ták
ma być odprawowan / aby trzyćróć ponurzony był cztowiek:
á wždy om y rázu nie ponurzáia: ále tylko troche palcami cjo
lo pomocja. Pisa iefjeje. *Caus. 1. Q. 1. Baptizandis, & in aliquot
sequentibus. Et in Concilio Elibertino, Can. 48.* Je od krztu / od krzy
żná / od pogrzebu zé. Jaden kśiadz nie ma nic brać: bo ktory
by brał / iest swietokrayca: y ma być z káplánstvá zrucon:
wskáże teraz wšytko opáć czynia: Boby też jadnego kśias
dzá nie mieli. A zácoby kśiadz pił / y dusík siva sibroil:
Item / záklináia pod przeklectwem kśiadzá / Etoryby brode
zápúscil. *Dist. 23. C. Si quis:* á wždy iuż teraz rzadkiego kśias
dzá naydzie / Etoryby is golic miał: ták wšytko w zgore no
gámi wywrocili / co ich przodkówie dawni postanowili byli:
A wždy mowia je to slovo swoje nie pisane przez rece od A
postolow wzięli. Ale iesli ono dawnieysze przodkówich kto
re iuż odrzucili slowem tym nie bylo: dáleko wiecey to ich te
raznieysze nie iest. Boby przystoynieysza y z rozumem zgodniey
sfa byla / je omi pierwsy Etorzy rychlo byli po cjasiech Apo
stolskich mogli mieć co od Apostolow / niż ci co sie ták dale
ko od nich we wšytkim zgotá odrodzili. Aleć sie w tym ich
kłamstwie ludzić nie cjuia.

Kápitulá 9.

Wle ktoj wšytkie niezgody ich wypisac w málych kśias
stach moje / Etorych iest práwie bez liczyby: A nie ták
tylko podlych / iákoby sie ty komu zdály: ále nád chy
dáleko sprosmieyszych: Etorych sie y wspominać / przy vřach
nie winnych / nie godzi. Abo gdyby sie też y to tu przypomi
náć miało / co też to wždy zá osoby byly / Etore to vprzypole
sowály: Etore psály: y Etore tym ták ich slowem nie psá
nym /

20
Nie godá w náu
ce o krzćie y wřá
fowaniu iego.

od ...
...
...
...

Iesli one pierwsze
vřáwy slusnie
pápanowie odrzu
cili: tedy by ich ty
nowsze slusniey
odrzucione być
miały.

W alle Starych v
řáw papieskich,
nie máš teraz ja
dnego káplána mie
dzy nimi.

O zacności slova Bożego pisanego /

nym / y kosciolem powszechnym wladaly y on rzadzily: dos
pierzby bylo co pisac. Abowiem snadnieby sie to pokazá
to / iż co dżis ieden żywiac postanowil: to w kłtá dni drugi
po nim nastawšy / málo nie názáuwrz w niwecz obrocił. Cje^o
nigdy w inšyich páństwach przelozeni / Etorzy porzadnie po
przodkach swych zwierzchności dostawáia / nie czynia: ow
šem stáre práwa y wólności chowác pierwey obiecúia y ná
to przysiegáia / niż práwie w oney zwierzchności swoey wtwir
dzeni beda. Sánu Rzymšcy Papiězowie / iákó zli pásterze /
Etorzy dziura á nie drzwiámi wchodza / wšytkie tyráńskie
postepki w swym pánowaniu po sobie pokazúia zé. Chák je
teřje y toby sie pokazálo / iákó sie ieden z drugim o zwierz
chność wádzil / y křwie wiele przelewál: Jáko drudy sęuká
mi czárno kśiestimi wrzedu tego dostawáli: iákó iedni dru
gich / nákoniec przy niřy swoiey w oplátkách poswieconych
eruli: Co y strách wspominać. Alećby y papieru y cžářu nie stá
lo / gdyby sie wšytkie ich zlości y nieczbożności przypomináć
y wřliczáć niály: o Etorych y w nářyich polřkich křomikách
naydzie sie tego po troře. Ale zaniechawšy tego / wole dáley
postápić / tego tylko křotko dotknawšy. Jż gdyby sie teraz /
wedle onego podáua dawnego przodków swych / ci teráz
znieyszy kátolikowie nieli spráwowác: tedyby sie to z dekre
tow ich moglo im pokazác slovy iářnemi / je iuż teraz v nich
nie máš jadnego káplána: (iákó oni zowia) Bo sie ták nie
rzadza iákó tam opisano: áni ták do swego káplánřtva przy
chodza / iákó przodkówie ich przychodzili. Jáko ná przykłád
Křoby zá pienádze ná káplánřtvo wřtepowál / ten iuż tym
sánym káplánřtvo trácił. O czym w Dekrećiech ich. *Caus. 1.
Q. 1. C. Qui per pecuniam. Qui studet. Quicumque. Cum ordinaretur
&c.* Aleć olwieć wřáśnie mowiac / wedle pířmá s. nie máš
iuż teraz jadnego káplánřtva / ábo rádniey ofiárownictvá
cielesnego Etoreby niektorym tylko sluzýlo wedle zákonu. A
bowiem Christus uczyniwšy koniec onemu zákonnemu Ás
konowemu / sám ieden zostál ná wřyřym ofiárownikiem / zá
wře

przeciw nie piſanemu Papiestwu.

wſe żywota aby ſie zawždy okazał przed oblicznoſcią Bo-
 3o za nami: iedna oſiara doſkonality wczyniſy tych Eto-
 rzy bywają poſwieceni: y takiego doſthal oſiarownictwa/
 Eto re inż na żadnego inſzego nie moze być przemieſione/iako
 ty naźnaczone piſma ſwiadcza. Heb. 4. v 9. a 6. v 20. a 7. v
 II. 16. 24. 28. a 8. v 1. a 9. v 13. 14. 15. 24. a 10. v II. 12. 26. W-
 czyniſy (ale wedle ducha nie wedle litery abo ciała) wſy-
 kie wobec wierzące/ Bogu oycu ſwoiemu/ Krolimi y oſiarow-
 nikami: aby theż wſyſcy prze zeń duchowne oſiary / ciełce
 warg ſwoich/ Bogu oddawali/ iako na tych naźnaczonych
 mieyſcach czytać ſobie mozećie. Heb. 13. v 15. a I. Petr. 2. v 5.
 Obia. I. v 6. a 5. v 10. Ale to opuſciſy do rzeczy zaś zacze-
 tej przyſtepuie. Kzeklem/mowiac po papięku / iż gdyby ſie
 teraznięſy Katołikowie rzaźnić teraz mieli wedle doKretow
 ſtarych/ przodkow ſwoych/ tedyby teraz żadnego iako mpo-
 Kazał/Kapłana nie było/ boby ie wſyſcy / Eto rzy to teraz Ka-
 plania abo Kapłańſtwo ſwe ſprawni: puſcić musieli: Bo
 żadenz nich bez pienieczy Kapłanem nie zoſtawa. A tu ieſcie
 y te^o doKładam/zeby też mało między wſytkimi nałaſt/Eto-
 reby wedle ichże Kanonow mogli zwać Katołikami: chociaż
 ſie tak wſyſcy ſnucie nazywają. Bo wedle doKretow ich (iż
 to tylko na przykład powiem) Eto by przy namicy trzyKroć
 nie przyſtepowal na Kaźdy rok/ ten inż Katołikiem nie ieſt: ia-
 ko piſa/ De Conf. diſtin. 2. C. Eſi non. Item, Seculares. It. m, Om-
 nis homo &c. Kte^o iż inż teraz przy Koſciolach Krupy Klada/ y
 w ſamych Koſciolach: przeciw poſtanowieniu Concilium Bra-
 Kärenſkiego pierwſzego. cap. 36. Iż ſwiece w dñach zapalają:
 przeciw Concilium Libertinſkiemu Cap. 34. Iż obraży w Ko-
 ſciolach maia: tamże Libertinſkie Cau. 35. Inſie znaki vs-
 trąceniach Kapłańſtwa / y tego je nie ſa Katołikami / dla
 przedłużenia dobrowolnie opuſzczam, Wſiaż je ieſliby te nās
 mienione leKce ſobie wiażyc chcieli: abo ie wyćienić / tedy
 ieſcie przypomnie co inſzego/ co nie wiem iako beda mogli
 wyćienić: Ponieważ ſie ſami oſadzili/ iż nie ſo duchowne-
 mi: a

*O ſiarcownictwo
 Kwiſtuje nam
 3o zważyć nie mog*

*Katołikom też w
 Papiestwie ma
 maſz.*

*3. Inno-
 centius
 1. 12. 13. 14.
 15. 16. 17. 18.
 19. 20. 21. 22.
 23. 24. 25. 26.
 27. 28. 29. 30.*

O zacnoſci ſłowa Bożego piſanego/

*Iż w papiestwie
 nie maſz duchow-
 nych y Papię ſam
 duchowny być
 nie moze.*

*W papiestwie
 nie maſz duſz*

*Papię ieſt Igmā-
 el y Kaim y ſwo-
 2 ord. wedle ſta-
 2ch doKretow.*

mi: a pogotowiu ani chriſtiany: ale zgoła ciełſnymi: iako
 ich doKreta ſwiadcza. Eto re mi to twierdza iż nigdy duchow-
 wny ciełſnego nie przeſładuje / ale ciełſny duchownego. A
 to piſa tymi ſłowy. Ten Eto rzy ſie był narodził wedle ciała [ſł-
 wa ty wſiete ſo z liſtu Pawłowego do Gal. 4. v 29.] prze-
 ſładował duchownego: a duchowny ciełſnego nigdy nie
 przeſładuje: ale przepuſzcza/ abo ſolguie/iako chłopi/ abo ia-
 ko głupſzemu bratrowie iż ſie moze z czaſem naprawić. A cho-
 ciażby też kiedy obaczył ſyną Egiptczyanki gniewające^o ſie/
 tedy iednak wſpomni na iedne^o oycā/ Eto rzy ſtworzyły wo-
 ty y Komory. A też w domu wielkim / nie thylko chciał mieć
 naczymia złote y ſrebrne: ale y drzewiane y ſkorupiane. Cau. 23.
 Que. 4. Qui ſecundum.

Obacźcieſz z tych ſłow ich / ieſli ſamiż tego inż ſobie nie od-
 ieli: co ſobie nieſluſnie przywołaſzają: Potym też y to / ieſ-
 ſliż w tym tam ich Koſciole ieſt zgodā: Trzecia/ Co to wždy
 za ſłowo ich niepiſane: Eto re to raz tak/ to drugi opat rze-
 czy ſwe ſtānowi: Nie plaſzczli to ieſt on ich zebrāczy: Eto rzy y z
 wierzchu y z podku to takie to owakie lāty ma: a nad tho ieſ-
 ſcie Eto re mu nie porzadnie bārzo wſyte: iż na Eto rzał olwieK
 ſtrona y obrociſ/ wſady ſproſne y plugawelāty. Weyſrzyćieſz
 ieſcie y w to / y temu ſie iako we ſwierſcieadle przypatrzcie:
 Eto wždy ieſt ten co zawždy inſych przeſładuje: Eto y gdzie
 ieſt / od Eto go ſie poczyna / y przez Eto go ſie przeſładowanie
 to wyKonywa: Nie wlaſnyli to ieſt/on Izmāel/ ſyn nie wlaſ-
 nego ſoja/ z ſwoimi wſytkimi pomocnikami: Eto rzy przeciw
 Izmāelowi wlaſnemu dziedzicowi y ſpoKoynemu y ſtromne-
 mu poroſtaie: z nie^o ſydzī / wygania z iego dziedzictwa y ſro-
 dze morduje: Nie wlaſnyli też on Kaim / ten powſechny Ko-
 ſciol z ſwoia pārfywa głowa/ Eto rzy niewinnego Abelā brā-
 tā ſwoiego Eto re wylewa/ a z tym ſie y przed Bogiem zaKryć
 chce: Nie wiem abyſcie tego wyſrzećy poznac nie miały: tro-
 che ſie temu przypatrzycy: acjK olwieK ieſcie te tak niłodymi
 badoc: Jāſneć to rze-
 czy ſo: y ſlepy/ ruſywoſy ſie troche z mney
 ſcā

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

scá swoiego/lácnio sie ich domáác moze. Bo chociaſby kto
ry z nich chciał tu wymowki wjywać/ iáko by Rain ten y J
zmácl/ſuſſnie wſytko to czyni/iż to(wedle ſadu ich miezbo
żnego) Hereryci tráci y hániebnie y okrutnie morduié : á nie
iákie dobre ludzi : ktorzyby ſie z nim w nabożeńſtwie iego
zgadzáli : tedy mu y to nie poydzie : ábowiem przedſie ſwe
mi właſnemi dekrétanu przekońány iuż y oſadzony ieſt : á to
tymi ſlowy : Jáko wielkie nádecie ieſt hárdości : iákie poko-
ry y wkládnosci zápámietánie : y hárdości iákie przechwala
nie : je kto ták o ſobie wierzy/ iż to wczymić moze/ czego Pan
y Apoſtółom nie pozwoili : je mnima iżby mogli odbrákwáć
kól od pſenice : *Cau. 23. Q. 4. Quantus. Item, Hac autem.*
Tám je wnet potym tego dolożono. *Iż żadna miara dobrym*
być nie moze/któ zlych znosić nieumiey niechce być Abelem
dobrym ten/ktorego złość Rainowá niewycwiczzy. To ieſt/
ktory zlych obyczáiw bráćiey ſwey znosić niechce zc.

Skąd báćyc mozećie iáko tu zlych znosić á nie mordo-
wáć ich/roſtázuie tym ktorzyby dobroći y bogoboyności A-
belowey uczeſnikámi być chcieli. A ten oto koſciół powſze-
chny Rzymſki / pokornych / áichych y dobrych wedle Bogá
znosić niechce. Aleć tej to ſwoia złość / to ná ſie lice zoſtá
wia/ je nie do Abela y Jzáká dobrego nalezy : ale do zlego
tyránná y ſyderzá Rainá y Jzmáclá. A gdy do ſamey głowy
iego poydziecie/záſ ſie tá ná ſámeo Jezuſá Chryſtuſá nie tár-
gnelá : záſ ſobie iego właſnych tytułow/ głowy/ krolá/ pá-
ſterzá/ y oſiárowniká/ nie przywlaſzczylá/ y Chryſtuſem prá-
wie nie wczymilá : Boć tej być Chryſtuſem / ázáſ nie ieſt być
głowa/ krolém/ prorokiem/ oſiárownikiem : A ieſc je ſobie
tá głowá/ y ten Chryſtuſ fałſzywy/ wiecey náđ prawdzive
przypisuié/ noſáć troiſtá koronę(ná znak pánowániá w nie-
bie/ná ziemi/ á potym ieſc je náwet bedzie w piekle) bo y krol-
lom y Ceſárzom do nog ſwoych wpađáć káze / y w nie ſie cá-
kować / á po drugich ſyriách depce/ mowiac hárdzie/ y mne
y Piotrowi. Czego nigdy Chryſtuſ Jezuſ on námléyſy ſyn
Boży

Abel i Jzák
Łacińskie

*Papięz odpuści-
wſzy Chryſtuſá
ſam ſie im czyni.*

*Zbićie ich obrony
która to pokáżáć
chcá jeby koſciół
ich błędzić nie
miał.*

O znacności ſłowá Bożego piſánego/

Boży/bedac głowá/pánem/páſterzem y krolém od ſámeo
Bogá poſtánowionym/ nie czyni / iáko on czyni. Co wſy-
tko / záli przeciw niemu wiernym / nie ieſt iednym pewnym
ſwiádecstwem / iż ieſt Antychryſtem / gdy ſie w tym ták iá-
śnie prawdzivemu Chryſtuſowi ſprzeciwia : Práwieć to ieſt
nie co inſzego / iedno ſie zgólá (nie ſłowyc wſdy / ale iedná
ſtukiem) záprzec te : jeby kiedy Chryſtuſ Pan przyſć miał :
jeby był Pánem żywych y pomártych : jeby on ſam miał klucž
Dawidow y klucž śmierci y żywotá. *Obiá. 3. 7. á. 15.*
Gdyſ ſie on z tych dwu klucžow przechwala y niu ſie picie-
tue / o czym troche niżej. Dále iuż tu teraz wiecey mowić
niechce. A toli báćyc iuż mozećie to co ſie wyſſey námléno :
je ſie y z ſłowem Bożym prawdzivym/ y z ſwoim thež nie pi-
ſánym ſánuż nie zgadzá : chociaſ ſie zá ſwoiete námiáſtki
Chryſtuſowe á Apoſtółſkie pochońki wdać chcá. Niemáſ
tám tedy kómu/ nie máſ y czeniu wierzyć : niemáſ ſie ná co
ogledáć. Wſytko trawá/ wſytko obłudne kwiátki : ktore
od ſloncá zwiédná : wſytko tám drwá/ ſiáno/ ſciérń/ zgoré-
to od ognia ſoro ſie pokáze : á przedſie ſlowo Boże trwáć
bedzie ná wieki. Táktore wam tyłko ſámo záwſdy pánié-
tác y wedle niego ſámeo ſie záwſdy rzodzić potrzebá : nieſ-
chcećieli z tymi tám powſechnymi wódzámi żywothá wie-
cneho wtrácić.

Kápitulá 12.

ZWáćyby ſie iuż záraz moglá bylá z drugiey ſthrony
pokáżowáć / zupełná / cálá / pewná / zbáwienná y
prawdziwá doſkonáloſc ſłowá Bożego piſáne : po-
tákwym ożáziániu/ nié czemnego/ ſproſiego/ fáteſnego y
z ſobá bárzo miezgodne/ ſłowá ich nie piſánego : iedná iem
nie tyłko wyſſey káp. 5. zmiéńte wczymil/ iż oni nie tyłko ſtá-
wywody ſwe y dowody przeciw prawdzie zbáwienney toczá/
tu obronieniu obrzydliwych błédow ſwoych : ale tej y od po-
wagi á zwiérzchności koſcióla ſwe : o ktorym to troćieřo/
iż on nigdy nie błádzi : Tákt je od powſechney zgody : od dá-
wności

przeciwnie pisanemu Papieſkiemu.

wności czaſu: od gromady albo od wielkości: od wężonych
ludſzy od walnych Seymow ſwoych: bo thym wſytkim do
mu ſwego lecaſcego ku ſięmi/ y z ſłowem tym nie piſanym/
podpicraia: przetoż y na to krotko muſe pierwey odpowie
dzieć/dla przestrogi wafey: a dopiero potym/dokonałość
te cała y prawdziwo poſtażować bede. Wſtaſze tak/żebym
ſie nie zdał/ iako z wężonymi filozofy mowić/ale iako z mło
dymi pamiętami.

Co ſie tedy tknie powagi y zacności Koſciola ich/ktoro
om ſtad nawiecey zalecaia/że Koſciol ich nie bliſzi: a ſnac
y bliſzi nie moze. A temu żeby ſiedl porządna ſukceſſya od
Piotra s. Apoſtola Chryſtuſowego: ktoryby naprzod w Rzy
mie ſtolice te zalożył miał/ y ſam na niego lat 25. ſiedzieć. Te
dy o tym za pewne wiedzieć/ iż tho ieſt ſcjyre Człako mo
wiąc/ale wždy prawde. Imaćactwo. Bo iż tak ieſt/oto wam
to na krotce y po proſbu iako mlodym poſtaże. Mowia tho
om o ſwoym miłym Koſciole/ iż nie bliſzi. Dobrze: niech tak
bedzie iż nie bliſzi. Ale ia tego im pozwole/ieſli to o ktorym
mniowanym/ ktory w Rzymie nazacnieyſzy y naſtārſzy / iez
ſeje od ſtārſzych pogan/ maia mowić y rozumieć dca. Bo to
w mnie watplawa nie ieſt/ iż nie bliſzi/ ani bliſzić moze: bez
dac na iednym pewnym myſleu reſoma ludzkimi zbudowa
ny. Ale ieſli to mowia/ o zborze ſwoim/ ktory poſpolicie/ a
le bārzo nie k rzecezy y nie wlaſnie/ koſciolem nazywaia/ a iez
ſeje bez roſtydu powſechnym: to ieſt / o ludſiach ſwego na
bożeńſtwa y wyznania: tedy im tego żadnym obyczajem nie
pozwole. Ażby mi tego dowiedli/ y to wlaſnie y prawdziwie
ſłowem Bożym ſkutecznym poſtażali: iż ten Koſciol ich/ieſt
daleko y microwno doſkonalyſzy/ niż byl on pierwyſzy zbor A
poſtolski/ y ten ktory ſie teraz oncy ſcjyrey proſtoty Apoſtol
ſkiej/ także y nauki trzyma: ktory ſam ieſt cialem Chryſtuſo
wym/ a on (iako piſmo s. mowi) ieſt głowa tego. Czego iez
ſli nie dowioda: iakoż wicm iż nie dowioda: tedy nic nie ſpra
wia. Gdyż on ktory byl na on czaſ nadoſkonalyſzy bedac z lu
dźmi zlozony

23

Iż koſciol ich bli
dżi.

Iſam zbor Chri
ſtuſow bliſzi.

O zacności ſłow Bożego piſanego/

dźi zlozony (iako koſcioly z cegly y drzewa y kamienia ſkła
dane bywaia) kchorzy byli y teraz ſo członkami zboru tego
prawdziwego/každy w ſwey miareczce dārowania Bożego:
do onego przednieyſzego żywego/ ſtrāynego / weglowego/
kamienia (iako Piotr s. mowi 1. Petr. 2. v 5.) iako żywe ka
myki przybudowani: do Jezuſa Chryſtuſa/ głowy ſwey: te
dy/ mowie/ iż ten takowy zbor/ albo koſciol / aczkolwiek byl
napiertwyſzy/ naſwietſzy y wſelakimi duchownemi dārami y
bogaceniſzy: bo w nim byly rozmaite cuda/znāniona y mocy:
iednak przedſie nie byl nigdy na wſe ſtrony tak doſkonaly/
we wſytkich członkach y w každy m zojōbna: aby kiedy bla
dźić y wſtepować/ albo ſie w czym omylać nie miał. Ktory iez
ſli bliſzi: a bez wſzego ſporu w wielu bliſzi/ y w wielu ſie
omyłał: (gdy w oſoby ludzkie / a nie w fundament raz zalo
żony patrzyć bedziemy) a iako nie daleko wiecey bliſzi: nie
daleko ſie wiecey omyla ten / kchorzy ieſt od onego daleki:
Gdyż ieſt z martwego y z sprochniałego kamienia / na zbo
twiałym grzybie/ a nie na iakim dlugo trwāiacym/ a Bogu
przyiemnym kamieniu zbudowany/zaſadzony/wywieſziony.
Bo to napewnicyſza/wedle piſma s. v wietnych/ iż nie na Je
zuſie Chryſtuſie ſynu Bożym namileyſzym (ktory ſam tylko
ieſt zboru y ciała ſwego żywym y fundamentalnym kamie
niem: na ktorym też ſamym wſytko budowanie ſpolu przy
ſtoſowane roſcie w przybytek ſwiety Pānu. Efe. 2. v 20.
1. Petr. 2. v 4. 2c. Kol. 1. v 18.) ale na człowieku grzeſnyim/
ſmiertelnym/ niewiedziec pod czaſ na czyim ſynu/ na Papie
żu Rzymſkim. A iż Chryſtuſow zboreczek mały czeſto bliſzi
(żebyſcie w tym watpliwie nie byly.) iawna ieſt z ſamychże
Apoſtolow iego/ także z inſzych wczniow / y ze wſytkich A
poſtolskich zborow / do ktorych oni piſali / y do ktorych w
Obiāwieniu roſkażal Jezuſ Chryſtuſus przez aniola ſwo
nowi piſać. Abowiem/ a kto tego zaprzec moze/ żeby wcznio
wie oni/ ktory z Chryſtuſem Pānem chodźli y iego wcznia
ni byli/ zborow albo koſciolem iego nie byli: A wždy wicmy/
że ſia

przeciwo nie pisanemu Papiestiemu.

ze sie ich wiele z nauki tego w Kapernaum zgorzyszy / od
tego odešli y wiecy z nim niechodzili. Jan. 6. v 66. A to za-
li nie bylo bladzenie / a bladzenie zboru : Tuż / to go wż tu
czesć odpadła / nauka sie obrąziwszy / a druga / gdy przysło
do poimania Chrystusowego / do meki y krzyża / y śmierci /
izali wolna była bledu : a wsak samego zostawiszy w sycy
sie rozproszyli / iako owce gdy zabija pasterza : chak iako im
to y sam Pan powiedal / ze sie na nim w sycy zgorzyc mieli
oney noc. Mat. 26. v 31. Mar. 14. v 27. Jan 16. v 32. A ie
sliby tym wychodzie stad chcieli / iz cho bylo przed wsieciem
duha s. przez ktorego dopiero rzad sie zborowy zacjal : za-
czelo sie prawe budowanie : zacjelo wtwierdzenie stuteczne:
tedy y tym tego nie obronia. Abowiem to iawna y iasna jest /
ze sie y tam obladzenie y po czesci w niektorych / y zaraz we
wsytekich pokazowalo / ktorzy byli zboru one naprzedniey-
sego Jerozolimskego. Abowiem w sycy w tym bladzi /
mumiac jeby zaden z poganow nie mogl byc Christiama-
nem / abo wejnem Chrystusowym / do kadby pierwey obrzeza-
ny nie byl : y do kadby wstaw Mojzesowski nie trzymal. A
Piotr nie siedlby byl do Korneliusa poganimina / gdyby przez
widzenie / y miarowite rozkazanie do tego popchniony nie
byl. Czego / iz insy towarzysze tego nie wiedzieli / ani rozumie-
li / przetoż tez / mylac sie w sycy na tym / przeciwo Piotrowi /
gdy przysedl do Jerozalem / powstali. Ale y potym zali nie
dla tego zgromadzony byl Jerozolimski Synod : Zali tam
w sycy przeciwo Pawlowi (ktoremu tho naprzod Pan obia-
wil) y Barnabasowi nie byli : az dopiero po dlugich sporach
Piotr z Jakubem spor on zagadli : a tak pogany od obrze-
ski y postepkow zakonnych wolnymi dopiero rezyml. Teo /
co za wystepki byly potym w Korintskim zborze / w Galats-
skim y w insych / wspomnac niechca : iednegoż tylko Piotra
samego przed sie wezme : a to dla tego / iz na nim Papiest-
wie swoje godnosć zakladacia / y od niego sie glowami Ko-
scielnymi czynia : ale iako susnie y przystoynie / to sie troc-
b 3 to potaje.

*Obladzenie Pio-
trów*

*Successja sie bro-
nic papieznicy nie
mog.*

*Piotr takze bla-
dyl.*

O znacności słowa Bożego pisanego /

To potaje. Piotr przodniac na on czas miedzy insymy : bedac
tez zas znorow na wrzad Apostolsti / z ktorego wypadl byl
przez zaprzecenie sie Pana przywrocony : aczkolwiek z insymi
wzial ducha s. y nie lada iako budowal zbor Chrystusow : a
zaj przed sie potym wolny byl vbladzenia : by namniety. A
zaj tego nie sa pewne znaki iz go Pawel strofowal z tego /
iz nie prosto chodzil wedle prawdy Ewanielicy / obluda na-
rabiac / y insych z soba w tez obludę wprarcuiac : Zali nie
znacjnie o tym pisze Pawel Gal. 2. v 11. Ze sie mu iawnie w
twarz sprzeciwil / iz byl godzien naganimia : A nie obladzes
niefco : Twieriem ktoby tego smial y mogl zaprzec : A ies
sluz sie to naydowalo w zborze onym przednieysym Christus-
sowym / a ten Papiestki czym sie okazuje nad on byc lepszym / do
stonalszym / swietszym y obladzenia wolnieyszym : Twieriem
aby tego dowiesc y obronic mogli / iz gdy on bladzil / jeby
ten ich bladzić nie mial : Gdyz ich Kosciol teraznieyszy dale-
kiiest we wsytekim od Kosciola onego Apostolstkego / ktory
mial Apostoly / ktorych teraz niemas : mial Proroki praw-
dliwe / mial cudā rozmaite / ktorych teraz v siebie nie pota-
za : procz czarnoksieznikow / czarownikow / cudzoloznikow /
wsetecznikow y swietokraycy / ktorych pelno miedzy nimi /
ze sie ich y slepy domacac moze. Bo iesliby sie sukcesyja bronie
chcieli / tedy im ta nie poydzie. Czemu izby ia tak iasnie potas
zac potrzeba z slowa Bozego / z rozrzadzema y postanowie-
nia iey od Chrystusa samego / iako rozrzadzona byla pod stas-
rym przynierzem przez Mojesa w Aronie y w ie potoms-
stwie. Czego iesli takim porzadkiem z iasnego wyroku Boze-
go nie potaja / prozno y daremnie mocowac sie beda / jeby
tego dowiedli y tego obronili. Boć w rzeczach zbawienych
prawda a nie falszem / pewnymi wyrokami Bozymi / a nie
barkami ludzkimi / wsytko stanowic potrzeba. A rzekli / iz
oni to v siebie za pewne maia / a to z Piotra samego swietce-
go / ktory tak postanowil bedac w Rzymie przednieysym Bi-
skupem : tedy im y to nie poydzie : bo y tego nie dowioda / a
by tam

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

by tam kiedy byl. A my to pokazemy ze chcam mie byl: tylkoż
pierwey rzeczy tey do konczywszy zaczercey: iesli bladzi Kosciol
ich abo me bladzi / y iesli iesli chca zacny y powajny / zeby sie
nan bespiecznie ogladaćy spaszajac mogli. Dostapirajcy tego
co nigdy odstapiono byc me moze / iz kazdy czlowiek klama
ca Psal. 116. v 11. y te° co dlugimi slowy y wiela swiadectwo
Apostol okazuie y dowodzi przeciw wszystkim ludzjom / ze sie
wshyscy odchylili / spolu sie niepozytecznymi stali / ze nie mafi
iednego ktoryby dobrze czynil. Item ze wshyscy ludzie zgrzes
szyli y wstawia w chwale Bozey ic. Rzym. 3. v 12. ic. Jako
by tym sposobem Kosciol Rzymiski nie byl z ludzi takich / o
ktorych thu y na inszych miyscach pismo swiate mowi. Bo
mewiem iakoby to y ktorym duchem inszym pozwolono byc
mialo / ze nie bladzi Kosciol Rzymiski: tylko tym iz nie iesli z
ludzi takowych ktory / bladza / grzesza / w chwale Bozey w
stalo / y wshyscy sa niepozyteczni. Ale iz iuz sa duchami bez
ciala y Kosci / a tak tez ani grzeszyc moga. Tozby tho moglo
byc mowiono iz obledliwosci zadnych nie ma ten to ich Kos
ciol. Ale sie y to ostac nie moze po ki spowiedzi swych / y wo
dy / y inszy za grzechy nie wygladza. Chybaby tak na porzad
ludzi marali / iz chocia z omi iako naprzod k sieja iedni przed
drugimi y laikowie przed k sieja grzechy wyznawia / y na ka
zda niedziela wshyscy za iednym powiednia spowiedz marwia
ia: iednak te grzechy ich ktore wyliczaia grzechami y obla
dzemim nie sa. Ale oni tak tylko y z ludzi y z Bogu wyznawa
iacie nie feyryze bydza. A iz im to wolno dla slowa ich nie pi
sanego / y dla tey zwierzchnosci y powagi Koscielney. Ale ia
kon rzeki dawshy im y to / tak iakoby na probe / iz ten Kosciol
ich iesli sam tak zacnym y tak doskonaly je mu blad zadany
nie moze byc: izali iuz y tak tym sposobem dowioda tego co
mowia y przedsie biora / y z swoisie Koscielna zwierzchnos
cia obrona y na placu ostoi: zeby y inszy widzac co insze /
miedzi na Kosciolach zwierzchnosci / na wstawach y rosta
zinnu przestawac / iako na tych ktorym wolno co chca sta
nowic:

O zacnosci slowa Bozego pisanego /

nowic: y wolno im iako kowalom abo zdunom z iedney bry
ly zelaza abo gliny, iakieby chcieli naczynie robic. Azaj kieby /
Kosciol prawdziwy zwierzchnosci nad glowu swa y Panem
swym wywa / nad Jezusem / mowie / Christusem synem Bo
zym namileyszym / ktoremu samemu Bog zwierzchnosc na
niebie y na ziemi oddat: Azaj tej Pasterz musi rad nie rad /
owiec swoich glosu sluchac / a nie radseyby owce powinne by
ly sluchac glosu pasterza swoi° / y na iego sie zwierzchnosc y
glos ogladac: Abo / mogali tej to byc owce (za iakie sie tez
rzekomo v dac chce Rzymiski Kosciol) onego iedne° Pasterza
od Boga danego / ktore glosu pasterza swego nie sluchaiu /
ani za swym pasterzem chodza / ale sobie naiemniki obieraiu
y wiecey sie wolkom drapieznym rzadzi / niz pasterzowi swo
ie° dopuszczaiu: Tle russe. Chyba podobno tak sie najywa
moga / iako ona zla zona / ktora sie meza swego imieniem zo
wie / chocia iuz dla znacznych zlosci od meza z domu iesli wy
rzuciona: ale inszym sposobem prozno. Tak je tez y tho / co o
tey powadze swey baiu / zeby im wolno co chca / a iz to co chca
za obladzenie im nie ma byc przyczynano: przeto / iz oni wshyt
ko w swey wladzy maiu: ze tezy slowem Bozym, iako chca
hafuia / y oni mu porage y swiadectwo wydaia / zali k rzeczy
y dobrze mowia: Azaj prawdy zbawienney slowa Bozego /
y powagi Koscielney / a nie powagi y zacnosci Koscielney slo
ze powagi ma, ale wem Bozym dowodzie trzeba: A skad to poznac iz ten abo
k powagi slowa on prawdziwy iesli Kosciol / iesli nie z samego slowa Bozego:
Bozego Kosciol za Azajby sie thej MACHOMET z swoim Kosciolem y Zydowie z
cnosci dostawac swoim popisowac tak je / iako y Papiez z swoim nie mogli /
ma. (iakoz tej peronie w swych popisuiu) gdyby powagi ich y bla
du tej strogi° slowo Boze nie odkrywalo: a ten tylko praw
dziwym byc pokazowalo / ktory na glosie oblubienca swego
iako dobra zona przestawa: y ktory za pasterzem swym / iak
to owieczki glosu cudzych pasterzow nie sluchaiace / chodzi /
a od niego sie nie odchyla. Drazajcie co nakrothce mowie:
wshyt bytaliby potrzeba nie trudno o doskonalsie y dostatecz
nieyfe

przeciw nie piśanemu Papiestwemu.

nieysze rzeczy tej pokazanie. Ale tak mimam/je roam na ten czas dosyc bedzie na tym. Gdyz niewiem coby sie snadniey pokazac wam moglo/iako blad ten ich pokazac za Boza pomoc moze. A to teziako wiele jest sprosnych/grubych/dro powatych bladow y zaraz/y znacznych plugastw y zlosci nie znosnych w osobach ieszcze naprzednieyszych tego tam Kosciola ich powsechnego. Boć wždy niewiem jeby smieli y mogli (iako y przedtym mowil) tego zaprzec/jeby ten Kosciol ich nie mial byc z ludzi zebrany. A o tych tej ludziach z ktorych jest: tego tej podobno nie rzeka ani tego obronia/a by to nie moglo byc mowiono y okazano/ i3 byli zlými y barzo grzesnymi: ktorzy to raz tak/ to drugi raz owak wstawy Kosciola swego stanowili y odmieniali: Raz chwalac iedna z nich/ a drugi ie zas ganiac y odrzuciac. A okazacby sie to moglo/ je gorse czestotroc na miesce dawnieyszych lepszych wstawiali. Ale to wy z samych baltwanow ich/y z odiecia jon Ksiezy obaczyc moze cie. Gdyz nie tylko wedle slowa Bozego/ ale tej y wedle dektetow ich baltwanow zadnych w Kosciole nie cierpiano/iako zlych y skodliwych/a teraz ich pet no wszedy. Ksiadz przedtym mial z iedna wczims malzonia miekac zc. a thera z ktorzyby wolal zone niz wsetecznice Ksiadzem byc v nich nie moze. Gdzie gdy rzecz ta przyidzie do sadu/nie moze to byc aby sie iednym nie mial blad zadac/ a drudzy beda musicli byc vsprawiedliwieni: a then sad niewiem skadby ino mogl byc slusneyszy y sprawiedliwszy nad wyroki slowa Bozego piśanego: A tak tho przedsie zadna miara ostac sie nie bedzie moglo na placu: jeby Kosciol ten ich nie bladzil. Pomicwaz iako z darwna poczal w inszych rzeczach wsfytkich bladzie/takze y w tej bladzie nie przedstawa. Jako tej y to/ zali nie iasny y gruby blad / co przeciw iasne slowu Bozemu y przeciw zdrowemu ludzkemu rozsadowi twierdza/jeby Piotr Apostol nie tylko byl kiedy w Rzymie/ ale tej jeby tam stolice Papiesta zalozył y sam na niej lat 25 siedzial: o czym sie in3 tej trofko mowic musi.

Kapitula

O znacności słowa Bożego piśanego / Kapitula 15.

Okazanie tego iż Piotr s. w Rzymie nie był, ani stolice Papieską zakładat.

Nich plecliwie powiasnki placu zadnego nie miały: jeby to prawda miała być/ iż Piotr s. on Apostol Chrystusow/ był w Rzymie lat 25. Wykupem: a iżby tej on thamże stolice papiesta zalozył: oto prosze / przypatrzcie sie temu z wselaka pilnością/ co wam przeciw temu z iasnego y scyżnego słowa Bozego tu pokazowac y na pamiec przywodzic bede.

Na przod tedy do serc to swych przypuszczajcie / iż na on czas pot i Piotr żył/ y potym dlugo / miasto Rzymistie pogany zasadzone bylo: y poganstwa tej zwierchnosc nad soba miało: procz trochy niektorych/ ktorzy do Chrystusa przywiedzieni byli. Bylo mowic pogany (niewiem by nie gorzymi niz ci teraz sa/ co sie tam teraz krzesciany zowia. Ja nie zydamy ofadzone / v ktorych wždy byla lepsza znaiomosc Boga y woaley iego/ niz v inszych wsfytkich poganow. A Piotr s. Ona co wam tej pamietac potrzeba. J nie byli nigdy postanowionym Apostolem do poganow/ (procz osobnego obiarwienia y rozkazania.) ale tylko y mianowicie do Zydw: iako z mu to osobna zlecił Pan Jezus Chrystus: przywraciac go na wrzod Apostolstwi/ z ktore wypadl byl/ gdy sie pana zaprzal: a to gdy mu ono po trzykroc mowil pas owieczki moie. Jan 21. v 15. Przetoj tej on nie wtrecal sie nigdy swowolnie w cudzy wrzod/ ale swego pilnie przysrzegal/ iako swiadczy Lukas. Dzie. 9. v 32. Bo aczkolwiek ci tej y pogany nazwalis zlaczyc mial. Jan. 10. v 16. Wsfakze tego y nie za raz czynil/ y nie przez Piotra mianowicie y nawiecey czynil. Ale pierwsz mial staranie o Izraelczyki/ y onych pierwey szukal: iako ty slowa ie swiadcza: Nie jestem poslan iedno do owieczginalych z domu Izraelstiego. Mat. 15. v 24. A kte y do wczynkow swych mowil: Na drogę poganow nie chodzcie/ a ni do miast Samarytanstich / ale idzcie do owieczginalych z domu

1. Piotr nie był do pogan posłany, ale do żydow.

v. 31.

przeciwo nie pisanemu Papiestwemu.

z domu Izraelskiego. Mat. 10. v 5. Przetoż Piotr s. pamięć
całac na to pánstie rozkazanie / á onego w torego posłania
ieszcze nie rozumieiac / Etore iest Mat. 28. v 19. Nie wazyl sie
nigdy opowiadac Ewangelicy poganom. A do Korneliusza
nigdyby byl nie wshedl / gdyby go mianowite obianwienie y
rozkazanie do tego nie przynucilo. O Etorym iz tej insy tora
rzyse iego niewiedzieli / przetoż go tej z tego gdy sie do Jeru
zalem zwrócil strofowali. Dzie. 10. v 11. v 12. Takze y oni
rozproseni z Jeruzalem po zamordowaniu Stefana / chociaż
zasli w poganskic kraie / iednak nie przepowiadali Ewange
licy iedno tylko samym yzdom. Dzie. 11. v 19. Ale y Pawel /
bedac mianowicie postanowionym Apostolem do pogan /
nie zaraz przedsie do nich sie obrocił / ale aż znaczna wzgarda
po yzdech poznawszy: iako macie napisano Dzie. 13. v 46.

A iz to prawda co mowie / że Piotr yzdomskim / á Pawel
zas poganskim byl Apostolem / oto ku obianwieniu y wtwier
dzeniu rzeczy tej / to wrażajcie że sie Piotr zawnždy tam na
wiecey bawil / gdsie tej nawiecey yzdom bywalo: iako w Li
dzie / w Saronie / w Joppen Dzie. 9. v 32. A iz sie tej raz w
Antyochiey poczał bawic pogany / y z nimi po poganskim żyć /
ażci wnet storo wyształ yzdy niektore co przysli byli z Jeruza
lem od Jakuba / poczał obluda narabiac / y tamze byl od Pa
wla strofowan. Gal. 2. v 11. A wszakze przemieścawanie ies
go naczeszse y napospolitsze w Jeruzalem bylo: przeto iz to
yzdomskie wlasnie á nie poganskic miasto bylo. Pawel zas
po oney wzgardzie yzdomskicy nawiecey sie niasty y krajina
mi poganskimi bawil / (nie opuściziac y yzdom / gdy tedy na
Etore tresil.) przeto iz mianowicie onym naznaczony byl A
postolem: iako samze o tym mowi / w ty slowa: Podobalo
sie Bogu obianwic mi syna swego / abym go opowiedal mie
dzy pogany. Gal. 1. v 16. Efe. 3. v 8. A o Pietrze zas y o sobie
zaraz mowi: Od tych Etorzy sie zdali byc czym / nic mi nie
przydano: owsem niasto tego / widzac iz mi iest zwiertzona
Ewangelia do nieobrzezancow / (to iest do pogan.) iako Pio
trowi

*Je Piotr stali
nie miał w Rzymie
do wód*

O znacności słowa Bożego pisanego /

trowi do obrzezancow: (to iest do yzdom.) Do etory pos
mogl Piotrowi na apostolstwo do obrzezancow / dopomogl
y mnie do poganow: [Ulowie thedy] iz oni poznawszy la, ce
mnie dana / Jakub / Refas / y Jan / Etorzy sie zdali byc supa
mi / dali mi y Barnabasowi prawice spoleczności: aby smy
my miedzy pogany / á oni miedzy obrzezancami przepowia
dali zc. Gal. 2. v 7.

Jest tedy / stad / rzecz iasna y pewna / by ia tej niewiem ias
to Antychryst wykrecac chcial z swa rota / ze Piotr w Rzymie
nie byl: bo tej tam nie miał co czynic: nie miał tam od
Pana zadne poselstwa. Poniewaz jaden tego nigdy nie po
kaze / zeby mu to bylo obianwiono / zlecono / rozkazano: ani te
zeby tak kiedy Pan mowic miał / iako Pawlowi: Jakes o
mnie swiadczyl w Jeruzalem thakzec potrzeba y w Rzymie
swiadczyc Dzie. 23. v 11. Stad tej to znać / ze Pawlowe do
Rzymá zaprowadzenie / bylo z wolej Christusowey. A bylo
dla tego / zeby swiadectwo o nim wydawal przed Cesarzem:
Etore gdyby uż tam wydawal przed tym Piotr: tedy by tam
daremno Pawel poslany byl / chybaby Piotr nie chcial / abo
nie umiał swiadczyc o Christusie / abo od niego byl odrzuco
ny / iz sie tam sam wtracil swowolnie. Ale to oboie / na one
swietego meza / wkładac / rzecz iest smiala y nieprzystoyna.
Gdyz sie Piotr nigdy / bedac wtiernym y szczyrym wczniem pa
na swego / tego nie wazyl / zeby w cudze jnitwo (iz tak rzeka /
abo iako Pawel mowi w cudzy pomiar abo snur) wtrecac
sie byl miał: iako sie insy wtracali / przeciwo Etorym napisal.
2. Kor. 10. v 13. Dokładaiac tej y o samym sobie te: ze sie
chlubic nie chcial z rzeczy gotowych cudzego smuru. Co gdy
Piotr miał tej czynic / zeby sie w Pawlow pomiar wtracal /
pewnieby mu te / iako y oney Antyochenskiej obludy / Pa
wel nie zamulczal: á Piotrby tej po sobie niestateczność wiel
ka w slowie y postanowieniu pokazal: A rzadby dobry od du
cha s. postanowiony targal / Etory chce aby w zborze w sztykic
rzeczy byly y wciwicie y porzadnie. 1. Kor. 14. v 40. A gdyby
go co

*Apostolowie sie
nie wtracali iedni
w drugich pomiar*

przeciw nie piśnianemu Papieſkiemu.

go co w Rzymie potkało / ſuſnieby to był cierpiał / a żadney by ſtad poćiechy nie miał : Boby to czynił przeciw ſwey wola ſney nauce / Etoro na piſmie zoſtawit / tymi ſlowy : Niechż was żaden nie cierpi iako zboycá / abo zlodźicy / abo zloczynca / abo iako w cudze wgladaiacy. [mogłby też przelożyć : iako do dozorca cudzego. Abo mówiac po papieſku / iako Biſkup wtracaiacy ſie w cudze biſkupſtwo. Gdysz on *Epſcopum*, Biſkupem przekładaia.] Ale iż thego o Pietrze nie rzeka : przeż toż też mech o tym báiác przeſtana / żeby on miał być Biſkupem w Rzymie. Bo to nie prawda żeby tam był / a iżby był lat 25. Biſkupem / y tam te ſtolice Papieſka założył. A thoć ieſt na krotce pierwoſy moy dowod / iż Piotr w Rzymie nie był / ani Biſkupem / ani tam ſtolice zakładat.

Potym y then nie lada dowod mieć będziecie wtory : a to gdy weyſzrycie w to / Etego czaſu napisał Pawel liſt ſwoy do Rzymian : Ete^o / iako ſie w tym piſaniu ſwoym zachował zc. Wſytekich to poſpolite ieſt rozumienie / iż liſt ten napisał 22. roku po ſwoym nawroccniu do Chriſtuſa / Etory rok był 14. panowania Klaudiuſa Ceſarza : a tho iuz bierżcie naprzod przedſie. Potym weyſzrycie w powiaſnki Papieſkie / Etorys ni twierdza iż roku wtore^o Klaudiuſowego przyſiedł Piotr do Rzymá : iako tho między inſyni *Polydorus Vergilius* wſpomina. Co gdyby rzeczja prawdziwa bylo : azajby też Pawel s. w liſcie ſwoym / piſac do zboru Rzymſkiego / nie uczynił był iakiey zmienki Piotra s. abo go wżdy przy namniey nie pozdrowił : Gdy to obaczyć możecie z oſtátney Kap. 16. tego liſtu tego / iako inſe wſpomina na imie y pozdrowia : a nie meſczyzne tylko ale teży niewiaſty. Ktemu y to też tu zaraz przydam. Gdyby iuz / y tak dawno przedtym / bo lat 12. był Piotr w Rzymie / a Pawelby na to nie medbáiác do Rzymá piſac miał / wſzczaiac wiernym dárni duchownego / y obiecuiac ie nawiedzić potym : azajby iáſnie ſam przeciw temu nie czynił / co piſe w tymże liſcie Rzym. 15. y 20. że niechćiał na cudzym fundamencie budowac : gdyżby nieco inſzego czynił

2. Z liſtu Pawłowego do Rzymian piſanego znać iż Piotr w Rzymie nie był.

3. Z Pawłowego do Rzymá záprowadzenia znać iż Piotr nie był w Rzymie.

O znacności ſłowa Bożego piſanego /

Edno to / na Piotrowym budowaniu buduiac : onego nácho dzac : y w iego jnirwo sierp ſwoy zápuſzczaiac : iako by Piotr nie był Apoftolem : abo iako by budowac w Chriſtusie Jezuſie / iako y Pawel nieumiał : Co iako ieſt rzecz ani podobna ani przyſtoyna żeby to czynić miał : także y ta namniey nie Chriſtiánſka / żeby go zaniechac miał inſych pozdrowiac : a zwłafczá iż także był Apoftolem iako y on. Ale iż tego nie czyni / tedy ſie ſtad to nieomilnie potkażnie / iż Piotra w Rzymie nie bylo. Boby też dobrze nie kilkanaſcie lat przedtym / ale tylko z ieden rok był Piotr w Rzymie / niż liſt ſwoy Pawel piſal / tedyby ſie wżdy o nim był dowiedziat : wiedzac o inſych meżach y niewiaſtách / nie rowno niż Piotr z ſtrony wrzedu Apoftolſkiego / podleſyich : a gdy ony tak pilnie po zdrowia y záleca / bez pochyby pierwoyby był Piotra pozdrowit y zálecił. Czego iż nie czyni : peronie nie dla czego inſzego / iedno je go tam nie bylo. Baczcieſz tedy z tego wtorego rzeſcy tey pokazania / iż tho plotki ſa / żeby Piotr miał być w Rzymie.

Trzeci wywod / z Pawłowego do Rzymá w káncuchu záprowadzenia / iako czytamy Dſie. 25. y 28. wpatrowac náſcie. Wgladaiac w to / że to záprowadzenie ſtalo ſie po nápiſaniu liſtu przynamniey w 10. lat. Co bylo roku 10. panowania Ceſarza Nerona. O Ektorym przyprowadzeniu Pawłowym do Rzymá wiedzieli inſy wſyſcy bracia / y z ochota przeciw niemu witac go wyſli / aż do Rynku Apiuſowego zc. A przedſie tam o Pietrze ieſt wielkie milczenie. Ktory gdyby był w Rzymie / a ieſcże Biſkupem : azajby Lukaſ s. Etory nie rowno podleſe pod czaſ rzeſcy opisoval / tego też zmienki nieiákiey nie uczynił : chybaby ſie tak zle wſytkim Piotr zachował / że go y wſpominać niechceli : Ale piſmo s. y zlega Alexándra y ſuleta / y zdrayce Judafá wſpominać nie omieſtawia / ku przeſtrodze inſych : Etere iż o bytnoſci Piotrowey w Rzymie żadney namnieyſzey zmienki nie czyni / znać dáie / iż tam Piotr nigdy nie był

Czwarta

przeciw nie pisanemu Papiestwu.

Czwarta. Jesliby kto smiał tego sie porażyc żeby wam ty przesle roynody niewatle / zwetlic chciał / o toz ich thym czwartym podeprzeć badzicie mogly. Mieskal Pawel s. w Rzymie w swym wlasnym naymie / cale dwie lecie / przyniuc kazde (sam od Biskupa Rzymistiego Piotra przyiety / nieborak nie byl) kto do nie^o przychodzil / opowiedaiac krople swoo Boze. Dzie. 28. y 30. Tamze ty dwie lecie w naymie swym mieskaiac / listy do zborow pisal: Jako do Galator / do Efezich / do Silipcjan / do Kolosencykow / do Timoteusza y do Filemona. Z ktorych listow / dzwona rzecz / ze to ni gdy od zadnego / zadnym teź podobienstwem pokazano byc nie moze / aby Piotr on s. Apostol Christusow miał byc w Rzymie : nierzkać żeby tam miał byc Biskupem / y stolica tam papiesta Antychristowsta zalozyć. Bo do Galator pisal / nie zamiedbal tego przypominać : iako do Jeruzalem chodzil / aby sie tytko z Piotrem y z inszymi widzial. Gdzie teź y to przypomina / co z soba mowili : y to teź iako sie potym z soba rozstali. Wspomina y to iako sie y potym w Antyochiey z nim widzial : y iako go teź thamze z nieporzadnego wedle Ewanielicy Christusowey postepku iawnie strofował. Co w sythko z Rzymia pisal. (gdzieby to wedle nich miał Piotr stolice Papiesta zakładac.) podobnali to / żeby Piotra tam bedace^o Biskupem / tak zgola zamulczec był miał : lub na dobra lub na zla strone / iesliby tam był : O tego medrsego nadmie rzecż moze byc podobna : lecz w mnie prostak a tak glupiego y nieumieciene^o / w tey mierze / namniey niepodobna.

Bo chociażby teź na ten czas / gdy ten list swoy do Galator Pawel pisal / y na ten teź takze gdy przedtym do Rzymia przyprowadzony w lancuchu byl / Piotr gdzie indziej fundusiac stolice swa / abo zbory nawiedzaiac odszedl był na czas : tedyby y tak / innym zdaniem / wiedzac to od zboru one^o / gdzie sie od nich odsedzly obracjal / tegoby nie byl / tu poćiepe y w wierdzenim zborow inszych / zamiedhal / aby teź o nim inszym oznaymic nie miał. Jesli nie do Galator pisal / tedy wzywa do tego

beat. ...

4. Z Mieszkai
nia Pawlowego w
Rzymie y listow
z tamt. ad pisanu
znac iz Piotr w
Rzymie nie byl.

O znacności słowa Bożego pisanego /
do tego insze^o. A zwlaszcza / iz w tych listach / swoich ktore z Rzymia napisal / wiele rzeczy / nie tak iakoby ta byla / podlezy bych przypominać nie omieskal. Jako pisal do Tymoteusza list wtory / ktory napisal / po wtorym teź swoim przed Nero nem Cesarzem postawieniu : vpoiminaiac go żeby co rychley do niego przyfiedl / vskarza sie przed nim / iako oćiec przed synem / ze go Demas opuścił / swiat a sie tego rozmulowawszy : powiedaiac mu y to iz poszedl do Tesaloniki. Krescens zas do Galacyey : a Tytus do Dalmacyey / a iz sam Lukasz przy nim zostal. 2. Tim. 2. y 9. Gdzie iesliby teź na ten czas Piotr byl przy nim w Rzymie / abo iesliby teź takze kedyz kol wiek odsedl : co tu fycie / zamiedhaliby go byl : ia nie tu fce. Bo widze iz tam y Tychika / nie tak iako byl Piotr y znaczne go y starone^o / nie opuścił : daiac mu teź o nim znać / iz go do Efezu poslal. Ktemu y to nie lada co v mnie (nie chytręgo w tych wloskich praktyczkach) prostak a / ze sie vskarza przed Tymotheusem / iz go na ten czas w syscy byli opuścił / gdy piotr w sy raz postanowiony byl / przed okrutnym Teronem Cesarzem. Jesli w syscy / to y Piotr / iesli to prawda / iz byl z dawná przedtym Biskupem w Rzymie / Papiestom tym nieboraczkom stolice te na ktorey y teraz siedza buduiac. O iakoz mu go zal nie bylo ze tak sam wezjasu Biskupiego vzywaiac / y budowanim sie stolice bawiac / onego samego / na nieśne prawie iakti wydanego opuścił : O Pietrze Pietrze / byc to prawda byla / co o thobie plota Papiestowie Rzymscy / ze w syckim kościele swym (ktoryz cie nad insze wynosza) zes bys ty miał byc w Rzymie / y byc tam tak dlugo / a ktemu ieszeże Biskupem / y takim ktorys tam tym Papiestom stolice zalozył : nigdy bym sie na to zadnemu namowic nie dal / jezbyś kiedy byl prawdziwym y scyrym Christusowym / nie mowie Apostolem / do bys tego godzien nie byl / ale y napodley sym wczniem. Gdysz rzeczy sie dobrze przypatrzywosy / nierwiem az by sie iedna namnieysza w tobie zyleczka Christianista naleśe y pokazac mogla. A zażbyś ty / b. dac Christianiurem / a nad to Apo

przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

to Apostolem zacnym / Ktoryś powmien przed insemi przodować / y wsego dobrego na sobie przykład dobry zostawić / nie miał był z inšymi wietnymi wymiść / przeciw bratu y towarzyszowi swemu w wierze y wrzędzie / iako przeciw wybrańnemu Chrystusowemu naczyniu : Ktory / to pewna / nie dla iakicy mecnoty / ale dla samego imienia Chrystusowego obłożony był lancuchem. A zażył go też potym nie rádšy do ciebie przyiał na swoje biskupstwo / niżył tego dopuścić / że sobie przez dwie lecie gospode nazywował : Czemuś sie też przynim nie popisal przed Neroneim : Czemuś samego zostawił : Czyli tak zawsze lekliwym będąc pierzchašy przysł sie Pana swego Jezusa Chrystusa y w cłonkach iego : Czemu więziowi dlugo strapienemu miłości nie pokazuješ według nauki Mistrza swiego : A gdzie sie podziato y ono własne twoie opisanie y zalecenie spolney braterskiej miłości : Czyli inž ta stolica papiesta ze wšytkiego cie tego wyzwala : Czyli cie iako z owce wilkiem nie miłościernym weznika : O nieśczęsne twoie Biskupstwo. O przekleta stolico / Ktora tak znacznie z dobrych ludzi zle czyni. Lepiej cie było nigdy tak zacnemu Apostolowi nie poznawać / nižby sie takim był miał stać. Aleć ia tak tuše / ale co tuše / owšem temu mocno wierze / iż ci to zle y niezbożnie przycycaia / żebyś ty kiedy miał być w Rzymie / y być Biskupem y stolice tam zakładać. Podobnie sta to w mnie / iż tam pewnie był w osobie twoicy on / Ktory sie wiec ono umie odmieniać w aniola światłości : y then tam musiał stolice te zalozyć zaraźliwa : pełna bluźnierstw / mordow / klamstw / Krvie wylewania / y wšech sprośnych wfeteczeństw : bo onieśt od początku klamca y mežoboyca. Gdyž sie to wšytko zawnždy skutecznie y iawnie z tey tam stolice pokazuje / y z tych Ktorzy ia osiadaia : a Apostolskiego nie. Pánuie pycha / takomstwo / bálwochwálstwo / swietokráctwo / bluźnierstwo / obluda y inše wšytkie Bogu y Chrystusowi zwiernemi iego obrzydliwe mežbožności : a o fežyra sie pobožność y o prawdziwe naboženstwo ani pyta. Skąd znać / że

O zacności słowa Bożego pisanego

tey stolice iakicy on swiety Apostol Chrystusow Piotr nigdy nie zakladał : a z rzeczy wyšsey namienionych / cho sie tej nie warpliwie pokazuje / iż on y w Rzymie tym nie był / iako sie to iešcie jaśniey pokaze.

Abowiem gdy Páwel z Rzymá piše do Efeških (wrazaj cie tej to / proše waš pilno. Kedy sie w modlitwy zaleca onez mu Zborowi / żeby mogli Ewangelia Chrystusowe bešpiecznie przepowiedać. Tooby tam niewiem czemu on sam wolności nie miał przepowiadania : a Piotrby wolność miał nad to y stolice Papiestey zakladania : to iedna. Druga piše im też o Tychtu Kthorego im poslal / daiac mu świadectwo / iż im miał o wšytkich sprawach iego dać spráwe / a zażył też y o Piotrowych / na Ktorymby wieccy było zawniwo / nie miał im być oznaymić : ale o nim y sloweczka żaden w liście ie^o nie naydzie. Ktory gdyby tam na ten czas był w Rzymie / a Páwelby go wfedy chał w pisanu swym zaniędbawal : nie mogłoby to być bez wielkiego y nie dobrego iakiegoš podežrzenia : że sie oni z soba musieli bázno niezgadzác. Bo wedle Papiestey wiary Piotr był pánem / a Páwel niedznym więzniem / Ktores na Biskupstwie swym nie pokazał rć. Ale te^o przeciw pisanu swietemu y ich własnym naukam y postępkom / strách y pomyslać. Bo to pewna że nie oni tylko / iako przoduiaicy / ale y inšy wietni spolu sie miłowali / y iedni z drugich więzenia žalošni byli. Heb. 10. v 34. Miac to niędzy soba za spolne y powšechne Bože rozkazanie / y za mandat Christa Pana / żeby sie spolecznie wšyscy miłowali / y iedni na drugie pámie tali : a zwašcja na więznie / iakoby y oni spolu z nimi więzniami byli. Jan. 13. v 34. Heb. 13. v 3. A to też y według onego / iż y w on dzień ofšateczny obiecal to Christus Pan przypomniać / iesli kto iego wierzaca bracia w więzienu postanowioš na abo nawiedził / abo tež nie nawiedził Mat. 25. v 35. 43. Aleć y sam Piotr s. rozkazuje inšym / abo rádšey napominašacich / aby byli miłościerni y spolu inšych doległości znosząc

Iesliby stolice w Rzymie Piotr jałozyl, tedyby sie mežgodemie nimá Páwlem zalecyć.

przeći w nie piśanemu Papięskiemu.

facem (1. Petr. 3. v. 8.) nie tużę żeby Páwla wieźmá/gdyby był tym Wykupem w Rzymie / odstąpić / á Páwel też / żeby tego w ktorym z listow swych zámulejąc miał: Gdy to o nim wtemny iż dobrodziejstwa namnayszego nie rad zapominal / takó zrednego listu do Filipenczykow piśanego obaczyć mo-
żecie Kap. 4. v. 10.

Tużę ięseje / coż też y ná ono rzeka / co do tychże Filip-
pczan piśac o Timoteusiu powieđa / obiećnac go mi posłać
Kap. 2. v. 20. iáko żadne^o nie miał/tak ku sobie przychylnego/
y z soba zgodne^o/iáko by też miał być iedney dufie z nim/coby
sie thák wprzeynie o rzeczy tego starał/iáko on był: Azáby
to nie wieccy przysłało było Piotrowi / abo żeby tego Piotr
także przećw niemu pokázac też nie miał/gdyby tym niłym
Biskupem był w Rzymie: Ale sie to nigdy z prawda niegzo-
dži/ani to prawdziwie pokázano być słowem Bożym moje/
żeby Piotr Apostol był kiedy w Rzymie. Bo przydam ięseje
y to podobnality gdy Filipenczyki pozdrawiać ná koncu
listu imieniem bráćicy świętey/ktorzy ná ten czas przy nim w
Rzymie byli/żeby też imieniem Piotrowym/iáko inszych wsyt-
kich Biskupem będącym/pozdrowieć nie miał/wspominając
y ty ktorzy byli z dworu Cesarzigo: Czyli to takim też był
Piotr święty Biskupem/iáko wierzę sá Papięzowe stworze-
nie/żeby y on o owcach swych / y owce też o nim niewieźmá-
ły: Abowiem gdyby takowy był: á iákożby tak śmiećle przy-
kładem swym inszych wponinal/aby z nim spolu: Každy zoso-
bná/pásli stádko Chrystusowe sobie zwierzone: 1. Petr. 5. v. 1.
26. Ale to nie Krzećy: á przetoż też y tho iest pewnym świá-
dectwem tego/że go w Rzymie nie było.

Wieć ięseje/piśac tamże z Rzymá do tychże Filipenczy-
kow/ do Kolosenczykow y do Filemoná/dziwna tho czemu
Timoteusia weźmá swego wspomina / y spolnym prawie to-
wárysem piśania tego czym / chociaż Timoteusj własnym
Apostoiem nie był/ á Piotr á zámiechał Apostolá zacnego. A
le pewna gdyby Piotr był przy nim w Rzymie / słufnieyby y
E 2 rychley

O zacności słowá Bożego piśanego/

rychley onego á niż tego z sobaby był wespoleć złożył: Czego
iż nie czyni/znać je go thám nie było. Abo czemu y Filemoná
od inszych pozdrawiać Piotrowym też nie pozdrowił: á
zwolającá gdy tak wstáwicznym y spolnym w Rzymie towa-
rzysem tego był/iáko w Kościolách swych śpiewaia / y histo-
rye wyprawia/ *ut etiam in morte non essent separati*, to iest że sie
y w śmierci od siebie nie odlacjali: Żali Epástrás/Marek/
Arystárchus/Demás y Luśafś zacnyszy w Páwla byli y go-
dnyszy ktorzyby świádectwo w liściech Páwlowych spolnes-
go towárystwa y prac mieli niżli między tymi przednyszy
wsytlich Biskup Piotr s. ięsluby był ná ten czas w Rzymie/
gdy ci z Páwlem byli. Niewiem koby tho mowić śmiać:

5. Z pilnego lat
poráchowánia
znáć iż Piotr w
Rzymie nie był.

Piata. Imo to wsytko / gdy sie porządnie látá wsytki po-
ráchuita / to iest, żeby Piotr w trzydzieści y sześć lat po śmierci
Chrystusowej pod Teronem cierpieć miał: iáko Lombárdis-
ká historia świádeczy: á iży przedtym tamże w Rzymie miał
być lat 25. Biskupem: tedy sie to nigdy z prawda ná plácu
nie zostoł/3 lát y tymi przez ktore w Judskiej siemi / á potym
y w Antyochiey mieszkał. Ku opáćne^o tedy rozumu ich / y nie-
stwowomych plecliwych baieć pokázaniu / to naprzod weźmieć
przedsie co mowia: żeby Piotr był 25. lat w Rzymie Biskup-
pem. Potym / co mowia / iży tam przyszedł naprzod wtore^o
roku zá Klaudiusá Cesarzá. Trzecia / iży go Nero Cesarz / ies-
dnego dnia z Páwlem w Rzymie ná śmierć zdał. To máiac
z ich własnych powiasneć ná bączności: položmyz tak látá.
Klaudiusz Cesarz / iáko Swetoniusz z inszymi piśe / lat tylko
14. pánowal: á Nero też druga 14. to weźym lat 25. A iży mo-
wia / że we dwie lećie pánowania Klaudiuszowego przyszedł
Piotr do Rzymá / tedy iży odiareszy dwie lećie nie zostanie ies-
dno lat 26. Do ktorych lat przykládaia oni tylko lat 10. ktor-
te kláda od náwrocenia Páwla s. áż do wtorego roku Klau-
diuszowego / y czynia z nich lat 36. Ktore przypády ná ośmá-
tem rok Teronow / ktory dal Piotr á zámordowác. Ale mi to
isć nie moze. Abowiem wedle powieści ich / y wedle piśania s.
dalek^o

przeciw nie pisanemu Papiestwu.

daleko wiecy sie lat naydzie życia Piotrowego/ niżli lat 36. Pozwolmy tego / że jedno w rok po śmierci Chrystusowej narodził by Páweł : y tego też zaniechamy czasu / Etory strawił w Arabiey / odsiedszy 3 Damaśku skoro po swym narodzieniu. Włozmy 3 lata / Etoro strawił w Damaśku do mego sie zaś 3 Arabiey wrócićwszy / y položmy 4. lata gdy dopiero siedł 3 Damaśku do Jeruzalem / aby sie 3 Piotrem y 3 innymi widział. Przytożmyż dopiero one lat 14. Etoro trawit / iako do Galatow piše / w Syryey y Cilicyey / Ead był wtory raz przyšedł do Jeruzalem / a iuz mieć będziemy lat 15. Włozmy 7. do nich lat 7. o Etoro Papanowie twierdza / iż ie wynuczył w Antyochiey : bo to tego mieśkanie nie mogło być przed onym Synodem Apostołskim Jerozolimskim : gdyż tego żaden nie pożaże aby przedtym miał kiedy Piotr odchodzić ku mieśkanu 3 Judskiey ziemi : ażci lata ty złożyłszy będzie ich iuz 25. Do Etoro też przytożmyż tylko (bo dobrowolnie innych wspominać niechce.) one lat 25. o Etoro twierdza że ie w Rzymie na Biskupstwie strawił : ażci będzie wyszedł 50. A tak ona ich 36. lat żywota Piotrowego / po śmierci Chrystusowej / sye zlamie. Piotrowe przyšcie do Rzymu / 3 w tym roku sie nie zgodzi. Papanożnia Klauyusowego : śmierć Piotrowa nie przydzie aż po śmierci Teronowej w Eufrazie lat. O iako wielkiej pamięci y ostrożności / potrzeba klamey / Etoro chce wdać za dobre swe złości we złości y meżbożności. Czymże iuz tu dowioda tego na potyr / iż Piotr był w Rzymie / gdy sie tak płocki ich nie sękna? Niechby sie ale wždy zasztydali płocki swych niechby pilnie w nie weyżrzedli : niechby znown lata ty obrachowali / y swoje nie zgodne powiaśki pogodili. Abo radshey niech zgola te" tak nieprawdowego słowa swego nie pisanego odbieja / a na potyr prostych ludzi zwozić poprzestana. Boć iuz czas idzie odmiewania plew od psienice. Inżci gospodarz wysła jeńce na jiuwo : Etorzy naprzod te katole wybiora / powoaja y do meugafonego ognia wrzuca / gdsie

E 3 plącz

O żaczności słowa Bożego pisanego /

plącz będzie y zgrzytanie żab. Biada Eto sie w czas nie wpać mieta.

A wy namileyse w Panu / temu sie pilno przypatruycie / ia Eto oto samo słowo Boże / Etoro oni chytrze wymiścaia / te tak grube y nieciemne powiaśki ich / Eruśy y w niewcz obraca : y te zwierchność Antychrystowska być / a nie Chrystusowa pożąwie : gdyż iey / iak oby chcieli y tym zmyślonym być im Piotrowym w Rzymie / nanimcy nie dowioda / ani obrona. Tuscie sobie dobrze : a na to co sie wam tu pożąwie pamiętacie : a wyżrzyćcie iżci wam iuz płockami swenni nie beda mogli być środzy. Gdy sie wy tylko wprzeymnie y statecznie słowa Bożego pisanego w nowym tylko y starym przymierzu trzymać będziecie. Baczac iako sie ich zmyślona powaga / zmyślonego także Kościola / wali : gdy sie ich nieprawda odkrywa : a prawda sie słowa Bożego y na wieki trwającego na iasnia wystawia : Etoro / day Boże / aby zawždy w sercach waszych y w innych wszytkich ku zbudowaniu Ewangelii / y owoce ku chwale Bożey wywodzila. Amen.

Kapitula 14.

Dowody Papiestwa, powagi nabożności y kościola ich.

DAlse ich dowody y zrodzenia prostych y nie bärzo o pätrzych ludzi / Etoro bärzo chytrze y subtylnie / pokrytym nabożenstwem swoim / zamydlaia oczy : żeby sie prawdziw w słowie Bożym wyrażoney przypatrzyc nie mogli : iżbym też także długo wywodzić y wam okazywać miał / nie zda mi sie rzeczja być potrzebna : gdy to iuz iacno y samy rozsądzić mojecie : iż za obaleniu tego ich przedmiesyego fundamentu (na Etoro y Euknie swe y spijanie y pironice pobudowali / Elastory y dwory) musi sie wszytko walić : a Eto wedle rozsądku y wiary sieżrych chwalcy Bożych. Bo przypusćcie to iedno / prośe was / do serc waszych : y wraajcie co to wždy iest za dowod / Etoro tak prowadza. E y dawnać Eto y powszechna wiará naša : nie moze to tedy być aby nie miała być prawdziwać. Ta to iacna odpowiedź / Aż tej także Turcy y Tatarowie mówic / y wiary tej swowej dowodzić

od dawności.

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

dzić nie mogą? Azajſie to z historyi me pokazuje / iż mało nie
iednego roku Machometowa wiara naſtala: kiedy tej rogi
ſwoie w Rzymie Papiſzowie wzgore wynoſić poczeli: Etores
mu Krole y Ceſarze / tak zlekka z ich ſtolice / iednego po drugim /
chytymi anſlakami ſwoimi wybodli / y Ceſarſka ſtolice / prá
wa y maiećnoſci ſobie przywołaſzcyli: Jeſli tedy dla te^o mia
łaby prawdziwa być wiara ich / iż to ieſt tak dawna: tedyby
także y onych prawdziwa była: ale iako ta prawdziwa nie ieſt
także y ona. Jeſcie / ieſli idzie o dawnoſć / iako by ona nabo
żeńſtwu y prawdzie / zacnoſć y powage iednać miała: tedyc
by też Egiptſkie y inſe nabożeńſtwa poganiſkie / nad wiare za
Mozyſzową dopiero na on czas piſana muſiały być przelożone.
Gdyż to perona / iż iuz przedtym dobrze pogani przed Izra
elczykami mieli nabożeńſtwa ſwoie. Alechy y Saryzeuſiorie z
ſwoimi wymyſłami muſieli być wſprawiedliwieni / y nad no
wa naukę Jeſuſa Pana przelożeni: ieſliby mowi ten wywod
Papiſki był prawdziwy y ważny.

Jeſli też idzie o wielkoſć ludzi / na iedno ſie nabożeńſtwa
zgadzających / Etoza też powagi y zwierchnoſci Koſciola
ſwoie^o y z nabożeńſtwa iednego dowodza: tedy y to mało wa
żny y niſkenny dowod: tak że iako y pierwſzy / w ſprawie zba
wienney / by namiey nie pożyteczny. Albowiem wiecey nie
rowno ieſt inſych narodow na ſwiecie / Etoze z Papiſzem na
bożeńſtwa iednego nie trzymają / aniż tych Etoze ie trzymają. Jaz
to wielkie ja pańſtwa Machometowey wiary: iako wiele
Turkow / Tatarow / Perſow / y inſych aż do wielkiego Cha
ma. Gdzie ieſliby wielkoſć co ważną / wygrałiby oni z ſwo
ia / także zia y fałſzwa wiara. A ſuſineyby ſobie niż Papiſz
Katołickie przywołaſzyc mogli. Tak że by Egiptſyane nad
Izraelczykami / a Saryzeuſiorie nad Zboreczkami małym
Chryſtuſowym mogli byli wygrać. A my wiemy y temu mo
enie wierzymy je przedſie lepiſe było y prawdziwie nabożeń
ſtwa mała Izraelczykow / niż wſyckich Egiptſyan y inſych
wſyckich poganiſkich narodow: lepiſe małego ſtada Chri
ſtuſowego

*Machomet
y Papiſz
903 3 3 1/2
naſtala*

Od wielkoſci.

O zacnoſci ſłowa Bożego piſanego /

ſłufowego / niż wielkie trzody wſyckich żydow niewiernych.
Także y teraz peroniſmy tego / z wſt ſamego Jeſuſa Chryſtu
ſa / iż lepiſa ieſt troſka / bo dwu abo trzech nałomc / w imie
Chryſtuſowe zgromadzonych: niżli niezliczone tłumy bawoſ
chwalcy na Papiſzu ſie Rzymſkim y na Katołice iego budui
cych y z nim preſtawiających.

Tie pamieta na to ci niebożeta / Etoży tho wielkoſcia
bledow ſwoych dowodza / na co wy / proſie y napominam / pa
mietać / żeć nigdy Bog do wielkoſci ludu nie przywiezo
wał chwały ſwoey. Bo nie tylko iż mnicy zawždy było żydow
na ſwiecie niż inſych wſyckich narodow poganiſkich: ale też
y miadzy ſamemi żydy / mnicy bywało ſczyrych chwalcy iego /
niż inſych obludnikow y bawochwalcy. Azaj też radſey przy
onym dzieſiaćorga pokolenia Kroleſtwa Izraelſkie^o zebra
niu wielkim / a niż przy małym Judſkiego Kroleſtwa dwoy
ga pokolenia zoſtawit Bog chwale ſwa y pieczęci przymie
rza ſwoiego: by namiey: Owoſem ia zoſtawit przy mnicyſey
cjaſtce. A czemu / zadacie wiedzieć: Atołi dla tego / iż on nie
pátrza na wielkoſć / ale na wiare y ſczyroſć: na peſuſeńſtwa
y na ſerdeczna wprzeymoſć / w Etozey ſie Koſta: nie pátrzy
też na ciało abo na zwierzchnego człowieká / ale tylko na dus
chá y wnetrznego człowieká. Jakoż to nie bez przyczynny Chri
ſtuſ Pan powiedzial: iż prawdziwi chwalcy / mieli chwalić
Oycá w duchu y w prawdzie. Jan. 4. v 23. A nie bez przyczynny
y to też powiedzial: iż ciaſna ieſt ſorta y waſta droga / Etoza
wiedzie do żywota / a mało ich ieſt Etoży ia náyduia: A z dru
giey ſtrony wkażal też droge preſtorna y brane ſyroka / Eto
za wiedzie na zátrocenie: a wiele ich ieſt Etoży ia náyduia.
Mat. 7. v 13. Także y ono co ſie niż y przedtym Kap. 4. wſpo
mínało / y tu troche wyſſey o dwu abo o trzech zgromádo
nych na imie iego. Dla czego też on nigdyć tak nie cieſzył wiel
koſci / iako mále zebrań / mowiac mu: Tie boż ſie mále ſta
do / tak ci ſie wpodobalo oycu dac wain Kroleſtwa. Luk. 12. v
23. A czemuż to: iż chociażby było wiele wezwanych / iednać
przedſie

przeciw nie piſanemu Papięſkiemu.

przebicie mało wybranych. Mat. 22. v 14. Wielkoſcia tedy tych niſzczemnych wynalafow ſwych/ y powſechnego zara zliwe^o nabożeńſtwa ſwego nie obroni Koſciol Rzymſki: owſem to co za ſoba przywodzi/ieſt przeciwko niemu. Znac P. Bog ktorzy ſa iego. Oſtepuieć mała gromadka ie^o: ktora tej ſama ſcjyrze y prawdziwie wzywa imienia iego/ od wſelkiej niezbożnoſci: ktorey Antychryſtowa gromada oſtepić nie chce: owſem ſie w niej zmachnia/ y w niej iako ſwinia w ſmrodliwym błocie kocha.

Jeſliby tej wczonymi y mądrymi ludźmi / ktorych y teraz eżſow tych wiele ma/ dowodzić chcieli ſwego nabożeńſtwa y ſłowa tego nie piſanego/iakoby ſie to Bog w mądrych y wczonych kochał/ y iakoby ci nie mieli bledzić / ale lepiey nad inſe wierzyć / tedy y tym nic nie dowioda / ani tym bledow ſwych zaſtarczył obronia. Gdyż theż żadne nigdy naſproſnieyſie poganiſkie nabożeńſtwo bez ludzi mądrych y wczonych nie bylo. Azaj ſie dopiero pod papięſtmem mądryy ſiloſowic znaleźli: Cżyli ich przedtym wieccy y ſławnieyſzych w poganie bylo: A czym ſie teraz wſytkie papięſkie ſkoly rok od roku bawia / iedno rozbieraniem y roztrzaſaniem piſm onych ſtarych poganiſkich ſiloſowow: Bawia ſie mało nie wſyſcy wſtawicźmie Ariftoceleſem/Platonem y inſymi/dowcipu ich oſtroſć chce ogarnąć / a drudzy celowac: a wżdy nie tuſe aby ktory był/ coby we wſytkim iednego Ariftoceleſa całe doſiedł/ żeby ſmyſl iego właſnie zrozumiał. A ieſli też ktory co ma czym ſie popiſnie/ y drogo wrzaſtliwe czytania ſwe przedawa: tedy tego nie ſkad inąd ma/ iedno przedſie z onychże ſtarych ſiloſowow poganiſkich. Bo niczem aby ci terazmiejſy Papanowic mogli co mowić / coby inż przedtym od onych ſtarych mowiono nie bylo: Cudzym ſie tedy chlubia/anie ſwym właſnym: Boć wiec laczno bywa o cudzey ſtrawie medrować/iako laczno do cudzego ognia trzaſeżki ſwoie przykładać:ale gdyby przyſflo o ſwym zgola groſu żyć/abo ſie o wſytki drwa na ogień ſtarać/widżni ſie żeby nie każdy

vniat

Od wczonych y mądrych.

Szkoly papieſkie.

Wodry w:
dla swiata

O znacnoſci ſłowa Bożego piſanego/

vniat medrować. Mądrymi y wczonymi ſa to prawda/ ale wedle ſwiata: bo ſa naderyni/ a ktemu okrutnymu y nie miłoſernymu. A medrowia na złe/ a nie na dobre: iż ich vmiecieſnoſć nadyma. Ale gdyby na miłoſć pamiętałi od Chryſtuſa poſazano y roſtazano/byliby ſtromnieyſzymi. Opili ſie vmiecieſnoſci/ wiec ſie poczuć nie mogą. Bo iako wino mocne cżłowieka rozpala y odumia/ ſrogim y okrutnym cżym ieſli by ie pił nie roztworzywoſy woda: tak nauka y vmiecieſnoſć rozpala y ſrogim tu inſym wczym/ieſli miłoſcia chryſciańſka prawdziwa miarkowana y rzadzona nie bedzie: iakoz to każdy baczyc moze iż w they katholicie tego ſpolu złączonego nie maſ. A tak ieſliby na mądrych y wczonych wiara y nabożeńſtwa zawiſto/tedyby nie tylko nad Papięzem / y nad powſechnym iego koſciolem gore w tey mierze mieli niewierni poganie: aleby też dla te^o Chryſtuſ y Apoſtolowie musieli być odrzuceni: ktorzy wzgledem medrow papięſkich/iako Jezuow y inſych niezliczonych kiedzow y Mnichow bardo wielkimi byli proſtakami: ktorzy nie tylko metafizyki/ale i niſzyki ani etyki Ariftoceleſowey/ nieumieli: a moge rzec że o niej ani ſtychali zc.

Wſakże/gdy na ten wywod ich/ono wy ſobie przypomnie/ co ſie wyſſey Kap. 2. mowilo/ o mądroſci ſwiata theſgo/ktora Bog w glupſtwa obraca:także o mądrych wiektu tego ludziach/3 ktorych prawie naporzad ſydz: także ieſcie y na ono z cżego Chryſtuſ Pan Bogu oycu ſwojemu dziekuie: że on cżemnice kroleſtwa ſwego niebieſkiego zaſtrył przed mądrymi y rozumnymi / a obiarł ie málucżkim: tedy / tak ſobie tuſe/ laczno to bedzie cię mogly obaczyc / iż ci niebojetą zginoli / ſamiz prawie tymi wywodami ſwoimi / przeciwko ſobie ſwiadectwo wyda: iż od nich odietą ieſt mądroſć ona niebieſka/ ktora niemowiatkam proſtym y glupim Bog obiarł: odietą ieſt mądroſcia żywota wieczne^o/ ponietaż przed nimi zaſtryte ſa cżemnice kroleſtwa niebieſkiego. Bo co mi mądry by mądrymi byli: co naporzad poſzaleli. Wdnoſi: 34

plato

przeciw nie pisanemu Papiestwiem.

placie swa w tym wieku / chwale swietsta / ze sie im takze gwar
pu iako y om dzwina / y onych chwala y zalecaia : a thym sie
prawie od madrości niebieskiej wydziedziczaia. Daley nie nie
rzeka: kto ma vcho ku sluchaniu niech slucha.

Kapitula 15.

Sluby chej rzekli / i3 zgodai ich y iedność w nabożeńs
twie y wierze ich powsechney onych zaleca y koscio
łowi ich powage iedna: tedy y to slaba: bez wielkiej
pracey y trudności z slowa Bozego cho poznać / i3 y to nie
bárzo k rzeczy mowia: y nie wiele tym v wiernych y bogoboy
nych dowioda. Mowić ci w prawdzie to moga / y to tylko
przed swymi iuz zdawna błedy tymi opoionymi. Bo gdy cho
przydzie do sadu slowa Bozego: ażci ta iedność ich y zgodai
połaje sie wielka niezgoda y frogim rozewaniem.

Ażaj sie Bog w takiej zgodzie / ażaj w chakley iedności
Christus Pan kocha: gdzie / iako na oko widzimy / każdy w
swa: ieden sie tego wodza / a drugi inzego / z posadzanimy
śacunkiem inzych chwoi / y do niego sie przywiaje: Co bae
czyć mozeć z wielkości y rozmaitości rozlicznych regul nmi
chowskich. Nie mozeć to nigdy zgodai być y iedności nazwa
no / tedy tak wiele wodzow / nauczycielow / mistrzow / oycow
procz onego iednego oyci niebieskiego / y iednego tej wodza
wiary y nauczyciela Jezusa Christusa od niego danego. Oto
Dawnadym maia swego Franciska mistrzem y wodzem do
nieba: by sie tylko na tym nie mylili. Czarni zwierzchu a ze spo
do biali Dominika: a drudzy im przeciwni thakze frokai z
wierzchu biali / a na spodku czarni zda mi sie i3 Benedikta.
Wiec oto Jezuitowie hispanai iednego Hetmana na zamku
iednym w obiednie nodze poszczelonego / ktory z desperacy
oy pewnie za omunkiem zostal / do sie usz swiatu nie godzil /
obrali tej sobie za oyci / y iarnie go w księgach swych tycom
swym nazywaiu: choćaj go bacze to dobrze nie we wseckim
nasładnia. Bo co o nim pisa / i3 śiary swie dat v bogiemu jebra
łowi / a w iego sie sam oblekl: co w dze a synajctow: ingo /

1 2 3

Od zgody y iedności.

O zacności slowa Bozego pisanego /

zakupili zaś ony śiary oyci swego Ignacia Loyole z onego vbo
giego y sami sie w nie oblekli / y chodzo nie iako jebracy / ale
iako Senatorowie iacy: nie iako chromi y niedolezni iako
byl Ociec ich / coby na miejscu leżeli: ale iako Hetmanowie
cjuyni abo radsey Saryzeusowie krojac po ziemi y po morzu
zwodzac proste ludzi / a nad to y co natrudmeyse poselstwa
do Krolow / do Ksiazat y inzych odprawiac / y sami sie wse
dy znacznie nad inse stare Mnichy wystawiaiac. Thakci ied
dnak Christus cjuynil y uczył: tak tezy Apostolowie postepo
wali. Inzych regul y roznie w ich nabożeństwie wspominać
nie bede / nie trudnać to rzecż ku obaczeniu: y slepychy sie tey
ich zgody y iednoty domacal. Mniefac ono nierowno byla
w Korincie / ze sie iedni na Piotra / y to iesze na on czas żywe
go / nie tak iako ci wsefscy na iuz dawno pomarle y zgnile / dru
dzy na Apollosa / trzeci na Pawla ogladali y nie iako przywie
zowali: a w dzy im dla teo Pawel niezgode / zazdrość y rozera
wanie przycytał: a w dzy ie cielesnemi y wedle cslowiek a po
stepuacymi nazwal: y bárzo ie oto surowie strofował. 1. Kor
1. 2. 3. 4. A ci oto mili Kátholikowie tyśiać kroć sie báršey
miedzy soba nad on ieden Zbor Korintski porozeinawšy y
znacznie sie iedni od drugich sukniami / pasy / botami / Kosu
łami / przegolenim glow y brod / ceremoniami / modlitwami /
imiony abo nazwiskami / y sposobem życia / y sposobem nauki /
y sposobem ćwiczenia zc. odlaczywšy y znieprzyażniwšy /
przed sie tak z zgody chlubia / iako ieden murzyn z bialej
plci / abo cudzolożnicá z czystości. Zgode sobie y z Christus
sem y z Apostoly przycyťaiac: ano po sobie żadney ciichości /
cierpliwosci y miłosierdzia nigdy nie požania: oprocz tego
mowie / gdy przydzie heretyka ktorego oni sobie zmysla /
zatráćić / tam sie na to pretko zgodzo / y pretko bárzo iako
krucy do ścierwu zleca. O mila zgodo: o mila iednoto. Ażaj
sie ta zgodai Bogu podoba: ażaj tak Christus / ktory trzci
ny nalomidney nie struszył / a Enota kurzacego sie nie zagásil
mysluc y zaleca / ktora to nasadzona bywa na zaniordowanie
y wyniszczenie

przeciwnie pisanemu Papiestwiemu.

y wyniszczenie ichych / pokornych y wiernych owieczek iego : na zabicie chwalcy szczyrych Bozzych : Zgadzałi sie też przedtym y oni wszyscy wieku przeszlego na budowanie wieze Babilońskicy / ktorych także po potopie wiele było : Zgadzałi sie y przed nimi drudzcy przed potopem / na złości / nieprawości / wśeteczności / niezbożności / procz Noego samego : Zgadzałi y Sodomscy z Gomoreyckami y z inszymi na swe Sodomskie sprawy : a wždy sie zgodałi / także iako y tych terażniejszych Sodomskich Babilońckow / namniej Bogu nie podobala. Bo aczkolwiek ci tym tam wśytkim dlugo Bog folgował / y złości ich złościwe dlugo znał / w wielkiej swej cierpliwości / y wspominał ich często nie zaniechał : iednak potym nie rychło / iedny przed sie rozprosył / iezyki ich pomieszałszy : drugie potopił : trzecie siarą czystym ogniem z nieba popalił y przepadnieniu ziemi wygładził. Co też bez wśey waplności y tych terażniejszych / z to zgodałi / z ktorey sie to przechwalali / stojac przy Bogu swym Rzymskim / przeciwnie iednemu żywemu y prawdziwemu Bogu y przeciwnie iednemu synowi iego Jezusowi Chrystusowi / także y przeciwnie wzgardzonym członkom iego / nie dlugo ieszcze poczekawszy potka : a pierwsze y nieomylnie inż rychło potka. Bo prawdziwy iest Bog : prawdziwy y Christus P. prawdziwe też y pismo s. w ktorym tho iest z wśy Bozzych y z wśy Chrystusowych napisano : ze ten tam złośnik ma być duchem wśy Chrystusowych zagładzony : ma być swietym przysciem iego tracony. Zgine wśytká ta chwala iego : zgine starby y bogactwa ktorych niesprawiedliwie nązbierał. Zstana wśeteczności iego : przestanie napawaczkubka swego krolow y inszych panow swiata tego. Panie Jezu Chryste przydź rychło : przydź Panie Jezu Chryste rychło.

Dobrac iest zgodá / y pierwsze iest Bogu miła : dobra iest y iedność : ale pierwsze iest iedno infa. iedno tá / ktora idzie z słowá Bozego / y z ducha tej iego : ktora sie na Chrystusie zaczyna / y z niego pochodzi / y na nim sie też zas konczy. Która też

Która zgodá y iedność dobra y Bogu miła.

1 3 iest 3

O zactości słowa Bozego pisanego /

iest z onym pierwszym zborem apostołskim / iest z Chrystusem / iest y z Bogiem Wyem iego : a ni w czyni nie przeciwie mu. Gdzie sie wierni / iako iednego oycá powolne y poslušne dzie teści spolu naprawia y spolnie milnia : zgodnie y iednostay nie iednym sercem y iednymi wśty / w duchu y w prawdzie / a ieszcze zaprzawszy sie samych ludzie / zawždy za Chrystusem chodz / Krzyż swoy na sie wśiawszy / Pana Boga oycá swego do brocliwego chwala / a to przez iednego posrzednika / człowieka Jezusa Chrystusa : a nie przez ktore infa od ludzi zmyślone posrzedniki y iednacze. Czego gdzie nie maś / owśem gdzie sobie ludzie Boga infa zmyślali / y wiele sobie do niego posrzednikow dżalali / tam sie wy żadney nigdy zgody po bojney nie spodzierawacie : ani sobie o niey powiedac dopuszcżaycie : chociażby ta wam kto / niewiedziec iako namistranicy wywodzie y okązowac chciał. Gdyż to napewniejsza jest thakowey zgody Bog nie lubi : rozprosył y w rychle : a potym wiecznym onym ogniem wypali.

Od Synodow abo Concilij.

Co sie też tknie Synodow / ktorymi też nabożństwa swego / y wśytkiey powagi y zwierności swey / y słowa swego nie pisane podpierał / iako iednych walzacych sie pułkow : iakoby nimi w swym nabożństwie y zley wierze mieli być zalcceniy / co gdybyscie wy wśytko wiedziály / z ich je wlasnych ksiąg / co sie kiedy / przez kogo / y za ktora przyczyna stánowilo : tedybyscie to snadno obaczly y rozsądily / ze zawždy wiacey zlego niż dobrego na nich stánowiono. Bo / a przez co Boga iednego prawdziwego / oycá onego z ktorego samego iest wśytko / prostactom wiernym y szczyrym chwalcóm oddieto / a miasto mego zmyślona troyce / ktora nigdy Bogiem nie byla / nie iest / ani bedzie wprowadzono / iesli nie przez ony Synody ich : przez co Jezusa Chrystusa człowieka / Bozego y ludzkiego posrzednika / od Boga samego wedle starych obiernic danego odrzucono : a infa zmyślonego miastho mego wtracono / iedno przez Synody ich wálne : przez co też iesli nie przez Synody wiele inszych przyczynow / w blagania posrzednikow /

Przez Synody w Papiestwo wśytko gte wprowadzono.

Troicę

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

pośrednikow/ iednaczow/ soli naktonic/ wody/ świecy i
nych niezliczonych chwastow/ ktorzym wśytkim wietfa moc
mż Chrystusowi przypisua / do zboru piernosego po Aposto-
lech wnieściono: Przez co iefcze wielkość baktwanow rozmái-
tych/ nąd iásne y stogie zaktazanie Boże/ do Kościolow y mie-
dzy ludźi/ y ną rozstanie drog reprovádżono: Przez co ma-
żenstwo od Boga same^o postanowione y zalecone Eśiejey (iá
to ie zowia) odieto/ także niezliczonych infych śalawit / za-
bobonow/ czarów / iesli nie przez te ich Synody: daley mo-
wić niechce. Dobrecby byly Synody/ iáko dobry był on pier-
wśy Apostolski Jerozolimski/ iáko y teraz z łáski Bożey w má-
ley gromadce bywáia: ále peronie niektore infse/ iedno thy/
ktore ludźi od swiátá ku Bogu przyrodzo: ktore zle ludzkie
obyczáie ro dobre odnucmáia: ktore wstáwy y wymysly ludz-
kie psua / á wśytkich do samego słowa Bożego pobudzáia:
ktore iefcze wśytko to, co iedno bylo niezbożne poprowano
rozwaláia: á co iest pobożnego budnia. Ná ktorých nie idzie
żadnemu o to, coby bylo iego wlasnego/ ále naprzod coby by-
ło Bożego y Chrystusowego: potym teź coby ku naprawie/
w miłości/ drugich należało. Ná ktorých sie żaden nie stara
♦ swá wlasno sławe/ ani o máietności y dochody/ ále wśyscy
zgodnie o rozmnozenie chwały Bożey/ y o bogáctwa duchow-
wne niebieśkie.

Czego, iż nigdy żaden prawdziwie/ wlasnie/ porządnie/ we-
die śmuru słowa Bożego/ ále we wśytkim/ nie pokazę z tych
tám Synodow/ ktorymi sie ścýca: przeto nie wiem iáko teź
nimi moze dowodźić tego/ czego by rad dowiodł: to iest/ ma-
dzy usfem i zecjám/ jeby to co tám stánowiono málo być za-
słowo Boże przyieto: jeby sam Rzymśki Kościol miał nąd
wśytkimi zwiertchność: jeby on nigdy nie bladził: jeby teź z
Bogá byl y Bogu miły y przyiemny ze wśytkimi czárámi y gu-
slámi swoimi. Rychleyby śiac/ iż ták rzekę/ mogli to wprost
Eá medrek w mówić/ iż sie zienna obráca/ á nie mebo y slónce/
á mż to w mówić ro ścýre^o chwalec Bożego/ co w swóie zda-
wná

*Lákie Synody du-
bre.*

O znacności słowa Bożego pisanego/

wná pomamione w mawiaia. Aták iuz stád obaczyć y poznáć
mojecie/ iáko tho ich Papiestie nabożenstwo iest wárowne/
iáko prawdziwe Synody: iáko gruntowne ich słowo nie pi-
sane/ ktore niewśydliwie Bożym nazywáć śmicia: iáko teź
dobry Kościol. Abyście sie go teź zázwdy pilnie iáko iádu iez-
dnego srodze zaráźliwego wystrzegácy przed nim wciekác w-
miály: á co napilniey sie do słowa Bożego/ w piśmich stáre-
go y nowego przymierza zostáwionego wciekác y ną nim śá-
nym z dobrym sumnieniem przestáwáć / y wedle niego śá-
mego páná Boga w duchu y w prawdzie przez Jezusá Chri-
stusá wychwálic.

Kápituła 16.

*Okázanie zacno-
ści y doskonało-
ści słowa Bożego.*

Wonierwż tedy iuz sie wam to iáko mlodym / popros-
stu y trotko pokazálo/ iż omylny/ y nieprawdziwe iest
w tym Rzymśkim powśechnym Kościele nabożeń-
stwo: zla wiára: nie iest słowem Bożym to ich słowo / ktore
nie pisanym nazywáia. Jakóž sie to/ z ták wielu rzeczy/ z ichże
wlasnych Eśiag/ z ich wywodow y dowodow / słowu Boże-
mu pisanemu przeciwnych/ wam przed oczy wystáwilo: tedy
iuz teź / ku gruntownieyśemu iefcze słowá Bożego prawdzie-
wego ná piśmie nam pozostáwionego wtwierdzeniu przystá-
pic nam potrzeba. Aby to / co sie potym o Bogu iedynym/
y o synu iego thež iedynym Jezusie Chrystusie zc. y o żywoćie
pobożnym Chriśtáńskim z niego mówić bedzie / bylo w was
w wistśey wádcze/ y wietśey wéćiwóści.

*Pisná t. rozdział,
wedle rozdziału
przymirza.*

Wiećie to iuz podobno przedtym dobre/ iż wśytko piśmo
ś. ktore iest od Boga samego podáne/ dzieli sie ná dwie prze-
dnieyśe cześci. Z ktorých iedne zowiemy stárym/ á druga no-
wym przymirzem/ ábo testámentem. Piśmo ono ktore sthá-
rym nazywamy podáne bylo od Boga przez Moysesá/ iedne-
mu peronemu narodowi Izráelśkiemu: to zás nowe/ podáne
iest od tegož teź Boga ále przez Jezusá Chrystusá/ á iuz wśem
wobec śiemśkim narodom. Przeto iuz w Chrystusie Jezu-
sie niemáż bráku Żydá/ Greká / Tatarzyná zc. gdyž w nim
wśyscy

przeciw nie piśanemu Papieſkiemu.

36

wſyſcy wierzacy iedno ſie ſtarawali. Za czym iuż tej ony ſtäre piſmá / iako zwiotſiałe / Chriſtianoſowi nie nięwola : bo tej nie im niánowicie / ale tylko ſámym żydom ſłuża: ábo rádszy do przycia Chriſtuſowe^o tylko ſłużyły : gdyż w nim y obietnice od Boga^a Oycem wczymione / y ciemie rozmaite Komec ſwoy wzięły.

Co ſie tedy dotyczye przymirza onego ſtärego / áczkolwiek ono nie iuż do nas nie należy : pomerwaj ono cięć tylko dobr ná potym przyſłych / á nie ſam obraz rzeczy w ſobie zámyſkało : chociaż tej do czaſu tylko nápráwiema rzeczy trwáło : bedac Izraélczykom^o dziecinowodzem do Chriſtuſa^a zc. Jedná y to co tam w onym przymirzu nápiſano bylo / z takim obwárowánim podano y nápiſano / że ſie do niego nie godziło / áni przydawác czego / áni wymowác. Nie godziło ſie tej od niego odchylác áni ná práwo / áni ná lewo : ale cále wſytkiego / potrzebá bylo we wſytkim / iako bylo roſkázano / pilnowác y ono wykonywác : żeby ſie kiedy w Echorym^o przestęptwo Echoré^o kolwiek nie pokazało. Echoré ieſliby ſie znaczne w rzeczách głównych pokazało : tedy nátychmiáſt / bez miłoſierdzia y folgi / przestępcá / ná świádectwo daw^o ábo trzech / karanie ná gárle odnoſit. Jeſliby tej to przestęptwo w rzeczách potocznych bylo znaleſione / tedy przedſie przestępcę / tak dlu^o plugáwym y reinnym czyniło / doſad ſie ſłuſna ná grodá zá ono przestęptwo y oczyszczenie zá me nie ſtála : á to nie tylko przez oſiary / ale tej y przez dſirene kapiel^o / ábo omywánia. A áczkolwiek / mowie ieſtje / to tam wſytko (iako Piſarz liſtu do Hebreow / Kap. 7. y 16. 18. á 9. y 10. more) miało w ſobie ciepleſnie roſkázania / mdle ábo niemocene y niepożyteczne : Etoré tylko w pokármiech y nápotách / y w rozlicznym omywániu y wſpráwiedliwieniu ciála zaſádzone byly : jedná / iſz od Boga^a ſamego / Etoré to tak mić chciał / podano to wſytko bylo : tedy cha^o o onym wſytkim podaniu / tak zacnie y poważnie trzymáno / rozumiano / morwiono y piſano : że iuż nád ono wſytko / czaſu onego / ná świéćie niędzzy wſeć

Stärego przymirza piſm^o doſkonáloſć y obwárowáni.

O zacnoſci ſłowa Bożego piſanego /

wſemni^o wſyimi narody nie bylo nic Epiſcowiecyſzego / czyſtſzego / pożyteczniecyſzego y doſkonálfzego : iako ty ſłowa Mozyſowe świádeja / gdy tak do Izraélczykow^o mowi. To tylko co ia wam roſkázuię czynić / y tego ſirzedz bedſiecie : boć ſie w tym poſtaje mądrość y wyrozumienie wáſce / przed ludźmi / Etorzy wſlyſza ty wſtáwy wſytkie : że tej y mowić zá tym bedo. Tylkoć ten ſam tak wielki naród mądry y rozumieia cy ieſt. Abowiem / y Etorzy naród ieſt tak wielki / Etorzyby miał tak bliſkiego ſobie Boga / iako ieſt Pan Bog náſ we wſytkim w czymbyſmy do niego woláli : Etorzy naród tak wielki / Etorzyby miał wſtáwy y ſady tak ſpráwiedliwe / iako wſytek zákon ten Etoré ia wam dſis dáie zc. 5. Mozy. 4. y 6. Tak je y Dawid przekládaia^o tej zákon Boży nád wybornieſze złoto / nád drogic kámienie / y nád ſłodkoſć miodowa Pſal. 19. y cáta mu doſkonáloſć przyczytaia^o w Pſal. 119. o nim to potym powieda / Pſal. 147. że tak Bog zádnemu narodowi nie wczymil / áni mu ſadow ſwoych oznaymil / iako wczymil Izraélczykom. Lecy y Páwel^o w tym tej wietſzo zacnoſć Izraélczykow^o nád inſe narody pokázuie / iſz to onym zwierzytſia byl Bog wyrokow ſwoich. Rzym. 3. y 2. Ale y Chriſtuſ o zacnoſci y pewnoſci onego ſtärego zákonu piſm^o toż tej / iako pod iedna przycięga / powiedzia^o mowiac / Amen powiadam wam : ázby przeminelo niebo y ziemia / iedno iotá / ábo iedná krefká me przeminie od zákonu / áz ſie wſytko ſtanie. Mat. 5. y 18. Skąd iuż to láčno káždy obáczyc moje / iako obwárowáne y iako wprzywileiowane bylo záwždy ſłowo Boże piſane / chociaż onego zákonu do czaſu tylko pewnego podánego / że do niego áni Etor^o / áni oſiárownik záden zoſobná / áni wſytek Izraél wobec / nie przydáć / áni czego wiać / áni mogli áni ſmáć / ábo tej y odnuenić czego nád wyrok Boży : ale to tylko ſámo powimien byl / co tam roſkázano czynić. A co y piſmie Laweg^o o przymirza^o rzeczem^o :

Zacnoſć piſm^o nowego przymirza,

Etorégo piſmá nowego przymirza co ſie tej dotyczye / áczkolwiek aby moglo być dojyc ná tym / co ſie o zacnoſci ſtärego

przeciw nie pisánemu Papiestiemu.

tego powiedziało/3 okázáním zacności nowego nád ono stá
re/iáko by cienia malárskiego/ktory sobie wogliczkem pier-
wey cymy níz sárbaní obraz malúie: Jednáť iz y oprocz tego
wszytkego/czego sie tu zmieniá nákrótce czynila/ma iestcye
úřc osoblwoře/dostátecnyře/powaznyře/doskonałře y
poćieřnyře zálecenie písma s. nowego przymirza: przetož
sie y to/iáko będzie mogło być nákrótcey/muří wam iáko we
zwierściedle przed oczy wystáwić. Abyście y wy nie tylko to
poznaly/iz w nim iest wszytko cále/doskonałe y porzadnie wy
pisano y podano coby iedno potrzeba wiedzieć cžłowiekowi o
Bogu/ o Christusie/ o wierze/ o vspráwiedliwieniu / o po-
řwieceniu nářyni/ to iest o pobožnym y swietobliwym žyciu/
y o przyslym žywocie wiecznym: ale teř y to / iz ci wszyscy ná-
der bázno řáleia/bedac od Boga ślepota pořarám/ktoryř/
řtrádaic sie od niego/ázá to sie co iest nie z Boga: ale z lu-
dži chwytáiac / ná nim sámym nie przestáwřy / ná swoy sie
zmyslony řořciól spufežáia y ná nim sie procz Boga budúia:
řzodžac sie w nim nie Božym ná písme s. podánym / ale ná
řwoim nie písánym řlowie: to iest/ po prostu dla was mowiac
ná plotřách/ná bayřách y zmyslonych powiářnřách/głupich
y bázno zarářliwych. Ktore om/ nie tylko śmucia řilistynřa
řnnálořcia rownáć z písánym řlowem Božym: ale te teř z
chwářym bespieřenřivem řwoim w wielu řzeczách nád řlo-
wo Bože zálecaia y překládaia. Co iednáť om cžymia z řwo-
im mielkim y wiecznym žlym. Bo to cžymiac/ nie coć inřego
cžymia/ iedno je tym řposobem práwie náporząd Boga sáme
go y Christusá od niego dánego z řwánelia zbáwienna ods-
přcháia. Aby im tylko wolno bylo wedle předsáwřiecia řwo-
go řworołnie žyc:pychy řwey duchowney. řzywáć: přy řwey
řwittžchnořci / w řkora sie w řtrádlí y přy dostářkach ćieles-
řyřch řiemřkich zosřác. Pánie Bože w řřechmogocy/dayje im
wždy / á choćiaž niektorým z nich/rychle y znacžne řzámie y
pořáianie/3 náwroccnim sie do ćiebie y do řlowá twóřego. aby
řotym z řřařřim w džen on ořřátecžny z inřymí niežbožni-

*nád řřáre přymir-
řę wiewřa.*

*Bo inž cále w řřy-
řko ma w sobie co
ku wierze y ku řřá-
wieniu náleř.*

*...
...
...
...*

O zacności řlowá Božego písánego/

ni y z řánym řaránem do ognia wiecznego wrzuceni nie byli.

Kapitula 17.

*Doskonałře poka-
žanie zacnořci no-
wego przymirza
přim.*

Wzysřepuiac inž řhedy do pořázania zacnořci písma
nowego przymirza/to wam nápržod przed oczy/dla
řwřawienia lepřego teř řzeczý / wystáwiaiac / to mo-
wie/ co ono nápiřano iest řeb. 1. ř 1. w ty řlowá. Wielekroć
y wiela řposobow marwał mekiedy Dycem Bog řrozumić
maćie pod řarým przymirzem] přez řrořki: á w ty dñi oř-
řtátecžne [to iest pod nowym přymiržym] mowil nam přez
řyná/ktorego pořánowil džen dženem w řřytkie^o řc. Wwáćieřř
co/iz áćřkolwieř řáť řám/iáko y tu/ Bog sámi mowil w řřyt-
řo to/co iedno w řwářnych řřieřách řřarego y nowe^o přymir-
řza nápiřano mamy: ktory Bog omylic si mi w cžym nigdy
nie može:áni može přzepomnieć cže iest potrebá/gdy iest po-
řřebá zarář/ ábo potym wedle potreby/řořřázáć:áni iest řáť
mieopářřny ábo niebáćžny / jeby potrebá bylo řomu inře^o
po nim co popráwřiac/vymowáć/přyřdawáć:Bo inž to sámo
co od Boga iest/iz od Boga mářrego y náwřsem we w řřyt-
řim dosřonálego iest/ma cála/řupelna y dostátecžna do řřo-
nálořci/zacnořci y powaže w nápiřánym řaz řlowie ie^o iednáť
předsáie onego řarego ná písme od Boga sáme go řlowá po-
dánego/od řerářmeřře^o nowego/ iest y w tym sámym wiel-
řaroznić: Jř ono podáne bylo přez řluge/ choćiaž w ierne^o
we w řřytkim řoyžeřá: á to wždy přez námiřřego y iednoro-
dneho řyná řezusa řristusa. Ono přez řluge do cžářu řwá-
řac^o y nie dowiářřtwu podánego/ dla ktorego y do obieca-
ney řiemie z drugimi wniřć nie mogli 4. řoy. 20. ř 12. 16. á 27.
ř 14. y 11. ř 11. á 5. řoy. 1. ř 37. Á to přez řyná řrolem y o-
řřárowniem bez odmářny řwáiaće^o wiecznie / řeb. 7. ř 21.
ř 24. á 1. ř 8. řc. W ktorego wřćiech zřrádá nie byla náleřioná:
y ktory grzechu nie wćymil řeb. 4 ř 15. á 7. ř 26. á 1. ř Petr. 2.
ř 22. Ktory ředac posłušny Bogu ocy řwemu ář do řřyřřo-
wey řmierć: nie tylko wřádl po práwicy wielmožnego má-
řřřtatu ná niebieřiech řeb. 8. ř 1. ale teř ředac práwica Bo-
řa wyřyřř

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

za wywyżſzony y cjęcia y chwala wkoronowany / wſiok imię
nad wſelkie imię / aby na imię ie^o każde kolano wpaadało zc.
Dzie. 2. y 33. Efe. 1. y 20. Fil. 2. y 8. á 1. Petr. 1. y 21. Doſta
woſy uſługowania zacnieyſzego / iáko teſt ieſt Poſrzednikiem
tym zacnieyſzego przymirza / ktore teſt w lepiſzych ábo w za
cnieyſzych obietnicách poſtánowane ieſt. Heb. 7. y 22. á 8. y
6. W ktorym imo to wſytko / á nie w Mojſeju ábo potym
w tym inſym / ám w ſtrzym ſerca Papiſkiego / ábo Koſciola
zmyſionego poroſechnego / zamknione ſa wſytki ſtárby w
micietnoſci / y wyrozumienia : pomerwaj ná tho nápełniony
ieſt ducha bez miary / aby wſyſcy z zupełnoſci iego cypalić
iáko z tego w ktorym ſam Bog oćiec mieſtał / ſam cudá cyp
nił / y ſam ſobie ſwiát iednał / Jan. 14. y 10. á 2. Kor. 6. y 19.
Dzie. 10. y 38. Owa krotko mowiac : á cżkolwiek zacne bylo
pierwoſe podanie ſłowá Bożego piſane^o przez Mojſeja / An
ioſy y Proroſi podanego : je każdy przeſtępca odnoſil ſuſne
karanie ſwoie y bez miłoſierdzia. Heb. 2. y 2. á 12. y 25. á 10.
y 28. Jedná w chwale y zacnoſci z naſym nowym żadna
miara porównane być nie moze / dla zacnoſci tego przez krot
tego to Bog tych oſtatecznych czaſow z námi poſtánował / y
ktorego dziedzicem wſytkiego wczynił / y pod ktorego nogi
wſytko poddał zc. Tak je uż za taka zacnoſcia y doſkonalo
ſcia rzeczy nam w ſłowie Bożym przezeń y przez ſwiádkie^o /
ná to zrzadzone y podane iemu od Boga ſamego / nie ma áni
mieć moze żaden mieyſca iakiey w apluſoſci y wabania ſie
w tym / jeby nie miał beſpiecznie przeſtać ná ſamý ſłowie Bo
żym procz wſytkich wobec naozdobneyſzych wſtaw / przydat
kow y wynaláſkow ludzkich / lub Koſcielnych / lub Papiſkich
lub teſt Synodowych : ktore wſytkie przed ſłowem iednym
Bożym prawdziwym oſtać ſie żadna miara nie mogą : ktore
ſłowo Boże mamy w Ewángełiſtach y Apoſtolech Chryſtuſo
wych / ábo w piſmnych ich / á nie w zdaniu Koſcielnym opifa
ne / y doſyć znacznie zalecone : je wiecey nie potrzeba.

A iż ci Apoſtolarie nie ſie nie wazyli cżym / wczyc / mowic /

m 3 ſtawo

40

Apoſtolarie nie
wazyli ſie nie cżym
wczyc nád to co
im Pan roſkazał.

Co to bylo co Chri
ſtus Pan roſkazał
wczyc.

W zacnoſci ſłowá Bożego piſanego /

ſtánowie / nád to co im bylo od Pána Jezusa Chryſtuſa ſyná
Bożego zlecono y roſkazano / oto y tego iſne ſwiadectwa
wam przed oczy wyſtáwie. Naprzod / gdy im obiecowal Chri
ſtus po odeſciu ſwoim do Boga poſlać ducha ſ. poćieſcyela /
ktoryby z nimi byl ná wieki / aby ie wprowadzał w každá pra
wde : tedy ich w tym wperwnil / iż ten duch ſ. nie miał im być
wodzem do iákich baiek / do Concylij / do oycow / do wſtaw /
do dektetow / do Papięow / do Koſciola Rzymſkie^o powſe
chnego zc. ále iż ich miał do prawdy każdey prowadzić / przy
wodzac im to ná pámić co przed tym od ſame^o Chryſtuſa ſly
feli. Gdyż y tego znacznie dolożył / iż ten to duch ſ. poćieſcy
ciel z niego brać miał / á nie ſkad inąd / to co im miał oznay
miać / iáko ſobie ſamý cżytáć o thym mozećie / ná mieyſcach
tych tu náznáczonych Jan. 14. y 16. 17. 20. á 15. y 26. á 16. y
13. 14. 15. Ale y nád to / y ſtad teſt to co mowie ſnádnó poznáć
mozećie : iáko Pan Jezus Chryſtus ſam te^o przyſtrzegal y po
ſmierci ſwey niż do oycá wſtápił / aby nád iego náuczył y roſka
zanie / ludzi nie nie wczyli : á to gdy im ono tak mowil. Daná
mi ieſt wſytká zwierzchnoſć ná niebie y ná ziemi : idac tedy /
wczycie wſytki narody / nurzác ie w imie oycá y ſyná y ducha
ſ. wczyc ie chowác wſytkie^o com wam przykazal. Mat. 28.
y 18. Gdzie oto nie ládá iákie przy tym ich ná wſytek ſwiát
wyſtánu obwarowanie te^o baczyć mozećie : iż oni / te^o tylko
wſytkiego náuczác nieli ludzi co im ſam Pan Chryſtus roſ
kazał : á nie tego coby kto inſy po nim : áni tego iáko Pa
pież z ſwoimi oycami / z concyliami / ábo y z ſwoim Koſciolem
wchwalil / poſtánowil / roſkazał. A coby to zác bylo co Apo
ſtolom ſwoim Chryſtus Pan roſkazał / ábo y zadaćieli wiedzieć :
onoż pátrzcie w drugiego Ewángełiſte / tego doſkádáćie^o
mianowicie / iż im kazał Ewángełium przepowiadác. Mat.
16. y 15. Ktore Ewángełium Chryſtuſowe ſamo / á nie ſpro
ſne wſtáwy y podania Koſciola Rzymſkiego z ich Papięjami /
á co inſego ieſt / iedno moc Boża tu zbáwieniu každemu wie
rzcemu. Rzym. 1. y 16 : A co inſego ieſt je w ſobie zányta
ná

przeciwnie pisanemu Papiestwu.

nad wystawienie ludziom przed oczy wielkiej / a nigdy go-
dnie y słusnie niewystawionej łaski y dobroci B Ożey (prosz
wszech wymyślonych odpustow/ wezynkow/ vsprawniedliwie
nia y poświęcania czarownicęgo Papiestwego) w Jezusie
Chryście samym pokazaney : Ku temu aby wsfelki ktoby
iedne w tego wierzył nie zginalby/ aleby miał żywot wieczny
Jan. 3. y 16. Ale wszdy/ wedle nauki Apostolskiej / na to pám-
nietáac / iż tá zbawiená łaska Boża / ktora nas ćwiczy/ nie
ná to sie pokazála / abyśmy w nádziecie icy iáko swowolnic y
rospustnie żyć mieli: czego Pánie Boże uchoray: ale abyśmy
zaprzarowsy sie niepobożności y świeckich pozadliwosci / ro-
stropnie y spráwiedliwie y pobożnie żyli w terázniejszy wies-
tu/ oczekarowáac oney nádziecie błogosławioney zc. Tit. 2. y
II. a 3. y 4. A nád to co moze być peremienyszego : co doskona-
lego y gruntownyszego : co miłszego y pocieśnyszego y
zbawienia bliźszego : Nie wiem ktoby ták sprosił miał być
niebáczny / y ták sam sobie strogim nieprzyjacielem/ żeby ták
świète y prawdszive wyroki / rmowy/ obietnice y rpećmie-
nie imo sie puścáwysy wolal sie spuszczać ná pletliwe powiásti
ti y sluby Papiestie/ w ktorych sie skad ináđ káza tego wšyt
kiego/ a mż s słowa ták iásnego Bożego spodziwáć. Ale ácz
kolwiekby tych y nawiecey bylo coby woleli Papięz y ko-
ściółá tego w tey mierze rádszy slucháć niż słowa Bożego y
ostolow Chrystusowych / iednák ia was prosze y wpmi-
nam/ abyście ná ludzká wielkosc nie pátrzac/ samych sie zá-
wždy náuk Apostolskich trzymáć pámietály.

Ktorzy Apostolowie/ máiac to od Pána zlecenie/ aby w
wánicli przepowiadáli / y tego co im on rozkazal ludzi náu-
czáli: tedy nie tylkó sami wprzećmie te^o pilnowáli / y w tym
sie tej óswiadczáli/ że sie nád to co im bylo rozkazano nie nie-
wazyli: ale tej y inšych do tego wiedli / aby tylkó sami mo-
wách / iáko mowy Boga samego z pilnością przysłrzegáli. Tego wpmínáli.
Mowi ták Piotr (com wam inž y wyšsey wspominal) Nie
oznaymilisny wam mocy y przyscia pána náše^o Jezusa Chri-
stusa/

O zacności słowa Bożego pisanego/

Stusa násláduiac madrością ozdobionych básni zc. 2. Piotr 1.
y 16. A ná inšym miejscu ták mowi tenże : Słowo Boże
trwa ná wieki : a słowo to iest / ktore w was iest przepowies-
dáne 1. Piot. 1. y 25. Do czego y Jakub s. przykláda sie ták
mowiac / do wiernych wpmínáiac ich : Odlozysy wsfelka
sposnosć / y obfitosć zlosci / przymnicie w cichosci słowo
wszczepione w was / ktore moze zachowáć dusze wasze. Jak.
1. y 21. A iákieby bylo przepowiadanie tho / abo słowa tego
wszczepienie / tedy y tego nie zámilejeli : a tho dla przestrogi
tych ktorzy potym wwieryć y zbawieni być mieli : a to żeby
sie tym snadniey chytrych y subtylnych Silozowškich / a zdra-
dlivych Antychristowškich náuk y wykreow przerwotnych
tym snadniey wwiarowáć mogli y wnieci. Przecoz o tym ták
naprzod Pawel s. mowi pisac do swych Korintczykow ty-
mi słowy. Ja gdym do was przyszed / nie przyszedlem z iá-
ko wystáwná mowa / abo madrością / opowiedáiac wam
świádecstwo Boże. [báćcie co mowi/ swiádecstwo Boże/ nie
concyliá/ nie wstáwy Papiestie abo kościelne] Abowiem nie
mialem sie zá tego/ żebym miał co wnieć miedzy wami / ies-
dno Jezusa Chrystusa / y tego wkrzyżowanego. [toć teź nie
kościol powszechny Rzymški: ani oycá Papięzá przenate/ iše^o/
bo korone troista ná głowie nosacego : bo teź Chrystusowey
oney cierniowey bárzo nie lubi: alec y o krzyż tego nie niedba.]
A bylem ia (mowi dáley) ze mdloscia y bojáznia [toć teź nie
z ona obrzymška smialoscia y strogoscia ktora sie wazyli po-
šyách cesárškich deptáć/ y ktorać sobie po dšie dšien cesárze/
krole y inše kšájerá niewola y do nog swych wpađáć onym
kaza] y ze drze: um wielkim w was [obyje sie tu godšilo ná
niezbožnosć nieznosná Antychristowška okrzyć wczymić/ sá-
my báczyc mozećcie coby tu zá pláć do tego byl: ale dosyc bez-
dšie / gdy go wy z przeciwnych spraw y obyczáiw Pawła s.
obaczyc bedšciećte mogly / y z tego krotkiego teyrzeczy dot-
kniemá] A mowá mojá/ y przepowiadanie moie/ nie byloc w
przynucáiacych madrosci ludzkiej słowich/ iákie sie w Pa-
pięzách

*Wspob Apostol-
ski przepowiadá-
nia słowa Bożego.*

*Apostolowie y sá
mi to co im Pan ro-
szkazal przepowia-
dáli, y inšych do
tego wpmínáli.*

przeciw nie piśanemu Papiestwiu.

przeżach y w stworzeniu ich zawždy pożąowały / a teraz tym
wiecey w tych nowych Jezuitach. I ale w okazaniu ducha y
mocy. Aby też wiara wasza nie była w mądrości ludzkiej / ale
w mocy Bożej. 1. Kor. 2. 1. To macie o sposobie przepo-
wiadania y podawania słowa Bożego Apostolskie: słuchajcie
ciebieście y tego co oni przepowiadali. Atoli chęć mówi o
tym Paweł: Jam wziął od Pana com też wam podał / 1.
Kor. 11. 1. 23. a 15. 1. 3. Gal. 1. 1. 12. to na tych miejscach: A
na drugim zaś to też śmieie wyznawa / nie roztazując / ale tyl-
ko rade dając / iż też roztazania tego nie miał od pana: tamże
Eap. 7. 1. 12. 25. A tu sie zaraz temu przypatrzcie: iako sie to
Apostolowie sami / nad iasne roztazanie Pańskie / y w nas
mnieysze rzeczy nie stanowiąc nie wazyli. A iesli też kiedy co
dobrego / ku potrzebney nauce wiernych przyszło im podawać
tedy te nie muleżeli / ale iawnie wyznawali. Swego też ones-
go z pańskim nie miesali / ani ludzkom za pańskie podawali:
ale zawždy to od onego dzielili. A Papięz zaś swoje smrodli-
we plotki y wstawy dusze zabijające / nie tylko z słowem Bo-
żym miesza / zowac ie nie piśanym słowem / y za słowo Boże
ie nie opatrzny przedawa: ale ie też w wielu y często nad sa-
mo własne słowo Boże (iakoście inż obaczyć mogły) wysta-
wia. A tego niechce (komu może) dopuścić / aby całe na sa-
nym tylko słowie Bożym przedstawiać miał: ale aby sie wedle
podania Kościoła tego rzadził / y na iego samego podaniu / w
stawach y roztazaniu zawždy przedstawiał. A słowa Bożego
samego porzadnie czytał / albo ie na swoy ięzyk dla pospolite-
go człeká przekładac / Boże wchoway. Pachneloby to gars-
tem w Hispancey we Włoszech y gdzie iesze cała moc ma
Papięz. Oprocz całować księgi przez store / mówić paćierz y
co wiecey laćmiskim / a nie ięzykiem swym własnym / to wždy
wolno: abo strużek Ewangelicy napisawfy na karcie zażyć
w woreczech y na syi nosić dla czaror / przyłożwfy co do tes-
go / a kładzu to do uszyce iego dawfy / tedy to dosyć nabo-
żeństwa y wczirności słowu Bożemu: ale sie wedle niego

42
Co Apostolowie
przepowiadali.

Acoteż Papięz
przepowiada y fa-
leca.

O zacności słowa Bożego piśanego /

esse rzadzić / y na nim całe przedstawiać / ani pomyslać: bo in-
dziej / Heretykiem został: inż zginął: inż cie potępiono. A
w pądnieśli w rece / wnet z ciebie popiołu narobia. A to wśyt
ko tym strychem y dla tego czynią: aby tym sposobem woz-
ni y zniwolem tym fortyem śaćańskim prości ludzic przez
słowo Boże / skut Antychrytusowskich poznać y doniacać
sie nie mogli. Bo gdzie Apostol mowi o sobie: Nie śmiałbym
nie mowić czego by Chrystus nie sprawił przez nie / abo we
mnie / nalezającego ku posłuszeństwu poganow mowa y wczyn-
kiem Rzym. 15. 1. 18. Tam Papięz z swym Kościolem nie tyl-
ko sie tego wazy / coby sie zdalo nie iako być rzecz a znosić
sfa w niektórych ceremoniach abo wymyskach / abo w od-
mienieniu przeszlych wstaw przodkow swych: ale sie wazy od-
mienić rzeczy od Apostolow podane na piśmie y postanowio-
ne / a nad to y przeciw Bogá samego y pomagancá iego na-
myleyszego postanowieniu y roztazaniu / wazy sie stanowiąc to
co sie iemu podoba. Iako na przykład miasto krwie Jezusa
Chrystusa od Bogá dane / na oczyszczenie wśytekich grzechow
naszych / on wode postanowił Kościelną. O ktorey tak pospo-
licie Księza y inszy jakulowie mowia / aqua benedicta deleantur
nostra delicta. To iest / ta woda błogosławiona niech beda na
sie grzechy zglądzone: y wiele inszych temu podobnych rzeczy.
Lecz te nie dźw ponieważ sie tego wazy / że sie y nad Bogá
wynosi / y w Kościele Bożym / iako iaki Bog siedziało zda-
wná o tym iż do tego przysć miało Paweł s. prorokował 2.
Tess. 2. Przetój was prośe y napominam / abyście sie Anty-
chrystá tego w czas wystrzegac y z iego Kościolem y tym też
iego nie piśanym słowem unuwały od niego wćiekaly / skoro by
ty wam kto chciał zalecac: a Pan Bog bedzie z wami. Czego
ia wam wiermie żyje.

Kapitulá 18.

Cośliet inż
kzanie zacności
ymá s. nowego
przymirza.

Wiaczkolwiek inż y stad moglybyście cała y dostateczna
pomaga y doskonałość piśaná s. abo słowa Bożego / a
zwlaście za osobná nowe^o przymirza / poznac: na kto-
rymbyście

przećw nie piśanemu Papiestkiemu.

rymbyście iuż cale vspotaily sumnienie swoe / z pogardzenim y odrzucenim wymyslow ludzkich : w ktorychescie sie iednali mg dy z dziecinstwa nie wczply / ani im przyzwyczaiali: iednali zeby wam iefcje na czym nie schodziło / tedy imo to wsfytko / dla potus rozmaitych / ktoreby was mogly potkac od chytrkow antychrystowych / ktory sie chytroscia swa w nieopatrznych ludzi serca wkradaia / y z teo fundamentu sczyre y proste ludzi zbit na blad swoy vsiluis / tego mi iefcje dolozyt ciebsko nie bedzie / coby nad to ku zbudowaniu waszemu doskonalfemu / y ku wtwierdzeniu w tey mierze lepsiemu / sluzyc wam moglo.

Jakoscie tedy naprzod zacnosci starego Testamentu slowa Bozego piśanego iuż dobrze obaczly y wyrozumialy : a to w tym ze sie zgoła nie do niego przydawac / ani wymowac abo odmieniac nie godzilo / ale to tylko / y tak iako rozkazal Bog czynic. Waczlyście iuż tey y wyrozumiec mogly nie rowno wietfa zacnosć / godnosć / powage y doskonalsosć / nowego przymirza slowa Bozego / nad ono stare zakonne / a to wsfytko z iasnych wyrokow ducha s. y z wyznania Chrystusa Pana wezmow y swiadkow wiernych / ze nie swego nie przy nosili / ani stanowili / ale cho tylko co im rozkazano bylo od Pana. Tak ze ia iefcje y stad tym wiecey obaczycie y poznac wacyt / iz y on sam iedyny y nadostonalisy mistrz nasz Jezus Christus syn namulisy Bozy / w ktorym sobie polubil Bog oćie y onego sluchac rozkazal / teo przed sie sobie przyrelafciac ani sie w tym vznak chcial dac / a to przysrzegaiac chwaly Boga oycy swego / iakoby on to sobie przyczytac y przypisowac mial / zeby one wezynki iego ktore kiedy czynil / y ony tey mowoy iego ktore kiedy mowil / iego relafnym mialy byc. Ale sie sczyrze pilno y czesto w tym oswiadczał / iz oćie w nim niefkaicy wezynki one czynil. A co kolwiek on tey kiedy czynil / tedy to tylko y tak czynil iako mu oćie iego wkazal y rozkazal. Tak ze tey y slowa abo mowc ktora mowil / nie info am inaczey mowil iedno iakg mu oćie rozkazal : iakoz cho z

Christus Pan nie siebie nie czynil ni mowil.

Handwritten notes in cursive script.

O zacnosci slowa Bozego piśanego /

tych slow iego wlasnych poznac mojecie / ktore tak od Jana Ewangelisty napisane macie. Nie mojec syn od siebie nic czy nic zc. Jan. 5. y 19. Oćie milnie syna y wsfytko mu wkaznie co sam czyni. Tamze y 20. Nie mocec ia sam od siebie nic czynic : iako slysa tak sadze : a sad moy sprawiedliwy iest. A bowiem nie szukam woley moicy / ale woley Oycy ktory mie poslal. Tamze y 30. Oćie ktory we mnie niefka on czym te wezynki / Jan. 14. y 10. A co iuż macie nakrotce ty swiadcetwa ktore sie ku wezynkam Chrystusowym scigaiu / iz nie sa iego / ale oycowe. Sluchayciey tey tych swiadcetwo ktore ku mowic abo slowam Chrystusowym naleza : iako sie thez y w nich oswiadcza mowiac. Nauka moja / nie iest moja / ale onego ktory mie poslal. Jesliby kto poznac chcial wola iego / z nauki to pozna / ieslij ona z Boga iest / czyli ia sam od siebie mowic. Jan. 7. y 16. Gdy ia com slysal od niego / to mowic na swiat. Jan. 8. y 26. A tamze daley y 25. doklada tego iefcje mowiac. Gdy podnieiecie syna cziłowiecznego / tedy poznacie zem ia iest / a sam z siebie nic nie czynie : lecz iako mie nauczyl oćie moy to mowic zc. Toj tey iefcje naydsiecie v tegoz Jana Kap. 5. y 35. a 12. y 49.

Otoz iuż tu / nie tylko ze z tego tak pilnego y vprzymego oswiadczenia sie syna Bozego Jezusa Chrystusa / cala y dostateczna doskonalsosć slowa Bozego poznacie / stad iz ona nie iest z wymyslu ludzkiego / ktorym omylnosć przylegla : nie iest ani z samych wezmow wiernych y poslusnych Chrystusowych : nie iest tey iefcje zgoła po prostu mowiac / ani z iameo Jezusa Chrystusa / ktory iest prawda / iest zywoctem / iest y droga do Boga : ale zgoła y poprostu iest z Boga oycy iamego : z onego mowic oycy swiatlosci / y w swietle niefkaicego / v ktorego niemaś przemiany / abo wracaiacego sie zacmienia / ktorego jaden ni w czym poprawic nie moze w iego miedrosci / y w postanowieniu ludzom drogi rolafney y prawodziwey do grzechow zgladzenia / do vsprawiedliwienia / do poswiecenia / y do żywota wiecznego odziedziczenia : ale tey y t

przeciw nie pisanemu Papiestwu.

temu / lácno bedziecie mogly y samy przez sie obaczyc / y to
 poznac / iako to czlowiek jest / y iako w sobie niezbozna smia-
 losc y niewystawiona zlosc miec musi / y twarz mroczny dli-
 wa / ktory sie przedtym wazyl / y ktory ieszcze az do dnia tego
 wazy / do tak wielkiego y tak sprawiedliwego / miediego y
 doskonalego Boga slow tej swietych / sprawiedliwych y na-
 wsem doskonalych y nad iasnosć sloneczna iasnych / y
 nad srebro abo zloto siedmkróc w ogniu wyplawione czyste-
 fych / przydawac slowa swie y wstawy smrodliwe y zarazliwe:
 ktory tej wazy sie wymowac ce chce od nich / wedle swiey wo-
 ley: a to wshytko zmyslac: ac sobie drugie iakies slowo nie pisa-
 ne: ktorego iakas zmyslona tez zwierzchnoscia swoia y ko-
 sciolá swego powieschne / dowiesc chce zacznosci y pewno-
 sci: co przedsie wshytko nie w wiernych nie wazy. Bo chocia-
 by sie to w oczach czjich zdalo czym byc: iednak to wshytko
 co jest z ludzkich wynalazkow / przeciw slowu Bozemu tak
 jest mocna y powazna rzecz / iako nagesthsy dym przeciw
 wiatrowi narzedzemu: abo iako suchy sciern przeciw lada o-
 gniowi: gdyby sie kiedy thy dwie rzeczy / to jest / slowo to ich
 nie pisane / z slowem Bozym prawdziwym na pisnie nam po-
 danym / zmiesc porzadnie miały. A gdy to juz tak / iako sie po-
 kazalo / poznacie: tak tuse je sie juz y samy tego tej domysli-
 cie / y porym to rozsadzicie / w iako wielkim gniewie Bozym
 musa byc ci wshytcy / y iak owe ich ono wieczne karanie ogma-
 nigdy niegaszacego ojektawa: ktory sie tej tak iasniemu oka-
 zuna byc nieprzyacioly Apostolskim / Chrystusowem / Bozym
 nu y slowa iego s. a nakoniec y wshych wiernych ludu: ktorym
 klucz od nieba odcyminia / mebo przed nimi zamierza / a sa-
 mi tej tam nie wchodza. Tak je y ci co tych bledow sa opieku-
 ny / ktory y Antychrysta forymina / y od Kosciola iego do pro-
 stych ludu sa profanatorny y obroncami. A nawet y ci ktory
 powiesciam ich pletkwym wiarę v siebie y nucysce daja: y
 wedle ich sie nanki zarazliwey radsey nuzi wedle slowa Bo-
 zego rzadza: ktore samo jest prawdziwe y żywot czlowieka

*Nader smialy
 glosniwy ten ká-
 dy, ktory nieprze-
 stawiać na Chri-
 stusowej nauce,
 swego co do niego
 przyznaj.*

*Tak wazne jest nie
 pisane slowo prze-
 ciw pisanemu, i-
 ko dym przeciw
 wiatrowi, a sciern
 przeciw ogniewi.*

O zacności słowa Bożego pisanego /

wi wierzącemu dające: ktorego Papiestie / y Kosciola iego
 zmyslonego y obledliwego / nigdy dac nie moga. Boc to nie
 bez przyczyny Christus Pan o slowach swych / ktore od Bo-
 ga przyniosl powiedzial / iz prawda sa y żywotem sa Jan. 6. v
 63. A tak sa powazne y prawdziwe je y w rzeczach tych siem-
 stich / gdy kiedy co Christus Pan powiedzial / iako ono na
 przyklad o zborzeniu Jeruzolimskim / isc to zadna miara w
 stecz nie moglo / ale sie pelnic musiało. Boby snadniey mebu
 y ziemi / iako on sam powiedzial / przeminac / nuzby slowa iego
 przeminac miały. Mat. 24. v 35. A co by przeminac abo sie
 w czym odnuenic miały ony wshytke slowa / ktore on nam o
 żywocie wiecznym od oycá swego powiedzial: Boze nie day
 o tym ani pomyslac. Bo to perwa / zeby ten kazdy ktoryby to
 pomyslal / a za tym sobie slowa Boze lekce powazal / z swoim
 by to wiecznym zlym przedsie bral. Boc żywe jest slowo Bo-
 ze y skuteczne y nad oboietny miec ostrse: przysady w nim y
 omylki niemaš: y wiecznie ono samo trwać musi. A tak wana
 radze y napominam / na nim samym wy przestawaycie: a Pa-
 pieja sie y zic^o nie pisanyim slowem namney me strachaycie.

Kapitula 19.

Nie iz przeciwnicy Bozy y slowa iego s. y przeciwnicy
 tez Chrystusowiy zbawienney prawdy ie^o / (iako sie juz
 y wyšsey znać dalo) chytrze / wshy okraglymi / rzeko-
 tez to wyznawaja / iz slowo Boze jest swiete / zacne y praw-
 dzive: mowia tez to zeby o nim nie nie wotpili / ani go lekce
 wazyli / owšem ie y z pocálowaniem zwierzchowym radzi
 przypowiali: tylko z tym dokladem / iako ich slowa y księgi
 swiadcza / iz choc jest swiete y prawdziwe / iednak by przedsie
 wedle glowy ich / nie miało niec w sobie iasnych y sztetel-
 nych / wshytlich y calych we wshytlich cjesciach nank tu wie-
 rze y ku zbawieniu ludziom prostym potrzebnych. Dla cze^o do
 piero / Kosciolowi to juz z Papiem y z oycami przywlaszaja-
 ia: iz on to wshytke juz daleko sztetelney y wyrazney y dokla-
 dney (iako oni mowia) podaje. A to co iedno jest w slowie
 Bozym

*Odpowiedz na nie
 ktore wykrety:
 ktorymi nie pisane
 slowo galecia.*

przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

Bożym ogolemny trudno powiedziano y napisano / on iá
wicy / śnádny / po cząsteczce wykláda / rozbiéra / náucza. A
tak: oto / ta ozdóbna y łagodna mowa / pod płaszczykiem
zmyśloney przeciw słowu Bożemu wczciwości / y płaszczykiem
też z owczych skóreczek zrobione / ále wólczyim / korannu pod
bitego / miasto barána onego grzechy ludzkie noszącego y glá
dzacego Jezusa Christusa / wilka onego picieckiego kły / á
miasto zdrowey náuczi zaráźliwa / á miasto zbawienia zátás
ce: nie wiecnie chytrze podáta : á thym wólytkie figyrc a nie os
pátrzne / iáko czejotki ná lepie łowiz. Co wólytko / ácjesáie
wiz też po wietsey cząści obaczyć y poznać mogly iáko wa tho
ieś prawdáich / a to z onego co sie wiz przedtym pokazowa
ło / o słowie ich mówie onym nie pisanym: iáko ono barzo ieś
słowu Bożemu pisanemu przeciwnie: także też iáko sie y z so
ba sámo nie zgadza. Wólytkie iefczie imo to wólytko / abyście
wy wólytko tym dostárecznie w tey mierze z słowá prawdzíwe
go Bożego wpewnione byly: jebyście sie też mgdy ná potym
mótomu zwoódzić nie dopuszczaly: ówsembyście śmiele kájde
go / przeciw temu co mówiącego / sámy w siebie zázwoódzić
lá óśadzić mogly: ocoż wam tu iefczie / kárá rzeczy ku temu
należących / y wólytko z słowá Bożego toż podpierájących /
iáko we zwierście dle przed oczy wystáwie : á wy ie do serca
przynawóy raz / zázwośe potym ná pilnym baczennu mieycie. Z
ktorych oto te pierwsza mieć bedźciecie.

Wiele bylo y z rozmaitych náuc (pozwóle iá tego dobro
wolnie przeciwnióm prawdy) ná on czas / gdy Christus P.
y Apostołowie tego po nim / náucami sie wstnymi parali / po
dawáac ie słuchácom swym / ktore nie sá napisane w kási
te nowego nášego przymirza: iáko też y z námiom wiele bylo /
ktore tenże Christus czynil: ktore też (Jan. 20. y 30.) napi
sane nie sá: prawdá to / przec tego mót nie moze: pozwólcie
y wy tego kájdemu. Ale záz tego kto wódy z baczennu bedac
Christiánskim / pozwólcim moze: jeby w tym náłym y krot
kim nie wólytkiego wypisánu / co iednák gruncownie / dostá
recznie /

*Acż nie wólytko
napisano co Pa
czynil y wólytko
dráik wólytko to
napisano co ku
wólom wiec jé
náleży.*

O zacności słowa Bożego pisanego /

recznie / żrzelnie / po prostu y śnádnie / nie miało być wólytko
fano co iedno ku wierze zbawienney należec moze: Ówsem y
wy z infymi wietnemi / przeciw kájdemu zwoódnikowi / záz
ná to śmiele odpor dawáycie / y ták béspeccznie mówcie. Cho
ćiá nie wólytko co mówiono y czyniono napisano wólytko: á
le wódy to dobrze wpatrujemy iz nam záz to wólytko y ku te
kóncowi napisano: ábyśmy wietrzyli iz Jezus ieś Christusem /
ábo Mesyásem / synem Bożym: ábyśmy weni wierzac żywot
miały przez imie iego: Coż wam tedy tu nie dostánie do wia
ry zbawienney: co do żywota wiecznego / ktory w Christusie
Jezusie nam od Bogá dánym zázwiś: Zali my wiz onego má
iá / z nim wólytkiego nie mamy: Zali też on sámo / byłoliby
cjego potrzebá / przez ducha ś. ktorego wólytko od Bogá nie
doda: Zali nas w tey wierze nie wólytko: Zali nie on sámo
ieś y teraz nášym iedynym mistrzem / ktory zmysł písniá y wy
rozumienie dáwa wybránym oycá swoiego: Zázby Papiéż
z kóściółem swym Rzymskim / y z tymi swoimi nowemi dwo
rzány Jezuitáni miał być wólytko / medrśy / móznieyśy: mó
gali sie ci wólytko z wietsey kásti Bożey / z obfitego ducha / z
zacnieyśey zwierzchności y mocy przechwálic / y one ná oko
pokázac: By nammiy / choćiáby nabárzicy chćieli. Tliechje
tedy wiz ci ślepi wólytko wólytko ná strone wólytko: tu wiz nie
nie wygráia.

Wtora potym rzecz bedźciecie miały: ktora sobie z onych
słow Páwla ś. ktorymi sie w Wólytko przed stárfymi óswiá
cził / wéźmiecie: gódy ono ták mówi. Tlie zchramátem sie / á
bym wam nie miał oznaymic wólytko rady Bożey Dźie. 20.
y 27. Jesliż wólytko ráde Páwel ś. Efeziánom / á ráde Boże
oznaymil: á tá ráda Boża onym przedtym wólytko oznaymio
ná / ieś potym w liście / ktory do nich z Rzymá písal figyrc y
prawdzíwie / choćiá ná krotce wólytko: Gódy ták byl Pá
wel w písánu listow / iáki byl przytomny wólytko: y nie co imie
písal iedno cjego wólytko náuczal. 2. Kor. 1. y 12. á 2. y 17. á 4.
y 2. á 10. y 11. iáko sie wiz y przedtym záz dáwálo: á ná to
ieśczie

*Wólytko ráda Bo
ża przez Páwla ś.
o gódy y miona.*

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

Co iedno nazacnięszy mogli mieć Tyran Ktory /
 Ziemię / morza / Krainy / państwa / zamki / dwory :
 Krole / y Książetá / y Cesarze darone / (Starone.
 Z oycow / z dźiadow / z przedziadow / w rodzie w meſtroie
 Zwoycieżyli fortylnie / bez ich obaczenia :
 Ze ten co sie zdał wolnym / nie był bez więzienia.
 Tak / je im prawie wſyſcy holdowác muſieli /
 Ktorzy ſwoych / y ſwe zdrowie / zachowác wždy chcieli.
 A nie tylko holdowác / lecz nogi całowác /
 Niechcieli pod nogi Karkow ſwoych wſrobowác.
 Gdyż iednym tylko mieczem wſytki zwoiowali :
 Jednym kluczem odtwórſy wſech ſtárby zábráli.
 Lecz nie dźiw / gdy im ſwieci ſnac k temu pomogli.
 Boć ia tuſe iſ ſami tego by nie змогли.
 Piotr ſnac kluczem darował / Páwel mieczem ſwoim /
 Aby nie tylko ziemia / ná Ktorey tu ſtoim /
 Ale y ſamym niebem / Papięze władali :
 A cżartow teſ piekielnych / iák ſlug wzywáli.
 Ale to v mnie dźiwna / co ſie wždy w tym ſtáło :
 Ze Piotr máiac taki klucz / pieniedzy miał máło :
 Páwel teſ ten miecz máiac / ſam ſie nie obronił :
 A iák ten tak y on / nie tych náuk bronil :
 Przez Ktoreyby wczniowie ich pańſtro nábywali :
 A Ktoremby ſobie ludſi podbiáli.
 Ale wſelkicy zwierzchnoſci by poddáni byli :
 W cichoſci / w ciępliwocſci / y w pokorze żyli :
 Przestáiac ná odſciemi / ná ſuſſney żywnoſci
 Nie nábywaiac chćiwie ſwietſkich máietnoſci.
 Muſi tedy w tym coſ być : od Kogoſ innego /
 Nabyli ci Papięze z kluczem / mieczá / ſwego.
 Bárwſtić to wždy miecz był / Ktorem Pánelá ſcieto /
 Nie Páwlow : ani ten klucz / Ktorem wſytkow ięto /
 Piotrow był. Lecz pewnie był / on klucz do przepadá /
 Z Ktoreych ſárancza wyſplá / y wſe zle napáſci.

Dzie. 3. 76

Rzym. 13. 7

1. Petr. 2. 71

Tit. 3. 71

1. Tim. 6. 70

43. 73

Obid. 9. 71

Chociaż

O zacnoſci ſlowá Bożego piſanego /

Chociaż tymi ſwietynu rzecz ſwoa potrywaia :
 A proſtymi ludkami náporząd matáia.
 Trzebaby ſie w cżás pocuć / mehcemyli bledzić.
 Ale ty ſam Boże najſ rácz nas nedzne rzedzić.
 Ale y tego niewie im iák o ſobie teráznięſzy Papiowie mogá
 ieſcje klucz Piotrow przywlaſzczác / gdyż iy (iák o mektorzy
 piſo) Juliuſ wtory ciagnac przeciw Fráncuſjom / iák o nies
 wajny / do Tybru wrzucił. Lecz podobno iák o w iſnych wſytk
 Kich rzeczach / tak y w tey wolno im ludſmi máiac iák o chca.
 Pánie Boże zmiłuy ſie / day ſwoym wpańietanie.

Kapitulá 20.

Potrzebne w waże-
 nie tego, iż iuż nic
 nie może być nád
 ſłowo Boże przy-
 dano y wymyſlo-
 no.

NBy ſie iuż tedy dáley / rzecz tá / przez ſie doſyć iáſnia / y
 Káždemu wierzácemu ku wyrozumieniu nie trudna / nie
 rozſyřzálá : á iſby teſ / waſe mlode ſerca / wielkoſcia
 wywodow y dowodow / o Kolo tey rzeczy / obciázone nie byly :
 Otoż iuż opuſciwſy wielkoſć iſnych / tym nápiſánym podob-
 nych / wywodow y piſmá ſ. ſwiadectw : Ktorem ſie tym wiet-
 ſza zacnoſć y cála doſtonáloſć ſlowá Bożego záleca : to tyl-
 ko ieſcje ku zamknięciu tey pietroſſey czeſci o ſlowie Bożym
 Krotko wam ku przestrodze wáſey przypomina. A to ku tes-
 mu / ábyſcie tak ná wmyſle ſwoym o ſlowie Bożym poſtánoſ-
 wily : że iuż nic nigdy nád nie nie może być od ludſi wymyſlo-
 no y przydano / zacnięſzego / prawdziwſzego y ku zbáwieniu
 pojytecznięſzego. A me tylko od Ktorech Kólwiek ludſi / cho-
 ciaż v ſwiátá zacnych : ale teſ y od ſámych Apoſtolow Chri-
 ſtuſowych / y od ániolow z ucbá. Abowiem ſłowo Boże nam
 pod nowym przymirzem ná piſmie podáne / zámyk á w ſwobie
 Kwámelia Pána Chriſtuſowe : á tá Kwámelia / ieſt mo ca
 Boża ku zbáwieniu Káždemu wierzácemu : tedy z mey Káždy
 wierzacy / procz cżego iſnego od ludſi zmyſlonego moze zbá-
 wiony być. A tak y wy / ieſli iey do Kónca ſtáte cżnie wierzyć
 bedziecie / bez wſego wátpienia / tey mocy iey ku zbáwieniu
 wczęſtámi zoſtániecie. A coż ſie wam trzebá ná Koſciol
 Kzyſti : co ná tego nie piſane ſłowo : co ná zmyſlony áncy-
 Chriſtuſki

przeciwnie pisanemu Papiestwemu:

chrystowski wyklad ogladac: gdy uis o to z Ewangelicy/wie
rzacicy/y wedle mey zywac zbawienie otrzyniac mojecie?

A iz/przydany to ieficze: Apostolowie Ewangelicy uczyli/
y one tez na pisnue zostawili: na tey tedy samey wierze Chru-
stiane przestawac maia. A thak ktoby nad te infiaz Papie-
zem y Kosciolem tego/abo przepowiedac smial/abo przepo-
wiedana przyimowal: tedy tho mech wie je uiz przektectwu
podlegl. Gdyz tak o tym znacznie Apostol s. napisal Gal. 1.
y s. Dziwniac sie tez Galatom / je sie od Ewangelicy ktora
od niego przepowiedana przyieli / dali pretko zwozdzieloni
odwiec/do iafies infey Ewangelicy: gdyz przed sie nad one
ktorey sie od niego nauczylu byli/zadney infey nie bylo: tymi
flowy ku nim mowiac/y z te° ich strofniac/y na potym onych
y nas tez napominaiac: Chociaz bysimy my/abo Aniol z meba
przepowiedali wam/ nad to cosmy wam przepowiedali[oba
czajciez tho co mowi je z zarzody iednak o iedne Ewangelia
przepowiadat: a to perwa je thez nie infey na pisnie zostawia-
wial] mech bedzie przektectwem. Jafosmy przed tym powie-
dali/y teraz zasie mowie: Jesliby wam kto opowiedal/ nad
to coscie wsieli mech bedzie przektectwem zc. A Jan 5. w Ob-
iarcieniu swym/me o wszytkiego ieficze nowego przymirza pi-
smiech ogoiem mowiac / ale tylko o samych tych ksiagach
swych: iednak tak powiedzial: Ostraiadzam sie kazde° slucha-
iace° powiesci ksiag tych: iesliby kto przylozyl do te°/ prz-
tozjy tez Bog nan plag opisanych w ksiagach tych. A iesliby
kto wial z powiesci ksiag proroctwa tego: wymiucz Bog
czesci tego z ksiag zywota/y z miast s. y z napisanych w ksi-
gach tych. Obia. 22. y 18. Bo mowiac wedle rozsadku zdro-
wego/ ludzianu tez straiata tego wtrodzone°: iak oiz tej iednak
y Pawel s. toz przed tym bral przed sie. Gal. 3. y 15. Widzi-
my iz y przynurza /abo Testamentu przez czlowieka wczynio-
nego/gdy iedno bywa warowne y wtwierdzone / mkt am la-
mac/ am ku memu co przydawac me smie: (wyiawosy by byl
nader zlym y niezbojnym czlowiekiem / ktoryby sie ludzi nie

Przeklery kt
Ewangelia
raz podana,
caj wkezu

Do testamen-
ludzkich, w
ludzie nie sm
nie przydawac
Papiezenicy y
Boggo wazyl
wiele przyda

9 3 bal/

O znacosci slowa Bozego pisanego/

bal/y o Bogu nie niedbal.) A do pisma tego s. ktore pewnie
jest iednym przymirzem y Testamentem/z nami od Bogu po-
stawionym: y przez wiele cudow/ a nawet przez smierc/
wzbudzenie dnia trzeciego syna Bozego Jezusa Chrystusa y
przez zeslanie z nieba ducha s. dosyc dostatecznie wtwierdzo-
nym Mar. 16. y 20. Dzie. 14. y 3. Heb. 2. y 4. ic. Mialy mo-
zeli sie kto wazyt (wyiawosy Antychryst glowny Chrystusow
sprzeciwnik: Bozy nieprzyiaciel: wiernych wszytkich christi-
an zbawienia wierutny zlodziej.) odmieniac/abo co od niego
wymowac/abo mu co przydawac: wchoway te° Boze. Przy-
placi ten pewnie tego wiecznego onego ognia wiecznymi tez
mekami. A pewnie sie tego zaden nigdy poboizny nie powazy:
Bo tej to perwa iz ktoby sie te° powazyt smial / tak by mu-
sial byc nie z Bogu / ale ze Dyabla. Bo iako ten ktory jest z
Bogu / rad z ochota slucha slow Bozych / y przysrzegaiac
ich szczesliwym zostawa / Jan. 8. y 47. Luk. 11. y 28. rad sie
w nich Kocha / y nanich przestawa: ony wazy/y cale wszytki/
bez wsego meclarstwa/przymiuc: Tak tez zas z drugiey stro-
ny/ kto z Bogu nie jest/ale z czarta zlego/(boe tu/tak tuse/
niewiemby kto srodek pokazac mogl.) tedy nie rad sam slu-
chaiac slowa Bozego/ wszytkiego tego wazyt sie bedzie. Wy-
muc co mu sie tedy nie podoba: przydaiac co tej tedy oba-
czy byc ku swemu pozytku: y odmieniata coby po swych ples-
cach byc rozumial. A przed samym zywym y prawdziwym slo-
wem Bozym/gdyby ficzytze przepowiadane bylo/iako Aspia
przed zaklinaczem (Psal. 58. y 5.) wfy zatula. Abo iako ono
czymli zlosliwi ydowie/ktedy ich maiz on s. Stefan napomi-
not. Dzie. 7. y 57. Alec to nie dziru:bo tak zarzody zlosnikow
bezboiznych musi prawda boleć: musza ia y z tymi co ia o-
wiedaia przesladowac. Bo ieslic Galatorie onemu swoic-
mu milemu oycowi w wierze/Pawlowi s. dla prawdy ktora
im mowil stali sie byli nieprzyiacioly/Gal. 4. y 6. A coiz komu
infemu/y iemu tez samemu infy: Ostrato barzo sol/trudno
by ia sprosne y smrodliwe mieso wytrwac mialo. Jafna tej to
barzo

przeciw nie piśmienemu Papiestwiemu.

Barzo światłość / niepodobna aby sie ma lipkie y ropiste oko tym wieccy nie obrażalo: lepsza w niego będzie nagrubśa cie-
inność: abo wždy ładaiacie płaty nad dęty zarwiejone / abo
one Adámowe y Ewme z figowc^o liścia siorczyki rplecione:
niż odkryta twarza w twarz też odkryta siowa iásnego Bo-
żego patrzenie. Aleć sie przed tym Panem ktorego jest / za-
den nigdy nie zakryte: a zwłascza w dzień on / gdy przydzie /
aby obiarowił nie tylk o iatwe ludzkie niecnoty / ale też natáies
mnieysze y nasubtylney pokryte obtudy y chytre fortyle: z k-
tymi wšytki przeciwonki swie wrzuci do ognia one^o nigdy nie-
ugášonego. Gdzie będzie płacj y zgrzytanie zaborw: y gdzie
chrobał ich nigdy nie zdechnie.

Alle wy namileysze w Pánu / ná tho wšytko pilne baczenie
máiac: Pánu B Ogu za tho zawždy zosobná dšiekuycie / je-
was tego tak záražliwego Antychristowego iádu zachowáć
racjyl: tego mowie ktorym wiele ich z dšeciństwa záraženi
bedac / iákieś sobie slowo inſe nie piśané (a też nie Boje) nád
Boje prawdziwe nami ná piśanie pozostáwione iedni zmyślá-
ia / a drudzzy ie od tych zmyśláczow z ochota przyimuta y ná
nim sie zasádzáia. Boście wy wždy y zrodzicow tego tam zá-
rážliwe^o naboženstwa nie sa zrodzone: ani w tym tam y pod
tym tam zmyślonym od ludzi naboženstwem wychowane. A
iż w tym nád inſych wiele fiejśliwſze iesteście / jesteście tym
tam iádem z dšeciństwa mgdy náparwane nie byly: przetož
też tego thym wieccy nád inſe winnyście przystzegáć fiejś-
ścia swc^o y blogošláwieństwa / wani od Boga darowanego /
ná sámym slowie Bozym fiejzyrym y prawdziwym przestaiac:
iáť obyście w poczet merwšieczińk ow policjone nie byly / k-
tym y te troche ktora im wprzod darowano odeymuta / a in-
ſym wdšiecznieyszym dáta: a onych iestje y nád tho zwiazá-
nych do wnetrznych ciemności wrzucáia. Przesławaycieſy wy
tedy zawždy ná sámym slowie Bozym: wedle ktorego Bo-
ga iednego Oycá / y iednego też od niego dánego Pośrzedni-
ka cžłowieka Jezusa Christusa poznawaycie: wedle niego o-
mm

49

*Zlym nigdy d-
bre slowo Boz-
ko lipkim oczom
slonice, smakowa-
nie moze.*

Wtora część /

nam mowiciey wedle niego też wstáwiczna chwale oddaway-
cie: żywac w pobożności / w czystości / w swiet obliwosci y
w sprawiedliwosci / do ostatcznego wychniema swego.
Czego ia wam iáťom powinien y inſym wšytkim wprzymie-
zyciac / jadám Pána Boga y Oycá moiego y wáſzego też / a
by wam w tym dopomágać racjyl / z chwala imienia swego
s. a ná wieki blogošláwionego / przez Pána nášego Jezusa
Christusa. Amen.

Wtora część o Bogu iednym / y o ie- dym też synu Bozym cžłowieku Je- zusie Christusie.

*O iednym żywym
y prawdziwym
Bogu.*

Tz sie iuz zá pomocá B Oga nie ládá zawády w pier-
wſey części piśania nášego odwáliły / ktore wielom
ludziom pobożnym y prostym ku poznániu prawdy
žywota wieczne^o ná wielkiej bywáia przekázie: iſ sie
iuz też ná miesyce tych záwad perony fundáment do
wšytkiego budowánia zbožnego / y ku náuce zbáwienney po-
znánia Boga iednego prawdziwego / y iednego też syná iego
Jezusa Christusa cžłowieka pośrzedniá nášego / nam od Bo-
gá dánego / záložożył: tedy iuz też w imie Pánſkie to / odká-
die z poczatku záczáć miáło / przedſie teraz weźmiemy / y o tym
porzádkiem swym / nie z áadnych wſtaw / dekrétow ábo zgo-
dnych przywileiow / od ludzi tak tego iáťo y drugiego stánu
wczynionych / ále z sáмого słowa Bojzego piśanego / a náwie-
ki trwáiacego / y moc Boga w sobie ku zbáwieniu wierzcáym
zámykáiacego / mowić y kónčyc^o bedziemy. Uiedbáiac nic
ná to / cžym sie ini báwia y co przedſie biora. Bo lepiey będzie
trzymáć sie sáмого prostego y prawdziwego słowa Bojzego:
Bo nam to sámo stánie zá pochodnia / w ciemnościách swiá-
tá tego / do żywota wiecznego: niſ sie ná nie prawdziwe wy-
kretne

O iedynym Bogu Oycu.

Przetne ludzkie wstawki y wynalazki ogladać: Ktore nie iest nic niego/ iedno glownia ona kurzaca sie do zginienia wiec
Bog/ gdzie bedzie placz y zebow zgrzytanie.

O Bogu sie mowic malo/ ochoz s nimi mowic bedziemy. Ale iz y wiele zawždy przedtym Bogow bywalo/ y teraz ich ieficze wiele iest v ludzi swiata tego: y k temu rozmaite sa y moroy y mmimania ludzkie o nich: przetoz nam tu wedle pokazania zwiersciadla tego/ trzeba bedzie falszywe y zmyslowe naprzod obaczyc y one precz odrzucic: a dopiero pokazawszy miedzy wszytkimi iednego prawdziwego/ one sie chroyć/ y o nim samym porzadnie wedle slowa tego/ y samym slowemiego mowic.

A izby wam to dzirwno nie bylo/ izem rzekl/ ze wiele bylo y wiele iest Bogow/ tedy oto macie o tym nie moie ale ducha s. slowa. W posrodku Bogow stanal Bog. psal. 82. y 1. Tamze y 6. Jam rzekl Bogowie iestecie wy zc. Item. Acz Kolwiek wiele iest Ktore Bogami zowia/ choc w niebie/ choc na ziemi: iakoz iest wiele Bogow y wiele panow: ale v nas ieden iest Bog oiec z Ktorego wszytko. 1. Kor. 8. y 5. Z tych samych drow abo trzech swiadectw pisma s. lacno iuz baczyc mozeicie/ ze to nie moy iest wymysl/ iz zawždy wiele Bogow bywalo/ Ktore sobie ludzkie zmyslali y ieficze zmyslala: Wiele ich tej bywalo y ieficze sa / Ktore Bogami ludzkie zowia y za Bogi maia: y wiele tych Ktorych y Bog sam/ bedac iedynym y prawdziwym Bogiem/ Bogami czymi y Bogami (ale w swej niareczce y w swym wyrozumieniu) nazywa. Wszakze wam to naprzod wiedziec potrzeba/ iz ci wszyscy Kthoret kolwiek ludzkie czynia sobie Bogami/ y Bogami zowia procz slowa Bojzego/ sa falszywi y Bogu obmierzli/ y wielce skodliwi wszytkimi tymi Ktorzy sie na nie ogladala/ spuszcjala y Bozsta im czesć oddawala. Potym tej to wiedziec trzeba/ iz tej zas ci wszyscy / Ktore Bog sam abo czynil / abo zwal y zowie Bogami/ nie maia byc leke wazeni/ ani odrzucani: ale w tej wadze y w tej wezciwosci maia byc miami/ w iakiey Bog on

P sam

50

Iz wiele iest rozmaitych Bogow/ wszak ze ieden tyko y sam iest prawdziwy.

Bogowie od ludzi zmysleni sprosni.

Od Bogá samego nazwani y postawieni zaci.

Wtora cześć!

Ktory sa Bogowie od ludzi zmysleni a mianowicie ludzi zywych y pomarlých.

Sam iedyny chce te miec. A izbyście wiedziaily y rozumiały Ktorzy sa od ludzi wymyslani/ a Bogu sa obmierzli: y zas Ktorzy sa od niego postanowieni y temu przyienmi: tedy wam to tym Krocucienta sprawe daie. Iz to wszytko cze Bog sam nie postanowil/ nie zalecil/ nie rozkazal/ aby to bylo od ludzi wazono / czciono / chwalone: owsem ieficze czcić y chwalic zakazal: a ludzkie sie przedsie do tego wciekalo: przed tym sie klamaia: czesć y chwale oddawala: w tym iak o nadziecie pokladala: (iak o prawdziwi chwalecy Bojzy prawdziwemu tej Bogu zwykli czynic.) tedy to wszytko v ludzi takowych/ wedle pisma s. iestci Bogiem: wszak ze Bogiem nie prawdziwym / ale niatactwem wierutnym y zaslepieniem grubym. Bo iest iednym odstapieniem od iednego Boga żywego y prawdziwego/ ku wiecznemu zginieniu. A te Bogi takowe zmyslala sobie y czynia ludzkie: Jedni/ z drugich ludzi iakich mofnych y zacnych/ Ktorym sie mocy y dziełności dżiwuac / do nich sie wciekalo y w nich nadziecie pokladala / y onym czesć Bosta wyrzadzala. W iakiey sprosności byli miedzy pogany oni / co sobie iedni z Saturnusa / drudzy z Jowisza / a inszy z inszych tym podobnych / Ktorych iest wielka liczba / Bogi poczynili. Jak oż tho teraz v grubych Papieznikow zostalo poganstwo / Ktorzy Papieja Rzymstiego / za Boga ziemstiego w siebie maia: iz to on wedle ich zdania moze sam Kogo chce potepic: moze sam zbawic: moze y po smierci we sto y wiecey lat poświecic: Moze tej swiet obliwosci odsadzić. Ale falszywie / bo samego siebie zbawic nie moze. Ktory blad / czynie ma sobie Bogow z ludzi stary iest / y tak sie rozszyrzyl / ze nie tylko za żywota swego ludzkie niektorzy widzac w drugich dziełność / iz widy moga co wezniec w iakiego / onych sobie Bogami tymi czymia / ale y po smierci. Bo iuz drugie y Kostki w proch sie obrociły: a wždy go za Boga (a zwlaszcza teraz tych czasow pod powsechna Rzymstka wiara) waza / czcila chwala / onego w modlitwach rozzywala / ofiary oddala / swieca obchodzila / dni pewne ku sluzbie naznaczala / swiece palala /

Radzac

O iedynym Bogu Oycu.

Kładząc y we dzwony buoc/ śpiewaia y ná organach gráio: y
 niewiedząc ciego iefcze nád to nie działáto. Je niewiem aby
 jādąmu Bogu mogli co wiecyy Izráelczycy pod onym swoo
 im cielesnym naboženstwem / służac mu czynić / cjegoby te
 raz Papiężnicy Bogom swym od Papięża Rzymstiego vprzy
 wileciow: anym czynić nie mieli: Oprocz tych/ byli iefcze dru
 dzy/ ktorzy nie z ludźi/ iákoby to widy sobie rownych/ ale iuż
 z inszych rzeczy stworzonych Bogi zmyślali / iedni z tych rze
 czy ktore nád soba wygore widźci: iákó z niebá/ z słońcá/ z
 Ksiejycá/ z gwiazd: inszy z ognia/ drudzzy z wody/ drudzzy iefcze
 z świerzat/ z ptaków/ z ryb/ z gádźin/ wiec iefcze drudzzy z drze
 wá/ z kámiemiá/ z zlotá / z srebřá y co wiedźcie z ciego tylc:
 iákó to cjesto piśmo stárego Testámentu wspomina y gáni
 Wspomina to y Páwel Rzy. 1. Dñie. 14. 17. o naboženstwie
 pogánstkim mowiac/ y ono tej gániać / y od niego ludźi ods
 wodzac. Ale przedśie Rzymstí powśechny Kóściól / ani ná
 stárego przymirza zákáz / ani ná nowego przestroge nie prá
 wie zgólá niedbáiac / wśytki ony pogánstie Bogi/ ktore ná
 roznych mieyscách w roznych krajách / y w roznych naro
 dźiech chwalono/ do siebie/ zgrómádsiwsy ie/ y nád to ich ty
 śiac tyśiecy wymyśliwsy / przyiáł y wśytkich sie trzyma / y
 ná wśytkich wśytko naboženstwo swé/ pod pokrýwká chwa
 ly Bogá iednego prawdźiwego záfádsil. Je v niego y Kófulá
 człowieká iuż dawno zmárlego/ y póněžochá y grzebył y zaty
 cztá/ zc. má w sobie Bogu należąca y mocy wężiwości: ták
 że y deszczá / ábo chustá ná kómeć malowána / w ktorey te
 nádźieć iákó w Bogu pokładáto: do niy sie obiećnia y dro
 ge dálećá podeymnia: przed niá upadáto/ one cáluia: y co ies
 dno piśmo o Bogu / y co tej o Messáfu Jezusie Chrystusie sy
 nu swym: Bog rozkazáć był raczył/ Psál. 2. y 12. Pocaluycie.
 mowiac / syná żeby sie nie rozginewáł / to oni wśytko ták o
 wym swym Bogom wyrzadzáto: przed nimi ná koláná pádá
 iac / one pozdráwiáto y cáluiać. A temu sie nie dźiwuyćie y
 żaden sie niech nie dźiwue / je iá to wśytko Bogámi zowé/

*Bogowie z rzeczy
 inszych niż ludźi
 robieli.*

*Rzymski Kóściól
 niedbáiac ná gá
 káz stárego y no
 wego przymirza
 wśytkie pogán
 skie Bogi v si: bie
 ma.*

*Ciemukówhick sie
 chćiaż cjęcny pódz*

P. 2

Wtóra część/

*Bogu samemu na
 leżąca, to onemu,
 kto to czyni Bo
 giem iest.*

choć iá ich ták rzekomo tym przeczwićciem wśy stoyimi Pápię
 stwo nie zowie. Wiedźcie / iż cte^o me czynie z głowy swey: ale
 iż ták przedtymi rzeccy te y tym podobne piśmo s. Bogámy te
 zwáto: nie iżby Bogámi prawdźiwie ony rzeccy były: ale iż im
 ludźie Boska cjęć / to iest / to co mieli Bogu sám^o prawdźi
 we^o oddáwáć / oddawáli. Jáko ono żydowie nápuszczy ćielco
 wi ze zlotá vlane^o 2. Moy. 32. y 4. Psál. 106. y 19. Dñie. 7. y 4.
 Potym onym ktore był Krol Izráelstí Jeroboám wrobił i.
 Krol. 12. y 25. w ktorey cjęci były tákże y one drzewiáne strugá
 ki / o ktorych miánowicie Kz. píse 44. y 10. zc. powiedáiac
 że chłop śedšy do lasá wycnie sobie drzewo / do do^o przywiože
 šy y zřaba / y z polowice ogień náńieći: przymim sie vgrzeic:
 pieczeniá sobie wpiecze y náie sie: y przy onymże ogniu/ z drus
 giej cjęści onegoż drzewá/ Bogá sobie wrobi/ y potym mu sie
 Kłáma: tákże y w inszych rozmaitych wiele ktore piśmo s. gáni
 y onych wśedy z przelecewem y z groźbá záfázue: Kthoreby
 dlugo było wylizáć. Ale imo to tam wśytko / á záz y w no
 wym Testámentie nie zowie piśmo s. bżuchá Bogiem Fil.
 3. y 19. Azáż tej iáśnie Antychřistá přeciw Bogu sie praw
 dźiwemu wynośácego/ y w Kóściele Bozym iákó Bogá śie
 dzácego piśmo s. Bogiem nie zowie 2. Tes. 2. y 4: gdyž to
 iest rzeccy pewná/ że przedśie Antychřist nie iest wláśnie/ y wes
 dlug Bogá mowiac / žádnym Bogiem. C hýbáby tó Bos
 stwo iego wymieść chćiać z onego co Křřiac Pána náše^o Jes
 zusa Chrystusa / y wśytki páństvá y Krolestvá mu pokázá
 wśy mowit: te wśytké zwiérchność dáni tobie/ y chwale ich
 bo mi iest podána: přetoz Konu chce dáwám iá: á ták ićliž
 sie ty przedemná pokłomž/ beda tćoie wśytki/ Luk. 4. y 6.
 O ktorym też ono/ y o tych też ktorym bywa záfřyta Křwán
 telia Boža/ mowi Páwel: powiedáiac o nich iż im Bog swiá
 tá tego oslepil zmyšly / 2. Kor. 4. y 4. á 2. Tes. 2. y 9. Ták
 że też y c/ co reKómá robieni bywáto/ wláśnie nie s. Bogá
 ni Dñie. 19. y 26. Ani oni inszy ktore pogáni chwalili zá Bo
 gi: iákó do Galátow Páwel pišac mowi: Służyliście tym
 ktorzy

o iedyndym Bogu Oycu.

Ktorzy nie byli Bogami z przyrodzenia / Kap. 4. v 5. Ale iż ie
 wždy za takie niektórzy z nich sobie wazyli / y pisino ie tak nā
 373a / a to dla tych przyczyn ktore sie nāmiemly: thedy nie
 wiem czemu y terazniejszy wŃsycy / Kościola powszechnego
 RzymŃskiego / poczawszy od glomyiego / Bogānu nazywani
 nie mieli być: gdyż to każdy oświecony nā duchu wmyslu swie
 go baczyć moze / iŃ nā miejscu Bozym sa od tych postanowie
 ni / Ktorzy sie do nich wciekają / ony czeja / sicut im stawiāia
 y w modlitwach wzywāia zc. Bo niniejsza to byla wpassc cżlo
 wiekowi przed cżlowiekiem abo cżlowiekiowi przed Amolom
 abo sobie dopuścić do cżasu ku snadniejszemu pozyskaniu glu
 pich ludzi / wczciwośc y ofiary wczymc: a wždy tego dopuścić
 niechcial Piotr Corneliusowi / Dzie 10. v 25. Anot Janowi
 Obia. 19. v 10. a 22. v 8. Pawel z Barnabasem Lustrzenczys
 Kom / Dzie 14. v 12. zc. Czego iż ci nie tylko dopuszczāia: ale
 nād to każdego ktoby te samechal cżci odsadzāia: ale y przed
 Papiem swym Abasio wpadac rozkāzia: y nogi mu nā ko
 niec calowac za wielka swiatosc sdbie poczytāia / tedy nie
 wiem iakoby te wolnymi być mieli / zeby sie niektórzy z nich
 za Bogi drugim nie wystāwiali: a temu y oprocz siebie wie
 le inszych Bogow nie wprowadzali: wiedziac wam tedy to
 potrzeba: naprzod / iż ci wŃsycy Ktorzy tymu Kościānu postę
 puia / sa nieprzyacioly Bogā iednego żyweo y prawdziwego
 y wicrutnymu swieto krādca mi cżci y chwaly ie: gdyż Bogā
 z chwalyiego zduproszy / przyoblodza w nie ty sprosne y niecje
 mne rzeczy. Potym y to wiedziac wam potrzeba: iż aczkolwiek
 sie za chwale iednego Bogā wystāwāia / iednak imi nie sa:
 Bo te chwale Ktora sobie Bog zachowal / y o niey iżicy Bā
 wānom dac niechcial / powiedzial Ezai. 42. v 5 / bāwānom
 takim y owakim przypisina. Anād to Bogā wŃy chwala c/
 sercem daleko odstępuia / rzkomo sie go boiac / iednak sie go
 nie tak boia iak o bac potrzeba / y iako Bog rozkāzue: ale iā
 ko im zdawna druczyludzie (nād za kaz Boży Ezech. 20. v
 15.) rozkazali y onych nāuczyl. Dla czego wjz tej wedle swia

Wtora cześć /

dectwa Ezaiasowego / Kap. 29. v 13. / odepchnieni sa od Bo
 gā. Trzecia pamiertaycie nā to iż takowi bojkowie wŃsycy sa
 cżartostwem / sa bāwāny / sa sprosna mēczemnoścā pŃ.
 96. v 5. Jerem. 10. v 2. a 51. v 17. Acz ci wŃsycy Ktorzy w nich
 wŃaia / abo ie działāia / sa tej sami bāwāny mēczemniemi / sle
 pymi / gluchymi / chromymi / zc. gdyż za takie wjz sa od Du
 chā Bozego osadzeni / Ktory mowi. Niech im podobni beda
 wŃsycy co ie działāia / y co w nich wŃaia: y niech pohānbieni
 beda Psal. 97. v 7. a 115. v 8. a 135. v 18. Wciekayciez wy tes
 dy zāwždy przed takimi / nie sie ich nie boiac. Boycie sie same
 go iednego Bogā prawdziwego / przy nim do konca stāciez
 nie iakoscie poczeli stoic: w tym samym wŃaycie: do tego
 sie samego we wŃech potrzebach swych wciekaycie. A jyc be
 do duŃe wāfe.

Kāpitulā 2.

O tych ktore Bog
 sam zowie Bogami
 y ktorzy imie tego
 nā sobie nosz.

Dziescie Papiestie abo powszechnego Kościola Rzym
 Ńskiego pogańskie Bogi Bogu prawdziwemu przecis
 wone / Ktore sobie y nā ziemi ludzie działāia widzāly:
 iuzescie tej y o nich wyrok Boży / y o tych tej Ktorzy ie dżia
 lāia / y Ktorzy w nich wŃaia slyŃaly / bāzro Krotko wiecey nā
 mieniony y doctniony / mż dostatecznie opisany y okāzany:
 Sluchayciez tej nā Krotce y o tych Bogāch / Ktorych Bog
 sam prawdziwy y nazywa y cżymi tej Bogami: abo Ktorzy tej
 cżesto / chociaż nie sa własnymi Bogami / dla wrzedu Bożeo /
 Ktory kiedy odprawiāia y nā sobie nosā / nāzwāni Bogami by
 wāia: y imie Boze nā sobie nosā. A nosā ie / abo nosili przed
 tym / nie tylko Amolowie duchowie oni nie smiertelni / ale tej
 y ludzie Bogu mili y przyiemni: Takze tej pod cżas y zli. Iż
 nosili przed tym nā sobie y nosā duchowie nie smiertelni / Kto
 re Amolami zowie my / imie Boze / o thym wātpliwosci nie
 mās: bo z strony ducha zlego slyŃeliscie wjz iŃgo pisino s. 30.
 wie Bogiem swiatā tego. Onego mowie Ktory bedac cżar
 tem zlym / przedcie sie wnie w Amolā swiatosci przemienic
 2. Kor. 11. v 14. Co sie tej cżmie Amolow duchow dobrych / y
 o tych

Niebiescy Bogo
 wie duchowie abo
 Amolowie.

Co wierny trz
 mac ma o chwa
 cach Bogow o
 cych.

O iedynym Bogu Oycu.

o tych tak tuże wy niewoście: uż nie dopiero słowa Bożo
 słuchając: y ono też sobie w Bibliey y w innych chryścianich
 piśmiech czytając: a zabyćcie te^o abo pamiętać abo wiedzieć
 nie mały/ iż Bogá ni kt nigdy nie widział/ ani głosu tego sły
 szal: Azaj tak o tym iasnie nie mówi Moyses iż ydowie głos
 słow slyszeli/ ale podobienstwa żadnego nie widzieli. 5. 11. 10y.
 4. 12. Abo y o tym co Bog Moysesowi mówi: iż nie żywy
 człowiek widzieć nie może: abo je nie może żyć człowiek ktory
 by nie widział: 2. 11oy. 33. 120. Ale azaj w Nowym przy
 mirzu rzecz tá/ y z strony slyszema y z strony widzema / iasnie y
 wyrażona nie jest: Ano mówi Ewangelista Jan. Kap. 1. 15. 1.
 1. Jan. 4. 12. Bogá jeden nigdy nie widział. 12. A sam Pan
 Christus tak to żądaie ydom/ mówiac: Jesteście nigdy głosu
 Oycá mego nie slyszeli/ aniście osoby tego widzieli. Jan. 5. 1
 37. 46. 45. A Paweł toż twierdzac / doклада mektorym
 sposobem przyczynny te^o / to jest / świátło nieprzystępne w ktorym
 tym mieście / mówiac tak / iż Bogá ktory sam ma niesmiere
 telność / ktory też mieście w świecie nieprzystępnym / jeden z
 ludzi nie widział / ani widzieć może. 1. Tim. 6. 16. Za czym
 to isć miéć / iż oni co z ludźmi mawiali imieniem Bozym / ktorych
 też głos ludźie częstoć slyszeli y osobe częstoć / iako kie
 dy wedle potrzeby one pokazywali / widzieli / Aniolami a nie
 Bogiem byli. Ale iż urząd Boży na sobie nosili / y słowa Bo
 że / a nie swe / ludziom podawali: przeto sie (dla wstępy pos
 wagi onego / co kiedy mówili) Bogiem nazywali: abo tak
 własnie / iak oby Bog sam mówić miał / oni osobe y urząd ie
 go na sobie nosząc mówili. Jako on Aniol / ktorego Moyses
 widział w trzu goráccym. 2. 11oy. 3. 12. O ktorym też Sce
 fan twierdzi iż był Aniol Dżie. 7. 130. 35. 53. A Paweł sie
 tu thenij przystojniac powiada / że za on to urządzony był
 przez Anioły w celu pośredniá Gal. 3. 12. A Pilsarz listu
 do Hebre. Kap. 2 12. toż mówi / że mowa przez Anioły brzo
 ła / y Anioły oni przyjmowali Heb. 13. 12. Bo gdyć Bogá
 ni kt nigdy nie widział / ani widzieć może / gdy ięćć głosu ie^o
 nie slyszali:

53

Wtóra część /

nie slyszal: a przebie pisimo z drugiey strony świadczy iż Bog
 do Abraháma / do Jakóba / do Moysesá y do innych mówil:
 y gdy też to mówi / że Moysesá twarza w twarz / to jest / oc
 wiście abo przytomnie z Bogiem mówil / iako przyiaciel z
 przyiacielem 2. 11oy. 33. 12. tedyć to nie mogło być inaczej /
 iedno / iako nowy Testament wykláda / przez Anioły. Atak
 ci Aniolowie Bogami byli. Lecz też nie własnie: ale dla urze
 du y zwierzchności Bożey / ktora na sobie nosili. Dla czego
 też w nazwiskách ich pospolicie widzimy włożone być imie
 Boże EL. Bo zowiemy iedne^o Michael, drugiego Raphael, trze
 ciego Gabriel, czwartego Uriel 12. To inż tedy baczyććie iż tho
 prawdá je wiele Bogow na niebie / ktore pisimo tak zowie. O
 baczyććie też y to iż sa ięćć y drudzy / ktory ludźmi będąc tu
 na ziemi (oproc onych o ktorychem pierwey mówil) byli też
 Bogami nazwani: iako ono mówi Bog do Moysesá posy
 laiac go do Faráona. Oto brát twoy Aaron będzie tobie miá
 sto wst / a ty mu będziesz miásto Bogá 2. 11oy. 4. 14. A pos
 tym zaś do tegoż mówi. Oto postanowilem cie Bogiem Fá
 ráonowym 2. 11oy. 7. 1. To tu iuz iasnie / iako w natáśniey
 sym zwierćiedle / widzicie / iż Moyses nie tylko nazwanym /
 ale też postanowionym był Bogiem: patrzyććie ięćć y nie
 tylko on sam / ale też potym y inшы po nim / nazwani także y
 postanowieni byli Bogami / będąc ludźmi: ale niektory inшы
 iedno przelozeni Sedziowie ludu Izraelskiego. Ktorych dla
 tego pisimo s. Bogami zowie / (choć iaz ich wiele miedzy nimi
 bywáło zlych y niezbożnych) iż oni na sobie urząd Boży nosi
 li: y urząd Boży odprawowali: gdyż to chciał mieć Bog / a
 by sie do nich w potrzebach swych inшы Izraelszczycy wćiekáli /
 y z wiadomościá ich rzeczy swe stánowali. Przeto ono gdy im
 práwá podáie / o kolo niewolnikow: iż gdyby ktory wyslysz
 wшы sie z swoicy niewoley niechćiał od Pána swe^o odeyść / be
 dac wolno wypuszczony: tedy káże z nim páni ie^o isć do Bo
 gow / to jest / do Sedziow: y tamie przy nich y podwoiá w
 cho swáycy przebić káże / ná znáć wiecznego niewolstwa 2.
 11oy.

Bogowie na ziemi
 abo ziemscy.

O Iedynym Bogu Oycu:

Ez. 43. v 10. 11. Tuż iefczie tamże troche mżey. Kap. 44. v
 6. Tak mowi Jehowáh Krol Izraelski y wykupiciel igo Jes
 howah zastepow: Jam pierwŝy y iam ostateczny / á oprocz
 mnie niemaŝ Boga. Także iefczie mowi tenże Bog o sobie.
 Jam Jehowáh niemaŝ daley: procz mnie niemaŝ Boga. Ez.
 34. 45. v 5. y wnet za tym v 6. Zebyŝcie widzieli od wschodu
 ŝonca y od zachodu je niemaŝ nic procz mnie. Jam Jehowáh
 á wiecey nic niemaŝ. Otworzyłem ŝwiátło y stworzyłem cie
 mność: czynię pokoy y tworzę zle / iam Jehowáh Ktory tho
 wŝytko czynię. A Moyŝef. Na poczatku stworzył Bog nie
 bo y ŝemie. 1. Moy. 1. v 1. A iŝby ŝie iefczie tym doŝtateczniej
 tego ŝamego iedne^o Boga zacnoŝ y wielmoŝnoŝ obaczył
 moglá: nad ktorego oto y oprocz ktore^o przed nim y po nim/
 takiego jadnego inŝego Boga niemaŝ: chociaŝby go ŝobie
 ludzie ŝwiátá tego/rozumu ŝáŝonego/wymyŝlić chcieli: oto
 ŝie iefczie ze wŝeláto pilnoŝcia temu wŝytkiemu przypátruy
 cie co wam iefczie o nim z ŝamych piŝm ŝwietych tu przypomi
 náć bede. O Bogu mowie ŝamym iedywym żywym y prawdzi
 wym/á nie o iákim od ludŝi zmyŝlonym. O tym (mowi) Kto
 ry y ono przez Moyŝefá ŝam o ŝobie mowi: Pátrzcíte teraz ŝá
 ia mowie pátrzcíte y wy pilnoŝ jeciem ia/ia ŝam: á niemaŝ Bo
 gow je mno. Ja umarzam y ozywiam: przebijam y wzdra
 wiam: á niemaŝ Ktoby z reki moiey wydárl. Ten ŝam Bog
 nie máiac przy ŝobie Boga inŝego/prowádŝá Izraela: táme
 je v 12. Sam ieŝt Krolew y Pánem nad Krolami ŝiemŝtmi: y
 ŝam nieŝmiertelny: iáko tho w modlitwie ŝwey wyznawał/
 Krol on 6. Ezechiaŝ tak mowiac: Jehowáh zastepow. Bo
 ŝ Izraelski/ ŝiedzocy na Cherubinach / tyŝ ieŝt on Bog ŝam
 wŝytkich Kroleŝtw ŝemie: tyŝ wczynáł niebioŝá y ŝemie. Ez.
 37. v 16. 20. á 2. Krol. 19. v 15. A przed nim iefczie przodek ie
 go/ Dawid on zacny Krol y Prorok/ do niego tej mowá/ ty
 mi ŝlowy: Sluchay głoŝu wolánia mego/ Krolu moy y Bo
 ŝe moy/ tobić ŝie modle pŝal. 5. v 3. á 44. v 5. Acjemuŝ ga
 tał wyŝwał/ y czemu ŝie tał pań bedac tej y ŝam Krolew 30.

9 2

Wtóra czeŝć /

55
 enym ogladał: czemu ŝie do niego wciekał: iŝ nie tylk o znał
 go być ŝwym ŝtworzytciem y Bogiem/ále tej dla tego/ iŝ on
 przedtym práwie iáko z gnoiu wydzwigniony/ od tegoŝ Bos
 gá y Krolá wiecznego / Kroleŝtwá ŝwego doŝneŝne^o doŝtal.
 Przetoj tej nań wŝytko wkladał: y wŝytko ŝamemu przypá
 ŝował: y to o nim w głoŝ przed wŝytkiemu obwoływał. Cze
 ŝcia tak mowiac: ábowiem Jehowáh naywyŝŝy ieŝt ŝtráŝli
 wy/ Krol wielki nad wŝytká ŝemie/ Pŝal. 47. v 3. 7. 8. Cze
 ŝcia tak/ ábowiem Bog wielki Jehowáh/ y Krol wielki ná
 de wŝytki Bogi. A Páwel toŝ o nim wyznawa iŝ on ŝam ieŝt
 ŝceŝliwy / y ŝam mocarz: Krol Kroluacych / y Pán pánni
 cych: Ktory ŝam ma nieŝmiertelnoŝ. 1. Tim. 6. v 15. Ten ŝam
 ieŝt zakonodawcá / Ktory moŝe zachowáć y zágubić. Jak. 4.
 v 12. On ŝam Jehowáh naywyŝŝy nad wŝytká ŝemie. Pŝal.
 53. v 19. Sam mody / Ktory zna ŝercá ludŝkie 1. Krol. 8. v 39
 á 2. Kron. 6. v 30. Kzym. 16. v 27. Sam dobry Mát. 19 v 17.
 Mát. 10 v 18. Luk. 18 v 19. Sam ŝwiety Obiá. 15 v 4. Sam
 czyni cudá Pŝal. 72 v 18. á 86 v 10. á 136 v 4. W ktorego ŝame
 go znánoŝci ieŝt żywot wieczny Jan. 17 v 3. Przetoj tej o
 niemu ŝamemu czeŝć/ ŝlujbá y pokłoniene ma być oddawano
 2 Moy. 22 v 2. á 5 Moy. 6 v 13. á 10 v 20. á 1 Sam. 7 v 3. 4.
 Mát. 4 v 10. Luk. 4 v 8. Bo y oŝiary ŝamemu tej miály być
 oddawáne/ 2 Moy. 22 v 20. A ŝam ma być chwálon 1 Tim. 1.
 v 17. Judá. 25. Obiá. 15 v 3. Pŝal. 148. v 1. 2. 3. 11. Owa Krot
 ko mowiac/ nad tego ŝamego iednego prawdziwego Boga/
 Páná y Krolá/ niemaŝ inŝego prawdziwego y wlaŝnego Bo
 gá: Ktoryby ŝam w ŝobie żywot miał / y w Ktorymbyŝmy my
 tej byli y żyli y ruŝáli ŝoba. Je to tylk oŝ Ezechiaŝem y Páwlem
 o tym ŝamym mowić y wyznawáć muŝimy/ cŝego o jadnym
 inŝym mowić nie moŝemy/ w te ŝlowá: O głoŝ oŝci bogá
 twá/ y nadroŝci/ y znánoŝci Boŝey: iáko ŝa me wyŝadane
 ŝady iego: y niedoŝcignione drogi tego: Bo Ktoŝ poznal w
 myŝl Pánŝti: ábo Kto byl ie^o poradnikiem: Ábo Kto mu dáł
 piertwey/ á bedŝie mu oddano: Gdyŝ z niego y przeŝen / y tu
 niemu

O iedynym Bogu Oycu.

niemu wszytko. Jemuż chwala na wieki Amen. Eza. 40 v 13.
Rzym. 11 v 3.

Kapitula 4.

NJe iest tedy inż ani moze byc rzecz watpliwá / że ieden / sam tylko Bog iest żywy y prawdziwy: y to że sam mady y nieśmiertelny: że wszechmocny Arrol Krolniacych y pan pánniacych: y to że nie inży ktory / iedno ten ktory sam niebo / ziemie / morze y to co iedno w nich iest stworzył. Psal. 146 v 6. Dšie. 14 v 15. Obia. 14 v 7. Oprocz ktorego / nad ktorego / y z ktorym / niemaś Bog a żadnego innego. A iż tej temu same^o własnie y napierwey / wszytká cześć y chwala / wszytko dziekowanie y poklon należy: y co iedno moze być wieczności / poddaństwa y posłuszeństwa: y co moze być prawdziwey bojaźni y śczyrey a nie obludney miłości. Gdyż ten sam Bog / iest sam wszytko we wszytkich: sam niebo y ziemie napelnia: y sam śmiercia y żywoteni włada. Ale sic to iestże nie pokazalo / że tenże a nie inży ktory procz niego, nie tylko iż iest Bogiem wielkim y strasliwym / ale tej y Oycem łaskawym y dobrocliwym. Przetoz tej y to trzeba pokazac / y wam to przed oczy / iako we zwierściedle / wystawic: a byście inż nigdy ná potym / o żadnym inżym Bogu iednym y prawdziwym nie myslily: ani o żadnym samym powiedac sobie dopuszczaly: Ktoryby / bedac samym iednym y prawdziwym Bogiem / nie miał tej być zaraz y Oycem. Oaxsem / Ktorobyście to wstysly: ano wam Kto Boga samego iednego prawdziwego pokazac chce / procz tego ktory iest Oycem: a byście sobie wstysly / a wstysly precz odchodily. Y perwione w tym bedac: że to nie iest ten Bog prawdziwy / Ktory sam słowem swym wszytko stworzył: y Ktory iako oćiec świat wnielował: y Ktory iestże z miłości wielkiej sam wpadlego cztowieká / Ktory go obietnicami cieszyl: za on potym dal: a náwet potym wszytkim dal tej y syna swego iednorodzonego Jezusa Chrystusa: chať iako go byl z poczatku z miłości swey obiecal.

9 3 JI tedy

Wtora cześć /

JŻ tedy ten Bog ieden prawdziwy iest oycem / oto tego te pewne a niewatpliwé świadcetwa mieć bedziecie. W ktorych to wpatrowac maćie: iż chociaż wiele iest Oycow / Ciako sie tej pokazalo wiele Bogow: a przedsie ieden tylko iest prawdziwy / wszytkie ieden tylko iest Oćiec duchow Heb. 12. v 9. ieden wszechwierzących wien: to iest / wszytkich dšiatk swych Ktorych sie on tej tylko oycem być odzywá: y Ktorych tej on sam dšiatkami swemi zowie. Bo to wiedzieć maćie: iż iako sli / plugawi / sprosu / nieposlufni z inżymi złymi w iednym iármie ciagnacy / a od nich sie nie oddalacy: nie sa dziećmi Bozymi: także tej y B. nie iest oycem ich: iako to z tych slow Pawlowych łączno obaczyć mozećie / gdy mowi: Nie badzcie sprzeżeni w drugie iármio z niewiernymi: abowiem co za towarzystwo sprawiedliwosci a bezprawia: a co za spolecznosc swiatłosci z ciemnościami: A co za zgodá Chrystusowi z Beliaslem: abo co za czastká wiernemu z niewiernym: A co za sklad Kosciołowi Bożemu z bałwány: abowiem [wy iesteście] Kosciołeni Boga żywego iako mowił Bog / Jz bede mieřtká w nich / y przechadzac sie bede: y bede Bogiem ich / a oni mnie beda ludem. Przetoz wynidzcie z poérzodku ich / y odlaczcie sie mowi Pan: a nieczystego nie tykaycie sie: a ia przyime was: y bede wam za oycá / a wy bedziecie mi za syny y corki / mowi Pan wszechmogacy 2. Kor. 6. v 14. Ten iest oycem ludu swego: tak iako sie przedtym okazal być Izraelowym: ktorego przez Moyzeřa z Egiptu wyprowadzil / posylac do Sarásoná aby puscił syná tego pierworodne^o / żeby mu sluzyl ná pusce 2. Moy. 4. v 22. Ten mowie Jehowáh Bog / Ktory bedac mocna opoka / abo stala sam sobie zrodzil / nabyl / wczynil / vmocnil tego Izraelá 5. Moy. 32. v 6. 18. Ktory tej y teraz iestże rodzi sobie syny y corki słowem prawdy Jak. 1 v 18. nie z nasienia (mowie) iákie^o śmiertelnego / ale z nieśmiertelnego 1. Piotr 1. v 23. Ktory iest oycem sirotek Psal. 68. v 6. Nad ktorego thej sobie nigdy wstysly wierzący nie máia zmyslac / ani stágnwic / ani náfoniec / iako mowi Pan nář Je

308

O iedywym Bogu Oycu.

zus Christus / nazywac na ziemi Oycy: gdzy ieden iest otec
ich / Ktory iest na niebie. Mat. 23. v 9. Ktory ono przed tym
 Izraelowi zlemu / a od siebie odstepniacemu / iako obyedne
 marnotractnemu synowi y swowolnenu zbiegowi / te przed
 sie przez Proroka otuche czynil / ze do niego wolac mial: O
 tecz moy iestes ty / y wodz w mlodości moiey. Zwać mie bez
 dzieś Oycem / a o demnie nie odskapiś. Jerem. 3 v 4 19. Acz
 Kolwiek sie w tym Izraelu czestokroć wielka zlosć y neposlu
 senstwo pokazowalo przeciw temu Bogu oycu / iako sie to
 z drugiego Proroka slow / tak mowiacego / pokazue. Syn
 czi oycy / a sluga pana swego: iesliżem tedy ja otec / gduć
 wczirność mnie powinna: Jesliżem teź ja wasi Pan / a gduć
 mnie przystoyna boiaśń / mowi Jehowah zastepow: Malá.
 1. v 6. Jednák Bog / iako prawy otec / o tego złego syna swo
 tego zawnie sie starał / y w gniewie sie swym przeciw mie^o dla
 tmienia swego hamował / iako macie Ezá. 45 v 9. A gdy sie
 iesicze tenże zly Izrael na Woga iakoby go opuścić mial w
 starzał: chociaź wielkie do tego byly przyczyny / dla ktorych
 to mogli Bog wczynieć / tedy sie przed sie samje Bog w tey mie
 rze ocyszciać / y slowa ich przypominac / milosć swoie wiel
 ka / wiecśa niż milosć matek przeciw dziatkam swym / onym
 opowiadał / tak mowiac: A Syon mowila / (przez Syon ro
 zumieć macie lud Izraelski) opuścić mne Jehowah / a Pan
 moy zapamietal mne. Zali zapamietac moze meżatka dziecie
 cia swego / aby sie wltowac nie miala syna żywota swego?
 Lecz choćby ony zapamietaly / ja nie zapamietam. Ezá. 49.
 v 14. Za ktorym oswiadcżaním Bozym / cz. stym y gestym /
 Ktore tam wielkroć przypomina Prorok: aźci teź Izraelczy
 cy niektorzy rznarwiac sie w zlosciach swych / do Boga sie
 nawracali y do nie^o iako dżate czi do oycy wolali: mowiac
 między slowy infym tym sposobem: Poyśrzy z nieba / y pátrzy
 z nieśkamiś śmiewobliwosć twey y chwaly twey. Gduć
 na zapalczywa milosć twoia / y siły twoie / tłum wnetrzności
 twoich / y litosć twoich: [otoc sie] przeciwko mnie zahamo
 waly /

Bog otec, o
 syna swego
 la pilno sie

h
 si
 nac /
 jna.

Wtora czesć /

waly / gduć ty otec nasz / gduć Abraham niewie o nas / y
 Izrael nas nie zna: Tys Jehowah otec nasz / odkupiciel nasz /
 od wieku imie twoie Ezá. 63. v 15. Zás: Teraz tedy Jeho
 wah otec nasz iestes ty: my bloto / a ty tworzyciel nasz / a my
 siny wyslycy wczynieć rak twoich zc. Ezá. 64. v 8. Ale y žli zy
 dowie / iako cżytamy Jan 5. v 41. tak je teź Boga oycem swo
 zwali / mowiac: Jedneg o oycy mamy Boga. A iz tak oyc
 wostim oby cziem zawnie sie z nim obchodzil / chociaź ich teź
 czestokroć y srodze karal / tedy to iesicze y z onych slow obaczycie /
 ktorych wzywa przez Jeremiasa mowiac / o zaprowadzeniu
 ich w niewola Babilonska / y o wybawieniu z niey / tym oby
 cziem: Z placzem poyda / a z litosćianu przyprowadze ie: cho
 dzieć beda nad strumieniu wod w drodze prostey / nie potkna
 sie w niey. Abowiem oycem bede Izraelowi: a Efraim on iest
 pierworodnym moim. Jere. 31 v 9. A to wyslytko tenze same
 den Bog prawdziwy o sobie mowi: y tegoz teź samego Moys
 zes y wyslycy Prorocy wkazowali y zalecali: y do tego teź wysly
 scy poboźni Izraelczycy wolali y oycem swym y Bogiem nasz
 zywali: a to iesicze pod onym starym testametem. A coź gdy
 sie po tak zacych swiadcztwach starego przymirza (ktore
 zgodnie brzmiu o iednym samym żywym y prawdziwym Bo
 gu oycu) do swiadcztw przymirza nowego wćiećiecie: dopi
 ro iesicze tym dostateczney to poznacie / ze tego iedne^o praw
 dziec^o Boga / malo nie na kazdym miejscu / zaraz teź zowie
 oycem: ze y samego iednego Ewangelisty Mattheusa kilka
 naćie razow to naydziecie: gduć tylko Oycem zgoła naszym
 swych. Niech ay tak swieci swiatlosć wasza przed ludzmi / a
 by widzieli wasze wczynki dobre / y slawiliby oycy wasze^o Ktory
 iest na niebie. Mat. 5 v 16. Tamje v 44. 45. Modćie sie za
 tymi ktorzy was draźnia y przesladuio was: abyście byli siny
 mi oycy waszego Ktory iest na niebie. A izby wiedzieli je me o
 ktorym infym oycu mowi / iedno o Bogu / Ktory iest panem
 nieba y ziemie: (iako go na infym miejscu chwaloć opisuie.
 Mat.

swiadcztwa no
 ego przymirza
 ga iednego wse
 oycem pokazuj
 i.

o iedynym synu Bozym Mesyasu.

Mát. 11 v 25:) przetoż wnetże zaraz / do klada tego / o nim
mowiac : Abowiem wywodzi słońce swe / na zle y na dobre / y
dźdzy na sprawiedliwe y na niesprawiedliwe. A potym wnet
tak rzecj swa zamyslaiac v 48. mowi : **Bedziecie wy tedy do-**
skonalni / iako Ociec wasz ktory jest w mebie. Ale pusciwoſy
wsytkie inſe ktorych jest wielki poczet / ono wrajaycie / iako
Pawel w piſaniu listow ſwoych / pozdrawiaiac zbory / zarwſe
im życzac iaki y pokoiu mowi / **Laska wam y pokoy od Boga**
oyca. To iest / iakoby rzekl / **iz nie od ktorego inſzego Boga**
tego im życzy iedno od te^o ktory iest oycem. Przetoż teſz ono /
mowiac o wielkoſci Bogow / powiedzial : **iz aczkolwiek iest**
wiele Bogow : wsak je v nas ieden iest Bog / Ociec on z kto
re^o wsytko ic. 1. Kor. 8 v 6. Tak je mowi do Efestich piſac
Kap. 4 v 6. **Jeden Bog y ociec wsytkich / ktory iest nad wsytki**
ki / y po wsytkich / y we wsytkich was. Dla czego teſz y dzieki
czyniac / y wychwalaiac Boga / y inſe ku temuſz xponinaiac /
tak teſz zwykl mowic : **Dziekuiać zarwſe za wsytko w imie Pa**
na naſe^o Jezusa Chryſtusa / Bogu y oycu. Efe. 5 v 2. **Jtem /**
A Bogu y oycu naſſemu chwala na wieki wiekow. Filip. 4.
v 20. Kol. 3 v 17. **ale iz tak tuſe je to dobrze / iako rzecj la-**
cna / y prawie poſpolita pamietacie : przetoż ſie ia rzecza ia-
ſna y barzo przez ſie lacna dlujcy barwiec me bede : **ale inż daley**
poſtacie.

Kapitulá 5.

W Aczkolwiek / inż ſie doſyć iasnie pokazalo / iz ieden tyl-
ko y ſam Bog iest prawdziwy / wszechmogacy / żywy y
nieſmiertelny : ktory teſz iest y oycem ludu ſwego wybra-
nego : ktory teſz ſauje ſynem ſwym / a ſynem pierwotnym
Izraela nazywa : wsak je iz nauka ta / iako y inſe wsytkie / o
Bogu oycu iedynym / barzo byla zdawna / y iſcieje iest zopa-
kowana / pomieſzana y zatrudmona : je ſie ci nadydowali /
ktorzy ſlyſzac rozmaite nauki o Bogu / y rozmaite ſposoby
mowienia o nim / tak je o ſynu tego iedynym Jezusie Chryſtu
ſie / tak je teſz y o duchu s. Bozym / je ſie to na wielu rzeczach

*Aczkolwiek ſie
podczas słowa
które Mesyasowi
przyczytać kie-
re Bogu oycu słu-
ja.*

Wtóra część /

taż rzecj y toż przezwiſto ſynowi cjeſto przyczyta / ktore y oyc
cu : a pod cjas teſz y duchowi ſwiere^o : tak minimali / **zeby ten**
ieden Bog wszechmogacy miał ſie tylko zwac pod cjas oyc
cem / a pod cjas ſynem / a niekiedy teſz y duchem : iako y Rzym-
ſki koſciol o tym tak ſpiewa / je ſa trzy imiona ale wsytki taż
uſnoſt : przeto aby ſie y temu bledowi zabieglo : a izby ſie to
pokazalo / je to ſynowi ſlujc^o nie moze / co ſie inż o Bogu oycu
powiedzialo : **oto wam iſcieje to tym ſpoſobem pokazowac**
bede. Jako ten Bog ociec mowil o tym ſynu ſwym / w ſtarym
y w nowym przymirzu / y ſynem go ſwym / y ſluga teſz / y Da-
widem / y krolew / y paſterzem nazywaiać / a iako go teſz za-
widy ten ſyn tego Jezus Chryſtus zwal nie tylko oycem / ale y
Bogiem ſwym y panem. Co teſz y Apostołowie ie^o tak je cys-
nili / y inſy wybrani Bozy : y iako ſie mu ten ſyn tego modlił / y
wsytko iemu ſamemu przyznawal : a dopiero potym / y to teſz
pokazuje : **eto iest tym ſynem Bozym wlaſnym / iedynym y na-**
mileyſzym : miedzy inſſemi wsytkimi inſych ſynow Bo-
zych / y ktory teſz ſam iest glowa wsytkich inſych ſynow Bo-
zych / y panem ich y ofiarowankiem. Co ſie tedy ſtarego Teſta-
mentu ſwiadectwo dotycje / ktore pod figura iako y inſe rzes-
czy napisane ſa y iakoby w inſzego kogo o ſobie pierwſzym
wzglede od Boga podane : ono z nich pierwſe maie 2. **ſa**
mu. 7 v 14. a 1. Kron. 17 v 13. a 22 v 10. **Godze tak Bog przez-**
tlacana Proroka do Dawida o ſynu tego Mesyasu (wtra-
caiac teſz nieco o Salomonie) iz miał byc ſynem Bozym / mo-
wi : **Gdy ſie dopełnia dni twoie : a zaſnieſz z oycy twoimi :** tes-
dy poſtanowie naſienie twoie po tobie / ktore roynidzie z wne-
trznoſci twoich / y utwierdze kroleſtwo ie^o. **On zbuduje dom**
imieniomu moiemu : y utwierdze ſtolice kroleſtwa tego az na
wieki. **Ja mu bede za oycá :** a on bedzie mi za ſyna ic. Potym
Dawid ſam w oſobie ſwoy / duchem prorockim toż ſwiadczy
mowiac wedle wykladu nowego Teſtamentu / o rozbudzeniu
od umarłych Mesyasowym / y o tego wyroyſſeniu na wſzad
Krolewſki y Ofiarowaniczy. **Dzie. 13 v 33. Heb. 1 v 5. a 5 v 5.**
Syn moy

*Tak je to co wla-
nie iest oycowego
Mesyasu wklad
ano nie ma byc.*

*lakim ſpoſobem
Bog mawial w ſla-
ym Teſtamentie
o ſynu ſwym Me-
ſyasu / y iako o
nim je prorocy ma-
wiadli. Synem go
Bozym nazywa-
iſc.*

O jedynym synu Bożym Mefyasfu.

59

Syn moy iesteś ty / iam dzisiaj wrodził ciebie Psal. 2. v 7. I
którymi prorocctwy / zgodza sie on Aniol do panny Maryey
posłany / tak ku mey między inshymu słowy mowiacy : Oto po
cymieś w żywocie y porodźś syna : a nazowieś imie iego Jezus.
Ten będzie wielki / y będzie zwan synem naywyższego : y da
mu p. Bog stolice oycá ie^o Dawidá. Luć. 1 v 31. 32. Ale naza
cnięś sa one świádecctwa / gdy potym refyctim uczyniwośy
inż Bog dosyć obietnicam swoim / do tegoj syná swego Jezu
sá z niebá mowi. Pierwośy raz przy Jordanie / tym sposobem :
Ten iest syn moy on umiłowány / w którym sie mnie w podo
báło. Mat. 3 v 17. Mat. 1 v 11. Luć. 3 v 22. A drugi ná gorze
gdzie sie był przemienił tymi słowy : Ten iest syn moy miły w
którym sie mnie w podobáło : iego słuchaycie. Mat. 17. v 5.
Jako tego świádecctwem swym Piotr s. który z nim ná ten
cjas był ná gorze / pod piera mowiac to / o tymże Jezusie Chri
stusie / iż wziął od Bogá Oycá cjęś y chwale / gdy mu był
przyniesion głos takowy / od wielmożney chwaly : Ten iest
syn moy namileyśy w którym sie mnie w lubilo 2 Piotr 1 v 17.

Kapitula 6.

O inż macie iako go Bog obiecował synem nazywac
y iako go skutecznie wedle słowa swego nazwał / Pátrz
cież iako go też zás y sluga swym nazywa / Krolew y
Pastyrzem. Bo ty tylko świádecctwa wam pokáże / zaniecha
wszy inshych y tytułow y nazwiś / Których wiele iest w stárym
y w nowym przymirzu : I Których ono pierwieś macie Ezá.
42 v 1. Oto slugá moy (mowi to Bog o Mefyasfu synu swym
bez wśey wacpliwości / według świádecctwa nowego przy
mirza Mat. 12 v 18.) podepre sie ná im : wybrány moy / w po
dobáło sie [w nim] dusy mey : daleu ducha mego náń : wy
wiedzieś sad pogánom zé. Drugie iest v tegoj Proroká Ezá.
49 v 1. Gdzie Prorok Ezáiasz w osobie przyszlego Mefyasá
mowi / a Bog mu odpowieda tymi słowy : Słuchaycie mie
wyspy / a pilnuycie narodowic z dáleká : Jehowáh wezwal
mie od żywota : z żywota matki mey wspomniál ná imie mo
ie. 2

Pod nowym prz
mirzem iako Bo
gat Mefyasfu
swiádecctwo.

I z tegoj Mefyas
syna swego naz
wa Bog slugá.

Wtóra cześć

te. 2 polozył wśá moie iako miecz ostry / w ciemiu ręki swey
zakrył mie : y polozył mie (sobie) za strzale wypolcowána :
w syrdaku swym zakrył mie : y rzekł mi / (to iest Bog) szycás
ty moy Izraelu / (zowie Mefyasfa Izraelem / iż Izraela pos
sodl.) bo sie w tobie chlubić bede. A ia (Mefyas w osobie E
zaiasowej mowi : tak macie rozumiec.) rzekłem : ná proznom
pracował : nádaremnom y poprojnicy zműsczył síle moie. Jes
dnál sad moy od Jehowy / a uczynek moy od Boga mego.
A teraz mowi Jehowáh / Który mie utworzył sobie zá sluge z
żywota / abym do niego przywiódł Jakóbá / a Izrael zgro
mádyen nie będzie : a bede chwałebnym w oczach Jehowá
nych : a Bog moy będzie síla moia zé. Co też / wedle royt lá
du Páwlowego / nie komu inshemu slujy / iedno Mefyasowi.
Dzie. 13 v 47. Trzecié v tegoj Ezaiasá 52 v 13. A to wedle
wykładu Páwla s. Rzym. 15 v 20. 21. tymi słowy opisáne iest.
(mowi Bog) Oto rostopnie sobie poczynac będzie moy slus
gá / wywyżsy sie y wyniesie sie / y będzie bárzo wywyżsony zé.
Czwarte v tegoj Ezá. 53. v 11. w swey umieretności wiele
ich wśpráwiedliw slugá moy spráwiedliwý zé. A iż to wśyts
to / co w tej kapitule piśe Ezaias / slujy Jezusowi Mefyasfo
wi / acj jaden z Christyan nie wotpi : iednak ktoby wotpil / a
bo co inshego dumał : tedy sie w tym spráwi / z oney Sulipos
wey rozmowy z Eronuchem : Który the kapitule o Jezusie
Christusie wyłoył. Dzie. 8. v 32. 35. Piace / gdzie inż też zás /
tegoj syná swego y sluge nazywa Bog Krolew w obietnicy /
ktora cżynł ludowi swemu : Jerem. 23 v 5. Oto dni przyda /
mowi Jehowáh / a wzbudze Dawidowi látorośl spráwiedli
wo : y krolowác będzie Krol / a rozumnie sie spráwować be
dzie : y weźmi sad y spráwiedliwośc ná zienu. Ku ktore^o swiá
decctwu mojecie záraz przydać y ono / ktore iest Oze. 3 v 5. w
ty słowá : Potym náwroca sie synowie Izraellcy / y szukać be
da Jehowy Boga swego / y Dawidá Krolá swego. Tak je
Ezech. 34. v 23. A wzbudze nád nimi Pástrzjá iedne^o a pásć
te będzie slugá moy Dawid (przez Dawidá rozumie Mefas
sá po. omká

Bo z tegoj me
dysa syna swego
nazywa krolew y
pástrzem.

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

śa potomka Dawidowe: który iż z Dawida miał być/przez to go Dawidem nazywa.) iako y Jer. 30 y 9. On pascie ie bedzie / y on im bedzie za Pasterza. A ia Jehowah bede im za Bogá: a slugá moy Dawid przelozonym w posrodtku ich: ia Jehowah mowilem. Takze Kap. 37 y 23. 24. mowi Bog: Ja bede im za Bogá/ a slugá moy Dawid Krolem nad nimi/ y iednym Pasterzem bedzie nad nimi wszytkiem: a chodzie beda w sadziech moich: y wstaw moich strzedz beda/ y czynie ie beda. A troche mzy na Koncu y 25. A slugá moy Dawid bedzie ich przelozony na wieki. A tego wszytkiego co sie tknie przelozenistwa y zwierzchnosci Pasterstwiey / zal sam I E-Z y S Christus o sobie nie wylozyl Jan 10. y 11. nazywajac sie dobrym Pasterzem: niewiem Echoby temu miał być ná odpor: A iż to powsechne panowanie Mesyafowe y wieczne málo być / á k temu od Bogá mu dane / ono Dawid Kap. 7. y 13. z widzenia swoięgo ktore o tym miał od Bogá/nam to przed oczu wystawia / tak mowiac: Widzialem w widzeniu nocnym / á oto w oblokach niebieskich siedl iako syn czlowiec / czy/ áz do starodzieńne przysiedl / y prze den przyprowadzone go: y dal mu zwierzchnosc / y chwale / y Krolestwo: á wszyscy ludzie / narody / y ięzyki sluzyc mu beda. Zwierzchnosc tego / zwierzchnosc wieczna / ktora odietá nie bedzie: á Krolestwo tego / ktore stazone nie bedzie. Jakoz potym Amiel pánsti / sprawiac poselstwo od Bogá do panny / powiedziac iey / iż miała poczac w zywocie y porodzie syná / iasnie o tym Krolestwie wiecznym tegoz to syná / ktorego poczela y porodila / wszytko to wylozyl / mowiac tak do ney: Da mu Pan Bog stolice Dawidá oycá tego y Krolowac bedzie nad domem Jakobowym (przez dom Jakobow wybrane Boze á nie same tylkó cielesne jdy / rozumiec macie / wedle Pawla Rzym. 2. y 25.) na wieki á Krolestwu tego Konca nie bedzie. Ale rzecza tak iasna y otworzysta dlugo sie nie zabarwiac / oto inzywam Trocimsie mezk / przedawzięcia moiego cel / przed oczu wystawis / abyście widziály tu ktoremu Koncowi tych wszyckich

Wtóra część /

Rich pisma s. swiádecstwo wywól macie / y czego sie z nich w czej: to jest / iż áz olwiek Bog wielce uczejt Mesyafá syná swęgo / dawšy mu wszytke zwierzchnosc ná niebie y ná ziemi: dawšy wszytko / y sad do reku dawšy / imie nad wszytkiá inios ná / práwica go swa wywysywsy: ná práwicy swey posadzšy wszy / czcio y chwala w koronowawšy / y dšiedšicem wszytkie^o posthanowiwšy: zeby przed nim wseltke koláno niebieskie / ziemskie y nadelne xpádo: iakoz tego pelne sa księgi nowe go przymirza: ktore tak tuse y czešto sobie czytacie / y w nich rozmyslacie: Ze po Bogu oycu onym iedynym / wprzod wam wypisánym / niemáš nic ná niebie y ná ziemi wietšęgo / przedniešęgo / zacniešęgo y swietšęgo / nad tego Jezusá Chrístusá syná iedynęgo wlasnego y namileyšę^o Božęgo. Jednák to uczejnie y wywyszenie tego tak macie rozumiec / iakobyście przedšcie oney cziy chwaly oycowšciey Boškiey ná iakó nie opátrznie nie wkládaly / áni go w iedno Bogiem miešaly: ábo go oycem dšialaly. Pámietaac ná ono / co sam Bog mowiac o tymze synu swym / y mowiac tez o bálwánách / posgánškich Bogách / powiedšciec raczyl przez Ezaiášá Prorošá w ty slowá: Jam Jehowah / toć imie moie / á slawy moiey nie dam drugiemu / y chwaly moiey strugalkám. A ná to tez / ze oto w iednych swiádecstwach / tu y indšicy náznácionych / áz olwiek Bog zowie Mesyafá synem swym wmiłowánym y przywlaszcza mu panowanie y Krolestwo / zc. iednák go sluga swym przedšcie nazywa. Jefeze y ná to macie miec baczenie / ze coł olwiek iedno ma ten Mesyaf syn Božy wszytko ma od Bogá / y wszytko czyni nie tylkó iakó syn Božy / ále tez iakó slugá Božy. Bo chociaž dobrze jest synem Bozym / iednák tez jest y Abrahamowym y Dawidowym.

1. Aby to obaliludzie, iż po gu nie máš ná mi y ná niebie zacniešęgo.
2. Aby przed Bog Bogiem á Ešaf: M: S: G: m Gnem Rom góšlal.
3. Iż przedšcie g: tak zacnego ná swęgo sluga swym nazywa.
4. Iż tenze syn Božy wszytko ma od Bogá y wszytko czyni wedle wo lę Božęy.

Alec sie to iefeze tym snádmiey po áz z dálszych slow / ktore sie przydadza / gdy tez oto zaraz o tym bedziemy mowic / iasno Po sie ten syn Božy przeciw oycu swemu stawit / y zachowac: takze gdy y syná tego opisowac z pismi Proroškich y nowego Testamentu bedziemy.

Rápikulá

Ku ktoremu Koncowi wšytko th pokázanie o Mesyafu synu Božym

o iedyonym synu Bozym Mefyasu.

Kapitula 7.

Bo chy morwilo sie o Bogu nakrotce y po części / ale o nim zpisim s. starego y nowego przymirza potrzeba wiedziec: tak co o nim zgola mysly abo y sam o sobie mowil / tak tez co mowil o sobie wzgledem inszych Bogow / y Mefyasu syna swego. Czas jest / aby sie w tej mowilo y okazalo to / co tez o nim mowil / rozumie / y co tez samemu przeczyta synie^o namleyfzy Mefyasu Jezus. Aby y stad sam Bog iedyun y prawodstwy / me tylko byl poznany / ale aby tez y chca^e swoje / ktora temu same mu wlasnie nalezy mial: ktoby na niekogo inszego / wedlug tego wlasnego oswiadczenia sie w tym / przenosona nie byla. Prorocy starszy y Krolowie miodzy / mialac miarke Duchu s. ktorym mianowicie o przyslym Mefyasu prorokowali nie tylko iako Piotr s. mowil o czasie sie wywiadowali (z ducha one^o ktory mu byl dany z strony Chrystusa abo Mefyasu) przyscicia tego / takze o wtrapieniach y chwale tez ktora potym nad nim pokazac sie miala L. Petr. 1 y 11. Ale tez w niektorych rzeczach / prawie iakoby osobe ie^o biorac na sie / to tez pokazowali swym sposobem na sobie / co sie potym w samym Mefyasu skutkiem pokazac mialo. Zanczdy przed sie tego pragnac / aby go raczej oczyma swymi sami widzieli / y w syniamy samego mowiac^o slyfeli / mzyby tak iako pod zastona na sobie osobe tego nosili. Jakoz nie bez przyczyny dacie im w tym samje Mefyas Jezus syn Bozy swiadectwo / tymi slowy o nich do wezmow swych mowiac / y iny ie nad Proroki przekladac / tym obydzacim: a obrociwszy sie LEZIS do wezmow swych z osobna / rzekl. Szejesliwe oczy ktore widza co wy widzicie. Boe wam powiedam / ze wiele Prorokow y Krolow zadalo widziec co wy widzicie / a nie widzieli: y slyiec co wy slyfyicie / a nie slyfeli. Mat. 13. y 16. Luk. 10. y 23. Poniewaz tedy tak sie rzecz ma / otcoz wam tego kilka przykladow iasnich y nie warplwych dowioda y wam co iako we zwiadziedle przed oczy wystawier a wy rzecze ta pilno do serca przypuszczajcie.

A naprzod

Co y iako mowil: to jest iedyun Bogu, Syn jego mowil: Mefyas naprzod w Prorokach mowil: abo radsze Prorocy iakoby ofebie: 1:20 gdy go mzy: 1:21: b: figurowali.

Wtora czesc /

Anaprzod Dawida Krola y Proroka zacne^o sluchaycie co mowil o swym wlasnym synu Mefyasu a mianowicie o Jezusie Chrystusie w ktorym sie to skutkiem wykonalo. A mowil kilka set lat przed tym mzy sie ten Mefyas narodzil: y mzy se to w nim wypelnilo: a przed sie tak mowil / iakoby to me tego samego miala byc mowa (bo tez iednak skutecznie y wlasnie w Dawidzie to nie bylo) ale Jezusa Mefyasu syna Boze^o namleyfzego / a to tym sposobem / w Psal. 2. y 7. Oporciem postanowienic: Jehowah rzekl do mnie: Synes tymoy / iam ciebie dzis wrodzil. Tu Mefyas sam o Bogu swym Jehowie to przez Dawida mowil: chociaze iscsze na on czas nie byl / gdy to o nim duchem Prorockim Dawid prorokowal / y imieniem tego Boga / Bogiem swym Jehowa nazywal. A iz to o Mefyasu Jezusie synu Bozym z ducha s. poczetym / a z Maricy panny narodzonym / ma byc rozumiano / a mianowicie oie^o od umarłych wzbudzeniu / y prawica Boza na wrzad Krolowski y Ofiarowniczy wywyzszeniu / to iacno z onych swiadsiectw Dzie. 13. y 33. Hebr. 1. y 5. a 5. y 5. Kthore sie y przed tym wspominaly / wyrozumiec moze cie: gdyz to tak Apostolowie Chrystusowi nam wylozyli. A to tez zas w slytko wedle onego drugiego Dawidowego prorocstwa / ktorym wyrazil wcielbienie to y posadzenie na Bozey prawicy syna swego Mefyasu: powiedac co o tymje swym synu / co Bog do niego mowil w ty slowa: Rzekl Jehowah panu moiemu / siadz po prawicy moiej / a nieprzyiacioly thwoie poloze podnosciami nogami twoimi ic. Psal. 110 y 1. Co wedle wykladu nowego przymirza / slyzy takze Jezusowi Chrystusowi / iako ty nieysca swiadcza Mat. 22 y 44. Mar. 12 y 36. Luk. 20. y 42. Dne. 2 y 34. 1. Kor. 15. y 25. Hebr. 1 y 13. a 10 y 12. A mowil to Dawid / me o rzeczy iny w skutku na on czas bedacey: bo tez iscsze w skutku Mefyasu tego nie bylo: iako mowil o nimje tez Ezaias. Dziecie sie nam narodzilo / syn nam jest: dawny Ezai. 9. Chociaz sie cho nie spelnilo azy w kilka set lat potym: ale mowiduchem Prorockim: iako rzecziem od Boga oznajmiono pes
wona y

O jedynym synu Bożym Mesyasu.

rona y nieodmienna : że sie tak pewnie y prawdziwie stois
 czy y wypelnic miała / iakoby uż y sam na nie oczyma swois
 ni patrzał / y Bogá samego z Mesyasem mowiące° slyszal.
 Takie gdy ono Psal. 22. y 1. tenże Dawid do Bogá w osobie
 Mesyasowey wola: Boże moy / Boże moy czemuś mie opu-
 scisz: Co potym sam Mesyas na krzyżu wiszac dopiero wykos-
 nal Mat. 27. y 47. Także ono rozdzielili sobie odżenie mo-
 ie / á o sukna moie losy rzucili. Tamże Psal. 22. y 19. Jan. 19.
 y 24. A potym iakoby uż do grobu wlozony ná infym cheż
 miejscu tak mowi: Zawzdym pokładal Jehowe przed soba /
 bo [on iest] po prawicy moiey / nie poruże sie: Przetoż rozwe-
 selito sie serce moie / y chwała moia [to iest iezyk moy] rozrą-
 dowala sie / ciato też moie mieszkac bedzie w wfności. Abos
 wiem nie zostawisz dusze moiey w grobie / nie dopuscisz ogle-
 dac vmiłowanemu swoiemu dolu. Psal. 16. y 8. Dnie. 2 y 25.
 Także czyni y Ezaiasz Prorok / nie rychlo po Dawidzie / mo-
 wiac też rzeczy przysle o Mesyasu / y osoba tego ná sobie nos-
 zac / iakoby uż tho sam Mesyas mowic y ná sobie odnosic
 miał: á to tym obyczajem. Ciato moie dalem bhacym: y iago
 dy moie [abo policzki moie] stubicym: twarzy moiey nie kry-
 lem od hanby y plwoćin: A Pan moy Jehowá ratowac mie
 bedzie. Przetoż nie zawstydam sie. Ezai. 50 y 6. Co sie też wy-
 pelnilo prawdziwie y iasnie w Mesyasu Jezusie Panu nás-
 szym / iako Mattheus swiadeczy Kap. 26. y 67. Także y ono
 co sie też uż wyisze wspominalo w Kap. przesley / iako też E-
 zaiasz w osobie Mesyasowey mowit: Projnom pracowal:
 nadaremnom y poprojnicy zniszczyl siłę moie: iednak sad moy
 od Jehowy / á wczynek moy od Bogá mego: c. Ezai. 49 y 4.
 Abo y ono: Duch pána mego Jehowy nademna: przeto mie
 pomazal Jehowáh / ku przepowiadaniu cichym: Postal mie
 abym obwiual chustkaniu strusione ná sercu: abym obwo-
 wal poimancóm wolnosć / á wozniom otworzenie ciemnice
 c. Ezai. 61 y 1. Co me tylko iz mowi Prorok w osobie Mesy-
 asowey / iakoby to on sam uż mowic miał / w kazniac od Bo-

gá swe

Wtora cześć /

gá swe pomazanie / y ná ten wrząd wystanie: ale to tak mowi /
 iakoby sie to iczicze za Ezaiasza dziać miało. Gdyż / kiedy wcy-
 żrzemy w swiadectwo nowe° przymirza / to sie nie dzialo aż
 potym / gdy ono Jezus Pan zwróciwszy sie po swym porurze-
 niu / y pokus fiarantsich zwyciezemu z puficy przysiedl był do
 Nazaretá / w ktorym byl wychowan: ponieważ te° znaćmie
 doktada Lukasz Kap. 4. y 21. iz Jezus przeczytawszy w zgro-
 madzeniu ydowskim ty słowa Ezaiasowe / rzekl: Dziać sie
 wypelnilo to pismo w wfach waszych / to iest / izem ia ten iest /
 o ktorym Ezaiasz prorokowal / y ná tom od Bogá posłany
 przysiedl. Z ktorych wfytlich swiadectwo / y z infych wielu
 tym podobnych / także y z figur Testamentu starego / uż iaz-
 cno przedśiewicie moie obaczyc y poznac mojecie: to iest /
 co Mesyas Jezus syn Boży trzymac y rozumiec miał o Bogu
 Oycu swoim / y iako go miał wazyc y swiadectwo mu wyda-
 wac / iako w cym infym tak y w tym osobná / iz byl od nie° du-
 chem pomazany / y ku nauczaniu ludzi posłany: á iz też wfyt-
 ko od niego wzial / y dla chwały ieg o wfytke zle cierpiat. A
 le izem to nie tylko z figur / y z opisania wzorow starego przy-
 mirza pokazac obiecal / ale też z samey wlasney rzeczy: przetoż
 też uż y te° sluchaycie / iako wam to krotko pokazowac b. de.

Kapitula 8.

Co potym iednie
 figur sam Me-
 as syn Boży ná-
 dziszy sie / y ba-
 dzie duch bozym
 nadzany, o Bogu
 oycu swym mo-
 wily trzymal.

Ddy uż tedy przyslo wypelnienie czasu / ktorogo cheż
 Bog obietnice swoje zicet / je ono obiecane nasies
 nie niewiescie dal y wyslal. To iest / Jezusa Chrystu-
 sa / iako Apostol mowi pisac do Galatow Kap. 4. y 4. Iz
 gdy przyslo wypelnienie czasu / wyslal Bog syna swego z mes-
 wiaszty sprawione: á wyslal go iako Apostola y Ofiarowitka
 wyznania naszego Hebr. 3. y 1. y iako sluge pierwszym wzgles-
 dem Izraelskiego: aby przezeń wtwierdzone byly obietnice
 oycóm wczynione Rzym. 15. y 8. wyslal mowic aby byl wiers-
 nym onym swiadkiem Bozym / z dawna ná to obiecany
 Ezai. 42. y 1. á 43. y 10. á 55. y 4. Psal. 59 y 35. Obiaw. 1 y
 5. á 3 y 14. A byl też potrzecmiem / iednacjem y wbl. ig. am
 naszym

o jedynym synu Bożym Mesyaszu.

nąszym 1. Tim. 2 v 5. 1. Jan. 2 v 2. przez ktore nas sobie Bog
 poiednal/2. Kor. 5. v 18. Tedy mowiz zawaydy tego pilnowal
 wedle Ezā. Kap. 43. v 11. 12. 13. je wybawicielem/ y Bogiem
 y modza swoia Boga samego nazywal Ezā. 49. v 5. Jakoż
 (to perwa) iż Bog sam iedyny stworzyciel wsfytkiego stwo-
 rzema/ onje też sam tylko Bogiem iest y pāncim y oycem Me-
 syasowym: Gdyż w tym samym y my wsfytscy żywiemy/ iestes-
 my y rusamy sie. Dżie. 17. ktory/ gdy odrymie ducha swego/
 wsfytko prawie naporzad gnie: a gdy go zaś wypuści/ wsfyt-
 ko obżywiono bywa. Psal. 104 v 29. 30. z ktore też oświād-
 cza sie miec/ tenje synie° Jezus Christus / iako wsfytko inſe/
 to iest/ wsfytke moc na niebie y na ziemi / y wsfytke inſe rze-
 czy do reku dane y pod nogi podrzucone/ Mat. 11. v 27. a 28.
 v 18. Jan. 3 v 35. a 6. v 46. a 1. Kor. 15. v 27. Także też zoso-
 bna y żywot Jan. 5 v 26. z ktorego oświādejāmia iego/ mo-
 zemy to v siebie naprzod postanowic/ za iedno nierwatpliwie
 świādectwo/ iż on wsfytki sprawy swe od Boga samego po-
 czynal/ w modlitwach go wzywāiac: y do niego oczy wzgo-
 re podnosiac: y ie° zawaydy dziekuiac. Jako gdy przyſzedł do
 Janā/ aby od niego był pomurzon / modlił sie: y tam sie mu
 niebo otworzyło/ y duch nań stopił. Luč. 3 v 21. Gdy chleb kie-
 dy lamāc miał/ zawaydy pierwey dzięki czynił do nieba poyszrza-
 wſzy. Mat. 14 v 19. a 15 v 26. a 26 v 26. Mat. 6. v 41. a 8. v
 6. a 14. v 22. Luč. 9. v 16. a 22 v 17. 19. Jan. 6 v 11. a 1. Kor.
 11 v 24. Czym wsfytkim izali nie zacney cżci y chwaly Bogu
 oycu samemu wyrzadzal: Także gdy wył onawſzy na iednym
 mieyscu wola Boża/ y onego przez cudā w wielbireſy/ na mo-
 dlitwe osobna odchodził: Mat. 1. v 35. a 6 v 46. Luč. 6. v
 12. a 9 v 18. A potym zaś inſie rzeczy swe odprawowal. Gdy
 ono Łazarzā wzbudzić miał/ ażei wzgore oczu podmowſzy/
 mowi: Oycze dziekuic / jesz me wysluchal: y wiedzialem to
 ze mie ty zawaydy wysluchawſz: wſak jeni to rzekl dla elumus
 okolo mnie stojacego / aby wierzili jesz ty mnie postal. Jan.
 11 v 41. Także potym rychlo/ wpatrujac bliſci cżas mek: i wſy/

1 2 mowi

Wtora cześć /

mowi: Teraz dusā moia zartwożona iest: y coż rzekie: Oycze
 zachoway mie od tey godżiny: wſak ojem dla tego przyſzedł
 na te godżine. Oycze w wielbi imie twoie rē. Jan. 12 v 27. Wi-
 dzialli też je ich malo bylo/ y to iest: je podiych/ ktorzy kłuta
 iego o Bogu przyjmowali: a tych wiele ktorzy nie gārdzili:
 tedy y to skromnie przymuiac/ oycu swemu za to dziekowal/
 y onego same° z tego chwalił: iako Mattheuſ świādczy Kap.
 11 v 25. thymu slowy pisac: w on cżas odpowiedāiac Jezus
 rzekl: Przyznawam tobie Oycze Pānie nieba y ziemi/ jesz ty
 rzeczy zakrył przed madrymi y rostopnymi / a obiāwiles ie
 niemowiakom: takci Oycze/ iż sie tak tobie w podobālo. Jes-
 li mu też kiedy cho przyczytano / po iakiey wielkiey y zacney
 sprawie/ jeby sie ābo rownym Bogu czynił/ ābo chwaly swey
 szukał: (iakoż go nie raz od zlych żydow cho porykālo.) tedy
 tego nigdy nie zamilczal: āle to zar āzje z siebie z nieākim o-
 świādejānim sie sklādal: iż y z samego siebie nic nie czynił: y
 chwaly swey nie szukał: y Bogiem sie nie dziātal: y swego
 nic nie mowil: āle to co mu Bog oćiec iego/ ktorzy go poslal/
 rozkazal/ w kazal/ nauczyl: ktorego zawaydy chwaly przestrze-
 gal. Jakoż to z slow tych iego wlasnych bārzo snadno poznāc
 y wyrozumiec mozećie / gdy tak mowi: Amen amen mowis-
 wam / nie mozeć syn sam od siebie nic czynic / iesliby nie wi-
 dziāl oycā co czyniacego: Abowiem coby kolwiek on czynił/
 toż także y syn czyni. Boć oćiec miluie synā / y wsfytko mu w-
 kāzuie co sam czyni rē. Jan. 5. v 19. Jtem tāmje v 22. y 23.
 Wsfytek sad dal oćiec synowi / aby wsfytscy cżcili synā / iako
 cżcia oycā: kroc nie cżci synā/ nie cżci y oycā ktory go poslal.
 Tāmje v 30. Nie mozeć ia nic sam od siebie czynic: iako sly-
 ſe sadze: a sad moy sprawiedliwy iest: iż nie szukał woley
 mey/ āle woley oycā ktory mie poslal. Jesli ia świādcze o so-
 bie/ świādectwo moie nie iest prawdziwe. Jtem/ Jam przy-
 ſedł w imie oycā mego/ ā nie przyjmuećie mie. Tāmje v 43.
 Jtem/ Jan. 6. v 35. Scapitem z niebā / nie ābym czynił wo-
 la moia/ āle onego ktory mie poslal. Jtem / Jan. 7 v 16. Nā-
 utā

Trina mea no
 mea sed eius
 nisi per me

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

uká moia me iest moia/ ale onego ktory mnie poslal. A wnet potym: Ato od siebie samego mowi/ chwaly wlasney sukca: ale ten iest prawdziwy/ ktory sukca chwaly tego ktory go poslal. Samje v 25. A wolal Jezus w Kosciele uczac y mowiac: A mnie znacie y skad iestem wiecie: przedsiem od siebie samiego me przyfedi: ale prawdziwy iest ktory mnie poslal/ ktorego wy nie znacie zc. Item/ Jesli ia samego siebie slawie/ slawa moia nic nie iest. On otec moy/ ten iest / ktory mnie slawi/ Jan. 8 v 54. Item/ Potrzeba mi czynic uczyntki te° ktory mnie poslal/ potk dzien iest. Jan. 9 v 4. Item/ Uczyntki ktore ia czynie w imie oycá me° / ty swiádejsa o mnie. Tamje v 34. Odpowiedzial Jezus zydom mowiac: Zali nie iest napisano w zakonie waszym: Jam rzekl Bogowie ieste scie: Jesli ozny nazwal Bogami/ do ktorych sie stala mowa Boza (a pisano rozwiázane byc nie moze) [iákoż] wy powiedacie/ abym ia ktorego otec umilowal y poslal na swiat/ bluznil / izem rzekl iestem synem Bozym: Jesli nie czynie uczyntkow oycá mego nie wierzcie mi: A iesli czynie / chociazbyscie mnie nie wierzyli / wierzciez uczyntkom: abyście poznali / iz Otec we mnie / a ia w oycu. Item/ Abowiem ia nie mowilem z samego siebie/ ale otec ktory mnie poslal / on mi rozkazal co rzeka y co powiedac bede: y wiem iz rozkazanie iego iest żywot wieczny. Aprzetoz co ia mowie / iáko ni powiedzial otec / tak mowia. Jan. 12 v 49. y wiele inszych tym podobnych. Jesli tez kiedy kto go o co pytal / abo oco jadal / a on tego od Boga oycá zleconego y oznajmionego nie miał / tedy y w tym czcił oycá swoiego / nan to wkládaiac / a sobie tego nie przywlaszczaiac. Aby wszyscy znali iz on wšytko miał od niego / iemu wšytko przyznawal: y o slawe sie imienia iego s. stharał. Jáko ono gdy synowie Zebedeusowi prosili go / aby ieden z nich w Kosciele iego siedzial po prawicy a drugi po lewicy / odpowiedaiac im na to rzekl: Kubeká moy pié bedziecie / y pomurzem ktorym sie ia murzam pomurzem bedziecie: leci siedziec po prawicy y po lewicy moiey me iest moia dáwac: ale ktorym

3 iek

Wtora czesci/

est zgotowano od oycá me°: Mat. 20 v 23. A o dniu sadnym mowi: A o dniu onym y godzinie nikt nie wie: ani Aniolowie ktory sa w niebie: ani syn / iednoz otec. Mar. 13 v 32. Nie iz by dlugo bylo przypomnac one modlitwe / ktora czynie po ostateczney wiecierzy / w ktorey sie sam zacie naprzod modli Bogu oycu swemu / wyznawaiac go byc y samym y prawdziwym Bogiem / potym sie modli za uczone swe / a na trzecim miejscu y za the ktorych wewierzyc mieli przez ich przepowiedanie: Jan. 17. v 1. Takze y one ktora po trzykroć wpađaiac na twarz swa na ziemie w ogrodzie do oycá swego czynil / prosiac go aby on kubek (bylaby mozna) od niego oddal: Mat. 26 v 39. Luk. 22 v 41. Mar. 14 v 35. W ktorey nam żywy przyklad na sobie pokazal / oney nauki swey w ktorey nas tez uczył modlitwy Mat. 6 v 9. wkláuiac to / iáko y ony w swych doleglosciach y uciskach / do tego sie tez same° iednego Boga wcielac mamy: Bogiem go tez swym / iáko y on czynil / nazywaiac y do reku iego duchy nasze oddawaiac / Luk. 23 v 46. Przetoz mowie / to wšytko dla zbytney dlugosci opuściz: a do swiádectw tez Apostolow iego / ktore mu w tey mierze wydawali / iuz tez przystapie.

Kapitula 9.

Wiedno to w ncm. iestlam: ncie, ic bogá bogiem go zwac oycem.

Niz tych kilka tytko swiádectw Apostolskich / ktorems vmyslit wam przed oczy wystawic / pokazze: naprzod was w tym vponinam: je tenze Jezus Christus syn Bozy / a nad to y Apostolowie ie° / na wielu miejscach / za iedno to biora zwac Bogá oycem / abo go tez zwac zglóá Bogiem. A w tym was dla te° vponinam: abyście wy byly ostrozne y opatrzne / przeciw obledlitwym powiesciam zawiedziomych y pomamionych / Antichristowemi wymysly / ludzi: ktorezy gdy te dy slysa to imie Bog / wnet ic rozrywaiá / y trzem spolne czynia. Gdyz wlasnie (iáko sie z przodu tey wtorey czesci znać dálo) me sluzj iedno samemu Bogu oycu. Jáko to o baczyt mozećie z tych kilka przykladow. Naprzod gdy ono Christus pan mowi do uczyntow swych Mat. 5. v 16. w ty slo

O iedynym synu Bożym Mesyafu.

wa: Niech tak świeci światło wasze przed ludźmi / aby wolać
 dzac wasze dobre uczynki / wielbiliby Oycá waszego który
 jest w niebie. Tu słyszycie y widzicie / że Oycá tylko miánuje
 ic : a wždy przezeń ukłogo infego / cho jest / nie persone iás
 ko w Bosowie pierwsio / iako Antychryst wykláda / rozumie /
 ale Boga samego. A to ia mówie wedle wykládu slow tych
 Piotra s. gdyz też on tak mowi 1. Piotr. 2 v 12. Obcowanie
 wasze wczęcie micycie miedzy pogany : aby w tym / w czym
 was pomawiaia iako zloczynce / z dobrych uczynkow / przys
 patrzywszy sie um / chwaliu Boga w dzień naródzienia. Tu
 baczye możecie / iż aczkolwiek slowy nie co infym iednák rzec
 iedne Piotr z Christusem pánem mowi : y iednák sie o chwa
 le Bozo stára : tylkój / co Christus pan oycá miánuje / to Piotr
 Boga. Ale nie prze co infego : iedno / aby sie to okazało / iż nie
 infy jest Ociec Pána Christusow / iedno Bog : a Bog też nie
 jest infy iedno oćiec. 1. Piotr. 2 v 12. Wtóry przykład ten be
 dziecie mieć : Mowi tak Pan Christus : Jesli odpuscicie lu
 dziom obrázenia ich / odpuscí też wam oćiec wasz niebieski ic.
 Mat. 6 v 14. Te też rzec / y powtarzając y wykládając Pá
 wel / tak mowi : Badźcie iednák przeciwko drugim dobro
 tliwemi / miłosiernemi / odpuszczając sobie / iako y Bog w
 Christusie wam odpuscil. Tu nie tylko to / co y w przeplym
 przykładzie obaczyć macie : ale y nád cho / tym sie też ćiezyć
 że co v Christusa pána zároveňo náydziecie / we wšytkim no
 wym Testamentie / gdzie co mowi o Bogu / z strony wiera
 nych uczinow swych / je go nie tylko Oycem swym / ale też
 Oycem ich takze nazywa : z nimi sie náporząd w bráctstwo
 wkładając / y spolnie wšytki brácia z soba / iednego też spol
 nego Boga oycá czyniac. Co wam nie lada počecha będzie /
 iślij sie cale Pána Boga rozmiłujcie / y onego wedle Chri
 stusa / y przez Christusa rozwywać się rzec y chwalić b. dziecie.

Trzeci przykład macie / w onych słowach Christu owych /
 ktore mo. vil o słuchaczach swych wernych / tu onym co go
 naponunali / aby do matki y bráctwy / y siostr wyszedł / ktorzy
 go ná

2.

3.

Wtóra część /

go ná dworze czekałi : tym sposobem / reka wżawiac : Oto
 matka moja / y brácia moi : Abowiem ktobyk olwiek czynil
 wola oycá mego który jest w niebie / ten jest brátem moim / y
 siostra moja / y matka moja. Mat. 12 v 4. Co tu Mattheus
 nápisal / który czyni wola oycá mego : to zaś Marek Kap. 3.
 v 35. rzekł : wola Boża. Nie prze co infego / iedno iż cho v
 nich zároveňo było : abo Bogiem tylko / abo też Oycem
 tylko / pospolicie y po wietsey częsci tak Boga onego ie
 dynego prawdziwego nazywać. Przewo / iż też oni żadnego
 infego Boga nigdy / wedle zakonu y wedle Christusa / nie zna
 li / iedno Boga oycá. Takze / gdy raz mowi : Wyszedłem od
 Boga Jan. 5 v 42. a drugi / Wyszedłem od oycá : Jan. 16 v
 28. znácznie to znáć dáie : iż to iedno jest / abo zwáć Boga oycem /
 abo go zwáć Bogiem. Tu ktorey rzeczy wietsemu w
 twierdzeniu / oto wam ieszcze przykłady tego y dowody póka
 je. Pierwszy macie w tych słowach Christusowych / ktore do
 zlych y wponych yzdow mowi : ktorzy go ono lżyli / a samych
 siebie wynosili / tym sposobem : Jesli ja slawie same siebie /
 slawa moja nic nie jest : jest ci Ociec moy / który mie slawi :
 ktorego wy powiedacie być Bogiem waszym. To pierwszy iż
 Bog Izraelskiow nie który infy byl y jest / iedno Ociec Pána
 Christusow. Jan. 5 v 54. Wtóry ieszcze iásniejšy / gdy
 ono tak do Mariety mowi Christus Pan / do swych ia posyla
 iac uczniow : Idź do bráctwy moiey / y rzec im : Wstepnie do
 oycá mego y oycá waszego : (to spolny oćiec Christusow z w
 czynianiu infemu / bo też y Christus brátem sie ich zowie) do
 Boga mego y Boga waszego. Jan. 20 v 17. Przyczyna tego
 iż sam oćiec tylko jest Bogiem prawdziwym / moze ieszcze być
 y bez tak iásnych / a nigdy nieprzemozonych świadectw slowá
 Bozego / pokazána / stad : iż mowiemy wedle písma s. o synu
 y o duchu / nie tylko to syn Oycow / duch Oycow / iako mowi
 Christus o duchu s. który od oycá pochodzi / y ktorego oćiec
 posle w imie moie : ale też y tak / a ieszcze częsciey y pospoliciey /
 syn Boży y duch Boży ic. Gdzie pewnie / bez wšego sporu /
 to mowa

Też rzeczy do wody.

1.

Bog Izraelski jest Ociec Christá Pána.

2.

Tenże Bog oćiec iślij jest, który y Christusow.

Przyczyna tego

je tak wierzyć mamy, iż Bog ieden nie infy jest iedno oćiec.

o iedynym synu Bożym Mesyasu.

ta mowa / nie możemy rozumieć / iedno Boga oycą : Który
ma syna : także ma y ducha. Bo iesłuby tego / naywiecysz wy
Przeciż pozwolicie niechciał : dla zaścárzalej Antychrystowej
wchwały/przeciż stowu Bożemu roniesioney : wedle Ktoroy
to nieboraczkiowie zarciedziemi y oma mieni twierdza / iż nie
sam tylko Ociec iest tym Bogiem: iest wszechmogacym/iest
stworzycielem zc. ale iż zaraz iest tym Bogiem Ociec/syn / y
duch : tedyby to za tym niewatpliwie slo / y isć musiało / iż
ponieważ/wedle nunińania ich/ Bog ten ieden iest zaraz O-
ciec/syn y duch : tedy Komiecznie ten syn / gdy go pisano s. 30
wie synem Bożym / y duch gdy go także zowie duchem Bo-
żym/musiaby być zaraz syn/ oycowym/synowym / y ducho-
wym/synem : a duch także nie tylko oycowym y synowym / a
le też y duchowym duchem. Gdyż / wedle nich / nie inşy iest
Bog sam ieden prawdziwy / iedno zaraz y wogolem Ociec/
syn y duch. A z tego prawa y zwiastu niewiem iako Oycá os-
wobodza/zeby y on także nie musiał być nie tylko duchowym
y synowym / ale też y oycowym Oycem : ponieważ ci trzey /
wedle osob / iako (pomamieni ludzic mowia) sa ieden Bog
wedle isności / w Ktorym też niemaś nic pierwfego y nic po-
sledniego. Czego/choćiazby w porem swym / dla zarcwardzia-
kości serca swego / wyznac y pozwolicie niechcieli / (iakoż nie-
wiem czym tego perzodnie prożnymi beda) iednak y tak/te-
żadna miara nie wydo/iz przedsie bedzie musiał być iakis in-
şy Bog: Ktore° synem iest ten syn Boży / także też y duchem
duch Boży iesłuby zaraz oycowym/synowym/y duchowym/nie
był. Bo mowa ta / syn Boży/ nie iedne° ale zaraz dwu/przed-
oczy wystawia iako też y ta duch Boży. To iest/wystawia za-
raz Boga/Ktoremu syna przyczyta : także y ducha : a potym
syna : Który iest synem tegoż Boga : y ducha / Który też iest
duchem/tegoż też Boga. Imo to iefcje. Gdy tak śmiecia mo-
wić (czemu sie wy/iedno prosc przypatruycie. Iż Bog ieden/
iest ociec/syn y duch : a potym to tak za fundamenc zalożyw-
şy / mowio też tho y twierdzo śmiecie / bez wştydu y boiaşni

Bojcy

Wtora cześć /

Bojcy: iż iako ociec iest Bog/także Bog iest y syn/ także iest
Bog y duch s. Jako ociec wszechmogacy y pan: także wszech-
mogacy y Pan syn: także też y duch s. Jefcje/ iako stworzyc-
cielem iest ociec : także y syn : także y duch. A iefcje z tym do-
kładem : że przedsie nie trzey Bogowie/Pánowie/ stworzyc-
cielowie/ wszechmogacy zc. ale tylko ieden. A tey przedsie ied-
ności/jadnym sposobem oycu samemu przyznac niechca: a
ni tey nań wlożyc : ale ia klada zaraz wogolem na oycá/syná y
duhá : tedy mowio iż takowa sprawa y mowa swa / wśc nie
moga wiela Bogow : nad tego iednego / Ktorego sobie ze
trzech w iedno zlewáia : to iest/ z oycá/syná/y ducha. Bo to
przedsie bez naruszenia zostawa / iż iest syn Boży y duch też
Boży. Abowiem / postanowiwşy oto iednego tego / Który
iest zaraz oycem y synem y duchem: áżci zaś przedsie z osobná
to też stanowia y twierdza: iż ociec iest Bogiem/syn też Bo-
giem/ y duch Bogiem : a syn przedsie nad to/bedac iuz Bo-
giem/iest też y synem Bożym : y duch też bedac Bogiem / áż
ci przedsie zostanie duchem Bożym. Ale gdy tak naprzod /
iako sie pokazalo/ze trzech/ to iest oycá/y syná/y ducha/czy-
nia iednego Boga zároveň: y iednak o tych trzech wvazáia/
oycá/ syná / ducha: że nie ma nic ieden przed drugim : Czemu
wždy także też nie mowia ociec Boży/iako mowia / syn Bo-
ży/y duch Boży : Bo/iakom rzeki/wedle nich w tey mierze/
ile sie wostwa dotyczy/tak syn Bog z duchem / iako y ociec:
a wždy Bożym Oycá nie czynia / ale zgotá Bogiem : a gdy
przydzie do syná y do ducha/alić wyznawşy ich też być Bogi
áż ci ie przedsie takimi Bogi czynia/Ktorzy przedsie zostawa-
ia Bożymi. Czym znacznie/Bogu temu Ktorego sa/ ieden sy-
nem / a drugi duchem / nad nimi zwierzchność zostawia :
czego iuz oycu nigdziey nie przypisúia / żeby on też miał być
Bożym. To iest / Boga także° Któryby nad nim miał zwierz-
chność/iako ma nad synem y duchem ten Bog/Ktorego iest
syn synem y duch duchem. Po ki wam tedy kto po prostu / ias-
nym/ śnadnym/y otworzyszym świadectwem słowa Boże°
procz

O iedynym synu Bozym Mesyasu.

procz skolnicy filozoficy tego nie okazuje/iałoby sie to porządnie y prawdziwie spolu zgodzić y ostać mogło: tedy wy tego sie mocno trzymaycie: iż to iedna iest wedle pisma s. zwąc Bogá oycem / abo go zwąc zgoła Bogiem. A iż też / oprócz tego iednego Bogá Oycá/sámego iednego y prawdziwego Bogá/ niemáś żadne^o ná niebie y ná ziemi Bogá/ ktory sam nád soba żadney przednieyszy zwierzchności nie ma: iáko iá ma syn: Bo ma Bogá y oycá: ták je y duch ma Bogá ktorego iest duchem / á nie iest sam swoim / ani sam od siebie pochodzi: ale go Bog Oćiec dáie y posyła wedle woley swey/ y nim sercá synow swych y corek odnawia y pieczętuje. I iásna to/ je go dal synowi / bez miáry: abysmy y myz zupełności ie^o czyrpáli. A to też iásna/ iż go dawał przedtym y prorokom/ y dawa go ták je y teraz ko^o chce pod miárka: wedle káżdego potrzeby. Ná to tedy możeli być co iásnieyszego: zali to nie iásna iż ten je Bogiem iest / ktory iest y oycem: y ten je oycem ktory też iest Bogiem? Niewiem ktoby ták byl baczenia y wzroku tepego/ jeby tego widzieć niemógł: A nie tylko to wpatrować wam trzeb^o / iż sie to zá iedno bierz^e / Bog y oćiec: ale też y to/ iż ten je Bog nie tylko iest oycem pána Chrystusowym/ ale też y Bogiem: iákoście to iuz slyśali z samego wyznámia syná Bozego Jezusá Chrystusá gdy ono mowil: iż do Bogá swego wstępnie ié. Ktorey náuki iż sie trzymáli Apostolowie / á iż też to wyznawali/ y ták ludy náuczáli/ je ieden tylko iest Bog Oćiec/ ktory iest Bogiem y Oycem Jezusá Chrystusá/ oto iuz też (iákom obiecal) wam to nákrótce pokaz^e: abyscie vniály samego iednego Bogá znáć/ y samego też iedne^o tylko przez Jezusá Chrystusá chwalić/ y iemu samezmu s^o czyrze y wiernie slyśc.

Mowi tedy ták Apostol/ do Kymian pisac: Bog cierpliwości y počiechy niech wam da / abyscie iednoz miedzy soba rozumieli/ wedle Chrystusá Jezusá: abyscie iednomyslnie/ iednemi wsty/ chwálił Bogá y oycá P. náse^o Jezusá Chrystusá Rz. 15 y 5. A ná inšym miejscu ták: Błogosławiony Bog y

Wtóra część /

Oćiec pána násego Jezusá Chrystusá / Oćiec miłosierdzia / á Bog wse^o počiezenia. 2. Kor. 1. y 3. A potym ták: Bog y oćiec pána násego Jezusá Chrystusá wie / on będący ná wieki błosławiony/ zec me kłaman 2. Kor. 11 y 31. Wiec iest je. Błogosławiony Bog y oćiec pána násego Jezusá Chrystusá ktory nam błogosławil wśelákim błogosławienstwem duchowym w niebieskich [rzeczach] Chrystusowi. Efez. 1. y 3. Toż naydziecie 1. Piotr. 1 y 3. Tá k je Efe. 1. y 17. Aby Bog oćiec Pána náse^o Jezusá Chrystusá/ oćiec on chwaly/ dáł wam ducha mądrości y objáwienia ié. A do Koloſenczykow pisac Kap. 1. y 3. Dziekujemy Bogu y oycu pána náse^o Jezusá Chrystusá zá was w modlitwach. Tá k je mowi w Objáwieniu/ winśuiac zborom láski y pokoiu od Bogá/ á to tymi słowyy od Jezusá Chrystusá/ ktory iest wierny on świádek/ pierworodny z umártych/ y Ksiazę Krolow ziemi: ktory nas wmiłowal / y omył nas z grzechow nášych we krwi swej: y wczymil nas krolmii y ofiarownikámi Bogu y oycu swemu ié. A przywodzac abo opisuiac Jan słowá samego Jezusá Chrystusá/ tá k je Kap. 3. y 12. Ktore mowil do Ministrá zboru Siłádelstkiego / tá k piše: Jesli by kto zwycięzyl wczynie go słyspem w przybytku Bogá moiego: á wiecey z niego nie wymisdzie: y nápiše ná nim imie Bogá moiego/ y imie miásta Bogá moiego/ nowe^o Jeruzálem/ ktore stepnie z nieb á od Bogá mego/ y imie moie nowe. Kto ma vcho/ niech ay slycha co duch mowi zborom.

Tá kich / y thym podobnych świádectw / pelno iest w piśmiach Apostolskich/ Ktore zgodnie y iednostáynie iednego o^o z^o y samego prawdziwe^o Bogá wyznawáia: nie ktoryby byl ze trzech osob zložony/ abo w ktorymby trzy osoby ná wśem sobie rowne byly: Ktorychby też iedno Bóstwo miáło być spólne: ale tego samego iedne^o prawdziwego y żywego Bogá/ ktory sam wśytko stworzył: ktory też sam wśytkim wládnic: ktory Jezusá Mesyasá przodkom byl obiecal: y ktory go też sam wedle obietnic swoych dáł: iá y on Piotr y Pá

*Apostolowie
inaczej wczymil
wyznawali iedne^o
iż to iedno iest,
Bog y oćiec.*

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

wel mowia Dzie. 2. v 30. a 3. v 12. ic. a 13. v 26. 32. wydal go na smierc: wzbudzil go dnia trzeciego: posadzil na swej prawicy: czcila y chwala w koronowal: panem w syfkiego uczynil y w syfko pod nogi jego poddal. Wszakze y to / tak / ze przede sie / iakoscie slyfaly / me przestal byc Bogiemie / iako Apostolowie wyznali: y iako sam w Obiawieniu Janowym / iuz Eroluic w chwale oycy swego / mowi: a mowi iednostaynie / iako tu za dni ciela swego mawial / przede sie Boga oycy Bogiem swym nazywaic: y woley iego y chwaly przestrzegaic y sukaiac. Czego nie lada znaic macie w onych slowach Apostolskich / gdy chak mowi o zwiierzchnosci Chrystusowi danej y o poddaniu icmu w syfkiego pod nogi. W syfko (mowiac) poddal pod nogi iego. Gdy mowi iz mu w syfko iest poddano / (to iest Chrystusowi synowi Bojemu od Boga.) iawna to / iz procz tego ktory mu poddal to w syfko: a gdy mu poddane bedzie w syfko / tedy y sam syn poddany bedzie / te ktory mu poddal w syfko: aby byl Bog w syfko we w syfkim. A potym Komiec gdy odda Erolestwo Bogu y Oycu ic.

Maiac wy tedy tak wielki / tak mocny a nigdy nie przemozony zastep iasnych y otworzyscie bez w sfch figur y podobienstw mowiacych / y glosno rzeczy the obrwozywaiacych swiadectw: tak starego iako y nowego przymirza: tak Prorokow y Apostolow / iako y samego Jezusa Chrystusa syna Bojzego: to iasnie wyznawaiacego / iz ieden tylko sam iest Bog prawdziwy / ktory iest Bogiem y oycem iego / y naszym tez: na tym ze sie mocnie zasadzicie: na tym tak pewnym y wiekom wiecznie trwaicym fundamencie buduycie. Boe wam to za rzecz pewna y nieodmienna slubnie: ze was milt z fundamentu tego nie zbije. Jesli tylko na cho zawzdy pamietac bedziecie: ze tylko same slowu Bojemu wierzye macie: tego z pierwszy czesci dosiedszy / iz ono samo iest prawdziwe / cale y dostonale: a w syfkie inise wymyslne nauki ludzkie / sa falszywe y sfodliwe: ktore nie sa z niego. A gdyby was kto z tego chcial zbic / przez przywodzenie ktorych inisych swiadectw

6 3 pism

Wtora czesc /

pisma s. ktorymby chcial pokazac Boga troistego / od ludzi wymyszonego: toczac iakie subtylne wywody z rozumu ludzkiego: tedy wy temu wiary nie dacie: ale sie iuz tylko tych tak iasnnych trzymajcie. Pamietaiac na to / ze pisano nie iest samo z soba niezgodne: ale sie zawzdy cyscie z soba zgadza. Bo gdyby nad to tak iasnie imie tego iednego samego Boga oycy miał byc inisy ktory Bog / iuzby sie w nim wielka niezgodna znalesc musiala: ktorey przede sie nie masz: gdy iedno tymi iasnymi swiadectwy / inise mowy trudnicysie pisma s. o Bogu y o Chrystusie / wykladane beda. O ktorym Jezusie Chrystusie iuz tez dla dostatecznicyszego ieszcze poznania Boga iednego / y poznania tej tego ktore on poslal Jezusa Chrystusa mowic tu z osobna poczniemy.

Kapitulka 10.

O synu Bozym
w wieku Jezusie
Chrystusie.

Mowilo sie az do tad / iako moglo byc na rotce y nasnadnicy / dla was tez mlodych / o samym iednym / żywym y prawdziwym / Bogu onym w sfch rzeczy w sfchmogacym stworzycielu: a mowilo sie przez okazanie wiele inisych y takich y owakich Bogow: ktoryz iednak (choz iaz nazwisko Boze maia / przede sie go niektorzy z nich y niezgodni sa: bo tez y samych wlasnie niemasz / oprócz ludzkiego mmimania) skutkiem tak mowie oni baktwani starzy poganscy iako y teraznicysy nowi papiescy / nie ro sobie Boskie / nie maia. Bo gaba ktora maia nie mowia: w syma / maia ic / wstrugane / nie slyfa: ocyma nie patrza: re kom a nie macaia / nossem nie woniaia: na nogach nie chodza a nie tylko ci Bogami nie sa wlasnie: ale tez y oni / ktoryz od Boga samego / slusnie / z milosci Bojey dla zacnych spraw Bojzych / dla wrzedu Bojzego / ktory na sobie nosili / Bogami byli nazwani: przede sie iednak y ci w syfscy wlasnie y prawdziwie Bogami prawdziwymi nie byli. Poniewaz to samo wiecznie y gruntownie bez stazenia stac musi / iz ieden tylko sam iest Bog prawdziwy: ktory iest Bogiem y oycem pana Chrystusowym / y w sfch inisych diatet Bojzych: Oroj iak im sie porzadkiem mowiac

O iedynym synu Bożym Mesyafu.

69
mowiac o wielości bogow/ Bog ten ieden prawdziwy ociea
pokazował y dowodził: takimże sie theż pokazować będzie /
miedzy wielo synow / abo dzieci Bożych/ ieden prawdziwy/
własny/ namileyfy/ iednorodzony y pierworodny syn Boży:
Który jest Jezus Christus pan y zbawiciel nasz/ od Boga nam
na to dany: abyśmy przezeń w wolnieni y oswoobodzeni będąc
od sātana/ od grzechu / od śmierci y piekła/ z Bogiem byli
poiednani y do dziedzictwa Krolestwa niebieskie^o przypuścjes
ni. Gdyż to jest napewnieysza/ iż ten syn namileyfy Boży Je-
zus Christus jest sam droga do Boga: oprocz Ktorego / ja-
den inšy syn Boży/ przysć do Boga Oycá swoje^o nie może.

Naprząd tedy to wiedzieć jest wam potrzebna / iż y tu na
ziemi/ y tam na niebie / ma ten Bog nasz iedny wiele dzieci:
ma wiele synow. Miedzy Którymi są też drudzy wyrodkami/
y nie własnymi dziećmi Bożymi: aczkolwiek sie niektorzy za
takie wdac hca: aczkolwiek też y pismo święte onych synmi
abo dziećmi Bożymi nazywa: Co inż z pisma s. poznawać bez
dziemy. Aby tak to naprzód poznawšy/ Który wedle łaski y
darówania Bożego są prawdziwymi dziećmi iego: mogli sie
potym tych wszytkich on sam iedny pierworodny brat / a syn
namileyfy Boży y dziedzic wszytkiego prawdziwy/ przez Kto-
rego też inšy wszyscy wszytko od oycá biora/ pokazac.

Kapitulá II.

Tak nie bawiac sie tym co jest każdemu iárono/ iż má-
to nie wszyscy ludzie / Który iedno wycwiczeni są w iá-
kinkolwiek nabożństwie: y Który to wšty wyznawáia
iż jest Bog ieden/ Który wszytko stworzył: y wszytkim też stwo-
rzenim on sam władnie: y od wszytkiego stworzenia chce być
chwalon: je ci pospolicie z ćwiczenia y nálogu / iefseje w dzie-
ciństwie/ gdy nie Boskich rzeczy nie rozumiecia/ przed sie Bo-
gá oycem nazywáia: także y dorozšy toj cymia. Choćiaż Bo-
gá ani znáio: ani milnia: ani wen / iáko przystoi/ wierzo: ani
sie go iáko sie godzi boia. Bo nardzie tych wiele Który z roz-
bow żywia: Który máietności swe z cudzego potu zgroma-
dzáio.

Pospolita to iż
sie y gli dziatká
mi Bożymi cży-
nia, zowiac Bogá
oycem, choćiaż
przedtem dziećmi
Bożymi nie sá.

Wtóra część/

dzáio: Który sie lichwa żywia: Który cudze wydzieráia. Nay-
dzie cudzoložniki/ bálwochwalce/ cjarowniki/ piánice/ rofes-
tejniiki/ klamce/ zwayce/ ojuwce/ lačomce/ mátače: o Kto-
rych znácznie duch s. przez Apostolá mowi: iż Który tak owe
rzeczy cymia/ Krolestwa Boże^o dziedzicmi być nie mogą: tes-
dy pogorowiu ani syny Bożymi. A wždy/ mowie/ ci wszyscy/ y
im podobni/ nigdy po sobie pokazania żadne^o nie pokazuiac/
ani złości swych poprzesławáiac/ smiele y bezpiecznie dziećmi
sie Bożymi/ syny y corkami nazywáia/ miemia/ wyznawáio:
a to gdy ono z częstym słow tych powtarzaniem / Oycje nasz/
oycje nasz/ Któryś jest na niebiesiach/ iedni poszeptem mamro-
ca/ a drudzy głosem wielkim woláia: a trzeci też/ tak w Kóscio-
łách/ iáko y w Karczmách pod wiecha spiewáia. O Których
wiele mowić nie trzeba: Bo to iárono/ iż przed sie synmi Bo-
żymi nie są. Mowiac/ to prawda/ gesto o Bogu y chwala go:
ale serce ich dalekie jest od niego. A też to wszytko ná prožno-
y dárenie cymia Kzá. 29. y 13. Mat. 15. y s. Bo wšty Boga
wyznawáiac/ wczynki sie go przá: będąc obmierzłymi y nies-
poslušnymi/ y w iednym wczynku dobrym niedoświádczonymi
Tit. 1. y 16. Owoż mowie tym sie iáko rzeczo iásna y głośna
nie bawiac/ tak bázno wedle zdania nášego/ pátrznij w to z
pisma s. iáko ono synmi Bożymi/ y ludzi y duchy one abo An-
ioły nieśmiertelne / pismo s. nazywa. O duchách onych nieś-
miertelnych iárona jest z ksiąg Jobowych / w Których tak
o tym nápisano czytamy: A bylo dnia [iednego] przysli syno-
wie Boży aby stali przed Jehowa: y przysedł też miedzy ni-
mi sātán zc. Job. 1. y 6. a 20 y 1. Także ono co Bog sam do
Jobá mowi: Przepaš teraz iáko miocarz biodrá twoie: a zo-
pytam cie/ a oznaymij mi: Gdzieś byl gdy m iá zátádá fun-
damenta ziemie: Opowiedz wniešli wyrozumienie. Wniešli
Kto položyl pomiary iey / abo Kto rozciągnáł ná niey finur:
ná cym zátopione są filary iey: abo Kto Kámién iey węgłowy
zátóžyl: gdy spolu wyšpiewawály gwiazdy zátánné / y wys-
Kryžali wszyscy synowie Boży zc. Job. 38. y 3. zc. Tymże też
spolobem

Pismo s. duchy
nieśmiertelne zo-
nie dziećmi Boży
mi.

O iedyonym synu Bozym Mesyahu.

Sposobem mowi Echan Ezraiczyk o tychze bez wsego sporu / w ty slowa : Abowiem ktodz na niebiosach rowny bedzie Jehowie : [Kto mowie] podobny jest Jehowie miedzy syny Bozymi : Psal. 99. v 7. Z ktorzych oto swiadectwo tak iasnych y otworzystych / iuz to baczye moze cie / iz pismo s. nazywa Anioły / duchy ony mesmiertelne / synami Bozymi : o ktorzych to Psalm znacnie spiewa / ze przedsie zaden z nich onemu samemu iedynemu y prawdziwemu Bogu Jehowie / rowny / ani podobny nie jest. Bo wsefscy sa stworzenim iego zc. Co obaczywszy / patrzciez iako tez takze synmi Bozymi nazywa ludzi / zle pod czas / a dobre pospolicie. Zle zowie wzgledem tym / iz z przodku od Boga dobre na to byli wezwani / aby synmi iego byli : albo iz z dobrych synow Bozych zrodzeni byli : ale sie potym od onych dobrych przodkow swych wyrodzili : A tak tez z opieki y z karosci Bozey wypadli. Jako to z tych kilka swiadectw slowa Bozego / ktore wam w thym zwiertsiedle przed oczy wystawie / poznac moze cie. Mowi tak Mojzesz i. Moy. 6. v 2. 4. A stalo sie / gdy sie poczal rozmazac czlowiek na ziemi / y narodzilo sie im corek : Wytrze li synowie Bozy corki czlowieka / iz piekne byly / y wziali sobie zony ze wsefkich ktore obrali. A rzekl Jehowah / Nie bedzie sie sprzecal duch moy z czlowiekiem na wieki / z tey strony / iz tez on jest cialem : y beda dni iego sto y dwadzieścia lat. W one dni byli obrzymowie na ziemi : y potym tez gdy wsefli synowie Bozy do corek czlowiecznych zc. Tu znacnie zowie przedsie zlych synmi Bozymi / ktoryz oto sprawami swoimi Boga ku gniewu y kaźni wzruszyl : a to przeto / ze sie badac z przodkow swietych y Bogu miłych / spowinowacili ze zlym Kaimowskim narodem / Bogu obnierzlym. Dla czego tez potym spolu wsefscy potopem wygineli. A tak sie temu nakroce przypatrzcie / iako sie Bog oto gniewa / y msci sie tego srodze / gdy wierny niewierna poymnie / albo wierna za niewiernego idzie. Takze o zlych synach ma cie Ez. 1. v 2. Na ktore sie ono sam Bog wskaza przez Proroka mowiac : Sta-

Ludzie pismo
nazywa syny
corkami Bozymi
Tęte podczas.

Wtóra część

Chaycie niebios / a przypusc do vsu ziemio / boe Jehowah mowi. Synym w wielmoznil / y wywyższyl / a oni wystopili przeciwko mnie. Zna wol dżierzawce swego / a ociel iasle panow swych [a mnie] Izrael nie poznal : lud moy nie rozumial. Bida narodowi grzeszaczemu / ludowi obciażonemu nieprawoscia / nasieniu zlosnikow / synom zatracajacym zc. A na iuszym mieyscu : Syn czci oyc / a sluga Pana swego : nie slim ia te dy otec / gdziej wezciwosc / ktorabyście mi wyrzadzili : Jeslim Pan was / gdziej boiazn mnie porowna : Mal. 1 v 6. A w listcie do Hebreow / w kaznie / ktoryz sa dobrnymi y wlasnymi synmi Bozymi : a ktoryz tez nie wlasnymi / albo nie dobrego loza : a pokaznie to / z karosci Bozey y z milosci. Dajac znac / iz Bog syny swe / ktore milnie / karze / y ewiczy / a oni tez to od niego wdziecznie przyjmua : y stad znac iz sa synmi Bozymi. Ktoryz zas niechca cierpiec karania Panskiego / albo ktorych tez Bog nie karze / ci nie sa synmi iego : ale sa nie dobrego loza dzieci. Heb. 12 v 5. zc. Ktorem sie tez teraz do czalu folguie / azby potym na wieki byli wyctieci. Ale pusciwszy iuz zle na stro ne : iako ty ktore y Bog sam opuścza / y znac sie do nich nie chce : Patrzmy iuz iako sie z dobrnymi obchodsi : wponiua ie : o nie sie stara : y na infych sie zlych dla nich gniewa. Wponiua na mowiac. Przynoscie synowie Bozy / [ha Eloim] przynoscie Jehowie chwale y moc. Psal. 29. v 1. Takze ono / dla Izraelczykow Mojzesz mowi / wejac ich iako sie sprawowac mieli po smierci powinowatych swych / tymi slowy : Synowie scie Jehowy Boga waszego / nie drapciez sie albo nie rzescie (mowi to przecim poganskim obyczajom zatuzniac im ich / ktoryz wiec po smierci krewnych swych / albo paznogciami ciato swe drapali / albo nozycami kraiali / y wlosy swe golili.) Ani sobie lysiny czynicie miedzy oczyma waszymi / dla vmarle. 5. Moy. 14 v 1. Do tegoz Izraela mowi Bog sam ciebac go : Nieboy stalo Jakobie] bociem ia jest z toba : od wschodu przywiodi nasienie twe / a od zachodu zgromadze cie. A zek pul nocny stronie / day : a poludniowcy nie hamuy : przywiodz-

dobre pospolicie.

syny

O iedynym synu Bozym Mesyahu.

syny moie z daleka / a corki moie od Konczyn ziemie. **Łza. 43**
5. Także przez drugiego Proroka mówi: A będzie liczbą sy-
 now Izraelskich iako piasku morskiego / Ktora ani zmiertzona /
 ani zliczona będzie mogła być: y będzie miasto tego / i gdzie
 im mówiono / Nie iestescie wy ludem moim: tam ich nazos-
 wia synu Bogá najwyższego **Oze. 1 y 10.** Ktore syny Boże /
 iż cześnie gábali y w grzechy reprawowali inшы zlosnicy / y nád-
 nimi przerodźili: tedy sie otho ná nie Bog gnicwa y onym
 grozi: iako miánorowicie Jerozolimczykom zlym / Ktorzy inše
 siczyre y powolne Izraelsczyki psowali y dźiacki swe bálwán-
 nom ofiarowali / tak przeciwko nim mówiac. Wsielos [o Je-
 ruzalem] syny twoie y corki twoie / Ktoryches mi narodziło /
 y ofiarowalos ic bálwánom / Ku pozárciu: málo eli ná wśetes-
 czeństwach twych: y ofiarowalos syny moie zé. **Oze. 16 y 20.**
 A do Sáráóná przez Moyżesá mówi: Izrael iest syn moy pier-
 worodny: iaciem do ciebie mówił / Pusc syná moiego / aby mi
 sluzyl: lecz iż sie zbraniaš wypuscic go / oto ia zabije syná two-
 iego / pierworodnego twoiego. **2. Moy. 4 y 22. 23.** A ty wśyt-
 kie macie z samiego starego Testámentu świadectwa o synách
 Bozych zebrane: a gdy samy pilno w nowego przymirza pis-
 siná weszzyście / tedy ich dáleko wiecey y iáśnieyszych y pocies-
 śnieyszych naydźiecie: bo sie ia tu rzeczja barzo iásna y lácna bá-
 wie niechce. Dosyc ná tym je sie wam inż co pokazálo / y do-
 wiodlo: iż iest wiele synow Bozych y corek: a nie tylko sam-
 ieden. A iż teź nie tylko sa dobrzy / ale teź y zly: y nie tylko ludzie
 ale theż y Aniolowie / duchowie oni nieśmiertelni / y zámwe
 Bogá chwálacy: inżej nam tedy dálej postąpić potrzeba.

Kapitula 12.

Sie rzecz tá / dla starych bledow y wymyslow Anty-
 chrysta złego / zda być wielom barzo trudna: je by wla-
 sine / prawdziwie y przyszoinie / między tak wiele sy-
 now Bozych / mogł być ieden naosobliwšy / naprzedniyszy /
 nawłasniyszy y namileyszy syn Boży pokazan: iakoz y ia to ze-
 znawšim iścina iest rzecz / co pokazac temu / kto iest iścina z lu-
 dzim.

*Okazanie mi-
 wieli synow
 iych iednego
 saego y namile-
 szego.*

Wtora część /

Dzi wiara ma: y kto sie ná stare narogi oglada: a słowa Bo-
 žego ábo mesyadom dobrze / ábo go teź iest iścina / takoby mia-
 to być / nie rozumie: przeto ja / za Boža pomoca / maiać wždy
 nieco w piśmie s. z daru Bożego / z náimowosci y wyrozumie-
 nia snuru wiary / oto sie napilniey postaram / iak obym wam
 rzecz the co nasnadniemy y nátrocey / iako teź iest iścina mlodym
 pámentam / przed oczy wystáwil.

Juz o tym / tak trzymam / nie wątpicie: iż iest nie sam ieden
 tylko syn Boży / ale ich iest wiele. A te teź wierze / iescie w
 tym wycwiczone iż wiecie y wierzycie / iż między tymi wśytki-
 mi / Jezus Christus przodnie: bedac głowa y páncm wśyt-
 kich. Jáko ten / ktore Bog oćiec dal wśytke moc ná niebie
 y ná ziemi: y ktoremu wśytke pod nogi podbil. Ale niewiem
 ábyscie y te zwierzchnosc ie y zacnosć nád wśytkimi synmi
 Bozymi rozumiały: Także iest ten syn Boży iest duch iaki /
 przed stworzeniem swiata zámwždy bedacy / á od Bogá z isno-
 ści (iako Antychryst zbaiał) zrodzony: ábo tak iako sa Amos
 łowie oni ktore pismo synmi Bozymi nazywa / spráwiony: czy
 li iest czlowiekiem. To iest / iest iest z pocztu synow Bozych
 onych niebieskich duchow: czyli z tych synow Bozych ktorých
 eu Bog ma ná ziemi z ludzi. Choćjaż go inż tak cielesnie y os-
 blicznie niemáš między ludzi / ale iest w niebie ná prawicy
 Božey. Otoż wam ty dwie rzeczy naprzod pokazje: á poty drus-
 gie dwie po nich przydam. To iest / przez co sie to wždy takie
 ludzie synmi Bozymi stawaia: á potym iako teź ten ieden na-
 przedniyszy y namileyszy y przez co iest synem Bogá najwyż-
 szego: gdu sie teź y zacnosć ie wśytka przedniysza pokazje.

*Ktorym sposo-
 do te przysc
 sie zacnosć ie
 go syna Bože
 zala nád inše
 szego.*

*im niektorzy
 ndze zacno-
 edynego syna
 go y jego
 dziecinego
 odgenus.*

Sa ci / ktorzy / chce zwierzchnosc y zacnosć Jezusa Chris-
 tusa syna Bożego nád wśytki inše syny Boże wystáwić / poz-
 tázac y oney obronic / á drudzzy z Bogiem zrownac / á trzeci
 iest iścina y Bogiem iednym wczynic. Zwykli sie chwytac za slo-
 wa ábo za nazwiska niektore / ktorymi tego syna Bożego pi-
 smo s. nazywa: á potym y za niektore świadectwa ábo sens-
 tencye / tak od inšych o nim / iako y od samiego o sobie powie-
 dza iest.

o jedynym synu Bożym Mesyasu.

dziáne. Trzecia za sprawy y wezyny ktore czynil: a to wſytko czynil/mechac go mieć cztowickiem/ czaſu pewne^o wrodzonym: ale duchem zawnidy przedtym bedacym. Ale przedſie te^o wlaſnie y prawdyſwie/iaſo potrzeba nigdy nie dowioda.

Bo acz piſmo s. ſlow tych/ o nim mowiac uſywa/ zowiac go pierworodnym/ namleyſzym/ jedynym/ abo jednorodzonym / y wlaſnym teſz ſynem Bożym: iednak to ſamo iſt iſt y od podobieńſtwá y od zwyczajn mowy ludzkiej wſieto (acz kólwiek iſt rzecz a wielka y zacna: Každy to zeznać muſi.) caley zwierzchnoſci tego/ ieſcieje w ſobie nie zamyka: ani tey teſz caley wyraża. Bo ktoby pierworodztwem chciał dowieſć te^o iſt ſie on przed wſytkim inſzym ſynem Bożym/ tak onym niebieskim/iaſo y przed tym tu ſie miſt iſt / ſtutecznie wrodził: tedyby mu to ſlowy proſtym/ nie od podobieńſtwá wſietym: ſlowy iaſnym y otworzyſtym / a nie trudnym y zakrytym: z bliſz a nie z daleka/ poſtazac potrzeba. A ktemu/ y tego teſz dowieſć iaſnym ſwiadectwy ſlowa Bożego / iſt tho ſlowko Pierworodny/ nie moze nigdy być żadne^o inſiemu ſynowi przyczytane/ iedno ktoryby ſie ſam napierwcy przed wſem inſiemu bratyy ſioſtrami wrodził. A co wietſza/ jeby nigdy żaden ze wſytkich inſzych ſynow Bożych/ oprocj tego ſame^o iedne^o pierworodnym nie był nazwany. Ale iſt tego żaden nigdy ſlowy iaſnym nie poſtaze/ aby tak piſmo mowić muſo / iſt Jezus Chryſtus/ ktory iſt ſam tym pierworodnym ſynem Bożym/ wrodził ſie naprzod z Bogá / abo / iſt go ſobie Bog naprzod ſtutecznie wrodził / miſtejeje ktora rzecz od niego wrodzona/ ſtworzona y ſprawiona była: Takje y ſtad/ iſt to ſlowko me teſz mu tylko/ co ſie wprzod przed inſzym rodzi/ a nie ſamemu iedynemu ſynowi Bożemu ſluzi / ale y inſzym: Tedy iſt dla teſz go dowod ten gruntowny być z tey ſtrony nie moze. Bo acz kólwiek o nim piſmo s. twierdzi/ iſt pierworodnym: wſtazje tego nie mowi / aby ſie przed wſytkim inſzym ſtworzeniem wrodził: ale iſt wſytkiego ſtworzema iſt pierworodnym Kol. 1 y 15. To iſt/ iſt ma prawo/ ma zwierzchnoſć/ ma gore y zwo-

*Naprzod tym
tulami, abo
gwiskami, iſt*

1. Pierworodny

*Ala ten dowód
nie iſt ważny*

Wtóra czeſć /

*ſyn Boży, nie z
nazwiſką tego
pierworodny, za-
moſć ma: ale z
moſci ktora od
Bogá wſtaz, tak
iſt nazwany.*

moſć y pánowanie nád wſytkim inſzym ſtworzeniem. Które pánowanie tego nie idzie z nazwiſką tego/ Pierworodny: ale z mocy y zwierzchnoſci / ktora ma od Bogá: dla ktorey teſz imie to ma: to iſt/ Pierworodny: a nie z imienia tego/ tazy tey zwierzchnoſci. Co ſtad poznać mozeć: iſt iſt go piſmo zowie pierworodnym wſego ſtworzenia: takje go teſz zowie Pierworodnym z umarłych. Nie aby on ſam naprzod między wſytkimi umarłymi wzbudzony był od ſmierci: boe y Prorocy przedtym niektore umarłe wzbudzali: y on ſam kilka przed ſmierciá ſwo wzbudził: y ná ten czaſ gdy on ná krzyżu umarł wiele ſwietych umarłych ktoryy powſtawali po iego wzbudzeniu z groborow wyſli / y weſli do miáſta s. y wielom ſie wſtazowali Mat. 27. y 53. Lecj dla tego/ iſt on nie tylko tak iſt wzbudzony/ je iſt wiecey umrzeć nie moze: ani mu teſz wiecey (iaſo onym wſytkim przedtym wzbudzonym) ſmierć pánować bedzie / iaſo to twierdzi Apoſtol Rzym. 6. y 9. ale iſt teſz ma pánſtvo y zwierzchnoſć od Bogá dana / nie tylko nád żywemi/ ale teſz y nád umarłymi Rzym. 14 y 9. Ktore wesdle mocy ktora ma/ z prochu ſiemie wzbudzi: iaſo wam oto rzecz te przed oczy wyſtawiaia ty ſwiadectwoá / Ktore ſa Jan. 6 y 39. 40. 44. 54. A teraz iſt mocne żywe rzadzi y w porzod nieprzyaſciol pánwie. A co ſie ktemie tego/ iſt Pierworodnym piſmo zowie/ nie tego tylko co ſie wprzod rodzi/ ale teſz y tego ktory poſledzey ſie wrodziwſzy / przedſie nád wprzod wrodzonymi zwierzchnoſć y przodek ma: ono thego macie przykłađ z ſynow Jozeſowych / ktoryy ſie poſledzey dobrze rodziłi niſt Stryowie ich/ abo bracia oycá ich Jozeſá: a wždy je wzgladem onych ſtarſzych / piſmo pierworodnymi zowie. 1. Aron. 5 y 1. Jer. 31 y 6. Mowiac/ iſt Efraim był pierworodnym. Tymje ſpoſobem nie pierwyé ſie á przed inſzymi wrodził / ktore Bog przez Mozyeſá wywiodł z Egiptu: bo byli przedtym inſzy / ktoryy ſie z Jaćobá xrodziłi: a á iſt ná ten czaſ pomarli byli: a wždy tego nie czytamy / jeby onych pierwyſch piſmo s. ſynem pierworodnym / iaſo tych poſle-

dmich

O jedynym synu Bozym Mesyahu.

bnich nazywać miało. Także nie Dawid ci był pierwszy Krolew na świecie / ani w samych Izraelczytach: boć iuz / przed nim dobrze / insy Krolowie byli: Wszakże tego dla zacności Krola miał od Boga nad insymi / y dla ducha Krolowego mu Bog wjyczył przed insymi / y dla obietnic Krola mu Bog uczynił / Pierworodnym Krolow ziemie nazwany był Psal. 89. v 25. to jest / nad inseni zacniejszy / iako tamże zaraz tego dołożono / mówiac tak / Wyższy nad Krole ziemskie. A nad to / wiecie to z przeszley Kapituly / iż Izrael nie tylko synem Bozym był nazwany / ale też y pierworodnym. Otrój iuz baczycie moje / iż ta zacność y zwierzchność z tego tytułu pierworodny potaża na y obroniona być nie może. Gdyż nie tylko temu służy to nazwiśko coby sie wprzod wrodził przed inseni / ale też y posle dniemysemu: także nie jednemu tylko onemu synowi Bożemu / Który jest wszytkich inszych pánem / ale też y insym synom Bozym.

Co sie też tynie nazwiśka albo słowka tego / Namileysy: 2. Namileysy: prawda iż nie lada co jest być namileysym synem Bozym: wszakże y to przedwicznosci rodzenia / albo też z oycowstey istności wrodzenia w sobie nie zamyka. Bo nie dla tego iż go pisano s. namileysym zowie / jest nazacniejszy synem przoduia cym / y zwierzchność mającym: ale iż od Boga samego jest umilowany / Pánem y Chrystusem uczyniony / y duchem z nieba zapieczetowany: przeto też dla tego jest y namileysym nazwany. A też nie tylko on sam jest namileysym / chociaż jest przedniejszy y nazacniejszy: ale też y insy. Jako czytamy / o tychże Izraelczytach / Ktore pierwsze nazwało pisano s. pierworodnym synem / tychże potom umilowanymu albo namileysymu / zowie Apostol dla Oycow. To jest / dla Abrahamá / Jzáká / Jakóbá. Rzym. 11 v 25. Bo wedle greckiego ięzyka / tegoż słowa o nich iako y o chrystusie wjywa. Toj też nayswiecie 2. Kor. 7. v 1. o wiernych Koryntczytach: Toj Efe. 5 v 1. o Efezyánach. Ale przecjby wjdy Jezusa Chrystusa Bog umilował (nie wstępując w tajemna rada Boja / namileysy w opad

Wtóra część /

w tym wiekuniędościgniona) tedy iednak z slow iego samego wyrozumiecie / gdy ono tak mowi: Dla tego ciec mi Ociec miluje / iż ia klade dusze moie abym ia zasia wziat. Jan. 10. v 17. A nas zaś dla tego / iż Chrystusa milujemy y mowe y rozkazanie iego choramy. Jan. 14 v 15. 21. 23. A iako iego oćiec umilował / tak on też nas. Jan. 15 v 9.

iedyny albo ic-dnorodzony.

Jesli też idzie o Jedynego albo iednorodzonego (bo to naz przod wiedziec macie / iż te dwie slowie / Jedyny albo iednak a iednorodzony / rzecziedne znacza: Bo co w starym Testamencie wedle Hebrejskiego ięzyka mowimy iednak / to w nowym wedle Greckiego iednorodny.) tedy y to nazwiśko / nie tylko temu służy coby sam tylko iedyny był w oycá / żadney insy bráciey nie máiac / ale też y temu Który chociaż ma brácia / iednak iż on między insymi jest w osobliwym Kochaniu w oycá / a prawie iakoby go zawjdy nad inseni na łonie piastować miał / przeto tego iednorodnym albo iednakiem nazywa. Jako był Jzák w Abrahamá / chociaż miał bráta Jzmáelá. 1. Moy. 16 v 15. y insy Których narodziłá Returá 1. Moy. 25. v 1. a wjdy onego samego pisano zowie iednakiem / albo iednorodnym 1. Moy. 22 v 2. 12. Hebr. 11 v 17. Także wiemy / iż y Salomon miał brácia / nie tylko z insych jon Dawidowych zrodzona / ale też y z samey Bersáby mátki iego. A ieszcze nie on sie pierwszy rodził / ale on co pretko potom umarł: a wjdy áczkolwiek miał brácia insa przedie Dawid Ociec ie zowie go iednakiem 1. Kron. 29. v 1. y on samego siebie także nazywa Przy. 4 v 3.

4. Wlasny.

Joseli też ieszcze oto słowko Wlasny syn / tedy y to nie tylko iedności natury albo przyrodzenia doskonałe y dostatecznie w sobie nie zamyka / ani wyraża / ale sie często y o rzeczach Ktore sa inszego przyrodzenia bierze / Ktore náziem spo sobem iemu słuza albo Ktore iego sa / y iemu naleza / a on też ma do nich iakie prawo. Jako ma Pasterz do owiec swych: pan do slug: gospodarz do do* y do domowników: y insych wiele. Jakoż to wjdy / Ktorey slowo Boze z rozsádkiem cyp

całok

O iedywym synu Bozym Mesyahu.

taia : ze sie mnie tym / iako rzecza snadna / bawic nie trzeba.
 Bo iesliby to Chrystusa z Bogiem iednoczylo / zeby dla tego
 mial byc z isnosci tego zrodzony / i z go pisano s. wlasnym naz
 zywa : tedyby tej takze iednoczylo wznie Chrystusowe z nim /
 zeby tej ziego isnosci byc musieli / iako on z oycowstey : po
 niemaz ie tej pisano swiete zowie wlasnym tego / mowiac o
 nim y o wiernych ie^o : i z on sive wlasne wmlowarefisy / ty kto
 rzy sa na s wiecie az do konca ie wmlowal / Jan. 13 y 1. Takze
 mowi o sobie sam Pan Chrystus w podobienstwie Pastyrza
 dobre^o y owiec / i z on pastyrem dobrym bedac / na imie owce
 wlasne nazywa Jan. 10 y 3. Przetoinfia y inak fia / y stad mied
 tej bedzie cie wrazac zacnos^c y zwierzchnosc syna Boje^o Jez
 zusa Chrystusa / a niz stad y te / ktora niektory z tych slowek
 pokazac chca : a pokazac ie przedsie wlasnie nie moga.

Kapitulka 15.

Dajem rzekl / ze nie tylko tymu slowy / abo nazwiskami
 pokazac te zacnos^c y zwierzchnosc vsilna / ale tej y pe
 ronymi niektórymi sentencyami / abo swiadectwy pi
 snia s. ktore insy o nim mowili / y ktore tej sam o sobie porwie
 dziec raczyl / a potym tej y cudami : Przetoz tej ktociusienko
 wam okolo tego przestroge podam. A to dla tego / i z w ins
 fych kiasiskach moich fyszey sie rzeczy te rozbiwaly. To co in
 sy o Jezusie Chrystusie synu Bozym przed tym mowili / i z tej
 niektory teraz przedsie biora : y tym zacnosci ie^o y rodzenia
 tej przedwiecnie^o dowiesc chca : iako naprzod onym co Da
 wid Psal. 2 y 7. napisal. Jam ciebie dzis wrodzil : y zas onym
 Psal. 110. Przed iurzenkam cie wrodzil zc. chca to stad po
 kazac / iako by to Bog o onym tam przedwiecznym wrodzes
 niu z siebie syna swego mowic mial : Tedy wy temu sie zwo
 dzic nie dawcie. Bo chocia z Psal. 2. wlasne slowa biora : g dzie
 Bog mowi / abo Dawid mowiac^o / o sobie wprzod a potym
 o Mesyahu / przywodzi : i z rzekl Jam ciebie dzis wrodzil : i z
 dnal na wykladzie ducha s. nie przystawiac : ktory znacny
 jest w nowym Testamencie slow tych Bozych / swoy obladli

*Slowy inszych
 Chrystusie ktory
 mi tej zacnosci
 go przedwiecnie
 dowodza.*

*Iam ciebie dzis w
 rodzil iako rozu
 mic.*

F 1077 zarazliwy

Wtora czest /

1077 zarazliwy w pomie wtracais : y nim nieopatrznie prosta
 ektizwodzo : Gdyz Pawel s. znacnie przez cho dzis wrodzes
 nie / wyklada ono Chrystusowe dnia trzeciego od umarlych
 wzbudzenie / Dzie. 13 y 33. A potym Pisarz listu do Hebreow /
 tegoz Jezusa Chrystusa wywyzfienie / na stolice posadzzenie y
 ofiarownikiem wiecznym wzynienie / przez to dzis wrodzenie
 rozumie / Heb. 1. y 5. a 5. y 5. A nie zadne zmyslone przed wie
 czne rodzenie. A to co przypisnia z Psal. 110. Przed zorza abo
 iurzenka cie wrodzil : i z slow zydwostich zle przelozenie. W
 ktorych slowach zydwostich tego niemasi / nie tylko slowki /
 ale ani podobienstwem rzeczy. A chocia zby byla : tedyby sie
 tym przedsie przed wieczne rodzenie nie obronilo. Bo przed
 iurzenka sie wrodzic nie coby infego znaczylo / iedno ran /
 przede dniem. Bo wiemy i z gwiazda ktora iurzenka zowia /
 abo zorza nie byla zarozdy przed wieki / ale byla czasu pewne^o
 od Boga stworzona zc. Co y o inszych niektórych swiadec
 twach / przypatrzysz sie pilnie Bibliey s. slowam / ktorymi
 by kiedy dowodzie chcieli przedsiwziecia swego / bedziecie
 mogly rozumiec : y wedle tego ie zarozdy / iako sa w nowym
 przymirzu wylozone radsey / niz wedle glowy cziyie / wyklas
 dac y przymowac : a nie tak iako ie ludzie zarwedzeni / wedle
 zfalgowania Antychristowego wykladai. A to zas zgola
 zarozdy zaraz odrzucic coby nie wlasnie wedle tertu zydwos
 tiego z starego przymirza / a wedle nowego z Greckie^o przy
 wodzono bylo. Bo na to zarozdy pamietac macie / jezcie nie
 powinne wierzye / iedno tylko samemu pisanemu slowu Bo
 zemu : a nie temu toby kto / abo Papieka / abo Koscielna
 zwierzchnoscia / stanowic / abo dawnym zwyczajem dowo
 dzic chcial.

*Tego przed iurze
 ka cie wrodzil nie
 nisz w slowie Bo
 zym prawdzi
 wym.*

*Slowy samego
 Chrystusa o sobie
 ktore przedie lu
 dzie biora.*

Co tej Chrystus Pan kiedy o sobie mowil / a oni was tym
 beda chcieli doiejdzac / iako zskapilem z nieba zc. y zas. Pier
 wey niz sie stal Abraham ia iestem / Jan. 6 y 38. a s y 58. Tak
 ze wyszedlem od oycy y przyszedlem na swiat. Jan. 16. y 28.
 Jofeje. Zaden nie wstapl na niebo / iedno kto skapil z nieba
 syn cizlowie

O iedyndym synu Bozym Mesyafu.

syn człowieczy ktory jest w niebie Jan. 3 v 13. Tedy was y to
niech nie trwoży. Bo ná ty wszytkie y tym podobne mówie
nia/ iedne záwždy możećie mieć/ pewno / prawdziwa y nieo
mylna odpowiedź/ przeciw każdemu pytańcemu sie was/ a
bo wam to zádawáiacemu: iż słow tych nie mówi/ iaki Bog
przed wsemi wieki zrodzony/ abo duch początku nie máiocy:
ám Anioł/ ale człowiek Jezus Christus Posrzednik náš: iá
ko sam o sobie świádeczy/ y tym sie być odzywá. Bo to podo
bno z inszych ksiáżek moich / abo z náponinania mego / iż
macie ná báczności: iż to wszytko iedne rzecz wáży / mówić
syn człowieczy/ abo mówić człowiek. Jesli tej idzie o to zacne
y świéte innie Jezus/ to tej wiedzieć y pámietać macie/ iż nie
Bogu jest dáne/ ale człowiekowi: pierwey iefcje/ niź sie w iys
wocie pámenštim począł / przez Anioła od Boga wlozone:
iáko mácie Mář. 1 v 21. Luk. 1. v 31. á 2 21. A Christus záe jest
názwisko temuž człowiekowi przydáne / z strony rzędu kto
ry Bog náń wlozył: gdy go iáko Piotr s. mówi Bog pánem
y Christuseni czynił Džie. 2 v 36. To jest pomázal go y wcy
nił Arolem ná wsemi krolni / y ná práwicy swey posádził/
y wcył przedmeyšym ofiarowńkiem wedle porzadku Mel
chisedekowego: aby záwždy żywiac / záwždy sie tej przyczy
niał zá námu. Poniewáż tedy iáwna to jest ze refch okolicno
ści / iż to ten ieden y sam o sobie mówił: A iż záš y to pewna
jest/ iż sie ten człowiek pewnego cjasu począł / y pewnego w
rodził / wedle písma s. iáko tej y pewnego cho wszytko cjasu
mówił: a nie tam przed wszytkiem wietki: tedy stáđ / nie tyl
ko to macie mieć ná pieczy/ iż ty słowa nie máia być wytláda
ne/ iedno o człowieku: ale tej y to iż tymi mowami przedwie
czności rodzenia y skuteczne przed tym w niebie miešlánia/
y skutecznego abo cielesnego z meba škapienia / żaden nigdy
nie dowiedzie: chociaźby sie niewiem iáko z motyl a ná słon
ce tárgal / aby ie z meba ná ziemie škagnął. Razci tyłko we
dle písma s. Pan náš Jezus Christus przed ocymá świádo
stw ná cho obránych wškapł do meba: raz tej záš przydáne
wóde

Wtóra część /

wedle písma: aby oddał každemu wedle uczynk owiego: A
pewnie iáko go ná on cjas wstępującego widzieli / ktorzy z
nim przebywali: tak go tej y cjasu onego ostáteczne^o wyřzy
kaźde ciało. O toż baczyć możećie / żeć tymi sentencyami / abo
swiádecctwy / nie nie spráwia / ci ktorzy sie do nich wćiekáia:
czego inszego nimi chcac dowiesć / niź ony w sobie zámyšláia/
abo mźznája.

práwami zacny
y cudami do
wody z drudy
jedwicejney by
mości y mocy
Christusowej, ale
to dobrze bá
czyć trzeba.

Wáćkáć sie tej zwykli niektorzy do zacnych spraw Jezusa
Christusa/ do cudow/ znánnon y inszych uczynkow/ ktore on
czynił: y tegoż tej z nich/ cje^o y z názwisk y sentencyi abo swiá
decctw písma s. dowodzieć chcá: ale y to sláby dowod tak rze
czy wielkiey / o ktorey oni sobie bez iásnego y šczyrego słowa
Bożego/ tak śmiele y bęspiecznie dumáli: pálcem práwie w
słowie Bozym textu o thym nie pokazawšy. Abowiem iesli
idzie o cudá: tych nie sam tyłko/ ani naprzod Jezus Christus.
syn Boży czynił: chociaź wielkie y zacne czynił. Czynił ie przed
tym Moyses/ á potym Prorocy / y tak wielkie y dźiwne / je
takich po nim y przed nim żaden nigdy nie czynił. Czynili ie
tej y Apostolowie Christusowi potym. A ieszcze/ wedle wlas
nych słow Christusowych/ wietše czynić mieli Jan. 14 v 12.
A wždy przedsie dla nich / o żadnym z nich te^o nie rzecjemy/
aby nie tyłko przebráć/ ale y zrownáć miał z zacnością onego
šamego/ iedyneho y naosoblirwe^o syná Bożego Jezusa Chri
stusa. Cjemu: iż y ich zacność ktora tej w swey nmerze mieli
od Boga / (iáko ia tej od tegoż Boga miał bez miary Chri
stus Pan.) nie z cudow im przychodźká/ ani z cudow bylá da
ná: ale iż ia wż pierwey mieli dána od Boga przez Christusa:
bedac wpisáni w księgi żywota: przetoż im y ty przydáne by
ły zá iedno świádecctwo: aby im wietżono/ iż od Boga umiá
wami y postáni byli. Co możećie stáđ poznáć: iż gdy zwróćiwšy
sie onu siedm dšiesiat wćinow/ do pániá y mistrzá swoięgo Je
zusa Christusa / z radością mu to nicałko powiedzieli/ iż im y
czártowie poddáni byli: tedy im ná cho odpowiedział wo
wioć: nie stáđje sie wśelćie / iż sie wam duchowie poddáia:
leć

O iedyonym synu Bożym Mesyafu.

lecz wiecety sie stad wescelcie / i3 imiona wafie napisane sa w nie-
bie Luk. 10 v 20. Przetoz y on sam / nie przetoc czynil cudow
onych tak wielkich y tak zacnych / aby sie z swa zacnoscia w
rodzenia niakiego z istnosci Bozey przed wfsemi wieki / abo
w rownosc z Bogiem popisat / y zalecil: ale ie dla tego (iako
sam wyznawal Jan. 5 v 35. czynil / aby ludzie poznali y wie-
rzyli / i3 byl od Boga postany: i3 byl w Bogu / a Bog tez w
nim. Jan. 10 v 37. a 6 v 38. to iedna. Druga / aczkolwiek ie
czynil / tedy ich sobie samemu nie przycyjal / iakoby ie z sie-
bie samego czynic miał: ale to iasnie wyznawal i3 ie ociec w
nim mieszkajacy czynil. Jan. 14 v 10. Abo gdy ie czynil / tedy
tak czynil / iako mu ociec wkazal / y rozkazal. Jan. 5. v 19. 20.
Gdyz dokladal znaczenie tego v 30. i3 ia sam od siebie nie mo-
ge nie czynic iako macie. Jan. 8. v 29. 38. a 9 v 4. a 14 v 31.
Alec nie tylko o cudach / lecz tez y o nauce swoy / toz tez porwie
dzial / i3 nauka tego / nie tego byla / ale onego ktory go po-
slal. Jan. 7. v 16. a 12 v 49. a 14 v 24. Jarena to tedy z tych
wszytkich / tak iasnych y prawdziwych / swiadcetw pisma s.
y z prostego rzeczy tej przed oczy / iako we zwierciedle / wys-
stawiona / i3 tym wszytkim nie moga ludzie / cale y doskonale
nad wszytki inie syny Boze / pokazac zacnosci / naprzedni-
wego syna Bozego Jezusa Chrystusa: a to z tej strony / ieby
dla tego miał być przed wfsemi wieki wrodzony: iakoz oni nie
stad inad zacnosci tego / iedno stad wzywac y okazac by
chcieli: ale sie w tym myla. Potrzeba ia wam bedzie kome-
cynie stad inad a nij stad / abo z wrodzenia przedwiecznego
wpactrowac y poznawac. A poznawac t. z to chwale y zacnosci
tego / nie zmysliona iak a od ludzi: ale ktora wlasnie y prawdzi-
wie ma od Boga. Ale sie to potym pokazowac badnie / gdy
sie pierwcy odprawia dwie pierwie rzeczy to iest / tam gdzie
sie o tym mowic bedzie. Stad tho y przez co ma Jezus Chri-
stus / i3 iest najmuleyszym synem Bozym y uide wszytki naj-
muleyszym / i3 tez iest iedn wrodzonym y pierwotnym w swego
stworzenia.

F 3 Kapić

76

Wtóra część / KAPITVLA 14.

Pokazalo sie to przedtym / i3 niemaf miedzy wiela ta-
kich y owakich Bogow / iedno ieden tylko Bog żywy
y prawdziwy. Ktory iest ociec: okazalo sie y to potym
i3 ten sam ieden Bog ociec / ma wiele rozmaitych synow / y
z niebieskich duchow dobrych / y z ludzi ziemskich zlych y do-
brych: y to sie tez przypominalo / i3 miedzy ta wielkoscia do-
brych y Bozych synow / iest ieden naprzedni-
szy: ktory iest wszytkich iniszych pierwotnym: tho iest glos-
wo y Panem. A iest Panem nie tylko nad samemi syny Bozys-
mi / ale tez nad wszytkim zgotia stworzeniem Bozym / nie tylko
ziemskim / ale tez y niebieskim. Juz tedy czas tej iest aby sie to
pokazalo / iestli ten syn Bozy iest duch z duchow / czyli iest czlo-
wiek z ludzi. Wyli ci dawno przedtym / ale y teraz iestcie sa /
z ktorych niektorzy nie tylko go Aniolem być twierdzili / abo
iednym przedni-
szym z Aniolow / to iest Panem y Ksiaz-
ciem Aniolow / y wielkiey rady Aniolem nazywali / lecz procz
wsego pisma s. ale go tez y tak synem Bozym dzialali / je cho-
ciaz go pismo (iako o ni mowia) Aniolem zwalo / przed sie
nie byl z Aniolow / ale z samego Boga istnosci / abo z serca oys-
cowskiego / abo z myśli przed wfsemi wieki wrodzony. Ties-
ktorzy zas y to rodzenie w niwecz obracaiac (chociaz ie tez
rzekomo wsty wymawiali.) mowili / i3 ktoby to smial mowic
i3 to bylo / ktedyby go nie bylo / ieby ten miał być przeklaty: to
iest / iakoby tak rozumiac / i3 ktoby o tym myslie chcial / i3
wrodzony byl z oycy / tedy go ociec wprzedzic musial / a iestli
sie potym z tego oycy wrodzil / tedyby to musialo być / i3 nie
byl nij sie wrodzil: a takby to za tym isc musialo / i3 iest y in-
szy y roiny od Oycy. A przetoz mowie / i3 on w cho subtylnie
wgladaiac / y to rozumem swym ogarniac / ieby sie tak mo-
wiac y trzymaiac / dnu Bogu nie wchroimli: a iestcie iedne-
go wiecsego a drugiego muleyszego: onego tez za pierwie-
go a tego posledni-
wego: Ocoz / nie mogac tak zgotia przed-
tym, cni zaprzec tego rodzenia: tak go rzekomo pozwoli / ie
przedtym

Jeśli legus Chri-
stus syn Boży jest
ludzki synem Bo-
żym, czyli z du-
chow.

Dumy ludzkie o
rodzeniu syna
Bożego.

O jedynym synu Bożym Mesyahu.

przedsie nigdy nie bylo to rodzenie. Bo ktoby rzekl / iż to
rodzy bylo / kiedy go nie bylo : tedyby miał być przeklęty : A
ktoby rzekl że tego nie bylo / kiedyby go nie bylo / co nie iest
nie infego / iedno ze sie nigdy nie rodził : ten v nich był błogos
ślawiony. A tak / to trzeba było wedle nich mówić y wierzyć /
iż ten syn Boży iest sam Bog oprocz ktorego żadnego infego
Boga nie maś : iako ich wiele mebacźnie mowi y piśe : y wie
ly thym podobnych mow uczyli / y wiele też rzeczy sobie o
nim procz piśmá ś. pozwalali. Ale iż to wśytko z głowy swey
y z rozumu swego / pogánśka filozofia opoionego / mówili y
stánowili : a tam to wziął przedsie / aby mi wam odrzucić
ludzkie wynaláśi / y babie ábo gorsze niż babie bayki / z samych
śrzedel słowá Bożego / prawdę zbáwienna / iako we zwiér
ściadle przed oczy wystáwił : przetoż też krocisiewiczko An
iolow / ábo Aniolá z ktorego sobie tego syná Bożego zmysla
li (bo pierwszey bayki / że był Bogiem / ábo z Boga przed wie
ki myśla zrodzony / wspominać nie chce : iżem ia falszywa być
w inszych piśmiach swych pokazal : y tu w tych tojem iuz po
kazal / gdy sie o jedynym Bogu piśalo.) dotknarśy y omyle
noś w tym mnińmániu pokazawśy : okáże to piśmo iásne y lá
cne / ktore okázuje go być synem Bożym z ludźi.

Iż z Aniolow nie był / ani iest Pan nasz Jezus Christus syn
on namileśy Boży / z onych mowie duchow od Boga stwor
zonych / przez ktore przedtym z ludźmi Bog mawial Dśie.
7. y 35. Heb. 2 y 2. y ktoryy ku służbie / y strážey náśey / wysy
łani bywáio Psal. 34 y 8. á 91 y 11. Heb. 1 y 14. o thym maćie
iásne świádecztwa. Pierwsze gdy tak zgoła y iásnie duch Bo
ży mowi : Jż Bog ktory estátecnych czasow mowić z námi
poczal przez syna / ktorego dśiedźcem wśytkiego postáno
wil : á on też przez samego siebie oczysćcienie grzechow náś
szych nam spráwił / y wsiadł po práwicy wielmożności ná wy
śokóściach : rugdy żadnemu z Aniolow tey cźci nie dal / iako
temu synowi dal : ani (dokláda tájmje dáley Heb. 1 y 5.) tak
žadnemu z Aniolow rzekl : Tys iest syn moy / iam ciébie dśie
wrodził.

Wtóra cześć /

wrodził. **Ant tak :** ia iemu bede oycem / á on mnie synem. **Ant**
też tak : Siadź po práwicy moicy / áżbym polozył nieprzysia
cioly twoie / podnośkiem nog twoich : tájmje y 13. **Wtore /** iż
tego potym znáćmie / o tymże synu Bożym Jezusie Christu
sie dokláda : iż on nie przyial Aniolow / ále przyial náśienie
Abrahámowe. Heb. 2 y 16. Co nie infego nie iest iedno / iż ten
syn Boży Christus Jezus / nie iest z iedney / iż tak rzek / nácu
ry / y z iedney też spoleczności Amelśkiej synem Bożym : ále
iest z náctury y spoleczności ludźkiej. To iest / ktoreto mowiac
nie iest Aniolem z Aniolow / ále cźlowiekiem z ludźi. Bo miá
nowicie z náśienia / ábo z potomstwa / Abrahámowego : ktoś
remu o tym zosobná Bog obietnice uczyli : iż w náśieniu ie
miały być błogosławione wśytkie narody śiemie. A iż to iest
wóláśny zmysł ducha Bożego / tedy to z vprzedsiaćcych y z po
zadidaczych słowáćno poznáćie / ktorymi tak mowi y 10. **A**
bowiem przysláto temu / [to iest Bogu] dla ktorego wśytko
y przez ktorego wśytko / áby wiele synow do chwaly przywo
dzac / Kśiaże zbáwienia ich [to iest Jezusá Christusá] przez
wtrapienia dośkonálym uczyli. Bo y ten ktory poświęca /
[to iest Jezus Christus.] á ci ktory bywáio poświęcení / [to
iest wybráne dśiatki Boże.] z iednego sa wśyścy. [to iest z Bo
gá Oycá] Dla ktorey przyczyny / [to iest ten Jezus Christus od
Boga Kśiażećciem náđ infemi syny Bożymi postánowiony.]
nie wśtydal sie bráćio ich názywáć [to iest inszych ludźi od Bo
gá zá syny obránych.] mowiac : Opowiem imie twoie [to iest
twoie Boże.] bráćiey moiey : [to iest ludźiom á nie Aniolom.]
w posrzedku zebránia [ich] wystáwiáć cié bede. **A zásie :** Ja
w nim dusáć bede [to iest / ia Jezus Christus náśienie Abrahá
mowe dusáć bede w Bogu.] **A zásie :** Oto ia [to iest Jezus
Christus] y dśieci ktore mi dal Bog . Co wymowarśy duch
Boży przez Apostolá : áżci potym takie z tego cźymni zámćmie
nie : Gdy tedy dśieci [to iest ludźie ktore sobie Bog bierze
zá dśiatki.] máio spoleczność ciáta y krowie [to iest sa ciálem
y krowia / ábo iest je ktorecy y láćniey mowiac sa ludźmi.] **Jezus**
żec sposobem

*Okázanie iż Jezus
syn Boży nie iest
synem z aniolow*

O iedynym synu Bożym Mesyaszu.

Kapitula 15.

Kazaly sie inż dwie pierwsze rzeczy: to iest/stad ludzie
zmyslaila sobie/y czym dowodza przedwieczney zwoier
zchnosci syna Bozego: a potym tezy to z ktorych sy
now Bozych iest ten ieden naprzednieyszy syn Bozy. Ktora
rzecz / aby sie tym lepiej poisc y wrażyć mogla: trzeba nam
tu teraz / za rzecz trzecia / to wrażyć: przez co tezy y ludzie sami
tey zacności dostawiaia / ze sa synmi Bozymi. Poniewaz to
inż pokazano iest / ze ie pismo synmi / a synmi pierworodnymi
y namileyszymi Bozymi / y Bogami tezy nazywa: iako to z o
nych samych slow Psal. 82 v 6. Ktore sie wprzod wspomina
ly / wy inż sobie przywieśc na pamięć mojecie / gdzie ono tak
BOG przez Dawida mowi: Jam rzekł Bogowie iestescie
roy / y syny naywyższego wshyscy. Abowiem tu nie dwu rzeczy
mowi / ale iedne: mowiac: Bogowieście: y zaś / synowieście
naywyższego wshyscy: nie iakoby inshy mieli być Bogowie / a
inshy synowie Bozy: ale to pokazue / iż to iest rzecz iedna / być
człowiekowi Bogiem / a być synem Bozym. Gdyż to iest rzecz
perona / ze Bog syny sive / wshytkie (mowie) wybrane y wmi
łowane / czyli uczestnikami Bożiego swego przyrodzenia.
A tak być synem Bozym wedle pisma iest tezy być Bogiem.
A to względem nas / z strony nadzieie odłożoney nam w nie
bie. Bo chociaż iestesciny teraz tymi syny Bozymi / ktoryz wie
rzynny w inie iednorodzonego syna Bozego Jezusa Christu
sa: iednak sie iestcje nie okazalo czym bedziemy. Ale gdy sie
on okazje / tedy icm podobni bedziemy: iż go wyżrzy iak
iest / 1. Jan. 3 v 2. Gdy tezy y ciála nase / podobne beda ciála w
wielbionemu Jezusa Christusa syna Bozego: Filip. 3. v 21.
Bo z śmiertelnych / staniemy sie nieśmiertelni. Kor. 15 v 53.
y lśniac sie iak o słońce / w trolestwie oycá swego / bedziemy.
Mat. 13 v 43. y chwalebny mi sie okazemy: gdy sie tezy oka
ze on żywe nase / Pan Jezus Christus. Kol. 3 v 4.

Iż ludzie są synmi
Bożymi, co to
wždy iest przez
co sie imi stawia

Być synem Bożym
i jest być Bogiem.

Przez to
nie należy
w tym od
mianić

Wtora część /

mienie mieli / iakobyśmy ludzmi na potym nie mieli być: abo /
zeby ciála nase w ducha sie miało obrocić: abo zebyśmy tak
zgoła we wshytkim odmienić sie mieli / z strony przyrodzenia
nasego człowiecze / zebyśmy przestawszy być ludzmi / w Bo
gá sie przemienili. Nie to iest wymysł moy: ani to przedśiewie
cie: ale to / ze ia biorac to za iedno / być synem Bozym / a być
Bogiem / tu temu końcowi biore: aby z wrażeniami tak wiel
kicy zacności nasey / ktora nam Bog daie / ktora nas raczy /
y ktora nas czi / wrażycieśiny potym mogli / nie rowno wiet
szo zacność Christusa Pana Pierworodnego syna Bozego:
nie nad ktorym z osobną iednym synem Bozym / ale nad wshyt
kimi zgoła wobec. Boć Christus nie iednego iest Panem: nie
iednego głowa: nie iednego pierworodnym: ale wshytkich
zaráz. A potym / te tezy tak obaczywszy / ktora ma Christus: a
byście dopiero samego Boga / y one iego naprzednieysza y
nazacnieysza chwale / poznawać tezy y wrażać mogli: ktory
nie ma siebie rownia. Gdyż on sami / nas tak sobie syny uczyni
wshy: a nawet wshytke zwierchność y na niebie y na ziemi na
iednego swiego pierworodnego y namileyszego syna Jezus
sa Christusa wlozywszy: przed sie iest głowa iego: iest y Bo
giem y Panem iego. A w tym sie inгда ani odmienia: ani tey
swoiey zwierchności y macieństwu traci: chociaż nam z łaski
swoiey tak wiele w namileyszym swoim daie. Ale iakoby to
było słuchaycie.

Także zacności
Christusowej nad
nami.

A potym Bożey
nad Christusem.

Kapitula 16.

Kto chce dobrze
znać swoje kło
tę ma z Bogá po
znac: ten pierw
y znać ma do sie
swoie wrodzo
nie niki i mność
wazgenim zacno
ści Christusowej
Bożey dobroci.

Dy tedy to wiedzieć y rozumieć chcecie / ktorym spos
sobem / od kogo / y przez co / stawiamy sie tezy tak wiel
kiey zacności uczestnikami / ze iestesciny synami y cor
kami Boga naywyższego: tedy naprzod / chcecieli sie wwaro
wać / z inshymi wietnymi / obłudy Saryzajsticy / mudorosticy:
y pychy iekiey stryctey duchowney: a nad to chluby glupicy /
y nádymania sie pysnego / y wielkiego o sobie rozumienia:
a chcecieli z drugiey strony zacność poznac Christusowe / o
ktorey sie potym mowić bedzie: A z tego wshytkiego poznac
wielko

O iedynym synu Bożym Mesyahu.

wielka a żadnym językiem nigdy słusnie nie wystowiona do-
broć Boga przeciw sobie: y nasze też przeciwie^o powinności:
tedy mówię y powtorę / potrzebá nam naprzód samych sie-
bie poznać / y ná wszystkie dobrze obrachować. Abyśmy tak
nigdy o sobie nie dumáli / żebyśmy ábo z swego przyrodzenia/
ábo z wrodzenia / ábo z wychowania / ábo z náuki / ábo z iákiej
godności násey / ktoraby sie w nas nád insze náydowála: ábo
z dobrych náseych weyńkow: postow / iálinużn / y inszych tá-
kowych / takimi sie starwáli / ále zgola to wrażáli / y ná tho
pámiętáli / iż to wszystko nie iest z nas samych / ále iest z Bo-
gá. Bo my á czym inszym iestefmy z przyrodzenia / iedno syne-
mi gniemu: Efez. 2. v 3. Jedno umarliym: Tímże 2. v 1. 5.
iedno ciemności: Efez. 5. v 8. iedno wśelákich złości y nie-
prawości / iż tak krotkorzeka / nápełnieni: á zgola w sobie
nie dobrego nie máiacz. Jáko wam to z kłká iásnych swiá-
dectw písma s. pokazę. Wywodzi to bárzo długo / dowodnie
y mądrze Páwel s. poczawszy od polowice káp. 1. aż do końca
4. w listie do Rzymian / y często to potym wspomina rozmá-
itými sposoby / iż y Grekowie y Żydowie (przez Greki rozu-
miejąc wszystkie narody pogańskie) wszyscy są zlymi / grzesne-
mi / y żadney godności w sobie y sprawiedliwości nie máiacz-
mi. Wszakże zosobná / to nákrótce z tych słow iego obáczáć
możecie / gdsie tak mówi Rzym. 3. v 10. zc. Nápisano iest / iż
nie máś y iednego sprawiedliwego: nie máś rozumiejącego:
nie máś coby suk al Boga wszyscy sie odchylili: spolu stáli si-
niepożytecznymi: nie máś czyniącego dobroćliwosci: nie máś
aż do iednego. Gárdło ich iest grobem otwartym: ięzykow
swych wzywáli ná zdráde: pod wargami ich iád Aspido. W
których wsta nápełnione są przeklinánia y gorzkości. Wógi
ich są predkie tu rozlewánin krwi. Potárcie y znedzenie ná
drogách ich: á drogi potóm nie poználi. Nie máś boiáźni
Bożej przed oczymá ich. A wiemy iż cokolwiek zákon mówi
[tym ktorzy w zákonie są] mówi / aby wśelkie wsta były zá-
tulone: á iżby winien był wśytek swiáć Bogu. A ná inszym

So

Wszyscy ludzie
Adámá bieżymy
przyrodzonym
rodzeni nie má-
w sobie nic dobro-
go.

Wtora część /

miejscu mówią my sami z siebie nie iestefmy tak dostateczny-
mi / abyśmy mogli pomyslić [rozumie w tych rzeczach duchow-
nych w niebieskich / o Bogu y naszym też dobrze duchow-
nym. I tak oby z nas samych: Bo dostateczność / ábo sposo-
bność ktora by sie w nas kiedy pokazowála / z Bogá iest 2.
Kor. 3. v 5. Ale / iesliby sie kto zdal sobie być czym / gdyz nie
iest / ten samego siebie zwodzi. Gal. 6. v 3. Lecj iż tego pe-
no iest w písnie s. ktore nam wśedy tho przed oczy wystá-
wia / że w nas / gdy sie ná swe własne przyrodzenie y ná sprá-
wy pilno obezrzemy / nie máś nic dobre / ále wszystko zle: tak
daleko / iż gdybyśmy mówić chcieli / że w nas grzechu nie máś /
kłamánu zostać musiny: Bogu thez kłamstwo zádarwisy
1. Jan. 1. v 10. Przetoż to wprzód dobrze do serca przypuszc-
wśy / y themu w siebie miejsce zostáwwszy / iż nas przedáie
Bog w słowie swym sęczyrce y prawdziwie działkami swymi
názywa: y dziećmi krolestwa niebieskie^o czyni: to potym trze-
ba obaczyć / wrażyć / y do serca swego przyáć: skąd wždy to /
y od kogo / y przez co nam przychodzi: iż z tak zlych / zostawa-
my tak dobrymi z tak umarliych / tak żywemi: z tak zginelych
tak wybawionymi: y z tak niegodnych dzieć gniemu / tak go-
dnyimi syny Bożyni umitowanymi zc. Wszystkiego tego iest
napřednicysá przycýná / bez szrodku wśelákie / samá sęczy-
ra káśká / miłość y dobroć Boga wśechmogácego: ktoremu
sie tho tak xpodobálo / ludzi sobie zá działki nábráć / y ony
Wśkiego swego przyrodzenia wejstniákami wejynić: dzie-
dziećmi wśykiego postánowić: á to odrodziwszy sie sobie przez
duhá swoięgo s. przez słowo swoię s. y przez wiáre / dawśy
io im. Czego wśykiego skutek pokazal / w onym swoim ná-
przedmiesym / pierworodnym / y namileysym synu: ktore^o
wśykich głow postánowil: y onęgo samego okupem zá
wśykich insych grzechy / wejynil: dawśy go wprzód ná há-
niebna y przekleta smierć: wlojynśy ná wśykich insych
dziatek swych złości y nieprawości: aby ony oczyszcione be-
dac przez krew ięgo / stály sie w nim sprawiedliwoscia Bo-
żo / y dziećmi

Gdyżefmy tak
mi z przyrodze
by skądje sie
dobrymi dzjat
ni Bożymi stá-
wamy.
miłości Bożej
wświeczny te
wśykiego do-
stawamy.

O jedynym synu Bożym Mesyasu.

Bo / y dziećmi Królestwa niebieskiego. Jakoż to porządkiem
 swym z pierwzych świadectw pisma s. nakrotce powiem. Na
 przod / iż Bog bogaty w miłosierdziu / sam to uczynił łaski
 swey / iż nas przed założeniem fundamentow świątą wmito-
 wał y obrat: onoz o tym maćie thak mowiącego Apostoła
 Efesz. 1 y 3. Błogosławiony Bog y oćiec pana naše^o Jezusa
 Chrystusa / ktory nam błogosławił w wszelkim błogosławieni-
 stwem duchownym / w niebieskich [rzeczach] Chrystusowi:
 Jako nas wybrał w nim przed założeniem świątą / abyśmy by-
 li świętymi y nienagannymi przed nim / w miłości. Przed-
 tym nas naznaczywszy / ku przysposobieniu za syny / przez
 Jezusa Chrystusa ku sobie / wedle w podobania wolej swoiey:
 ku chwale sławney łaski swoiey / przez ktora nas rodzicznys-
 mi uczynił / w onym nanuleysym: w ktorym mamy odkupie-
 nie przez krew iego / odpuszczenie wpadkow / wedle oney bo-
 gátey łaski swey / ktora obfitował przeciwko nam w każdej
 mądrości / y roztropności: oznajmivszy nam tajemnice wo-
 ley swoiey / wedle w podobania swiego / ktore był postanow-
 wil w sobie. A na drugim miejscu / Rzym. 8 y 29. tenże mowi:
 Pan Bog ktore z ludzi przedtym poznał / ty też przedtym na-
 znaczył / aby kształtem podobni byli obrazowi syna iego: żeby
 on był pierworodnym między wielem bráćiey. Tu iuz oto / wi-
 dzieć iż wystawiona nam iest w tych słowach / miłość y łaska
 Boża / y ono iego nas przed założeniem fundamentow świąt
 tą wybranie / y koniec też pokazany / ku ktoremu sie to / z mi-
 łości obranie naše / ściąga. Patrzącie iuz tej szkodkow / przez
 ktore tho potym tenże sam Bog przeciw każdemu z osobną
 wytkonywa. Naprzednicysy iest szodek odrodzenie naše /
 przez ktore nas sobie Bog za syny przyimnie: duchem nas so-
 bie swoim pieczętuie. A po nim drugi iest / syn on iego pier-
 worodny namuleysy / w ktorym nami y miłość swa skutecznie
 pokazuje / y nas w pewnia o swey tey przeciw nam miłości: y
 prawie skutecznie za dziećki swe przysposobia. Bo gdybyśmy
 pierwcy nie mieli być znowu wrodzonymi przez wyczenie dus-
 chą s.

Przez prawne
 dki tego d. sta-
 my.

Wtóra część /

Chą s. tedybyśmy Chrystusa poznać y przezeń do Boga przys-
 tąpić nie mogli: a co wietża / y Bogabyśmy samego nie poz-
 znali. A przytym słowo Boże iest / przez ktore sie o tym z nas
 mi rozmawia / nas ucząc o wolej swey / y powinność naše
 nam przed oczy wystawiając y Chrystusa nam syna swego za-
 lecając: przez ktore nas też nie tylko do siebie wzywa / ale też
 prawie dostatecznicy odradza. A do tego potym przystępuje
 też y wiara naša / ktora też onże sam nam daruje: na to / aby-
 śmy przez nie / o ie^o przeciw nam miłości w Chrystusie iuz nam
 pokazaney / w pemienni byli. Czego też wшыtkiego oto ty pe-
 rone świadectwa mieć bedziecie. Jako to / gdy tak mowi Jan
 s. o oney mowie Bożej / ktora była na pocjátku: Jż ktorys
 kolwiek ia przyieli / dała im zwierchność aby byli dziećkami
 Bożymi / wierzącymi w imie iego: ktory nie ze krwie ani z
 z chćiwości ciała / ani z chćiwości meża / lecz z Bogá sa na-
 rodzeni. Jan. 3 y 5. Ale y to wшыtko iest z Bogá: ktory chcąc
 porodził nas słowem prawdy: ku temu żebyśmy my byli nie-
 iakimi pierwiastkami stworzenia iego Jakub. 1 y 18. A to zaś
 naše odrodzenie z cieleśnych ludzi w duchowne / nie idzieć z
 nasienia káżacego sie / ale z tego ktore nie zna stázy: Bo przez
 mowę Bogá żywego y ná wieki trwáiącego: iako to Piotr
 s. piše 1. Piotr 1 y 23. A iż sie to wшыtko z miłości Bożej prze-
 ciwo nam dzieie / a nas też ku miłości Bożej ciągnie y ku
 miłości też bráćiey našych: oto y te^o dokláda duch Boży / mo-
 wiac tak do tychże dziećek Bożych: Báčcie iaká miłość dał
 nam oćiec / abyśmy nazwáni byli dziećkami Bożymi: Dla tes-
 goć nas swiat nie zna / iż też onego nie poznał. 1. Jan. 2 y 1.
 A ku cjemuby nas tak Bog znowu sobie wrodził / y za dzieć-
 ki przyial / chcećieli theż wiedzieć: onoz maćie / náđ przestle
 świadectwa / y tego iásne dołożenie: iż ku temu / y dla tego /
 abyśmy go miłowali / bráćia też naše miłowáli / a grzechow-
 nie pełnili. O czym tak mowi / w káziac drugi szodek tego
 naše^o wrodzenia: wšelki co wierzy iż Jezus iest Chrystusem /
 z Bogá sie národził: a wšelki co miłue tego ktory wrodził /
 miłue

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

miluie tej tego ktory z niego jest narodziiony. 1. Jan. 5. 1. A
wsełki tej co sie narodził z Boga / grzechu nie czyni: iż nasie
nie iego w nim trwa: y nie moze grzeszyć / iż z Boga narodzi
ny jest. 1. Jan. 3. 9. A iż sie cho dżieie wrodzenie nasze przez
Ducha Bozego / ktore^o nam daie: to aczesćie iuz z przestych
swiadcetw obaczyc mogly / wsełke to icście z tych / tym la
cniey obaczycie / gdy tak o tym mowi Apostol: Ktorzy kol
wiek duchem Bozym bywają rządzeni / ci sa synmi Bozymi.
Bosćie nie wzięli ducha niewolstwa [mowi to Pawel s. do
wiernych] znorw ku boiaźni / aleście wzięli ducha przysposo
bienia / przez ktorego wolamy Abba Oycze: ktory to duch po
swiadcza duchowi naszemu / iż icście syni dżiećmi Bozymi. Rzym.
8. 14. A na inšym miyscu / tej rzecz wypisuiac / y drugiego
też icście srodku do kłada / y to nasze synostwo / nam / z dżies
dżictwem wolności / przed oczy wystawia / mowiac tak: Gdy
przyšlo wypelnienie czasu / wysłał Bog syna swiego / wro
dzonego z niewiasty: wrodzonego pod zakonem: aby ty co by
li pod zakonem wykupit: jebysiny przysposobienie synostwie
wzięli. A iż icście synowie / wysłał Bog ducha syna swego
go w serca wasze wolaiacego Abba Oycze. A tak iuz nie icstes
wiecey slugo / ale synem: a icšli synem / tedy y dżiedzicem Bo
zym przez Christusa. Gal. 4. 4. Ktore^o Christusa syna swego /
Bog / swiat wmiłowawšy / dal / aby wsełki ktoby weń wie
rzył nie zginął: ale aby miał żywot wieczny Jan. 3. 16. A tak
je przez wiare w tego to Jezusa Christusa / wšyscy sie tej sta
wanny synmi Bozymi / wedle postanowienia y obrzania Bojer
go: ktory nas sami przez ducha swiego s. y przez slowo swo
ie znorw prawie rodzi: abysiny my ktorzysiny przedtym byli
dalecy / blustimi sie stali: ktorzysiny byli bez miłości / bylibys
siny wmiłowanymi: ktorzysiny byli nie ludem Bozym / Bo
zymesni: y sie ludem stali: y krolewskim tej ofiarownictwem /
ku spracowaniu duchownych ofiar / przyiemnych Bogu
przez Jezusa Christusa. Jako to icście w sobie ty pismażamy
kaie Oze. 1. 10. a 2. 23. Rzym. 9. 25. a 1. Piotr. 2. 9. O
3 wa trotko

Wtora cześć /

wa trotko mowiac / y rzecz te zamytaiac: to jest napewniey
sa / iż wšytká naša zacność y godność tá synostwa / nie idzie
z nas samych / ale idzie z samego / iedynego / żywego y prawo
dżiwego Boga naszego / z ktorego wšytko: ktory nas sobie
poiednal przez Jezusa Christusa / sam prawie w nim bedac
ciało Apostol do kłada 2. Korin. 5. 18. y sam nas z soba ie
dnaiac: a to w nie przyczytaniu nam grzechow naszych / owa
sem syna onego swego namileyšego ktory nie wznal grzechu /
grzechem za nas wczyniwšy / abysiny my byli sprawiedliwos
ćia w nim. A w tym mci zawisła godność naša / y wšytko dus
chowne błogosławienstwo naše.

Kapitula 17.

WO thakowym okazaniu rzeczy przedtym namienio
nych / a z osobną godności y zacności naszej / ktorey
z iesiny od Boga z łaski ie^o dostali / nie bedac iey sami
z siebie godnymi: trzeba nam tej iuz wedle obietnice / ktora
sie wprzod wczynila / okazac y te zacność / o ktora nam idzie /
Jezusa Christusa onego namileyšego / y nad inšie wšytki sy
ny Boje nazacnieyšego / y między wšytkiem i przoduiacego
syna Bozego: ktorego przedtym pokazal być z ludzi. Aby
sie to pokazalo / iż tá tak wielka y rozumem cżlowieczym nie
ogarniona zacność y wielmożność iego / nie idzie z onych rze
czy / ktore niektorzy przedsie biora / y nimi tey zacności iego
y zwierzchności dowodzić chca: o czym sie w Kap. 12. y 13. wy
šey morilo: ale idzie stad inad. Z ktorey zaś dopiero / ono
wšytko / iáko z iednego srodka / wyplywa. To jest / iż icst pier
worodnym / namileyšym / iedynym / własnym: iż tej dla
tego mowili o nim tak zacnie swięci / y mowil tej sam o so
bie y o tey swey tak wielkiej zacności: y czynil tej wšytki za
cne y wielmożne. Boć on nie stad they zwierzchności zgoła
przez sie dostal / iż to czynil / y mowil: abo iż to jest synem na
zwanym pierworodnym: ale iż iuz pierwey stad inad te zacność
tak wielka y zwierzchność wšytko przewyšaiaca y to je jest
synem Bozym namileyšym miał: co / gdyby nie wprzodilo /
tedyby

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

tedyby yto potym nie bylo. Gdyz on sam nawiecey tego do-
kładal / i3 im wश्यtko opowiedal y podawal kute^o Koncomi /
zeby to stad poznali / i3 nie od siebie przyshedl / ale i3 go Bog
oćiec poslal. Jan. 17. y 8. 21. 23. 25. Jako te3 / nie stadci sie
my Bogu podobamy / abo / nie dla tegoć on nas miluie / i3
my wen wierzymy : ale i3 on nas sam pierwey umilowal / y
nas sobie polubil : przeto3 nas te3 y wiaro dawowal : abyśmy
stad wen wierzyć mogli. A thak oto nie jest miłości Bozey
wiara naša przycyna: ale miłość Boza wiary našey : ktora
gdyby nas nie wprzedziła : tedybyśmy y wierzyć wen nie mo-
gli. Zadaćieli tedy wiedzieć / nakrotce y poprostru / coby to by-
lo / w czym wश्यtka nawietřa zacność / w czym chwala / sta-
wa / cześć / moc y wśelak a zwierzchność Jezusa Chyistusa sy-
na Bozego namileyše^o zawiśla: tedy to wiedzieć macie / i3 nie
co inego / iedno miłość tak3e Boga one^o iedynego y wśelch^o
mocnego / Oycá iego swietego / ktorego swiat niezna: 3 kto-
rey on wश्यtko miał / co iedno miał: y czynil / co iedno kiedy czy-
nil: y mowil / co iedno mowil: ktory go umilowal / pomázal /
poświecił y ná swiat poslal. Co i3 jest rzec3a prawdziwa / o-
to3 iu3 o tym swiádec3t3o słowa Bozego / y iego własnego wy-
znánia słuchayćie. Co sie tćnie swiádec3t3o piśmá nowe^o przy-
mírza / onoz pierwe3e macie w tych słowách Jana Pomurzyćie
lá / gdy tak iakoby wykładáiac iu3 prorockie obietnice mowil.
Oćiec miluie syná / y wश्यtko dal do reku iego. Jan 3. y 35.
Gdzie oto miłość wprzod zá fundáment kład3ie / á potym stu-
te3 tey miłości pokazue / on dace3 wश्यtkie^o do reku. A stad-
by Jan tego dochodził / láčno sie domyslić mo3ecie : i3ci nie
stad inad iedno z ducha Prorockiego : poniewaz miedzy syny
nierwiśćiami wietřy nádeń Proro3 nie powstał. A ten duch
Prorocki / gdiśie to y przez kogo oznaymial / chcećieli te3 wie-
dzieć: Otoj go wam nakrotce pokaze. Ono Ezaiáš Proro3
tak o Bogu y o miłości iego przeciów Mesyafowi / ktory jest
Pan Jezus syn Bozy / mowil tym duchem Prorockim. Oto
słoga moy / ná ktorym sie podepre: wybrany moy / wlibiła

Wtóra cześć /

[gó] sobie] duszá moia: dalem ducha mego náń : wywied3cie
sad poganom zc. Ezai. 42. y 1. A potym tam3e troche ni3ey y
6. mowil Bog do niego3: choćia3 go iefc3e nie bylo (iakó te3
potym Kap 45. y 1. mowil do krolá Cyrusa ktory sie te3 iefc3e
c3e nie byl národził.) Ja Jehowáh wezwálem cie w sprá-
wiedliwoći / y wchwoycie cie zá reke twoie : y strzec cie bede / y
dam cie zá przymirze ludowi / a zá swiatlo poganom: abyś o-
tworzył o3y ślepe : abyś wywodził z zámćnienia wieźniá / z
domu turmy siedzace w ciemności zc. Co te3 id3ie z oney ofo-
bliwey obietnice Bozey / ktora Dawidowi wczynil / o tym3e
Mesyafu synu iego / ktory po smierći iego wymiść miał z ná-
sienia / abo z potomstwa iego / gdy ono mowil : Ja iemu be-
de zá oycá / á on mnie bad3ie zá syná. 2. Sam. 7. y 14. á to we-
dle wykłádu Heb. 1. y 5. Ale co potrzeba daleko záchod3ić :
gdy3 sam syn Bozy Christus Jezus to iásnie wyznawa wsty-
t3oimi / i3 go Bog Oćiec umilowal: y z miłości wश्यtko mu
pokazaly wश्यtko dawowal: tak o tym mowiac. Amen amen
powiedam wam / że3 syn nie mo3e nic sam od siebie czynić: ies-
ł3y nie wid3ial Oycá czyniacego. Abowiem coby3 kolwiek on
czynil / to3 tak3e y syn czyni: Boć Oćiec miluie syná / y wश्यtko
mu w3kázue / co sam czyni. zc. Jan 5. y 19. A ná drugim mie3e-
scu / tak do we3niow swych mowil : Jako mie v milowal O-
ćiec / y iá umilowalem was: trwáćie3 w miłości moiey? Jan
15. y 9. A potym do Boga Oycá swego / w modlitwie zá w-
czynámi swymi / o miłości iego tak mowil. Oyc3e te chwata
ktoras ty mnie dal / dalem im: aby byli iedno / iakó my iedno
iestedny: iá w nich / á ty we mnie: aby byli dośkonálnymi w ies-
dno: á i3by poznal swiat / że3 ty mnie poslal / y umilowales ie /
iá3os mnie umilowal. Jan 17. y 22. A troche potym ni3ey / y
26: Oznaymílem im imie twoie / y oznaymie / aby miłość / kto-
ras mnie umilowal / w nich byla / á iá w nich. A kiedyby sie
go cał Bog rozmilowal / troche przedtym to powied3ial.
Oyc3e / ty ktoreś mi dal / chce aby gdiśie iá iestem / oni byli ze-
mni: aby ogládali one moie chwata / ktoras mi dal : Abowiem

O iedynym synu Bozymi Mesyafu.

wiemes mie vmiłował przed założeniem swiata. Jan 17. v 24. Co mowi wedle onego / iako tej przedtym slyśalyście Pawła mowiacego o Bozey miłości przeciwko nam : Ktory nas sobie wdzięcznymi uczynil / w tym to namileyfym. Efe. 1. v 6. 2c: A nie tylko nas vmiłował przed założeniem fundamentow swiata / ale tej y laska darował : a darował iefcze przed czasy wiekuiſtymi: iako tenże doклада 2. Tim. 1. v 9. Choćiajesny iefcze nie byli: ale teraz to iuz baczymy / bo swiary wcn / te^o dochodzimyz nas tam sam w sobie vmiłował / iako y Jezusa syna swe^o pierworodne^o: y laska nas tej swoia darował. Ale aby wam na niczym nie zchodzilo w tym iz to Bog syna swe^o vmiłował / a z miłości mu tej swoicy ducha bez miary dal: y wſytko zwierzchności podarował: y czcia y chwala wkoronował: ſluchayciez tej iefcze Boga ſamego / tak o tym mowiacego. Ten iefc syn moy on vmiłowany / w ktorym mnie ſie vpodobalo. Mat. 3. v 17. y 17. v 5. Mar. 1. v 11. Luč. 3. v 22. a 20. v 13. Co tej y Piotr swiety wykladaiac y rozſieziaiac / tak mowi: Nie oznaymiliſmy wam mocy y przyſcia Pána naſzego Jezusa Chriſtusa naſladuac modroſcia ozdobionych baem / aleſny ſie ſami przypatrzyli wielmożności iefcgo. Abowiem wſial od Boga Dycia czeſc y chwale / gdy mu byl przynieſion glos takowoy / od wielmożney chwały: Ten iefc syn moy namileyfy / w ktorym ſie mnie vlubilo. A iz wſial naprzod od Boga ducha bez miary / Jan to ponurzyciel nam oznaymil / tamże zaraz gdzie tej on mowil: Ociec miłue ſyná y wſytko mu dal do reki iefcgo / tak mowiac: Ten ktore^o Bog poſlal / ſlowá Boze powieda: boć [te^o] nie miara dawa Bog ducha. Jan 3. v 34. A wyſſey Ewangelista powiedzial / iz iefc napelniony laska y prawda. A to tej wſytko wedle onego / co przedtym Ezaiaſz powiedzial Kap. 11. v 1. y według 42. v 1. Iako potym toz wyklada duch Bozy w nowym przymirzu mowiac: je ſie to wypelnilo w Jezusie co bylo opowiedziano przez Ezaiaſza Proroča mowiacego: Oto ſluga moy / ktore^o gow obral: vmiłowany moy / w ktorym ſobie vlubila duſa

3 3 moia

Wtóra cześć /

moia: Poloze ducha moiego na nim Mat. 12. v 18. Do czego przydac mojecie / a potym ſobie porwoli przecztyac / y to co na piſal Ezaiaſz Kap. 61 v 1. Co tej ſam Pan Jezus o ſobie wylozyl / iako ſwiadczy Luč. 4 v 18. A v Jana to o ſobie powiada / iz go Bog ociec zapieczetowal / Jan. 6 v 27. Ca czymby zapieczetowany byl / ono ponurzyciel w kazuie / mowiac iz widzial ducha s. na n stepniacego iako golebice / ktory tej na nim ſoſtal Jan. 1. v 32. poſwiecil go y na ſwiat poſtal Jan. 10 v 36. A iz mu y zywot dal miec w ſobie / y wſytko moc y zwierzchnoſc na niebie y na ziemi. O tym tej iefc nie pamietacie / czytac ſobie mojecie Jan. 5 v 26. Mat. 11 v 27. a 28 v 18. Jan. 3 v 35. a 6 v 46. Owa ktore^o mowiac / z miłości Bozey / tak iefc wſytkim napelniony / y tak w nim Bog ſam byl / y ſtarby wſytkie w nim vmiectnoſci y wyrozumienia zamknal / aby ſny my tej wſyſcy z iefcgo zupełności czytali / y laska za laska brali.

Otoz iuz baczye mojecie / iz ci z miłości Bozey / ktora go przed zalozeniem swiata vmiłował / ta wſytká iefcgo narwieſza y naprzednieyſza zacnoſc / moc y zwierzchnoſc idzie / a nie opak: iako ſie mnodzy mylac mnimaia: gdy ſobie z iefcgo mie ſyná Bozego vmiłowanego y od Boga wſytko maiacego / ale iakiegoſ tej drugiego prawie Boga przez ſie zawzdy beda cego zmyſlala / czymia / y ſtanowia.

Kapitula 18.

W aczby przyſtalo bylo zaraz / w kazuie thez ſlopnie y trzodki / przez ktore Chriſtus Jezus ſyn Bozy / iſtuecnie / po oney mocy y zacney zwierzchności / ktora za dni ciála ſwego na ziemi w ludziach pokazowal / do oney zacnieyſey y nádofonalſey czei / chwały / zwierzchności y maieſtatu niebieſkiego / na prawice Boza / wſedl y imienia nádweſelkie imie od Boga danego doſtal: iednak / obawiaac ſie iakiego nieprzyſtoynego ſiacunku / ludzi iefcje nie dobrze w tych rzeczach w kolyſanych: wole tu pierwoy náktotce tu przeftrzodze nieco powiedziec: tu temu koncowi: jeby kto o bledliwie

O iedywym synu Bozym Mesyasu.

bledliwie nie minimal/zebych ia / Chyistusa Jezusa syna Bo-
żego pierworodnego y umiłowanego/ miał za równo ważyc
z infymni wszytkimi synami Bozymi:ajem to okazał z pisma s.
o nim / co też y nam służy: to jest miłość Boża / ktora / bez
wszego urzodku/ onego/ y nas też/ wprzezdziła. Z ktorey miło-
sci Bożej iako on wszytko ma: bo mu też wszytko dal Bog:
tak też y my to mamy cokolwiek iedno od Boga: mamy a nie
stad też iad/iedno z onego: nas od Boga przed wssemi wie-
ki umiłowania. Bo aczkolwiek tego jeden nawicij sy przest-
wnik záprzec nie może/zeby pisano s. równac z nami w wielu
rzeczach nie miało/ onego namileyszego syna Bożego Jezusa
Chrystusa: wsakże sie też to dobrowolnie/ scyżrze y prawdzi-
wie / każdemu / od nas to wiedziec chcacemu / wyzna: iż w
wiecey rzeczach / iakoby zgola żadnego podobienstwa poro-
wnania naszego z nim/ niemasz. A iesli też ktore pokazacby sie
moglo/ z strony onego żywota na potym przyslego: tedy iuz
y to / z niego od Boga do nas y na nas przychodzi: nie inas
ejcy iedno iako z głowy na inie cjonki: a to/ gdy z oney iego
zupelney zupelnosci/ y z pelney pelnoscí cżytramy. Zowie pi-
sano Jezusa Chrystusa namileysze^o syna Bożego cżlowiekim/
y synem cżlowieczym / y jest nim prawdziwie: Bo pisano s.
w tym me klamary on sam tak sie nazywaiac: zowie też także
y nas/ y tym iestesny wszyscy. To iuz tu w tym spolnosć ma-
my: y dla te^o iestesny koscia z koscí iego / y ciakem z ciaká iez-
go: iestesny bracia iego/ za ktore sie on nie wstydal. Bo nam
w tym miał być podobny na wszytkim/ aby nam folgować w
miał/ y był nam miłościw w thym / co z strony nas v Boga
miał odprawować. Wszakże gdy y w to samo pilno wyszrzy-
my/ iako on jest cżlowiekim/ a iako też my / tedy sie y tu nie
mala roznicá pokazze. Abowiem my iestesny ludzmi starymi
z wrodzenia/ z onego starego cżlowieká oycá naszego Adama:
a on iuz jest wthorym nowym y niebieskim cżlowiekim. Ku
czemu y my potym dopiero znorou przez wieiare weni/ y to pod-
miarko / przychodzimy: abyśmy nozili na sobie obraz iego /
bedac

35

*W czym podobni
iestesny Jezusowi
Chrystusowi synu
wi Bożemu.*

*W czym wielce ni-
podobni.*

Wtora cześc

bedac ku niemu przykscaltowani: iakosmy przedtym ziem-
skiego onego oycá naszego na sobie obraz nosili. Tużej ieszcze:
my ludznu bedac / splodzeni iestesny biegiem przyrodzonym
zwoley meja y niewiasty: a on poczyty iest z ducha s. abo z
mocy Boga naywyjszego: w czymesmy iuz my dalecy od nie-
go. Bo też az potym nie rychlo ku rodzeniu nowemu z ducha/
y to prze zen/ y przez slowo ie^o/ przychodzimy. A tak y w tym/
nigdy z nim w iego zacnosci/ zrownac sie nie mozemy. Nlad
to wsech nas pilino s. przekonywa / iezesny grzesnymi: iez-
esny dla grzechow y wadkow / w ktorych esny zyli / byli vs-
marlymi/ y syny gniewu: a onego od grzesnikow odlacza: i
bedac kusony we wszytkim/ iednak i przedsie kusony nie byl
grzechem/ to mu znaczne swiadectwo dawa. Owszem ieszcze
nad to y tego iasnie doklad a / i grzechu nie popchnil: i też y
zdrada nie byla nalezona w wsciech iego. A tak tu w tym zro-
wnac z nim nie mozemy. Takze/ cokolwiek my od Boga z la-
ski iego godnosci mamy/ y do czego kolwiek przysc w nadziei
oczekawamy: tedy tego wszytkiego w nim y prze zen dosta-
wamy: Bo smy w nim obrani/ w nim też umiłowani/ y w nim
za syny przysposobieni. Prze zen Boga oycem swym pozna-
wamy: prze zen z nim pojednanie mamy: prze zen do niego
przysc mamy. Bo on iest nasza droga: iest thez y wodzem
do niego. Mamy my tedy prze zen y w nim wszytko dobro na-
se/ y wszytko zacnosć nasze: a nie on z nas. Jako też on sam
wszytko ma od Boga Oycá swoie^o/ y żywot/ y zwierzchnosć/
y moc/ y krolestwo / y maicstat. A Bog thego nie ma me ob-
niego. Owa krotko woiac/ a dlugo po cjaszczkach wszyt-
kiego nie rozbieraiac/ dla przedluzenia: scyżrze to y iasnie wy-
znawamy/ i nie tylko w zacnosci/ w maicstacie/ w mocy/ w
zwierzchnosci/ w chwale/ w duchu ktorego on ma od Boga
bez miary: mowiac też o naszej zacnosci/ ktora nas też Bog
z miłości wezil: z nim sie nie rownamy/ ani sie w pyche iako
roynosimy: ale z wpożorzzonego serca/ wszytko iemu zacnosć
y zwierzchnosć/ ktora go Bog wezil/ przyznawszy / z poca-
lowaniem

O jedynym synu Bożym Mesyasu.

łowanim iego / y z upadaniem przed miastem iego / całe sie mu za niegodne slugi oddawamy. Choćaj on nas z miłości swej przeciw nam / inż daley niechce zwać slugami / ale przyiacioly: a te krotka przestroge / na wszelkie opaczne nasścowanie / gotowa miec bedziecie: gdyby to / abo nam / abo wam / kto zadawal / ze sie z synem Bozym namileyfym rownamy / abo go sobie lekce wazymy.

Kapitula 19.

WO takim inż tedy okazaniu zacności Chrystusowej / y o naszym tezo nim rozumieniu / y wierze z slowa Bożego fundament mający / za oświecenim z łaski Bożej wmyślu naszego: godzi sie też nakrotce także y to okazać / iako sie on też w dalszej bedac miłości Bogá Oycá swego zawnždy przeciwko niemu zachował: y przez ktore szrodki inż nie do oney wprzedsiatcey miłości / ale do wiecznie y na pozetym trwatacey / y do chwaly też y czi / ktora y teraz ma przychodzil. Jz go pan Bog wmiłował iestże przed zalozeniem fundamentu swiatá / a w nim wsfyctie inise syny y corki swe: wedle swego przedwiecznego postanowienia: dla czego go też zaraz po stworzeniu swiatá obiecal: y z miłości / w wypetnienie czásu / wedle obietnice dal: y duchem swoim s. napelz niwszy / na swiat wyslal: aby tak wola Bogá oycá swego ludziom opowiedal: a onych ku ziednaniu sie z bogiem napominal: tedy on też wpatruiac miłość Boża przeciwko sobie / zawnždy Bogá oycá swego miłował: przetoż też zawnždy to co sie niemu podobalo wykonywal: iakoż to y sam osobie powiedal mowiac: Ten ktory mnie poslal zemna iest / a nie zostawil mnie samego oćce: bo ta to co sie niemu podobá zawnždy czynis. Jan. 8. y 29. A czynil to wsfyct / nie podobaiac sie samemu sobie / ale Bogu: iako mowi Apostol Rzym. 15 y 3. Jz Chrystus nie spodobal sie sam sobie: ale iako napisano iest: wrogania wrogaiacych tobie / na mnie przypadly. To iest ze to on wsfyct / z miłości bogá oycá swego na sie bral / czynil olwiekt kiedy ludzie przeciw Bogu grzebyli / y w czynil olwiekt kiedy imienorei iest

Okazanie tego kofie syn Boży ius Christus przeciw Bogu oycu swemu w dalszej bedac miłości iego zachował.

aa go wrogali/

Wtora cześć

go wrogali / abo go sie wazali. Także mowi o sobie y na drugim miejscu: Juz daley z wami mowic nie bede: abowiem w dzie Bśiaje swiatá tego / a we mnie nic nie ma. Ale izby poznal swiat ze miłue oycá / y tak iako on mnie rozkazal czynie / Jan. 14 y 30. 31. Ktora miłosc iego / przeciw Bogu oycu / zlaczona byla z boiaznia: ale prawdziwa synowsta. Gdyż / z onego danego iemu ducha od Bogá / pochodzilá: iako o tym Prorok Ezaiasz Kap. II. y 2. mowi: Zostanie / abo odpoczynie na nim duch Jehowin: duch mardosci y rozumienia: duch rady y mocy: duch wnicietności y boiazni Jehowiney: a wonienie iego w boiazni Jehowiney. To iest tak sie z ducha onego pelności rzadzić y spráwować bedzie / iz co olwiekt pocznie / znać bedzie ze sie pana Bogá boi. Jakoż sie cho w nim zawnždy pokazowalo. Abowiem na smierć z boiaznia BOŻa fedl: y z boiaznia sie BOGU modlil / y do niego wolal: iako ono duch Boży tymi slowy swiadczy. Chrystus ośiarownik nasz wedle porzadku Melchisedekowe / za dni ciála swego / gdy do one / y modlitwy y prosby z wielkim wolaniem y łzami odnosil / ktory go mogl zachować od smierci / y byl wystuchan z boiazni. Choćaj byl synem / wsfak ze sie nanczył posluszeństwa / z tego co cierpial. Heb. 5. y 7. Tu inż macie wyrażona miłosc iego y boiazni / ktora niął w sobie przeciw Bogu oycu swego: inż sie też oto y posluszeństwa sznientá stála / ktore theż w nim bylo. O ktorym sie czefto przedtym wiele swiádecztwo przytaczalo: a to w onym iego czeftym y gestym o swiádczeniu sie w tym / ze nigdy nic nie czynil / ani mowil / iedno co mu Bog Oćciec iego rozkazowal. Wsfak ze zosobná w tym / ona miłosc iego ku Bogu / y ona boiazni iego / kutecznie sie pokazála / gdy sie tak poslusfny Bogu oycu swego pokazal / ze byl zawnždy gotow polozyć duše swoje za owce swe. Dla cze go też tym wiecey Bog oćciec miłował: iako to y sam o sobie powiedzial / mowiac: Dla tegoć mie oćciec miłue / iz i z ká de duše moie / abym ja zábie wšial / Jan. 10 y 17. Ale Patwet s. dostateczniej to wywodzi: wsfazuiac zaraz y to / czyni on iest za posluszeń

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

gá poslušeniſtvo ſwe od Boga wzięiony/gdy tak o tym mo-
wi: Chriſtus poſlušny był aż do śmierci/ a śmierci krzyżowey:
Dla tego też Bog/zacnie go wywyżſzył: y dārował mu imię/
ktore ieſt nad wſelkie imię: aby na imię Jezuſowe/ ſkloniło ſie
wſelkie kōlano niebieſkich/ y ziemſkich/ y podziemnych: a iſz-
by wſelki iezyk wyznawał/ iż pan Jezuſ Chriſtus ieſt ku chwa-
le B. oycā. Filip. 2 v 8. Wſakże te° perome nie ſtad in ad do-
chodzil/ iedno z wpatrowania piſm s. ktore o poſlušniſtwie y
o ſlubie Meſyafowey przeciw Bogu/ do oſtateczney hānie-
bney śmierci/ czaſto y na wielu mieyſcāch ſwiadczyli: iż nam
miały pierwey przyſć (iako Piotr s. mowi I. Piotr. I. v II.)
wtrapienia/ a potym y chwala. A to też wedle onego/ co ſa-
Pan Chriſtus powiedzić raczył/ tak do onych dwou uczniow
ſwych mowiac/ ktorzy z nim ſli do Emaus: O bezrozumni/
y leniwe° ſercā ku wierzeniu temu wſytkie°/ co mowili Pro-
rocy. Żali te° nie potrzeba było cierpieć Chriſtusowi/ y wnieſć
do chwały ſwey: Luk. 24 v 25. Pomiwaj tedy Chriſtus Pan
on namuleſy y pierworodny ſyn Boży/ wważaiac miłość te/
y wſytko co mu z tey miłości Bog dārował/ tak ſie zāwždy
rzadził/ że y miłował y bał ſie/ we wſytkim aż do śmierci bez-
dac poſlušnym Bogu oycu ſwoiemu: A tenże ieſt wzorem nā-
ſym/ nam zā wodza y droge od Boga dāny: abyſmy zā nim
we wſytkim/ iako powolne dżiatki chodźily / y iego w tym
wſytkim/ w czym ſie nam zā przyklad wyſtāwil / onego nā-
śladowali/ miłuiac go / y chowaiac roſtāzania iego: tak iāz
to y on oycā ſwoiego / y nāſego też / roſtāzania pełnił. Tes-
dyć ſie y wam zāraz z drugimi potrzebā zāwždy w to wprawo-
wac / w tey wāſey mlodoſci: iak obyſcie też Pānā Boga ze
wſytkiego ſercā/ ze wſytkiey duſze/ y ze wſytkiego wmyſlu/ y
ze wſytkich ſil miłowāly y bały. A boiac ſie go zāwždy / po-
lušnie też iemu ſāmemu zāwždy były. Bo/ a przez coż inſzego
to po ſobie poſtāżac maicie/ iż ſie Pānā Boga boicie/ y onego
miłuiacie/ iedno gdy go iako powolne dżiatki / w tym wſytkim/ co wam w ſłowie ſwoim s. roſtāzaiac / ſłuchāć bedźiecie.

68

Koniecznie

87

Trzecia część /

Koniecznie/ byſcie go ſłuchāć z ochotne° ſercā nie miały/ ſlā-
bāy w was nuſiāłā być nādzieiā z ſtrony wiāry wen: ſlāba
też z ſtrony nādzieie / iego przeciw wam miłości: Gdyż on
wieccy ſie kocha w poſlušniſtwie niſz w oſiārāch: a niepoſluš-
niſtwem bārzycy ſie brzydźi niſz guſłami: ktore v niego ſa ob-
mierzle. Przetoż tu koniec czyniac tey wtorey czeſci piſania
mego/ o iednym Bogu y o iednym też ſynu ie° Jezuſie Chri-
ſtusie ktorego wy nāſladowāć maicie/ y we wſytkim ſłuchāć/
was proſie y nāpominam / abyſcie wmiāly dobroć y miłość
Boża przeciw ſobie wważāć: abyſcie kāſti iego nādāremno
nie brāly. Ale wdźieciny ſie y powolnymi poſtāzaiac / Bo-
gu oycu ſwemu dobrotliwemu / że byſcie ſie zāwždy pilno o
woley iego dobrej y iemu przyiemney wywiādowāly: y one
ſtutkiem wykonywāly. Wſakże aby wam ieſzcze co nā tym
nie ſchodźilo / oto iūż też w trzeciey czeſci powinnoſci wāſe
chriſtyānſkie / wam nākrotce poſtāzowāć bede: ktorymi by-
ſcie wy wiāre wāſe wyrażaiac / k woli Bogu żyły/ y zāwſe
imie iego s. cżāly y wielbili: a to przez iego iedynego y namis-
leyſe° ſynā Jezuſā Chriſtuſā pānā y zbāwiciela nāſe°. Amen.

Trzecia część o powinnoſciach ludzi chriſtyānſkich przeciw Bogu y Chri- ſtusowi/ także y przeciw inſzym ludziam

Kapitula I.

W o tākowym okazaniu ſłowā Boże°: y tākowym
też okazaniu z niego Boga iednego prawdziwe°/
y ſānego wſech rzeczy ſtworzyciela wſechmogo
cego ieſzcze też y po okazaniu y opisanu iednego
wlaſnego ſynā Bożego Jezuſā Chriſtuſā/ ze wſytkim
to iego cāła zacnoſcia y powſechna / ktora ma od Boga
wierzchnoſcia: ſtad też nā nas wſytko duchowne ſzczęſcie y
błogoſławien

O żywocie chrystyáńskim.

blogosławieństwo / y nášá teź wšytká godność y zacność o-
plywa: Godna y słusna rzecz iest / aby sie iuż teź w tey trzeciej
części piśania nášego / namileyše w Pánu / okazało wam / po-
winowáctwo wáše iáko bédšie mogło byc naprościey y na-
krotcey / ktoreśiny wšyſcy przeciw Bogu / przeciw synowi ie-
go / przeciw drugiey bráćiey nášey y siostram / tak że y przeciw
wšyym ludziom pokáżowác z áwždy powinni.

Leż niźli nam do tego przydźie: potrzebna mi sie zda / iź
by pierwey nákrotce niektóre przyczyny przednieyše pokázá-
ne y wważone byly: zá ktorymi on iedyny Bog wšytko mo-
gácy / dárowác nam raczył syná swoiego pierworodnego Je-
zusa Christusa zá Pána / zá Glowe y zá Wodzá: á iefjeże ná-
wiojzreſy wšytkie náše niepráwości / y onego dla nich ná-
śmierć wydawſy: y záś go dla nášego wſprawiedliwienia
wzbudziwſy / y potym czćia y chwala wkoronowawſy: abyś-
my / o tych sie przyczynách wywiedziawſy / mogli sie teź pil-
niey y o nášym powinowáctwie wywiedzieć: zá nie sie wšiac /
y onego z áwždy potym pilnowác. Odrzucáiac z áwždy od sie-
bie wšytko to / cobykolwiek nam do tego mogło byc ná iá-
kiey przekázie.

Iż tedy nam naprzod idźie o poznánie przednieyſzych przy-
czyn / dla ktorych nam dány iest od Boga Jezus Christus /
syn iego namileyſy: tedy ie nam porzadnie poznáwác potrze-
bá. Z ktorych ia przednieyše dwie wpatruie / wedle piśania s.
które Boga oycá nášego ku dárowaniu nam Jezusa Chris-
tusa / pobudziły. Pierwſza iest wpodobanie / ábo wola iego
świeta ku temu: iź on wšytko to / co iedno chce / sám czyni: á
bez woley ie^o nie moze nigdy byc nie dobrego. Bo iź ták chćiał
żeby niebo / ziemiá / y wšytko co w nich iest / tym porzadkiem
było: przeto sie to ná słowo iego / ná wola iego / ná chcenie y
wpodobanie iego / zarazie stać musiało: iáko cho chy piśania
nam przed oczy wystáwáia. Psál. 115 v 3. á 135 v 6. Ktory teź
iź chćiał nátrzeć ná Christusa / iáko mowi Eźá. 53 v 10. á
któž to mogli odwrócić: ábo kto to swym rozumem ogárníe /

44 3 cjemu

Trzecia część

Jemu ták chćiał á nie ináczej: tak że o nášym odrodzeniu mo-
wi Jákub s. y o Bogu nášym: powiedáiac to o nim / y woley
to iego przycyťiaic / iź on chćiał / przetož nas teź zrodził slo-
wem prawdy / Ják. 1. v 18. A Páwel s. mowiac o nášym du-
chownym blogosławieństwie niebieskim / ktorym nam Bog
w christusie blogosławił / y o nášym teź przeźrzeniu y wybrá-
niu: wšytko to woley y wpodobaniu iego przycyťia Eźez. 1.
v 5. 9. 11. mowiac teź o Jezusie Christusie / iź on y samego cie-
bie wydal zá grzechy náše: áżci teź wnetze dołojł tego / iź to
on uczynił wedle woley Boga oycá nášego Gal. 1 v 4. Ora
krotko mowiac / przyczyna przednieyša wšytkiego ścieścia
y blogosławieństwa nášego duchownego / w dárowanym
nam Jezusie Christusie / iest wola y wpodobanie Boze / we-
dle ktorey woley swey y wpodobania swego / y obiecal był z
pocjátku / y potym w zupełnym wypełnieniu cjaśw dal nam
tegož to Jezusa Christusa syná swotego: á z nimi wšytko.
Rzym. 8. v 32. Abowiem nam w nim zámknal wšytkie stá-
by mdrości y znáiomosci / y wšytkę zupełność bośtwá cieles-
enie / á my ábyśmy w nim nápełnieni byli / y z tey iego zupeł-
ności ábyśmy teź z áwždy cypáli / Kol. 2 v 3. 9. 11. Jan. 1 v
16. Co wšytko idźie z woley iego.

Przyczyna. Wtora potym iest / iáko by skutek znákomity tey woley / á-
bo wpodobania iego: miłość oná wielka / y láśká iego nieroy-
łowiona przeciwko nam. Ktora miłość / áżkolwiek iá w wie-
lu inſych rzeczách / iáko przeciw wšemu stworzeniu swemu /
táť y przeciw ludziom zosobná pokáżowal: iednak w tym nay-
wiecey nam wybranym swym / gdy nam Jezusa Christusa sy-
ná swoiego obiecal / y obiecánego potym skutecznie dal. A to
iź nas w nim / iefjeże przed záłożeniem fundamentow swiátá /
obránych wmiłował. A wmiłował wedle dobroćliwey láśki
swoiey / Eźez. 1. v 5. 6. 7. A iáko nas tam w nim wmiłował y
obral: tak że z miłości tey / cjaśu swego / onego nam dal: iáko
to sam dſty swoimi nam oznaymił Jezus Christus syn iego
namileyſy Jan. 3 v 16. tymi słowy mowiac. Táť Bog swiát
wmiłował

Przyczyny zá-
rzymi Bog dáł
syná swego ie-
sá Christusa

I. Przyczyna

O żywocie chrystyjańskim.

vmitował / je syna swego iednorodzone^o dat : aby żaden kto
 weń wierzy nie zginał / ale żeby miał żywot wieczny. A Paweł
 s. tak też o tym krotkimi słowy mówi powiedaiac / iż Bog
 miłość swoą przeciw nam záleca / iż gdyśmy my ięście byli
 grzesznymi / Christus zá nas umárt / Rzym. 5 v 8. Co wšytko
 to uczynił / nie dla iakiey násey ktoraby w nas przeciw iemu
 była miłości / abo dla iakiey godności : ale tylko sam z swo-
 iej przeciwko nam wielkiey miłości : iako o tym piše Jan. 6.
 w ty słowá. W tym sie okazała miłość Boża ku nam / je syna
 swego iednorodzonego posłał Bog ná świat / abyśmy żyli
 przezeń. A miłość tá w tym iest : nie iżebyśmy my vmitowa-
 li Bogá / ale iż on nas vmitował / y posłał syna swego vblás-
 gáním zá grzechy náše / 1. Jan. 4 v 9. 10. A tak nas vmito-
 wał / iż iesli y my iuz teraz miłuiemy Bogá : tedy tá miłość ná-
 śa / nie stádnad pochodzi / iedno z oney iego miłości przeciw
 wko nam : ktora gdyby vprzedzić nie miała : tedybyśmy my
 nigdy Bogá miłować nie mogli. Jakoż też tego nie bez przy-
 czyny dolozył Jan słowy krotkimi / tak mówiac : My go mi-
 luujemy / iż on pierwszy vmitował nas. Tamże v 19. A tyć sa
 naprzednięcy przyczyny / ktore ia widze w piśmiech s. dla
 ktorých Bog obiecał / y obiecanego dał syna swego Jezusa
 Christusa / á z nim wšytko. Z ktorých potym y inše wšytkie
 ida : y wšytko też náše duchowne blogośláwienie. A tho
 też jeśmy też y my zostali syny y corkami Bożymi : y ktore-
 skim onym osiárownictwem / ku spráwowaniu duchownych
 osiar : ktore sa mile y przyiemne Bogu / gdy mu ie oddawáć
 bedziemy przez Jezusa Christusa : ktory nás też uczynił osiá-
 rownikami Bogu y oycu swoiemu Oba. 1 v 6. á 5 v 10. Ku
 temu Końcowi / abyśmy my bedac dziećmi y dziedzicami Bo-
 żymi / wespółek byśmy (iako mówi písmo s. Rzym. 8. v 17.
 Gal. 4 v 7.) z Christusem dziedziczyli. W czym nas sam pan
 Bog vperonia przez ducha syna swego / ktorego dáie do
 serc nášych / abyśmy w nim do nie^o. Oycze oycze woláli. Gal.
 4 v 6. Rzym. 8 v 15. 16.

Kapitula

Trzecia część.

KAPITVLA 2.

Po przednie-
 ch dwu przy-
 czynach wyjszej
 amienionych, po-
 trzeba potym cho-
 wazac dwie rze-
 czy z ktorých do-
 tyczy trzecia poz-
 dyte.

N Jto wšytko co sie nátrocce námienilo idzie od Bo-
 ga / z tych dwu przedniejszych przyczyn / iako z iednego
 nigdy nieprzebranego szkodlá : o tym v wiernych wot-
 pliwosci żadney nie máš. Bo z vpodobania Bożego / y z mi-
 losci iego darney hoyney / dány nam iest Christus : á z nim
 wšytko. Ale iżby to ięście nie bylo cala pobudka nam / ku
 wykonaniu powinności nášych / y ku wyrażaniu ich pobo-
 żnym y światobliwym żywotem Christianiskim / przetoż sie
 godzi tu ná wtorym miejscu / to wziac przedsie / ná co wždy
 nam dat Bog z miłości swej tego syna swego Jezusa Chri-
 stusa : á potym iako sie też on przeciwko nam zachował. A
 dopiero abyśmy y my zá tym / poznawšy tym lepiej y wważy-
 wšy miłość te Boża / á potym też y Christusowe przeciwko
 sobie / dopierobysmy tym wietšy pochop wzięli ku oddawá-
 niu też iemu miłości zá miłość : á to z wšeláka vprzeymosciá
 z wiary pochodzaca : z powolności : z wdzięczności : pod-
 dáństwem / posłuszeństwem / cierpliwosciá / y z záprzenim sa-
 mych siebie : á potym w násládownianu Christusa Jezusa syna
 iego namileyše. Bo kto tego pierwey przedsie nie weźmie :
 tedy nigdy statecznie Bogu podac sie nie moze : ani go calé
 bedzie miłował : ani iako powinien przystoymne chwaly iemu
 bedzie / przez Christusa Jezusa / oddawal. Ani też bedzie mogli
 zá Christusem / w tyz stopy / chodzić / y iego násládownac. Gdy
 tedy w pánu vmitowane / bedziecie to chciály wyrozumieć /
 ná co nam to był dat Bog syna swego milego : tedy tego nie
 macie / z tey teráznięcy iego czi y chwaly / naprzód vpatro-
 wac : w ktorey go być wierzycie / y wedle pospolitego wyzná-
 nia twierdzić : iż wstąpił ná niebiosá y siedzi ná práwoicy Bo-
 gá Oycá wšechmogacego / stádnad też ma przysć iedzić żywe y
 zmarle : iako pospolicie wšyscy trześcianie wyznawáia : á do-
 ley nie. Boć to iuz też skutkiem iednym iest prac iego y poslu-
 Źenstwa przeciw Bogu Oycu niebieskiemu / z miłości vprzy-
 my pochodzacym : ktory mu dat imie nád wšelkie imie / y do
 chwały

Naprzód ná co
 nam dat Bog le-
 gi syna swego.
 Nie abyśmy na-
 przód ná znacność
 iego patrzáli.

O żywocie Chrysty ańskim.

chwaly tej wprowadził: iakoż to był sam przebytym powie-
dział / iż tak było potrzeba cierpieć Chrystusowi y wnieść do
chwaly swej Lut. 24 v 49. A Paweł też tego dołożył: (iako
sie y przedtym wspominało.) iż ponieważ posłuszny był Bo-
gu oycu swojemu / aż do śmierci krzyżowej / przetoż go też
Bog znacznie wywyższył / y dał imię nad wszelkie imię / Filip.
2 v 8. 9. Ale wam potrzeba w to piewce pilnie patrzeć / iaki
tu wiodł żywot na świecie: co sie z nim działo / gdy tu obco-
wał: y iakie iego było dokonczenie tego tutecznego ziemskie
go życia iego. A to wszystko tu temu końcowi: iż iesli też z nim
czasu swego / chwaly iego / chcecie być uczestnikami / y wży-
wąć z nim dziedziectwo onego: tedy wam zawždy na to pa-
miać będzie potrzeba / iż w tyż tropy chodzić będziecie po-
winny za nim: wiedząc iż on sam nie tylko nam drogę obno-
wił / świeżo y żywo / iako Apostoł pise Heb. 10. v 20. ale też
sam je jest ta droga nasza / Jan 14. v 6. a iż jest taka droga /
że żaden do Boga Oycy przysć nie moze iedno przezeń. Jako
on tedy chodził / tak też wam / y nam też wszystkim / chodzić
będzie potrzeba / Jan 2. v 6. A iakoż tedy chodził / chcecieli
wiedzieć: tedy to wiedźcie / iż nie inaczej / iedno iako o nim zda-
wna Prorocy duchem Bozym opowiedali: y iako nam to po-
tym chodzenie iego ci którzy z nim mieszkałi / y wszystkim sie
dobrze przypatrzyli / na piśmie zostawili. Co wszystko potym
Piotr s. 3 Prorokow opatruiac / tróćmiestkami barzo słowy
opisał tym sposobem / mowiąc. O zbawieniu naszym / badali
sie y wywiedowali Prorocy / którzy o liście [Bozey] przeciw
nam prorokowali. Badając sie / na który / abo na iaki czas / w
proniał duch on Chrystusow / który w nich był: świadczac
piewce o vtrapieniach / które na Chrystusa [prysć miały] /
y o sławach za tym [idących] 1. Piotr. 1. v 10. Co iakoby było /
pnać woby wszystkie figury starego Testamentu imo sie / iako o
nie rozumieć ofiary / w których miedziem sposobem zabijany
był Chrystus: a przedtym potym iakoś też chwala w tym
zachowywana była: (a osobna ofiarowanie ony Abrahama

*Alc dbyśmy g
piewce w kry-
żu y niedzy niasł
dowali.*

*Iakie było Chri-
stusowe chodzenie
iakić ma być y ra-
sie za nim.*

Trzecia część /

we / syna swego iedynego Jzaka / który iuz był związany na
zabiciu: y iuz tam niósł na sobie y zelżywość / bo y sam na sobie
niósł drwa / na których związany miał być spalon: a przedtym
potym żyw został / y potym wielkim y zacnym wrost: iż nna
Bog błogosławił.) Weźmicie przedtym one same iedne Kap.
53. Ezaiáša Proroka: a mam za to / iż w niego / chociaż słowy
tróćkami y trudnymi / iednak wshytko opisano naydziecie. Jā
to naprzod / życie iego na tym świecie mizerne y vtrapienia
pełne: aż y do hámiebney śmierci. Ale wždy potym przyszło do
pogrzebu wciwśwego / a potym było wzbudzenie zacne / wciw-
świe / y chwalebne pokazane: a zátym też dopiero / rozmnoze
nie wielkie potomstwa iego: które polożywszy dusze swoe ofia-
ra za grzech miał wyrzeć / zc. iako thego wshytkiego Ezaiáš
dokłada / słowy tróćkami: czego ia tu wypisować dlugo y ro-
strzosać / dla przedluzenia niechce. Gdyż / skoro sie porzadnes-
mu opisaniu rzeczy tych w notwym przymierzu / gdzie sie wy-
pełnienie pism Prorockich w Jezusie Chrystusie wypisalo /
przypatrzycie: iacno to samy przez sie / je tak jest / poznacie.
Iż nie drzewiey Jezus Chrystus syn Bozy / wshedł do chwaly:
nie drzewiey ducha / wsiadł po prawicy Bozey / nad wszelkim przeto-
zeństwem y zwierzchnością zc. aż po śmierci swej hámiebney:
y po onym wzbudzeniu swym od umarłych. Wszakże to przed-
tym wszystkim napilniey wważać macie: iż tey niedze / tey hán-
by / tey śmierci okrutney / a przeklectwa y ztorzeżeństwa
zlosliwych ludzi pełney: y syderstwa / y potwarzy / y vrago-
nia / y zżabytami policzkowania: nie dla swej iakiey nieslu-
sney y nieprzystoyney przycjny cierpiał: bedac od grzesnie-
low obdłacyony: bedac swietym y niepołalánym: który grze-
chu nie popełnił y zdrada w wściech iego należiona nie była:
ale to cierpiał z woley Bozey dla nas. Aby nas od grzechow
naszych krwiá swoia oczystał: aby Szatana / y śmierć przez
grzech w nas pamiace / stárt y na wieki zágładził: aby nas z
Bogiem pojednal: aby umarłych w grzechach objymil: aby

O żywocie chrystyjańskim.

nas za święte y nienaganię przed Bogiem y oycem swoim wystawił: a potym/ tam gdzie sam jest/ do siebie/ gdy przyjdzie miejsce zgotowania/ wziął. O czym wshytkim/ wshedy/ szroko/ rozprawa Pisarze nowego przymirza: y o tym sie wstawicznie we zborzech naszym nauki podawaia. Skąd wzięto y te wtora rzecz obaczyc mojecie: to jest/ iako sie on przed nami zachował/ bedac tu nam od Boga mądrością/ spławiedliwością/ poświęcenim y odkupieniem/ iako Apostoł pise 1. Kor. 1. y 30. dany. Jy iako z miłości wprzyniey przed Bogu y oycu swemu zawždy wśelacie posłuszeństwo pokazował/ y zawždy we wshytkim wolei iego przestrzegal/ y one wykonywał: Tak też wmiłowawshy nas raz/ ażci do końca miłował: je też dla nas/ chociaż ięscze na on czas nieprzyiacioli/ iako wierny y prawdziwy pasterz/ za swe owieczki dusze položyl: wśelaka zawždy ludzkość/ pokora/ stromność y cichość po sobie pokazuiac: y siebie za wzor pokory y cichości nam wystawuiac: y teyże sie wćyć od siebie roztawuiac. Jakoż to y z slow ie^o własnych/ y z proroczych o nim/ nakrotce obaczyc mojecie. A nad to/ z iego własnego postętku. Słowá ie^o własne ty sa między innymi mnogimi. Podście do mnie wshyscy pracuiacy/ y obciażeni/ a ia wspotois was. Weźmiecie iarzmo moje na sie/ a wćyć sie ode mnie/ ujem iest cichy y pokornego serca: a naydziejcie wspotoienie duszám wáshym/ 1. Mat. 11 y 28. Prorocze zaś/ wedle świadectwa tegoż Mat. 12. y 18. Ezá. 42 y 11. Oto slugá moy [mowi to BOG o Mesyaszu synu swym, którym iest Iezus Pan.] Ktoregom obral wmiłowany moy/ w ktorym sobie wlubila duszá moia. Poloze ducha me^o na nim: a sad poganom opowie. Nie bedzie sie wadził/ ani bedzie wolal/ ani jaden wshysy głosu iego po rlicách. Trzeciny strusoney nie zlamie/ a lnu kuszace^o sie nie zagási 1. Skąd tuż baczyć mojecie wielką stromność: wielką y dżwona z folgowaniem ciępliwosć: osobliwa cichość: wśelaka/ cęci y chwaly godna/ pokora y wkladność. Patrzej y na postępek/ ktorymi to zawždy po sobie pokazował/ chorych rozmaitych

bb 2 leccie

*Iako sie przyjął
nam Syn Boży
Iezus Chrystus
chowal.*

Trzecia część.

leccie: z opetanych cęarty wyrzucaiac: tredowate oczyszciaiac: wmarle niektore/ smutnych y žalosnych rodzicow y innych powinowatych/ wzbudzaiac: y rekoma sie ich swymi dotykaiac. A wiecey zawždy/ y spodlymi y zgrzesnymi obaczac/ aby ich Bogu pozyskal/ mżli z iakimi zacnem y poważnemi osobami przebywaiac/ abo sie w towarzystrwie ich Kochaiaac. Dla czego też y wćynie sobie z podlych y prostych zgroładzał: y tymże potym/ iako namiszy slugá/ nogi wmywał: wćiacich pokory/ stromności/ cichości/ y z miłości prawdziwey pochodzacey powolności. Na co też potym patrzac wćyniowicie iego wicni/ nas też wshytlich ku temu napominali/ abysiny sie także/ iako on/ rzadzili y sprawowali. Z ktorych ono ieden mowi: Ktory mowi iż w nim mieszka/ powinien iako on chodzil/ y sam także chodzie/ 1. Jan. 2. y 6. Drugi zaś: Kądy z nas ma sie podobac bliźniemu swemu ku dobre mu/ dla zbudowania: gdyż Chrystus nie spodobal sie sam sobie/ ale iako iest napisano/ Wragama/ wragaiacych tobie/ na mnie przypady/ Rzy. 15 y 2. A na drugim miejscu/ mowi tenże do wiernych: Toż rozumiećcie/ też miłość miećcie/ iednomyslni badźcie/ iedno rozumiećcie. Nie przez poswarek/ abo prożna chwale: ale stromnym o sobie rozumieniem innych nad sie poczytaycie zacnieyszymi być. Nie patrzcie kądzy swego/ ale kądzy też co iest drugiego. Abowiemi tegoć o sobie macie być rozumienia/ Ktore bylo y w Chrystusie Jezusie: Ktory bedac w kształcie Bozym/ nie przyczytal [sobie] drapieństwem/ żeby rowny byl Bogu: ale wyniszczył same^o siebie/ wziawshy kształt sluzebnicy/ bedac podobny ludzom/ y postawa należony iazko cłowiek: sam siebie poniżyl/ bedac posłusznym aż do śmierci/ a śmierci krzyżowej. Filip. 2 y 2. A trzeci ięscze potężniey nas ku temu popycha/ tych slow wjywaiaac: Na to wezwani jesteśmy/ abyscie/ nierownie co cierpiac/ stromnie y ciępliwie wshytko znosili. J gdyż y Chrystus wćierpial za nas/ zostawuiac nam przyklad/ abyscie naśladowali stop iego 1. Piotr. 2. y 20. Ale iż tego pelen iest nasz nowy Testament/ przetoż do

śc na tym/

O żywocie chrześcijańskim.

żyć na tym to tylko namiętnie. Bo to y same cżytałac przez sie potym poznacie: iako skoro tym wiacey / starzysy sie zaraz w cześćnikami łaski Bozney w Chrystusie Jezusie / onego sie rozmiłwiecie: a tego Jezusa Chrystusa od mego danego obłapiście y pocaluiecie: a potym stopami iego / chodźcie za nim statecznie bedźcie.

Kapitula 5.

Nie sie już to / co jest przedmiyszego / z strony y podobasnia y miłości Bozney przeciw nam / także y z strony miłości Chrystusowej / Echora nas też umilował / y iego też niedze / wtrapienia y śmierci / Echora dla nas podiał / y pozostawionych przykładow cierpliwości / ludzkości y pokory / chociaż krotko / ale wždy znaczenie / pokazało / potrzebna jest / aby sie już też tu / tym znaczenie / nasze powinowactwo przedwieko iemu / pokazować zaczęło. Gdyż tak potężne / y prawdziwe / y skuteczne pobutki wprzędziły / Echora nas thej samej prawie ku naszej powinności popychają. Bo iesliż nas tak bardzo Bog / a ieszcze zlych umilował: ażaj sie nie godzi / abyśmy go też y my umilowali: a z tey miłości wprzejmemy / abyśmy sie o woley iego wywiadowali / y wedle mey post. powali: Jesliż Chrystus / bedac Bogu Oycu poslušny / iako ten Echora znał / y wielce wazyl miłość Boga / Oycy przeciwko sobie / także niedze na sie przyiał / aż do hániebney y okrutney śmierci / a czynił to wszystko dla nas aby nas od grzechow oczyścił / y śmierci prawie y Szatanowi z paszczeki wyrwał: ażaj nas to ruszyć nie ma / abyśmy y my wdzięcznemi tego wszystkiego bedac / a Bogu E woli żywac / żywotow swych y rychlo y znacznie poprawować nie mieli: i byżmy też w tyż prawie stopy / zawsze y pilnie y ochotnie / za Chrystusem bieżeli: Pamiętając na to / żeć nas Bog nie dla tego umilował / y miłość te w Chrystusie pokazał / abyśmy rozpustnie y swowolnie / bezpiecznie / y zbyt cznie / albo też gnuśnie y niedbale / y ośuble żyli: ale abyśmy od grzechow raz oswobodzeni / y onym też raz wmarłszy / w nowości żywota potym zawsze chodźli. A na to

bb 3 tej / 13

Trzecia część /

tej / 13 nie dla tego przyszedł Chrystus / nie dla tego tak wielce z tego z woley B O z e y a z s t r e y też przeciw nam miłości cierpiał / y stroga śmierć podiał / aby nas ku zlemu rospaszał: ale abyśmy wszystko do serca przypuszciliśmy / y z dobrym rozśledkiem wrażyliśmy / na to zaręzdy pamiętali / co ono Apostoł s. mowi / tymi slowy: Oświećła sie łaska Boża zbawienia wszystkim ludzjom / ćwicząca nas / abyśmy zaprzawili sie niebezpieczności / y świeckich pożadliwości / roztropnie / y sprawnie / wiedliwie / y pobożnie żyli w terażniyszym wieku: oczęć arcażiac oney nadzieie błogosławionej / y oświecenia chwaly wielkiego Boga / y zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa: Echora dał samego siebie / aby nas wykupił od wszelkiej nieprawości / y oczyściłby sobie samemu lud osobny / nasładowacy dobrych uczynkow / Tit. 2. y 11. Boć nas koniecznie teraz / także miłość Chrystusowa przyćskac ma / Echora przed tym iniszych wiernych przyćskala / Echora to na pieczy mieli / iż iesli on iesden za wszystko umarł / tedyć wszyscy byli umarłymi: a umarł za wszystko / aby ci Echora żył / już wiecey sobie nie żyli / ale temu Echora za nie umarł y jest wzbudzon. 2. Kor. 5. y 14. A także y wy na to pamiętając / wnieczyć sie też pilno wystrzegac / zlych y niebezpiecznych morow: a memoro tylko o z g o l a / ale y o byczajow zlych z ludzi: Echora wiec iesden lekko myśleć / a druzy też hardzie zwykli sobie dobrze tufić / y tym zlosliwe swe sprawy pokrywac: gdy sie wiec z iesdnej strony miłości także wielka Boża / Echora nas umilował sam w sobie / przed założeniem fundamentow swiat / zakładaia: a z drugiey sie śmierć stroga y hániebna Chrystusowa cieśc: mowiac tak: Jesliż nas tak darowo Bog / Echora iesć nicodnienny umilował: bo ieszcze nijsiny my byli / y mój swiat ten stworzony był: a iesli z tey miłości dał za nas syna swoiego na śmierć / abyśmy od śmierci oswobodzeni byli: tedy / iako nam tho nie pomoze / choćabyśmy nalepszy byli / tak nam też tho nie zaszkodzi / choćabyśmy y nagorzeży żyli. Gdyż sie Bog nie odmiemna: gdyż sie iego postanowienie nie wyspaca: gdyż darow swych y wezwania

Iako sie my przeciw Bogu y Chrystusowi zachowywać mam

Żym sie ludzie niebezpieczny y zakłádający w swych głowach tego sie nie strzeżę dę mair.

O żywocie chrystyáńskim.

y wezr: ánia nie žalnie : áni w miłości jest odmienny. A náđ
to miechce aby / ták sromotna y okrutna śmierć Chrystusowa
miała być dáremna / y Króćwiego niepożyteczna. Bo to wiedz
cie / że tego przedśie bráć nie będzie / áni tego rzecze / áni náś
Koniec do sercá tego przypusći żaden weźciwoy / pobożny / bo
goboinny y dobry człowiek : ále tylko swowolny rozpustnik /
złego sercá człowiek : przed ktorego ocymá niemaś Bogá :
w ktorego sercu zgaśła boiaśń B Dża : Ktory nie myśli nigdy
polepszyć sie : owsem inż ták záwždy / iáko swóimá w bloćie /
w złościach swych niepohámowaných leżeć chce. Bo w Kto
rego sercu jest wždy nieciák a iszterká znáimostí / miłości y
boiaśni Bożey : tedy ten nigdy sie ku złemu rozpásowác nie be
dzie : nigdy w náđżicie wielkiej láski y dobroći Bożey / y śmier
ci tej Chrystusowey / swowolnie y nieprzystoynie nie nie poz
czyni : ále záwždy z stráchem y ze drżeniem zbawienie swe sprá
wować będzie. Máiác to ná dobrey báczności / iż stráśliwa
jest rzecź wpásć w rece Bogá żywego : z ktorých niemaś Kto
by wydarł. A ná to tej / iż slugá Ktory wie wola Pána swego /
ieslibyćie nie czynil / sroży Karan będzie / mż on coby z niewiá
domostí co nieprzystoynego czynil. A gdyć y te^o Karác Pan
będzie co z niewiádomostí grzeszy / á co z rozumiećie / żeby dá
lećo wiecey Karác tego nie miał / Ktory ták sobie bezpiecznie
miłościá przedwiećna Boża / y śmierći sroga Chrystusowa
syrnuić : y ták bezpiecznie w náđżicie tej / ábo dobre^o nie nie
czyni / ábo náđ to w złościach swych trwa : Bo nie tuśe aby
ten Ktoryby to bral przedśie nie miał zgoła w sobie miákiey
znáimostí Bogá y woley jego : ábo y nieciákowey iszterki du
chá Bożego / z ktoregoby mogł to mówić y o oney miłości
Bożey / y o śmierći tej Chrystusowey rozpráwiáć. Bo iesliby
nie miał zgoła nie / prócz tego co ták po zwierzechowenie / ábo
sam wpisnieć. czytał / ábo od Kogo słuchal : tedyby y ten / zná
iac sie wždy być rozumnym stworzeniem Bożym / y przed oczy
má máiac wiele znácznych przykładow Karánia Boże^o zlych
ludzi / miał ráczey sromotnie / weźciwic y w boiaśni Bożey żyć /
mż ták

Co czynić y
siebie postánow
máia ludzkie
chcieli w náđ
ie láski Bożey
przeżyć.

Trzecia część

mż ták bezpiecznie y swowolnie mówić / ábo myślić / ábo też y
co złego czynić. Gdyż ich wiele / bácznych wedle rozsádku wro
dzonego / choćiáż są skłonn ku złemu y rádziby sie czynili / pá
trzac tylko ná to / że y tchu śli srodze od zwierzechności Karáni
bywáia : tedy wždy od oney złości swey sámých siebie poz
wściągáia : á coży dla Kázi Bożich / sroższych y ciższych /
bo wiecznych / pohámowác sie y powściągáć nie mieli : A
owsem ták sobie tufić / przypátruiác sie drugim / iákimi też
przedtym byli / á iákimi sie potym stali : Jż iesli sie ten będąc
pierwey zlym człowiekiem / ták znácznie odmienił : ábo iesliż
Bog temu złemu człowiekowi / dáł znáczna napráwe / oznay
murfsy mu sámego siebie / y syná swego miłego : ázaz też iesze
y mnie tegoż dáć me moze : Ktory y ná Krzyżu zlym przedtym
rozboynkiem nie gárdził : A iesliby inż przedtym nieciákicy
Bożey znáimostí zádaték miał : thedy tym wiecey pilno
wác by tego miał / iákoby onego co ma y miał / nieczemnie
nie wtrácił / y láski Bożey nádáremno nie bral. Bo iákoby
Polwiek bylo / przedśie záwždy powinien człowiek Káždy pá
ná Bogá miłowác : onego sie báć : y onego záwždy słucháć : zá
wždy go wzywáć : y od niego oświeccenia y napráwy / z wpo
zorzonym sercem / brzydzac sie wśem zlym / á ku dobre^o przy
stawáiac / z wiáry oczeKawác : wiedzac go być miłościernym /
y skutkiem obietnice wykonywáiacym. Czego wśytek^o / gdy
Kto pilnowáć pocznie / pewnie tákich dum / y tákich słow / y
tákich też spraw odstąpi : á ták sie też w bezpiecznie swowos
lenstwo nie woda : áni w náđżicie miłości Bożey / y w náđżicie
śmierći Chrystusowey / w grzechach leżeć będzie. Owsem bez
wśey wacpliwostí / choćiáżby tu náń nawietfe poKuszy przy
padzily / onym sie sprzeciwáć będzie. A to / pátrzac ná wodzá
wiáry y ná skónczyciela J. Chrystusa : Ktory też máiac wysta
wione sobie wśsele / Krzyż odnośil : zelywość ábo háńba leć
ce powáżywfsy / Heb. 12. 91. A będzie to miał záwždy przed
ocymá / iż z god ná gody żaden wć me moze : a iż też przodo
wác tu máia / iáko y w Chrystusie przodowály / wtrapienia : á
potym

O żywocie chrystyáńskim.

potym dopiero do nich przyjdzie też y chwala. Boć namileysze w Pánu/ nie darmo sam pan Christus/ wejniow swoch ten tuteczny żywot ná tym świecie / przypodobat niewieście rodzącej: á on przysly onemu weselu/ ktore ma po boleściách y stráchach rodzema/ gdy już wyższ czlowieká ná swiát naródzonego przysć. Ukaziac tho y słowy iáśnymi: iż sie tu tego musza śmieć y pláć/ a swiát sie będzie weselić/ póki on nie przyjdzie: ále gdy też on przyjdzie/ tedy sie też/ ci ktorzy sa iesgo/ tak rozwesela/ że też onego wesela ich żaden od nich nie odyimie. Także nie tylko ná ono samo każdy pobożny y Bogá sie boiacy pámietać będą/ co Apostol mowi: Jż my iesteśmy dziedzicami Bożymi/ y spół z Chrystusem dziedzicami/ ále też y to co tamże dołożył: ieslije z nim cierpiemy Rz. 8 v 17. 2. Tim. 2. v 11. Boć konieczne przez wiele verapienia y wćskorow/ trzeba nam wniść do Krolestwa Bożego/ Dzie. 14 v 22. A peronie też/ nieiaćka przestrona droga y syroká braná/ ále bárzo wąsłá y ciáśna. Pámietaiac y ná to / iż żaden Koronowan nie będzie/ iżby pierwiecy przystoymie woiował/ 2. Tim 2 v 5. Gdyż przedko przemienna letkość wćskoru náśego/ tym obfitá y obfitá spráwne nam wáge wieczney chwaly. Gdyż nie pátrzymy [ani pátrzyć mamy] ná rzeczy widziáne / ále ná niewidziáne. Zbowieni rzeczy widziáne/ sa doczesne/ a niewidziáne wieczne. Ale w to lácno trefi każdy / kto sie zá to wesźmie/ żeby był náśladowca Chrystusowym. Gdyż iá niewiem coby lácniejszyego y perwicznyego moglo być znalezione/ ku postánowieniu y epifánii żywota pobożnego chrystyáńskie / ná to / żebyśmy tak sobie zá wzor spraw náśych wzięli Chrystusá: żebyśmy sie tego samego stopáni chodźć wćzšli: y one w tym/ w cymesmy powinni/ náśladowali.

Kapitla 4.

Nieslibeście sie też wćpćje y tego sámy domyelić nie mogi/ w cymby y iáko Chrystusá wam náśladowac potrzeba: y iáko to záwždy wćpćdy zá nim chodźć: iesli byście tam rady byly / goźcie on teraz iesť: tedy wam y to náścc **ktorec**

*iáko y w cymby
śladowac mamy
Chrystusa.*

Trzecia część/

*1. W narodzeniu
w poratowaniu sie.*

Krotce pokazowac tu bede: aby wam ni náćym nie schodáło. Takżod tedy weźmieć przedsie poczećie y narodzenie Chrysta Pána/ ktore áć z Bogá bylo: bo poczećy był z ducha s. w ktorym też potym y w łajce Bożey rost y pomnażal sie/ wros dźitryfy sie: iednak przyrodzemu ie / choćiaż wedle ciála siedł z dawnych przodków narodu zácnego/ y Bogu przedcym ni lego Krolowstkiego/ nie bylo nie wyniosłego: nie spaniałego nie powaznego: nie też świecnego. Ze sie też y podczas wietśy dostatek / y wietśia ozdoba przy kńmiecym y ogrodniczym rodzeniu/ w wláśnych ich domeczákach pokazue/ niż tam była. Bo y ná gospodzie mieysca nie bylo: áż też y do iáśli bydlęcych przysly w ktore wwiniony/ á nie iáko kofstornie y ozdóbnie powity w pieluchy/ polożony był. A bez wśey watpliwosć/ nie moglo to rodzenie być bez máćczyne y małżonká iey ściśtu y frásunku: by nie była przydána náćka poćiechá od oycá niebieskiego: ktory ná dźitowisko przez Anioła swego/ poslal do nich Pástryze/ á nieiaćkie bogáte y zácné ludź: (áćż też potym y medrce z dálekich stron poslal/ ku poratowaniu ich ná wćieczke do Egiptu/ y ná przećonanie z tego y niedbálego ludu Izraelskiego) aby sie onemu dźiećieću przypátrzyli: o nim iż był Mesyásem zdawná obiecánym / wiedzili: y inśym to iego wrodzenie obwiećjali: á tym też y śmetne rodźice wćieśyli. Bo nie bez przyczyny tego doćláda Ewángeliśta Lukt. 2. v 19. iż ono wśytko co sie przez Pástryze dźialo/ Mária w sercu swoym záchowowała. Otoż/ gdy y wy to rodzenie iego/ tak niedzne wedle ciála/ ále wedle Bogá bogáte y zácné przedsie weźmiećie: chećy sie już we dwu rzeczách zá Chrystusem chodźć/ stad wćzjęć będąćie. W iedney/ abyście to wćazyc mogly iż cielesne rodzenie / choćiaż w nazacniemyśym domu/ w nawietśym dostátku/ y z nazacniemyśych rodźicow w swiátá/ iednak Bogu nićogo nie záleći: áni go żywota wiecznego niebieskiego domiećci: (iáko też náubójśe nie odstrychnie / iesli by sie potym znorow wrodził) iesli by sie on znorow z ducha Bożego nie wrodził (iáko ono potym Christus Pan

Cielesne nazacniemyśe rodzenie nie jest y Bogá.

O żywocie chrystyáńskim.

Pan do Tykodemá mowil Jan. 3. v 1.) á potym wrodził się / iáko dopiero wrodzone dźecie (wedle Piotra s. 1. Piotr. 2 v 1.) przez odrzucenie wśelákie / wśytkiej złości / y wśytkiej chytrości y obludności / y zázdrości y wśytkich obmowisł / mleká onego rośtropnego bez zdrády nie kóstawá / y w nim rość nie miał. Já cým to poydźie / namile / se w Pánu / iž gdy sie wy tej zá Boža pomocá / násládując y sluchájac Chrystusa / odrádzáć w nowego cźlowieká / psuáć stárego / pocźniećie: tedy sobie zacnego wrodzenia wáśwego / z śiemśkich cieleśnych rodźicow / nie ták wáżyć bedźciećie / ábyście kiedy / y napodley fego stanu cźlowiekem / gárdzić miály / ábo go sobie dla ie^o podłości / wbośtwá y nedze lekce wáżyć. Owśfem to przeděie / z ona świeto pámentá / Márya máćka syná Bożego Jezusa Chrystusa / bráć bedźciećie: iž Bog mocarze z ich stolic zrucá / á potorne wywyżśa: iž tej on sam ná podłóść slug swych pátrza: á pysnymi gárdzi: y onym sie sprzećiwá. Já ná to tej / iž nie to iest v Bogá w wádze / co sie w ocjách ludzkich powáżnym zdá: ále wiecey to / co oni sobie zá nie me máia / áni o to dbáia. Ktemu iž nie zacne wrodzenie / ále świete do kóńcjes nie w bóiaźni Bożej / świetym y zacnym cźlowieká cźyni. A potulánie sie / y táń y sám / po cudzych / iáko mowia / káćiech przemieśkánánie / z opieki Bożej dobrego dźeciećia Bože^o nie wyimúe / áni go od miłóści iego odstrychá. W drugiey rzeczy ták tej zá Chrystusem poydźiećie / ábyście wola Oycá niebieśkie^o we wśytkim ták xpáttowály / iáko byście mocnie temu wierzyły / iž sie bez niey nie stáć y dźiáć nie može dobrego y cźlowiekóni poytrcźnego: Ktory swych kłopoty y frásunku / wnie w počieche obráćć y nedze w dostáćć / y záchowáć w nawiectsych niebezpiecznościách: iáko to pokazáł ná dźynem swym miłym Jezusem / y ná rodźicámi iego: gdy go ono y z nimi po nedzy y frásunku żywnóśćie przez medrce opátrzył: y w wćiećje do Egiptu od frogich rák / iádonitego Krolá Herodá záchowáł. Co perenne y was podłá / ieluby bylá wóla Boža was tej cźyni kiedy zázumáć: iesliż wy tej sie Jezus

Trzecia cześć /

śa syná iego wchwyłiwszy / ták stáććie zá nim chodźiećie beś dźeciećie. Gdyż on po iákim zńáććym zázumáćiu / zwył tej zńáććie y zńáććie počiećie swoim potázowáć: á ielceje w dźien on ostáććie / syná swego miłego / náde wśytko ná zacniey y ná dojśónáley počiećy: dáreśy kroleśtwo przedtym zgotowáne / do wláśnego wzywániá: Ktorego tetraz w ná dźici ocźetáwáia wśech wiernych duśe.

Kápitułá 5.

W O ráćowym podlym wedle świátá / ále wždy wedle Bogá zacnym wrodzeniu Jezusa Chrystusa / potrześba w áni pátrzáć w miłode iego látá: ná cým ie tráz wól / y iáko sie w nich spráwowáł: ábyście go y w tym násláduwáć mogli. Wiedźieć tedy máćie / iž dwie rzeczy zńáććie nápisáł o nim Ewáncielistá Luk. 2. v 42. 49. 51. Tu náśey náuce y nápomínániu. Náprzod pilnowánie y ćwiczenie sie w nábojeńśtwie oycźystym / od Bogá przez Moysesá podáńnym: gdy ná káždy rok / (skoro chodźieć mogli) cházáł: z rodźicámi swoimi ná świetá wroczyśie / ná službe Boža / do Jeruzálem. Gdźie / nie tylko z inśymi ceremoniy / onemu nábojeńśtwu przydáńych / pilnowáł: ále tej / bedáć we dwáńáśćie lát / z Doktorámi zázomem rozmáwáł: pytáć ich y odpowiedáććie tej ná pytánie ich. A potym powolność y poslušéńśtwo z poddáńćiem / Ktore rodźicom wyrzázáł y oddáwáł: gdy sie z nimi w dáleko drogá chodźiećie nie zbrániáł: y gdy im / zwróćiećy sie do Tłázáretu do domu ich / byl poddáńy. W Których obádwu / wiedziećie to perenne / że sie y wám potrześba Chrystusa páńá wchwyćieć / á pilnie wchwyćiećy iego sie móćie trzymáć: y zá nim tej w śkopyje^o chodźiećie: nie chcećie od niego zázáććieć. Pámiećáć ná to / iž wiele z wódźiećielow wysłó ná świat / wiele fálszywych Prorokow / Który ludźi prośie w błáć zázowázá: Który sie y sámeo Páńá Jezusa Chrystusa / Który w kápel / przez swe wónáłá / ceremoniy / wśawé / zmyśłone nábojeńśtwo / przez paciortki / swiećóćiećiećieć / modlicerki zmyśłone / przez odpusty y zám

*W młodych le-
ciech Jezusowych
iáko go wierni ná-
sláduwáć máia.*

*W przystrzegá-
niu nábojeńśtwá
od Bogá podáńego
y woleý Bożej.*

O żywocie chrystyjańskim.

fne spowiedzi / przez wodę czarowaną / y inſe białochwał
stwa niezbojne / prawie naporzad zapierania. Co iż ſie tej wno
ſto było do ludu Izraełſkiego / w nabożeństwo ono od Boga
ſamego roſkazane / przez niektore zwodźciele / mnichy ydow
ſkie / Saryzeuſe / Sadukieuſe / Eſeny y inſe wejone ludzi:
przetoz y na to Pan Chriſtus potznie wołał / y czeſto z tego
Saryzeuſe y inſe wejście ſtrofował / y biade im opowiedał:
odrzucaiac naporzad (iako Mat. 6 v 1. a 23. v 13. macie) ich
iatnuzny / ich poſty / ich modlitwy y obludne y wyſtawne : a
na mieſce ich ſcizyre / pokorne y nieznacjne przed ludzmi za
lecaiac / y do nich ſwym pobudke daiac. A o onych weſytlich
ktorzy ſie za wſtawy ludzkie / opuſciwszy roſkazanie Boze /
chwyćli / y wedle nich Boga chwali / taki dekrety czyniac. A
to wedle dawnego prorocтва Ezaiaſowego Eza. 29. v 13.
iż nadaremno Boga chwala / trzymaiac ſie wſtaw ſwoych a
nie wſtaw Boznych. O czym naydziecie Mat. 15. od v 1. aż do
20. Przetoz wam potrzeba tu w tey mierze wielkiej oſtrojno
ſci / abyſcie ſie iako nieopatrzenie podyc zwodnikowi / kto
remu Antychryſtowe ceche na ſobie noſzacemu przez takie po
ſelki chytre y obludne / nie dawaly. Pamietaycie na to / co ſie
w pierwieſey czeſci Kſiazek tych o zacnoſci ſłowa Bozego mo
wilo / ktorego ſie wam pilno trzymac potrzeba / y we wſyt
kim zawdy dokladac. Co ſie tej takze o nie piſanym ſłowie /
ſzkodliwych duſzy wſtaw ludzkich / pokazowalo : ktorzy ſie
iako ſmiertelnego iadu wyſtrzegac macie : niechcaeli z An
tychryſtem zapamietałym / y z tego holdoremki y naſladowca
mi zginać. Wejciez ſie przeto od Chriſta tego tylko nabożeń
ſtwa przyſtrzegac y pilnowac / y w tym ſie pilnie chwycic : y
dla niego y w nim nie zaluycie trudu y niewczasu wcierpiec :
ktore ieſt od Boga ſamego przez Jezusa Chriſtusa poſtano
wione y zalcone : a nie tego / ktorego by y nazacnieſzy ludzkie
powodem y rywalſtwa byli. Pamietaycie / iż ci wſy tetrz /
nie w zwierzchownych ceremoniach y zabobonach ſluzba Bo
za zawila / ale w duchu y w prawdzie. Tute ieſt tej am do mier
cc 3 ſca ktorego

96

*Alz z odrz
nim wymyſlny
wſtaw ludzkich*

Trzecia czeſc.

ſca ktorego pewnego / od ludu uprzywilejowanego y poczta
rowanego przywiazana : Jako bylo w Izraela : a uiz oawno
ieſt odrzucono : ale wiedzcie / iż (iako ſam Pan Chriſtus mo
wi) Prawdziwi chwalcy na kazdym mieyſcu chwala Boga
w duchu y w prawdzie / Jan. 4. v 24. Tak iako to y ſam pan
Chriſtus tu nauce naſzey czym. Ktory / wrodzwszy ſie pod za
ponem / acz rad pilnowal wſtaw zakonnych : wſtakze czeſto y
w polach y na puſzczach / y na gorach lud nanczal : y ſam ſie / y
przy nich y na oſoblwym tej mieyſcu / modlal : y Bogu oycu
chwala y dzieki oddawal. W czym tej wam z inſymi wiecny
mi / trzeba ſtopami tego chodzic.

A iż nie tylko w oney mlodoſci ſwoiey P. naſz Jezus Chri
ſtus / iako ſie uiz pokazalo / nabożeństwa / od Boga oycy ſwe
go poſtanowionego pilnowal / w cymieſcie go wimi naſla
dowac : Ale tej przy tym / wedle powinnoſci ſwey y Bozego
roſkazania rodzice ſwoie czel / wazy / onych ſlanowal / y ony
poddany byl : Otoz wam tej onego y w tym naſladowac po
trzeba : abyſcie tej rodzice ſwe mile po Bogu y po Chriſtusie
wazy y milowaly : onych ſlanowaly / w wejciwoſci mialy /
y wſelkie poſluſenſtwa y poddaſtwa przeciwko nim zawo
zdy z czyſtego a ſcizyre ſerca pokazowaly. Wiedzac iż to ieſt
wola Boza / y w tym ſie Bog kocha : a zle y niepoſluſne / y
porne dzieki przeciwko rodzicom / znacnie karze. O czym o
no ſobie / nie tylko w dzieſcieiorgu przykazaniu / ſtarego przy
murza / czytac mozeć : ale tym wiecny y ſnadniey w piſmniech
naſzego nowe^o przymurza : gdzie tak mowi duch Bozy. Dzieki
i poſluſne badzcie rodzicom waszym / we wſytkim w Pa
nu : boe to ieſt ſprawiedliwa y Panu ſie to podoba : [ktory
tak powiedzial] Czci oycy two^o y matke (ktore ieſt pierwſe
przykazanie z obietnica) abyſcie dobrze dzieki / y abyſcie byl
długiego czasu na ziemi Efe. 6. v 1. Kol. 3. v 20. Wiedzac y to
tu temu / iżci Bog miedzy inſymi zloſciami / y te niemniey
zalepieniem wymyſlu / y opacznyim zmyſlem karze : to ieſt / nie
poſluſenſtwa rodzicom. Jako ſobie o tym czytac mozeć /
Rzym.

*2. W poſluſen
ſtwa y w wejci
woſci, przeciw ro
dycom.*

O żywocie Chrystyńskim.

Rz. 10. v 30. Na to też pamiętając / iż ci sie to tych ostatecz-
nych czasów znacznie pokazywać między ludźmi mało : a to
wedle wyroku ducha Bożego / 2. Tim. 3. v 2: że mieli ludzie
być sami siebie miłacy / takomi / chlubi / pyśmi / bluźnierze /
rodzicom nieposłuszn / nierodzicielski / niepobożni / etc. Czego
wszystkiego racz was Państwo Boże wchowac / abyście się nie do-
wiedzieli / i nie byli w te ślasy raz statecznie pojęli / za Chris-
tusem pojdziecie. Wszakże / pamiętając iż tak na te dwie rze-
czy / których sie z młodych onych lat Chrystusa Pana wzięc
macie / y onego w tym naśladować: porównać y tego przy-
strzegać / y w tym też Chrystusa nie odstępować. Je wżdy ta-
ka w was ma być miłość / ku rodzicom / takowa wężliwość /
takowe posłuszeństwo y poddaństwo / tak obrócić to wiedzia-
ły y te przestępcy / żeście przedsię Bogą y Chrystusa wiecey
słuchać y miłować powinni. Pamiętając na to co odpowie-
dział Chrystus / we dwunastu lat / matce swej : gdy mu ono
zfrąsowana / nalaższy go dnia trzeciego w kościele mówił :
Synu przeczes nam tak wzięty. Oto oćcie twój y ia boleć mi
funkaliśny etc. A on rzekł do nich / Coż iściecie mnie funkcali :
Ja iściecie niewiedzieli / iż w tym co iest Oycą me / potrzeba mi
być : Luk. 2 v 48. A potym dorozszy / będąc od Bogą ku opo-
wiedaniu ludowi wolej jego posłany / gdy go też od te mat-
ka y z innymi krewnymi odrągnac chciała / tak powiadał :
Ktoraz iest matka moja / y ktorzy są bracia moi : A sciagna
wszystkie swoje / na weźmie swoje rzekł : Oto matka moja y bra-
cia moi. Abowiem Ktobykolwiek wzięty wola oycy moiego
Ktory iest na niebie / ten iest bratem moim y siostrą y matką /
Mat. 12 v 47. A potym iściecie y to powiadał o sobie / dla
tych / Ktorzyby wiecey rodzice swe y inie powinowate mi-
łowali niż jego : y onymby sie od niego / miłością przyrodzona
cielesna oddrywać dopuszczał / tak mówiac : Jesli Kto idzie
do mnie / a nie ma w mienawości oycy swego y matki / y żony
y dzieci / y braciey y siostr / iściecie też y dusze swej / nie może
być moim

97

*Rodzice w
Bogą a nie
ciem Bogu po-
słuszni*

Trzecia część.

był moim wężniem. Gdyby tedy abo miłością cielesną rodzi-
cy / abo Ktorzy inie krewni y powinowaci / iako ie Chrystus
wyliczył / mieli was od Bogą y Chrystusa odwozić : abo wam
nieposłusne y nieprzystoynne rzeczy / przeciw Bogu rozkazywać :
tam sie wy inż na one rozkazana wężliwość / y na poddaństwo
y posłuszeństwo oglądać nie macie. Boć Bog w rzeczach nie-
przystoynnych / tey wężliwości y posłuszeństwa nie rozkazuje :
ale tylko w przystoynnych y sobie miłych. Bo sie zawżdy zły-
mi brzydzi : y złości wśelacie y niepobożności ich karze. A-
le y w to łatwo treficie / idac za Chrystusem / y pamiętając na
odpowiedź jego / iż dźiatkam Bożym potrzeba być w tych
rzeczach / Ktore są oycy ich niebieskiego. Także y na one też
odpowiedź Apóstol / a / iż mamy wiecey Bogą słuchać niż lu-
dź. Ale iż sie wszystkiego dobrego po rodzicach wáśnych przez-
czyno wam spodziem / wedle Bogą / przeto o tym wiecey
mówić niechce. Bo to wiem pewnie iż was nie od Bogą wio-
do / ale do Bogą.

Kapitula 6.

Wdy inż potym syn Boży Jezus Chrystus przyszedł od
wężnych lat dwunastu / do roku trzydziestego : od Kto-
regu inż wietse y zaczął się sprawę jego Ewangelisto-
wie opisywać poczęli : opuściwszy to co sie przedtym z nim
działo / y czym sie on też bawił : tam inż znacznie się wzięt rzecz-
czy przedsię : od Bogą samego ku nim będąc wysłany : iakoż
to sam często wspomina / iż to wszystko mówił y czynił co mu
pokazał y rozkazał Bog Oćcie jego / Ktory go posłał Jan. 5.
v 19. 20. 30. 36. a 6 v 30. a 7. v 16. a 8. v 26. 28. 29. etc. Ktorzy
wszystkich ten był początek / y iakoby wszystkiego jego na po-
tym żywota nowego / fundament : gdy ono posiedł do pomu-
żenia : od Bogą troche przedtym / przez Janą Ponurzyćielą
posłanowionego / y mocnie zalecone y utwierdzonego. Kto-
regu / aczkolwiek Jan chciał od niego odstąpić / poznaws-
szy z Bogą złącność jego / y swoje też niegodność względem
niego : iako słowa jego świadczą / gdy mówi : Jabyćci od cie-
bie miał

*Wleciech doro-
słych w czym
Chrystusa naślá-
dować.*

*1. W wykoná-
niu sprawie dliwo-
ści, która od Po-
mżenia Chrystus
zaczęła.*

O żywocie chrystyjańskim.

bie miał być ponurzony / a ty idźesz do mnie : Mat. 3. v 14.
 Jednak on wiedząc że być wola Boża / pohamować się od
 te^o nie dopuścił: ale to na co przyszedł wykonał: chcąc we
 wszytkim wykonać wola Bogá Oycá swóiego: Etorá tamże
 mówiac do Janá / sprawiedliwośćcia nazwał: tak mówiac:
 Zaniechaj teraz / abowiem tak przystoi nam / wypelnic wszyt
 ke sprawiedliwość. Z którego tak pilnego przysrzegania /
 y wypelnienia tey sprawiedliwosci / przez ponurzenie Jezusa
 Chrystusa / macie to roziać przedsie: abyście go nie wydawali /
 ani odstepowali: Skorobyście lat swych dorosly / y skorob
 yście teź do tego od Bogá przez iakie prawodźliwe szrodki / a
 nawiecey we wnatrz przez ducha Bożego poruszone byly. Nie
 pátrzac nic na stare ludzkie zwyczajie / ktorými te Boża swia
 ta y zacna spráwe psnia: ani pátrzac na żadne y náozdobniews
 se hámulce / tak wezonych ludzi / iáko y prostakow: tak iefcze
 takich lekkomyślnych / iáko teź y nastatecznięszych: ktorzy
 by / nieiáko y wnicietnościá swóia / y pobożnościá teź / od
 tego was odwieść / iáko oby od rzeczy mnicy potrzebney chciez
 li. Pámietájac ná to / iż teź oto y same^o Jezusa Chrystusa Jan
 nád wszytkie insze Prorozi zacnięszy między synmi niewie
 ściemi / od niego / dla swey niegodności / odwieść chciał: a on
 go przedsie w tym nie sluchal: ale sprawiedliwość te Boża
 konczył: abyście ta y wy / y wszyscy ktorzy chca być wejniámi
 y násladowcami tego / takze teź / iáko sprawiedliwość Boża
 konczyly. Gdyż / cokolwiek sam kiedy roztáunie / choćiaz sie
 to zda w oczach ludzkich być rzeczo podla y niepotrzebna / ie
 dnak wedle Bogá jest sprawiedliwośćcia. Boć Bog / nie ni
 gdy daremnie / nie nigdy niepożytecznie y nieślusnie nie roztá
 unie y postanowia: ale záwždy wszytko słusnie / sprawiedli
 wicie y zpożytkiem wielkim tych / ktorzy go sluchali y spráwie
 dliwośćiego wypelniali. Ktory zpożytek pierwne was teź nie
 hniwie / gdy z láski Bożey potym sercem ochotnym to wyko
 nácie cjasu swóiego / co wykonał mistrz wáshy wodz wiáry
 wáshy Christus Pan. Co teź wykonowali przedtym / y teraz
 do wykonu

*Bog nie nigdy nie
 potrzebnie nic ro
 skázuie.*

Trzecia część /

wykonawia wszyscy wierni wejniowie jego. Abowiem acz
 kolwiek ducha s. widziánym sposobem w osobie golebice /
 nád soba cielesnymi ocymá / ani kto inszy przy was / abo y nie
 bá otwártego nie wyrzycie / ani glosu wšymá tymi cielesny
 mi Bogá mówiacego / to jest dziecie moie / abo syn moy / abo
 corká moia wšlyšycie / iáko to widziáno y słyszáno bylo przy
 ponurzeniu Jezusowym: iednak tego pierwne badźcie / iż gdy
 sie tak całe Bogu ná posłuszeństwo oddawšy / z Chrystusem /
 a nie bez niego do wody / abyście porzadnie ponurzone byly
 w imie jego / poydźcie: y tam sie w śmierć jego pogrzebie
 cie: y weń sie (iáko mówi Apostol Rzym. 6. v 4. Gal. 7. v
 27.) oblecicie: żeć wam to wszytko Bog wiści: a to dawšy
 ducha swego s. w ktorymbyście potym bezpiecznie / w pátru
 łaciu ocymá wnetrznymi niebo przez Chrystusa otwarte /
 Oycze Oycze do niego wołać mogly. Zwlaścjá bedac iuz z
 nim poiednane y ná sumnienu wšpołoiene. Za ktorým swiaś
 decstwem Bozym wnetrznym / takze zá poiednáním z Bo
 giem / y zá wšpołoieniem sumnienia wáshego / iáco potym y
 daley zá Chrystusem będziecie mogly postąpić: y z min zle
 wšelákie wyrwać: a to w nádzicie onego potym przyslego
 dobrá w niebie odłożonego: y w nádzicie teź obicetnice Chri
 stusowej: Etorá przyrzekł być znám: iż do skóńczenia wieku.
 Mat. 28. v 20. Takze y w nádzicie etudy Etorá Eáże nam
 być dobrej myśli: iż on iuz swiat zwycięzył / y Eáże swiatá
 wyrzucił. Jan. 12. v 31. a 16 v 11. Abowiem choćiazby was teź
 ociec niebieści / przyiawšy raz do siebie / podal ná pokusy iá
 kie wielkie: iáko ono záraz po ponurzeniu podal był onego
 swóiego iedynego y namulejšego syná Jezusa Chrystusa: gdyż
 on tak swóich wmiłowánych zwykł doświadczáć: tedy sie y
 tu wam namniey bać nie będzie potrzeba / aby was w nich op
 puszcic miał. Gdyż on nád to coby kto z tego ebránych zno
 śić mogł / żadne^o wiecey nie dopuści kućić: owšem dá swym
 nád pokusami z Chrystusem zwycięstwo. Tylko y w tym Jezu
 sa Chrystusa wam trzymáć sie potrzeba / y one^o w postępkách
 y w odpowis

*2. W potykaniu
 sie z pokusami y w
 zwyciężeniu ich.*

O żywocie chrystyáńskim.

y w odpowiedziach naśladować. A to wrażywszy reprod for
tyle śaćńskie/iaćo on y z czym przychodzi/y czym napospoli-
ćicy kuśi. Wiedzieć tedy maćie/iz przychodzi nie iaćo iest sam
to sobie/ale aź przemieniwszy sie w Anioła światłości. Potym
też przychodzi przez Apostoly swe/to iest/ przez rozmaitę zwo-
dźciele : ktorzy owczyńa wilká chytrego w sobie pokrępszy/
podobnymi sie czynia Apostolom Chrystusowym : iaćo piśe
Páweł ś. 2. Kor. II. v 13. Potym iest przychodzi/ nie z iaćo
mowa ludzka/ ale z słowem Bozym: ale go náciagaćac/y od
niego/ co mu sie zda / wymiśćac / abo ie wywráćac. Co dla
tego wspominać / abyście wy w tym ostrojne byly : żebyście
nie zaráz ládá duchowi wierzyly: y nie ládá cźłowiekowi krot-
kie iaćie sentencyi z słowa Bozego przyrodzaczemu : ale aź
byście sie im śány / z wzrywánim imienia Bożo^o dobrze przy-
pátrzyly : iestlibyście ich przedtym świadomy nie byly. A to
w tym / wlasnie y całe ku temu koncowi czyli ku infemu
w piśmie ś. śa napisane. Co táćno zá pomoca B O Z A z inszych
słow/wprzod/y w pozad idacych/ obaczyćie. A maćac to iuż
ná pilney báćności/pátrzyćie w to/z onych pokuś Chrystuso-
wych/czym narwiecy zwykł Szátan ludzi kuśie : a wystrzyćie
iz trzema napospolitejmy sposoby : To iest / przelożeniem na-
przod przed oczy iaćich trudności żywota ścisłego: aby ku cie
leśney swobodzie y weźsóm przywiódł: co z kámiemá onego
z ktorého káże Pánu chleb weźmieć / báćyć mozećie. Potym
wysokim iaćim cźłowieká o sobie y o godności swej rozumnie-
nim/ w ktore go wpráwić wśilnie/ aby cźleć náđ wola Boza
wáżył sie co weźmieć wielkiego y śmiálego : aby táż kufenim
Bogá w tych rzeczách / z lájfi Bozey / iaćo z ścizytu kóściels-
nego wysokiego/ wypádl. Trzecie / wmiłowánim chwaly y
bogactw świátá tego: ktore tym obiecnie/ ktorých w nedzy
widzi teskliwych : ktorých wiec do tego przywieść chce / aby
oni zámiechawşy Bogá / tu swych ná świećie ścisłe chowáć-
cego/ do niego przystáli : iennu sie pokłomli : y od niego wrze-
dow/ sławy y wáćności dostáli. Ale y to wiedzieć wam pa-

*Szatan trze-
sposoby przed-
szymi czeleka*

Trzecia część/

trzeba/ niechcećili z swym zlyni skusć pokuśie^o/ że mu śány
z siebie przyczymy do tego dáwać nie maćie. Gdyż on nie drze-
wicy sie woda w rzeczy cźłowiekem/ aź gdy mu sie prze zen do-
te^o przyczymá iaća pokuśie. Jáćo y do Chrystusa/ nie drzewicy
ci przystapil/ y z nim rokować pocjal/ aź gdy to po nim obas-
czył/ iz po onym ták długim náđ przyrodzemie cźłowiecze/ po-
stem przemorzemiu / láćnac pocjal. Toż dopiero / iaćoby sie
go wjalirşy/ ku niemu iaćoby niał być przyaćielem/ morwi-
zdráde śkódlirwa/ miásto zdrorwey rády / podáćac : aby tey
nedze długiey nie cietpial/ aleby iuż tej / w náđziecie synostwá
Bozego/ ktorým byl z niebá osławiony/ z one^o kámiemá kto-
re tam ná oncy puśczy bylo / chleb sobie weźnił. To iest / ia-
ćom wprzod rzekł/ żeby sobie po ták ścisłym żywocie/ náđ wo-
la y rozkazanie Boze / nieco wolności iaćo wždy syn Boży /
ktoremuby sie to táćno zeflo / pozwołit.

*to ná pierwsz-
odpowiáć.*

Gdyby tedy y was kiedy/ gdybyście iuż raz stáćećnie/ we-
ćiwego y stromnego/ w iedzemi y w pićiu / tákże y w odzie-
niu / żywota Chrystyáńskiego ścizyrze naśladować poczely /
chćial Szátan przez iaćie naczymie swe / ktorého ma dosyć/
do gáncow Egipskich świátá tego/ to iest / do zbytku w
potráwách/ do wystáwy wśátády/ y do inszych im podobnych
námarwiáć zc. tedy mu vmiećyćie/ ná to krotko odpowiedáć z
Chrystusem z piśmá ś. iz nie z śámego chlebá żywie cźłowiek/
ale z káźdey rzeczy ktora pochodzi z wśt Bożych. To iest / z te^o
wśyćkiego/ zá co sie iedno weźmie cźłowiek / wedle woley y
rozkázania Bozego: a nie z tego zá co sie ludzie biora y ná co
ogladáia / wedle rozsadku swego głupiego. Bo y postnáđ
przyrodzemie/ bylábity tego potrzebá/ z Chrystusem y z Mo-
żeszem y z Eliášem káźdy wierny y ścizyry chwalcá Boży/ bez-
docraz podptomykiem od Bogá przez Anioła poslánym po-
silony wytrwa : y wśyćki inşe przeciwićistwá znieśie : y ná
Mánnie z powolnymi Izrálejski przestánie: choćáby nie-
wierni y wporni ná tym nie przestawáli: owsemby sie do E-
gipskich gáncow miśá/ ryb/ cybule/ czośniku/ p: ponow/ o-
gorkow

O żywocie chrystyáńskim.

100

gorkow y melonow swowolnie wracali. Nie pámietaia ná to co pan Christus w podobieństwie cieleka bogatego y rof kofnie dusze swoe karnuie myslacego / porwiedziec raczył: mozwiać / Jz nie w tym coby to^o zbywało z maietności iego / zá wist żywot abo zdrowie iego / Luk. 12. y 15. Ale oto / iak oście tu z slow Chrystusowych slyśaly z tego co wymydzie z wst Boszych.

Gdyby też widzac was skromnie / pobożnie / w boiaźni Bozcy cnotliwie y swietobliwie / w czystości ciała y dusze żywiazce / (iako żyć maia w slyscy ktorzy sie całe Bogu y Chrystusowi oddaia.) o wasby sie kusieć chciał / y chytrościa swoeia / przez swe naczymie wymioslby was / iako zwykł / áz ná sá nny wierzech ścizytu koscioła Salomonowego: przekładaiac wam godnośc wáśe y swiatobliwośc przed oczy / czym postowil mało nie w slycki nimichy Pápiestie / tak im o ich swietoty ch wczynkach zá w sly sępcac / i z ich y ná zbył maia / je ich w przedac drugim mogá: y tak sa swietymi / je sie moze ná nie bezpiecznie drugi cizlowiek spuszczać / y grzechow sie im swoia ich zwierzyć ic.) abyście sie nieco z onego wysokiego wymieszienia ná dol spusćili: To iest / abo sie w pyche wyniosly dus chorwa / abo sobie grzechu iakiego y nannicysego / w ná dzicie wystanowioney przez en godności wáśey dopusćili: tedy y w tym ostrożne badzcie: á zgoła mu ná to / nie zezwalaiać / y ká zdemu wam pochlebiacemu / tak z Chrystusem odporwiedaycie. Nie ci z tego sá tanie / nie przewiedzcie. Pámiaszamyć my ná to je nie mamy kusieć Pána Boga nášego: alesmy powinnny zá w zdy w boiaźni iego żyć: pámietaiac ná to / i z á z tego po nas chce / abyśmy iako on swietcy iest / y my też w ká zdy ná slym obcowaniu swietymi byly / y w dobrych wczynkach chodily: Wszak je też nie minicy y ná to pámietać nam ká z: i z siebie nie dobrego nie mozemny. Wo on poczyna w nas to co iest dobrego y on też sam kónczy: i z też y wiara y wczynki od niego zgotowane bierzemy: prośnobyśmy sie tedy z nie swego nádymać miały: prośnobyśmy też w nie swym

liko ná wicra.

liko ná trzeci.

Trzecia część

własnym ściodremi y hoynemi śáfarkami być chciały. Wo dcoia zbyśmy we w slyctim / wola iego wykonywały / tedy smy y tak slyctnice niepożyteczne: bosmy to tylk o wczynily / cosmy byly porwinnne. Tiegodji sie nam tedy w tym kusieć ná Boga nášego: od ktorego w slyctko z sá nny ścizyrey ląsti iego y miłości mamy: o wsem go tym wiecey porwinnny smy eżić / o chwala sie iego pobożnym życiem stáráć / onego miłos wáć / á z strácheni y ze drzeniem zbá wienie swoe / strzegac sie w slyctego zlego / sprá wować. A slycti Szá tan zwyctezon w tey też postuśie bedzcie / á w y go w tym wolne bedzcie. A wczinnili y rzecj trzecia przedie / á to zá podána iemu nieiá ká przycyzna: gdyby was baczył być sklonne ku slawie swiá tá tego / abo bogactw wielkich prá gnaće: y w ká zaly wam zacnośc woiela ká / y pá nstwa też wielkie / czym wiecey me slyctyzne / w ynosly mysli / ni z biá ta plec zwykł kusieć. Aczci też przez bogate y y stannu wielkiego ludzj z strony małżeństiego zlaczenia doie z djać zwykł niektorych.) chcac wam to ziednać / y do reku od dáć: abyście tylk o porzuciw sly wiara swoe y zá czete pobożne życie / á z tym w slyctim Bogá y Chrystusá / iemu sie postloni sly. Tedy y tu madrze sobie y roztropane poczynaycie / y nie puszcjaycie sie sá my przeciw niemu: ale á z w slycty z sobo Chrystusá: tedy mu dopiero nie tylk o slowy własnymi Chrystusowemi / odpowiedziec bedzcie mogly / i z iest ná pisano / je sá memu tylk o Bogu slyctyć trzebá y iego á nie Szá tana y kó go in slyctego z nim / slyctac y chwalic: ktorymi go slowy Pan Chrystus od siebie odegnal: ale też y to ku temu przydać mozećie. Jz to baczyćie y rozumiećie / je Szá tan ta slyctka swoia pies dila / z zozdrości ktora ma wrodzona / y kłamstwem ktore on sam iest oycem / abo piactwem powodem / chciały nas iá to glupie á nie rozumne dzieć / iá ká cudnym orzechem abo cizwone m iá bluskiem / z cizwonego zlotego z lupić. Záleca iac widziáne doctesne rzecj / aby onych pozbá w il wiecejnych: ktorzy teraz iestje o ká slyctelne wá dzieć nie moze: chocia by pozbá w il bogactw w niebie odleżonych (iá ká pozbá w il w slycti

dd 3

własnym

O żywocie Chrystyjańskim.

wszystki Papieje/Kardynały/Arceybiskupy/Biskupy/Infal-
ty/Opacy/Kanonicy. Ktorzy przed nim dla sławy swiata
tego/y dla maistności wpađala. Wkazywac te doczesne/iako
dziejcieciu kłnace iakie czaczkę: chęiałby odstychnoć od urzes-
du/abo nazacnieyszey oney zwierzchności duchowney niebies-
kiej/osiarowiczstwa y Krolestwa/ przez Chrysta nam spras-
wionego/(iako o nim piše 1. Piotr. 2. v 5. Objaw. 1. v 6. a 5
v 10.) chwaściami swiata tego nuzernemi/ciarnia wśelakich
fraszunkow y Kłopotow pełnymi kwiatkami zwierzchu nie ia-
kiej ozdoby pokrywšy. Gdź tedy wy stale bedac w wierze/nas-
sercu swym to postanowicšy/iz wolicie wszystkie ziemskie rze-
czy dla niebieskich/a doczesne dla wiecznych utracić/ tak sa-
tanowi smiele/ za Chrystusem idac y onego sie prawie w tey
mierze trzymać/odpowiecie: wierzcie temu mocno/iz ci też
y od was iako y od Chrystusa/odstapi: a wy potom y w czyni
inšym tym snadney Chrystusa naśladować bedziecie.

Kapitula 7.

N Jezus nie tylko siedl/wykonać sprawniećliwość
w ponurzeniu od Boga postanowiona: ani też ony sa-
my pokusy odnosil y zwycięzył: iako sie inż pokazalo:
ale też zaraz wrociwšy sie z puszczey w onymże duchu/abo za
prowadzeniem onegoż ducha/ktorzy go byl na puszczę zapro-
wadził/zamiechawšy wejśsu swego/posiedl w oycyźnie swey
do zgromadzenia ludzi/ktorzy sie ku chwale Bożej zgroma-
dšili byli/ wedle zwyczajn swoiego: a posiedl aby nie tylko
w tym/w czyni sie oni z samym fezyrym slowem Bozym zga-
dzali/ dopomogli im naboženstwa/ y chwaly Bożej: ale
aby też prawdzię y woley Bożej iemu oznajmionny świadc-
two wydal: iako to ranię w Nazaret rejym/(iako Lut. 8.
piše Kap. 4.) gdy mu księgi Ezaiaszowe ku czytaniu podane
byly: gdy im ono proroctwo/ktore o nim bylo wylozył: a im
też ich zawiedzenie y obledliwość przed oczy wystawil: że go
też powarowšy z gory/na ktorcy miało ono zbudowane bylo/
zwać się chęieli: a. Tedy też y wam/przydziejcieci kiedy za po-
moco

Po ponurzeniu
pokusach w cży
Chrystusa naśl-
adować.

Trzecia część/

nięca Boża do te° / abyście sie za Chrystusem idoc w wodzie
zaniurzyć daly/y gdybyście z nim pokus śiatkańskich kosztowa-
ly/trzeba będzie daley za Chrystusem postąpić: a tak nigdy w
siebie nie mieć / izby inż na tym dosię/gdybyście za nim
wiedney y drugiey trudności byly: ale jeście go we wszystkich
zawždy / aż do ostatcznego wytychnienia waszego / powinny
naśladować. Wejśsem sie żadnym swiata tego/y proźnowa-
nim wśelakim/śkrodliwym bārzo duszy/nie bārwiac: ani sobie
z strony ciała bārzo folguiac: ale z umartwieniem ciała swego/
y ze wszystkimi pojedliwosciami y namienosciami / Krzyż
swoy na sie wziawšy/daley a daley na każdy dzień za Chrystu-
sem chodźć. Zwiernymi chwalcami Bozymi/wedle słow
Bożego / naboženstwa pilniuiac: Swiadcetwo prawdzię /
gdyby te° potrzeba była/rozdaiac: a nād to gdy kiedy sie
wani godzi y przystoi. Potrzeba też y czas pokaze/zle ganić y
ono pokāzowac. Choćiazbyście sobie nawietśa nielāske/v lu-
dźi ziednać miāly. Māiac to na pieczy/iz lepiey wszystkie swiat
na sie rozgniewać/mi ziedne° Boga oycā: y inż też iednego po-
srzednikā y wodza swoiego J. Chrystusa. Lepśa/powazney-
śa y pożyteczneyśa rzecz/ w siebie przelożyć przyziāni/ lāske
y miłość Boża/nād wszystkich zgotā ludźi zachowanie y mi-
łość ich cielesnā/ktora przedko ginie. A iz Chrystus stamtad
bedac wyrzucony/wstapirwšy gdzie indziej/ nie wstal w swo-
im wezwaniu: ale gdy tam na czas nielā bylo chwaly Bo-
żej rozmāzāć/ktora sie gdzie indziej rozmāzāć moglā/nie
wlegl kedy w kacie: on śem tym wiecey chodzil pracuiac o ko-
ło tego/aby wola Boga oycā swego wykonywal: stromno-
ścis wielka/ćichosćis y cierpliwosćis y pokora z iedney stro-
ny / a z drugiey dobrodziejstw y wśelakimi ludźi w zlosćiach
ich przekonywāiac/ku pokāianiu wszystkich napominā: tedy
y wy/ choćiaz nie z strony nauki/ktora zosobnā niektorym
tylko mejom zlecona y zwierzona / a nie bialej pći/bywa:
iednā z strony dobroczynności inšym potrzebnym / a nāko-
niec y nieprzyziaciom/potym stromnosćis /cierpliwosćis/
ćichosćis/

Nie dosyc w ie-
du y w drugiey
rzeczy za Chrystu-
sem iść, ale aż do
konca wesssemgo
naśladować.

1. Swiadcetwo
prawdzię wyda-
wać.
2. Zle ganić, od-
rzuconie y wggār-
de odnieść.

3. Wstapirwšy
gdzie indziej pra-
wdy nie milćć.

O żywocie chrystyáńskim.

cihością / nąśladować wodzą swego y miłego małżonka ma-
cie. Bo á czym więcej stan pániński / y między niewiernymi
ludźmi światá tego / ktorzy wjdą ná cnotę pánieta / y wże-
ciwość v siebie nie lekce waża / moze być zálecon y ozdobion:
w ktorým stanie wy teraz jesteście / iáko thymi cnotami ná-
mienionymi: Niechacé będzie nazacmęysiego stanu: niechacé
ma nawiecey máietności: niechay sie napiekńiecy vbierte / iá-
ko iedná vnałorána lateczka: niechay będzie narodzivša
y nagładša y narodzicęnieysša: iesli ciha / pokorna strona
na / cierpliva / dobrotliwa nie będzie / zá nic nie stanie. Przetó
wy trzymajcie sie cihości / ták w každym postęku / iáko zos-
sobná w morie. Bo święgotliwy człowiek / nie tylko Bogu
jest obmierzły / ále y ludziom wężirwym. A to was do tego
niech przywodzi / iž ták Pán Jezus Christus powiedzial / je y
z słowa prójnego dáda ludzi liczbę w dzień on ostateczny.
A człowiekowi iezycęnie^o sie nie poświęści ná ziemi. Pokora y
stromnośćia wewnatrz y zwiertchu badźcie ochedożone /
miásto ochedożwa zwiertchow nego inszych głupich wedle
Boga białych glow / ktorých zwiertchma ochedogá bez Bo-
gá ták ie własnje záleca / iáko swinie w lánkách zloty przybrá-
no. Ale wy namleysie w Pánu / me tymi sie rzecjám zálecaj-
cie / w ktorých sie świat kocha / y ktorými sie záleca: ále w kro-
tych jest Boże y Chrystusowe kochanie. Nie wynosćie sie sa-
iny: ále sie rádsey vniżajcie. Boć ták on ktorý prawdá jest /
powiedzial: iž kto sie wynosi / będzie poniżon: á kto sie ponija /
będzie wywyżson. Ná to nápisano / iž sie Bog pyśnym sprze-
ciwía / á pokornym láste swoie darwa. Pyśna była / hárdá y
myśli wyniosley Michol jóná Dawidowá / ktora była córká
Sanlorová / á teź od Dawida odrzuconá byla 2. Sam. 6 v 16. A
pokorna Abigail / ktora przedtym byla zá głupim Nabálem /
gotowa bedac y slugom Dawidowym nogi vmywać 1. Sá.
25. y 41. przy Dawidzie do kónca wytrwála. Pokorna bárzo
bylá y k temu ieszejboga Hesterá / á wjdý krolá zacnego A-
siverusa jóna / wdzicęjna y miła zostála: á Wásty Krolowa
ee hárdá

*A pozym Chrystu
sá nąśladować.*

*1. W cihości
w milczeniu.*

*2. W pokorze
w skromności.*

Trzecia część /

hárdá / nábeta y niezorni odporna / z krolowskiego domu wy-
rzucona byla: iáko sobie w księgách Hester czytać mozećie. A
le ižby długo bylo / by sie przykłady tego pokazować miály /
iáko Bog znacznie pyśne / wyniosle / y hárdé tłumil y zniżał: á
iáko záś pokorne y stromne wynosił y láste swo pokazował:
przetó teź to opuszcze. Aták dáley mowie. Cierpliwosći teź pá-
nieta ycie vzywacé / á w niey sie záwždy ćwiczyć. O ktorey to
wiedzić / iž oná tylko w rzecjach przeciwných poznána bywa.
Bo nie to jest cierplivy / ktorý sie zda cihy y milczacy / gdy
gonic nie doleje / ábo go nie drażni / ále ktorý bedac cę-
żlym wzruszony / zlym przed sie zá zle nie oddawa: ále ono stro-
mnie znośi. A ráczey sie przykładem Chrystusowym / zá tym
co go nie pokoi / ábo zlorzeczy / ábo vraga / Bogu modli / ni-
by zlorzeczyństwo zá zlorzeczyństwo / vraganie zá vraganie /
złaianie zá złaianie ié. oddawacé miał. A ták y wy ráczey dobro-
rzeczeniem zá zlorzeczyństwo / dobrotliwością / y dobroczyn-
nosći swoie zá vkrzywdzienie / (iáko Christus czynil) przeci-
wniki swe y w syćkie inśe gniewniki y przesładowniki záwždy
zwoćiejąc pánieta ycie. Aby ták po wytrwaniu takich y owás-
kich niepokoiow y vragania niesłusnego ludzkiego / mogly-
ście z dobrym sumnieniem / bez záwstyżenia sie przed Bo-
giem y Chrystusem / w nádziei oczekáwać przysćia onego mi-
łego y wdziecznego Pána / wodzá y małżonka swego / z onymi
piacía mądrych pániem / ktore teź tymje sposobem oćia sobie
przygotowály / ká ganki przychedożyly / y ogień w nich roz-
niećily. A teź po odesćiu piacéi głupich / do wesela wiecznego
z małżonkiem swym nylým weszly. Oco sie mowie wam teź
pilno stáracé potrzeba. Bo kto sie wesela tego wczestnikiem /
to droga idac zá Chrystusem / nie: ánie / tego wieczny sinu-
et y ogień miegáśniacy / z grzytaniem zebow / w zerwetrznych cze-
mnościách / potka / ktorego rácz nas Pánie Boże vchoróc.

Kapitula 8.

*Częste wędrowki
Chrystusowe z pra-
ca y staraniem
sio o grzeszne były*

Nopusćiwšy / dla przedluzenia / długie^o wyliczania drog /
ktore częste czynil PÁN Christus: ták je y onych wšy-
ch

O żywocie chrystyáńskim.

kich spraw/ktorych zawždy wedle woley Bogá Oycá swego przestrzegał y pilnował / iáko Ewangelistowie opisáli : tyl-
 koż ieszcze dwie rzeczy nákrótce przed sie weźmie / ktorych tu
 dotkne/ tu wáśey przestrodze ná potym/ y tu náuce/niż pos-
 tym smiercią y powstaniem od umártych/tegoż Jezusa Chri-
 stusa rzecj te wsytkie zamkne. Z ktorey pierwsza jest tá: iż gdy
 sie przypátruie cześćym wedrowót am Jezusa Chrystusa ktore
 z wielkim nierozumem / y niebezpieczeństwem podymował :
 nigdy tego náleśc nie moze/áby kiedy strad sobie iákie skárby
 zgronádzác miał / ábo cudzego prágnac : lecj to tylko ná-
 dwie iż ná tym co mu kiedy dano przestarał / tu swoiey y wcz-
 niow swych żywności: y tu wyczámu tej insym w bogiem one-
 go / czego drudzy sámemu wyczáli. Skąd tho w pátruie / je-
 tym swoím przykładem / wsytkich wczniow swych (dla cze-
 go im tej zá wyganianie czártow / y zá vzdranianie od wbes-
 lákich niemocy / nie kázal brác zapláty / mówiac im / jesćie
 dármno wzięli / dármnoż tej dáycie / Mat. 10. y 8.) Wczył tego
 áby tu sobie nie skárbili / ale w niebie : gđzie mol ni rdzác nie
 zgryzie / ani zlodziej wkrádnie. Ale y owsem żeby przestawa-
 iac ná tym coby iesć y co pić / y czegooby tej robiac rekomá co
 jest wczniwego / potrzebniejszym wyczyć / thák żywot swoy
 ná swiecie stánowili / iákooby pamietać / iż tu nic swego nie
 przynieśli / y nic tej z niego nie wyniosá / gochoroby byli od
 wsytkiego introj isć precj : á tho wedle woley Bożey. Wies-
 dzac o tym / iż przemija křtalc swiátá tego. Arák áby sie zgo-
 lá lákomstwa chromi: cudzego nie prágnac / ale ná swym
 wedle Bogá przestawáiac.

*Były prace Chri-
 stusowe bez skár-
 bienia tu sobie ni
 swiecie.*

A ták y wy namileysie / w tyz stopy zá Chrystusem wstepo-
 wác sie wczćie: boć to wam bedzie pożyteczno. A pámietaćie
 ná one zlosliwo / Krolá Izráelskiego Achába / zome Jezáb-
 le / iáko ona mizerne zginelá / ofnem z palacu Krolowstie-
 go bedac / od własnych slug wyrzconá: je ia y psi ziedli. A to
 ze nieżowi swemu zlemu lákomstwa iego y chćiwosci / w opá-
 nowaniu wánnice cnotliwego Tábota dopomogłá : y ones-
 ce 2 go iáko

*Márne dokonie-
 nie zlych cudzych
 prágn. zlych.*

Trzecia cześć /

go iáko y wiele Prorokow zamordowác kázala : Boć lepsza
 zawždy trochá spráwiedliwego / niż wielkie bogactwá cjele-
 ká mezbójnego.

Wtora / nie náydnie tej / tego / áby kiedy Chrystus páń miał
 sie iáku biediádami / ábo v zácných ludzi swiátá tego obia-
 dami y wiecierzámú báwíc : ábo po weselách ieđzić: gđsieby
 zbytki iákie y stoki sprosić / ábo tańce bywały. Oprocz onego
 jedne wesela / gđsie dla niedostátku onych nowych maljone-
 korowody wino wczym / áby sie wczniom swy oznaymit. Ale
 iesli kiedy gđsie posesdi / tedy wiecey do grzesnikow / od ins-
 fych ludzi wzgárdzonych: iáko do Celnikow y insfych / áby ie
 przywiódł do pokáiania: á niż do bogactow swowolnych.
 Szedli tej do ktorego faryzeusa / tedy ták sedł / je ich zlym
 zwyczáom nie folgował / ale ie iáwne w nich gánil : á wis-
 dzac tej niektore nádeté / ktorzy sie ná pierwsze miejsce gá-
 neli: tedy ie tej z tego strofował : á wczniow swych / iáko sie
 przy wiecierzách ábo obiádách cudzych / gdyby kiedy ná nie
 wozwám byli / spráwowác mieli / náuczal y nápominal: áby
 sobie zawždy podle miejsce obieráli. Ale przy tańcach y bie-
 siádách nigdy nie bywał. Skąd wy tej iuz táčno poznác y ba-
 czyć mozećie powinność swoie / w násládownaniu tej w tey
 mierze Chrystusa: je iáko w czyni insym / ták w zásiádaniu do
 stolu / nie macie sie přnie spráwowác: ale strzegac tylko wcz-
 ćiwosci y przystoynosti pánienskiey / potore znáczná y w zá-
 siedzeniu v stolu / po sobie polázowác: á o tańcach y stókách /
 ani pomysláć: ktore nic nigdy dobrego nie spráwily / ani sprá-
 wila / jedno tylko gniew Boży wielki iż sie tej nie dźcia woz-
 dle woley iego. Co bychym miał dlugo wywodzić y polázo-
 wác / ono ieden przykład macie iásny y znáczny corci Herody-
 ády (rořeteczney oney niemiásty ktora mezá swoe opuścivšy
 z brátem ie mieřkala) je tańcem swym Janá mezá swietego
 gárdlá pozbáwila. Mat. 14. y 1. z. Daley nic nie rzeké. Tyl-
 koż wam rádže abyście ráczey sobie obrály v nog Chrystus-
 owych z insymi pobožnymi niemiástanú siedzieć / iáko z Máry-
 o y z insymi /

*z cennymi ludz-
 mi Chrystus bie-
 d nie wjywał,
 ni ná tańce ich
 pátrzał.*

*Wmysly strofo-
 wal.*

*Stolu siedzenia
 náuczal.*

*Pánni Chrystiá-
 nské y pátr: yć ná-
 wczćie nie máis.*

O żywoście chrystyáńskim.

cy z inszymi / a słowami słuchać / a niż z inszymi corkánit słowá
 tá tego płasácy skáśáć. Abo przy namniemy ná stóki inszych
 pátrzáć. Pámietaycie co zá zelżywość Dyne Pátryárchy swiá
 tego Jákobá corke / podkálá / i j sie iedno inszym białym glo
 wam wyflá dżiwowác : y co sie tej potym dla tego zá mord
 skal : je áz do iednego wysytká mešczyzná / miastá onego wy
 gládzona bylá 1. Moy. 34. Lepiey iść ta chwiła chore náwíe
 dżić : bo to Christus Pan zálecił / y pláćić obiecal / ábo w slo
 wie Bożym / spiewáiąc teź sobie piosnećki duchowné / roz
 mysláć / á niż sie tymy sprosnymi / pogánistimi spráwami pá
 ráć / y gniew Boży sobie ná dżień gniewu skárbíć. Tláwet y to
 teź mieć ná pieczy / i j áćj sie wšego zbytku y wšey okázálosti /
 y wystáwy w šátach y stroiách y w fáblicze / Etoro sie zlá Je
 zabel piekrylá wystrzegáć wam potrzebá : pámietáiąc ná to
 iáko sie Bog ná białogłowstie zbytnie stroie gniewál / iáko
 piše Ezáiasz Káp. 3. v 16. r. y iáko tego ducha. iáśnie w no
 wym Testámencie zákazúie 1. Tim. 2 v 9. á 1. Piotr. 3. v 3. r.
 wšákże nie minimaycie dla te / áby sie tym mnihostwo wpro
 wádzáć smrodliwe miálo : ábo faryzáyka zwierzchowna ow
 cja postáwá / z odrzucenim y z gámenim wéjciwe^o y przystoy
 nego wbiornu : ták je y z wzywánim / w iedzenim y w pićiu / dá
 row Bożych / hoynym y biešpiecznym. O wšem ták wiedzicie /
 je sie tu tylko zbytek / á przekléta pyhá / y wystáwá Bogu ob
 nierzlá gáni : y przypodobánie sie drugim ludziom niewie
 rnym swiátá tego : w ktorých sercu i j niemáš boiáźni Bożey /
 przeto sobie wšytkie^o pozwaláis : iedni drugich w zlościách
 y w zbytekách náśláduis : iedni drugim záyřzac / y iedni sie ná
 drugie we wšytkim wystáwiáis. Ale y wy namileyše / nie
 ták áni w tym chćicyćie sie ćwiczyć / jebyście ná Etoro strone
 wstępowáć zá tymi ábo zá owemi ludźmi miáły / lub ná dol /
 lub w zgoré / iáko oni zwykli : iedni mnihostwiskich pokrytych
 drudzy biešpiecznych y zuchwálych / bez ćródeł u drog / náślá
 duis : ale strzegáć sie y podobieństwa z tego / wćicie sie z Ery
 žem zá Christusem z drugimi wierzącymi šćyryze chodźcie : w iácz
 nie iego

*Mnihostwo si
 strzedz trzeba we
 wšytkim y zbyto
 ku, ćródek wći
 ćiw y trzymáć.*

cc 3

Trzecia część /

miętego ciągnąć / ábrzemiać to teź i^o nosiac. A naydżiećie /
 miásto wesełá swiátá te / Etorym sie insy bawia y w ktorym
 si kocháto / ochłode dusiam wáśym : w Jezusie Christusie
 Pánu swym : iáko on sám obiecal : á prawdżiwoć iest / y nie o
 mylić / ten Etoro obiecal : moźećie mu biešpiecznie wierzyć / y
 cále sie náń spusćić.

Kápituła 9.

Wrzyšliśmy inż / rzeć swoá tym bárżey stráćáć / áz do
 poimánia / meki / Eryžá y smierci Christusowej : Eto
 rzy / iesli w czym inszym / tedy w tym nawiećey / z oncy
 zacności y mocy Etoro miá od Boga / práwie sámego siebie
 wymiśczył / bedac osoba należiony iáko ćłowiek : wšianwšy
 ná sie kštalé sluzebniká / ábo niewolniká. Bo bedac teź bos
 gáty / stáć sie dla nas w bogim / abyśmy my w boštwem ię
 go byli w bogáćeni. Atkáć sie wam / w Pánu wmiłowáne /
 trzebá y tu bedzie / z wielká pilnościa wšytkiemu temu / iáko
 w iednym iáśnym zwierście dle przypátrzyć / co sie poimánia /
 meki / Eryžá / y smierci Pána nášego Jezusa Christusá doty
 cze. Jákobysćie teź y tego sie náuczyly / nie tylko co ná was
 zá pojytek z smierci iego idzie : ale teź y tego Etoro / škad po
 winowáćtwo swoie w pátrowáć máćie. Nie tylko pátrzac ná
 same smierć iego / ale teź y ná to co iá wprzedżiło / y co náślá
 dowáło : áz do cáłego w grobie kámiemem przyłojenia. Atkáć
 niź sie to / co y iáko Christus ćierpiál / pocjme wam przed oczy
 wystáwiáć / Eto náśládowniu go w tym / w czym słušnie y
 ma być / y moźe być náśládown : oto wam nákrótce przed
 oczy wystáwie / dla czego Christus ták ćierpiál y wmiál : y co
 nam y wam smierćia swoá y przybićiem do Eryžá / y kámiem
 niem w grobie przywálenim ziednáł. A wćymie to dla tego /
 ábyście y wy z drugimi / przypátrzywšy sie temu dobrze y pil
 nie / wmiály y chćiały náśládownáć go teź w tym opisánim smier
 ci y meki iego / iáko sie potym przypomináć bedzie.

Zwyli otym niektorzy rozmáćie mowić y pišáć / dla czego
 Christus wmiál / y co zá pojytek plyná z smierci iego : z Eto
 rzy

O żywocie Chrystusowym.

rych niektórzy tak bardzo śmierć Chrystusową wynoszą / y tak bardzo wazją / że sobie z niej miasto pożytku wielkiego / dobrego / wielce zły / bo wieczone zatracenie / iedną. A tho gdy tak o wielkiej godności y zasłudze śmierci Chrystusowej mówią / że się nie jako mocna tarcza zastanowią / y na nie się jako na baste naobromięcą y nawarowięcą spuszczać / nie tylko w swoich skątych złościach bezpiecznie / iako sprosić święcie w kałuży smrodliwej leża : ale ięże więcej a więcej nowych grzechów przyczyniają : sobie w nich poblajają : kładac ię na śmierć Chrystusową / iako wory na gmusie^o osłają / ięzym ich dopomagają : a drugich też w tej nadszicie śmierci Chrystusowej reprawia. Jakoby prawie Chrystus dla tego umrzeć miał / aby zli mogli tym więcej grzeszyć. Gdyż on umarł aby grzechy zglądził : ludzi od terażniejszego wieku złego / y od rżaw orcowstkich oswobodził : a oswobodzonym drogę do nowego y pobożnego żywota otworzył. Ale ięż takowich ludzi znażna kaza Boga doczekała / y sad ich nie drzemie / ale się co rychley pospiesza : ia o nich więcej mówić nie chce. Tylko was prosie / abyście się zawiądy takich / co swowolnie grzeszą / a przed się Chrystusem zakładają / wystrzegac wmiály : abyście od grzechu chytre^o / za ich złym przykładem / wlowione nie były. Boć nakoniec y rozmowy / gdy które złe bywają / zwykły dobre obyczaje psować.

Drudzy zaś są z drugiey strony / którzy ięż tak rzekomo zwierzechu nadobnie mówią / o śmierci Chrystusowej / że też o niej raz w rok w wielki piątek po siedmi godzin kaza / y tam sami siebie policznią / y ięzym toż czynić kaza : rece sobie rozgani sieka : y w nocy drudzy y drugie spolnie się biczując *Aliferere nri Deus*, po łacinie Psalm. 51. mamrocą iż : iędnal ię wsięscy na porząd z śmierci tej Chrystusowej żydzą / y one za nie mają : y skutecznie ia / ile w nich ięst / w niwecz prawie obracają. Gdy iędni z nich wsięscy przed się żywot o jobny albo mianchowski albo drudzy pustelnicy : ię iawnie znających grzechów z drugimi nie plodzą / ale się ich wystrzegają

Iako niektórzy w nadszicie śmierci Chrystusowej w grzechach leżą.

Drudzy w niwecz obracają śmierć Chrystusową swymi.

Trzecia część /

la: (choć ięż Bóg wie iakie są tajemne ich sprawy / y tajemne serdeczne zabawki y myśli.) a k temu ię często poszczaję / z bratowaniem y dni y pokarmowem / nad to ięże wiele modlitew y na pamięć y z kśiażek marwiała : tedy się ięż tak bardzo sami w sobie / y w swym życiu kochają / y tak wiele o swey godności / y swiatobliwosci y uczynkach trzymają / że ich y na trzy zbyty mają. Bo nie tylko sami sobie mimi mebo otwarzają : ale ich y drugim wprzędają : tym aby co onym zbyło / mogli sobie y drudzy od nich za pieniądze albo za iakie nadanie do koscioła albo do klasztoru / tak ięż też mebo otworzyć. A drudzy którym tak ścisły żywot nie ięst k myśli / y swiat nie mierzą / owszem więcej / dostatek / pycha swiatą / powaga / panowanie / y rozpusta z infula y kurwatura drugim bardzo miła / ięż zaś puszczać one śmierć Chrystusową / o której poważnie mówią w ścież / wode sobie dla omycia / a sol dla ocharcia grzechów wynależli. Wiece ięże żoła rozmaite / bagno z wierzbina / drewna opalone / ięcy / słonny / baranki albo proszeta / kłacze wsiętko po czarnokśięstn poświęcone : ięż ięże rozmaite msięce / requiem, wilię k ondukt / tryczymy / odpusty / drożki / wedrowki : y niewiedząc co tyle bez liczyby prawie prosnych / głupich / nięczennych wynalastow : ktorym wsiętkim y z wiela ięzym gustow / grzechów zglądzenie a przed Bogiem vsprawiedliwienie snuele sobie przypisują. Procz ięże relikwii rozmaitych / y swiętych zmysłonych pomiarlych : czym wsiętkim / wsiętko też na porząd śmierci oney Chrystusowej odieli. O ktorych zaszłowych wynalastach ludzkich / ię się w pierwszej części mowa : tu mówić zamierzam : dosyć na tym to wiedzieć / iż cię gębać chwalecy Boga y Chrystusowi / bez serca / prozno Boga y Chrystusa chwala / za dzac się wedle podania przodkow swych / a nie wedlug Boga y słowa ięgo : prozno się śmierć Chrystusową zakładają y prozno o niej mówią / kaza / śpicwają / kiedy Chrystusowi stopami nie chodzą / ani śmierci ięgo iako się godzą wsięwają. Wodzowie są ślepi ślepych : więc ięcy ięż wy przed tami

O żywocie chrystyáńskim.

imi: bo ci wszyscy wielkiem pedem do piekła bieżą : żywocie tej rozpustnie bez pokáiania prawego.

Trzeci dopiero sa / ktorzy vznakawiac swoje wielkie niebo státki / vpadki / krewkości / grzechy / obledlivosti : y to iż sa y v máryni w grzechách / y z przyrodzenia synni gnicru : pátrzo pilno zwiary ná Jezusa Christusa syná Bojzego namileyse / od Boga samego (iáko sie przedtym nie dawno wspominało) z miłości tego wielkiego przeciw nam grzesznik om káiacym sie danego : y vpatrnia go pierwey ná krzyżu sromotnym zámiešonego : ná wšem obnázonego : vplwanego / zranionego / zbitego / vkrwáwione : ale z drugiey strony lekarstwo wielkie w sobie / przeciw wšelákim grzechom / smierci / pieklu / hátanowi máiacego : (iáko ná pušcizy miedziány waz miał lekarstwo przeciw vkrásceniu wozero iádowitych / tym ktorzy by poslušni byli Mojsefowi / 3. Moy. 21. v 9. Jan. 3. v 14.) á tak sie do niego y do onéy smierci przyblizáia / onego oblac pitešy wiára prawdošiva / je iego smierc iest smiercia ich kn zgládeniu wieczney smierci : tego teź powstanie od smierci / iest teź ich powstanie ku nowošci żywota. A to stad iž oni temu mocnie wierza / je Christus ktorzy sami grzechu nie popelnili / ani zdráda náležiona byla w všciech tego / wydaný iest zá grzechy ich / aby om iego smiálemi rázami vleczeni byli. Po ktorým tak raz spráwioným lekarstwie / oni sie teź tak rzadzo je sie nigdy swowolnie w grzechy nie wdawáia / ani sobie pozwaláia grzeszyt : omšem to iest wšytko ich vstáwiczne stáranie / aby będąc raz oczyszcionými / zámždy potym iáko przed oczymá Boga samego swietobliwie w boiášni Bojey dni swoich dokonyváli. Ktorzy dopiero pozYTEK z smierci Christusowey odnoša / y dobrze o smierci Christusowey trzymáia moria / y wierza. A pozYTEK ná ktore sie ogladáia / y przyczy nyli. Ktorzy Christus Pan umárl / nie te sobie zmyšláia / ktorzy kto z glówy siey pokazowác dčial : ale ktore iásmie y poprošlu w pišnie s. y przez Proroki stáre y przez Apostoly y jáme Christusá sa pokazáne y opisáne / iáko ie y wy z tych

Trzeci dopiero do brze vzywáia smierci Christusowey vpatrnia po žytke iey.

PozYTEK smierci Christusowey kto re sa z iáke.

ff oto tító

Trzecia czešć /

o kílka iákych swiádeczty pišná s. obaczác mozećie. Zel Christus nie dla siebie same umárl : bo sie iuž rzeklo / iž grzechu nie popelnil : ale umárl zá grzechy ludu swajego: Jáko o ne o tym tak piše Ezaiáš / iáko oby w summe wšytki inše Pro dactwa / figury / ofiáry / krew bydleca / y rozmaíte omyvánia zebrowšy / á wšytko to záraz ná jednego wiernego sluga Bojzego Jezusa Christusa wlozywšy / iáko sobie o tym cála káp. 53. Ezaiášowe cžytác mozećie / ia is opušciam dla prze dlwienia : á tu tylko niektore swiádeczta nowego przymirza przypomione / ktore zgodnie / ony wšytki przešle Proroc twá wyládaia. A to wedle tego podánia samego J Jezusa Christusa / ktory to sam wyrzekl : Iž tak Bog swiát vmiłost wal / je jedynego syná swajego dal / aby jáden nie zginál ktorzy wen wierzy / ale aby miał żywot wieczny. A to w zgládem tego záwieszenia ná drzewie : iáko támsze záraz dokláda tego : cžego sie iuž tej pierwey zmieniá vczynila. A o tym piše Jan 3. v 14. 15. 16. 26. Tá ktore slová y wyrok tego / pátrzac potym vczyniowie tego / po przyobleczeniu móca z niebá / to iest / będąc duchem s. nápełnieni / tak te rzecz wywodzo. Naprzod zowia go przedniešym wodzem żywota / zbáwienia y wiáry : Džie. 3. v 5. á 5. v 31. Heb. 2. v 10. á 12. v 2. Potym mu to przynawáia / iž náden niemáš imienia pod niebem danego ludšiom / w ktorýmby mieli byt zbáwieni. Džie. 4. v 12. Trzecia / iž on dobrze cžyniac / leczył wšytkie od Dyabla znievolone / Džie. 10. v 38. A iž teź biora przez imie iego wszyscy wierza o grzechom odpušcienie Džie. 10. v 43. od ktorých przez zowian ošwobodzeni byt nie mogli / Džie. 13. v 38. 39. á 15. v 10. 2. Czwarta / iž przyžen poiednal nas sobie Bog / vczyniowšy go grzechem zá nas (choćiaž on grzechu nie vpał) abyšmy my byli w nim spráwiedliwošcia Božs / 2. Kor. 5. v 19. 21. Piata / iž on iest náša droga / żywotem / vblaganím / przyczynca / udnacjem ábo pošrednikiem / nádušcia / spráwiedliwošcia / madrošcia / okupem y pošwiczením tč. iáko to ty pišná obwěšćia / ktore w em tylko náznáczám : nie chcąc tey rze cžy byt.

O żywocie Chrysty ańskim.

Czy byczył. Jako to Jan 14. v 6. 1. Jan. 2. v 1. 2. Jan. 14. v 16. Rzym. 5. v 34. Heb. 7. v 25. a 9 v 14. 1. Tim. 2. v 5. Heb. 12. v 24. Kol. 1. v 27. 1. Tim. 1 v 1. 1. Kor. 1. v 30. A iż się to wszystko na nas obraca / y na nas oplywa : a iż też on nam za takiego od Boga dany jest : tedy to wszystko / nie przez co innego w nas skutek ma / iedno przez śmierć iego / y przez wylanie iego krwi / na wykupienie nasze / ktorzy weni wierzymy : y na onyćie nasze od wszystkich grzechow naszych : ktore on na drzewo wniósł y cyrograf przeciw nam napisany wyglądzil. O czym oto ty iasne świadectwa macie / tak brzmiać : Chrystus wydany jest dla grzechow naszych / Rzym. 4. v 25. I nam w tym zaleca Bog miłość swa / ponieważ za nas Chrystus umarł / gdyśmy ięście grzesznymi byli / abyśmy będąc w sprawie dlużniem przez krew iego / od gniewu byli zachowani. Rzym. 5. v 8. A to przez okup sprawniony w Chrystusie Jezusie : ktorego Bog przedtym postanowił w blaganim / przez wiare / we krwi iego / ku okazaniu sprawiedliwosci swojej / dla odpuszczenia grzechow przedtym popelnionych. Rzym. 3. v 24. Bo iż y przez uczynki zakonne / zaden od przekleństwa zakonnego oswobodzon nie mogli być : przetoż y na to dał Bog Chrystusa / aby od tego przekleństwa oswobodził wierzące / stawiając się za nie przekleństwem Gal. 3. v 13. A iż ięście dalszymi byli poganie nad żydy / od Boga / tedy się wż y ci stali bliżsi ni w Chrystusie J. we krwi : abowiem on jest pokoiem naszym / ktory oboie [to iest żydy y pogany] iednym uczynił / zepsowanysy przez gródzienie sędziacy ściany / nieprzyjazni (motrie) przez ciato swe Efez. 2. v 13. A przedtym to wszystko z miłości Bożej / ktory nas wyrwał z mocy ciemności / y przemiósł do królestwa syna swoiego miłego / w ktorym mamy odkupienie przez krew iego / odpuszczenie grzechow. I się tak [Bogu] podobalo / aby wszystko / w zupełności w nim mieszkał : y przez ten aby sobie poiednal wszystko / w spokojności przez krew krzyżia iego. Kol. 1. v 13. 19. 20. Bosmy nie otrzymali ani złotem (iż tak krótko rzecj tedylingo zamtne) od

Trzecia część /

pełni / ale krwio białana ienaganiem y niepożalanego Chrystusa 1. Piotr. 1. v 19. Ktorego krew oczyszcza nas od wszelkiego grzechu. 1. Jan. 1. v 7.

Kapituła 10.

Jako w śmierci Chrystusa nasładować y w iego powstaniu.

Tedy tedy wy wrażywszy tym sposobem / natrotce nam imienne pożytki ktore ida z śmierci Chrystusowej / y przyczyny krótko tej doctmione / dla ktorych iest od Boga na śmierć wydany : mam za to / iż tego lekko nie poważycie / ani się daley za tak dobrocliwym panem y małżonkiem swoim / postępic ociągając będziecie : abyście aż y w śmierci ośne nasładować nie miały. Co iak obycie uczynić miały / słuchaycie. Christus / iż chciał / dobrowolnie samego siebie na śmierć ofiarował Jan. 10. v 17. Heb. 10. v 10. Jako syn posłusny oycu Fil. 2. v 8. Dla czego y wam tego potrzeba / abyście tej ciata wasze wystawili za ofiare żywa / święta przyiemna Bogu / roztropne ono vsługowanie wasze / Rzym. 12. v 1. Uczynitybyscie też to z dobrej woley / z sercá prawie / a nie po niewolnie. Pamietać na to / iż też to dar iest Boży ofobliwy / nie tylko wierzyć w Jezusa Chrystusa : ale też co dla imienia iego cierpieć. Fil. 1. v 26. Jakoż to cobyściekolwiek tym imieniem wciierpiały / będzie Bogu wdzięczna ofiara.

A gdy się wż tak raz całe oddał Christus Bogu za ofiare / aby mu we wsem był posłusny / aż ci się też dał dobrowolnie wiazac : cześcia nam przed oczy wystawiac ono nasze przez zdrade y zazdrość hatanski związanie / ku wiecznemu zginiemiu : cześcia też zaś z drugiey strony / z onego związania rozwiązanie : ktore się potym wykonalo skutecznie / gdy on będąc rozwiązany od boleści śmierci (Dzie 2. v 24.) wzbudził od umarłych. Iż iak będąc Bogatym / stał się dla nas ubogim / abyśmy byli ubogaceni w bogstwem iego : Także będąc wolnym / dał się zwięzać / abyśmy my rozwiązani byli. Ale iż wżdy on będąc wolnym wiazania / bo był niewinny / dał się dobrowolnie wiazac dla nas. Tedy też y nam nie tylko trzeba zawnzdy być na to gotowymi / dla chwały Bożej / gdyby do

Dla czego Chrystus był zwięzany.

O żywocie chrystyanstwu.

tego była wola Boża: ale y tak dobrowolnie zawsze wolejąc
 mamy nogi swe/miłosćia boża/ abyśmy sie dla niej nigdy nie
 wazyli chodzić gdzie nie przystoi: rece abyśmy nie czynili coby
 Bogu było przeciwne: oczy abyśmy nie patrzyli/ nad to
 wsty abyśmy nie słuchali tego / coby było nieuczciwego: ięzyk
 abyśmy nie mówili nic sprośnego. Odnosił potym potwarzy
 Pan / wytrwał policzki y ząsytki: cierpiał pośmiwiska y w
 plwanie: aby nas od wplwania satańskiego / pośmiwisk / z
 szych / policzkom / potwarzy oswobodził. A wy też / z nami
 społecznie / tegoż badźcie gotowego wmysłu / badac też / była
 liby to wola Boża / gotowe cierpieć wszystko złe dla imienia
 Bożego y Chrystusowego. Tylkoż y w tym strzegoc sumnie
 nia dobrego: mieć to zwierściadko przed oczyma: iż lepiej
 dobrze czyniac / złe cierpieć / niż cierpieć weźniwszy co złego.
 Umart potym (iż tak / wiele opuściliśmy / trochę rzeczy za
 kane.) na krzyżu Pan nasz Jezus Chrystus / między rozbojnikami
 zawieszony: potym do grobu włożony: y dnia trzeciego wzbu
 dzony od umartych: a potym też y prawica Boża wywyżso
 ny. Umartci on tedy dla grzechow naszych: 1. Kor. 15. v. 3. A
 by swa śmierć: śmierć naszą poraził / y wiecznie zagił: **Powstał**
 też / abyśmy y my z nim powstali. **Lecz** iednak my
 tak umierać nie możemy / ani też chcąc go naśladować
 zaraz od śmierci powstać / wskazujemy przedśia umierać na
 każdy dzień powinni: także y powstawać: a to według tego
 iako sie to nakrotce pokaze. A iż pospolicie / mało nie zawsze /
 wespół cho pismo złącza / powstanie od umartych y śmierć
 Chrystusowe: (oczymby z osobną potrzebą było długo mówić /
 by sie trochę nie folgowało) tedy sie też to oboie zaraz po
 kazywać będzie: w czym też y my / y iako / z Chrystusem umie
 rając y powstawać iestemy powinni: niż nam też przyjdzie do
 śmierci oney naszej cielesney / ktora każdy podić musi wed
 le Bożego postanowienia (Heb. 9. v. 27.) : y niż też przyjdzie
 do onego powszechnego wszystkich / y ostatecznego od umar
 tych wzbudzenia. Grzechy nas pierwcy naszą poraziły / y w

Co my też w sobie
wizjacie mamy.

Potwarzy y po
fj odnosił Chri
stus Pan.

Smierć dla
podiał Chrystu

Powinności tych
ktore Chrystus
umart y powstał.

potym obycia
m dyać sie ma
smierć y powsta
wciernych.

Trzecia część /

Smierć wprawiły: chociaż sie nam chęć zda iżesmy żywemi:
 ale pismo s. prawdziwe iest / ktore to iednak na nas przewo
 dzi iż gdyśmy my byli umartymi / Bog nas przez Chrystusa oży
 wil / 1. Kor. 2. v. 1. Ktory Chrystus / gdyć umart za wszystkie / te
 dyć iest tego pewny znać / iż wszyscy byli pomartymi / gdyż on
 za wszystkie umart. A iż umart aby oni obżywieni byli / tedyć to
 tych wszystkich / niż tak przez śmierć tego obżywionych / ma być
 pewne powinowactwo / żeby iuz na potym nie sobie k woli ży
 li / ale temu ktory za nie umart y wzbudzony iest / 2. Kor. 5. v.
 15. Gdzie / iesliż tak w nas Chrystus przez śmierć swoje y po
 wstanie przemienić awać będzie / a my też w nim / pewna rzecz /
 iż aczkolwiek ciało to nasze nosić tu będziemy / teraz ieszcze dla
 grzechu umarlem: wskazuje iednak tym sie cieszyć mamy / że z stro
 ny ducha żywemi iestemy. A iż y na ciełe potym obżywieni bez
 dżemy. Bo iesliż iako mówi Paweł Rzym. 8. v. 11.) duch o
 nego / ktory wzbudził Jezusa od umartych miejsca w was:
 tedyć tenże ktory wzbudził Chrystusa od umartych / obżywi
 też śmiertelne ciała wasze / na to przez przemienić awać cie
 cha tego w was. Ale ktorymby to sposobem y w czym miało
 być / niż do dnia onego ostatecznego przyjdzie / słuchajcie z po
 stola tak o tym mówiącego. Ażaz niewiecie (mowi duch s.)
 iż ilekdlwiek nas w Chrystusa Jezusa iest ponurzonych / iesze
 sny ponurzeni w śmierci tego: iestemy tedy z nim pospolu
 pogrzebieni w śmierć tego przez ponurzenie: aby iako Chri
 stus wzbudzony iest z martwych / dla chwały oycow / tedyć
 żebyśmy też my w nowości żywota chodzili. Bo iesliżesmy sie
 przyświepioneni stali w podobieństwo śmierci tego: tedyć
 i z w martwych stanie będziemy. Wiedzac to / iż stary on
 nasz ciłowiek pospolu iest z nim wkrzyżowan / aby ciało grze
 chu było skazone / żebyśmy iuz dalej nie służyli grzechowi. Bo
 trochę umart / wolnym sie stal grzechu. A iesliżesmy z Chrystu
 sem umarli / wierzymy iż też z nim żyć będziemy: wiedzac / że
 Chrystus wzbudzony od umartych / wiecey nie umiera: śmierć
 mu wiecey nie panuje. Bo iż umart / grzechowić raz umart:
 a iż żywie!

O żywocie Chrystyáńskim.

109
A iż żywie / żywie Bogu. Także y wy [Bądźcie pilno / co tu
mowi Apostol / nam droge za Chrystusem w śmierci chodzes
nia y w powstaniu wskazać.] rozumiećcie / żeście wy umarli
mi grzechowi / a żywemi Bogu w Chrystusie Jezusie panu
naszym. A tak niech nie kroluie grzech w waszym śmiertelnym
ciele / tu temu żebyście niu poslušnie niwały być w poządliwo
ściach ie^o : ani wystawuyćcie członkoro w waszych zbroia niesprá
wiedliwości grzechowi: ale wystawuyćcie siebie samych Bo
gu / iáko z umarłych żywymi : y członki wasze spráwiedliwos
ścią Bogu. Rzym. 6. v 3. Druga / iesli iuz tym obyczáiem vs
mieráiac powstáacie teź z Chrystusem / iuz teź / wedle rády
duhá Bożego / powinny bądźcie rzeczy tych szukać ktore
są w zgorze / gdsie iest Christus na prawicy B Ożey : tymi się
bawic ktore są w zgorze / nie ktore na ziemi. Abowiem iesli by
ście iuz tak umarli / tedy żywot wasz / skryty maćcie z Christus
sem w Bogu: A gdy się Christus żywot nasz pokáże / tedy y wy
okáżećcie się z nim w chwale. A tak tedy umartwiaycie człon
ki wasze ktore są na ziemi zc. Kol. 3. v 1. Trzecia / gdy iuz tak
wmyśl swoy w śmierci Chrystusowej y w powstaniu postáno
wiony mieć bądźcie / żebyście gotowe były z nim społu y wni
rzcć y powstać tu chwale Bożey: á to z umartwieniem stáres
go czlowieka / á z objwieniem nowego / wedle Bogá w sprá
wiedliwości y w prawey światobliwości stworzonego Efez.
4. v 24. Tedyć wam teź trzeba bądźcie y to wsiac przedsié / á
byście záwždy (iáko się y przedtym wspominało) ze wshytkim
ludźmi w pokoiu żyć wsiłowały: wshytkim rády dobrze czyni
ły. A wsiakże ty:n nawiecey / z ktorymi byście wespolek iedne
gd Bogá oycá / przez Chrystusa / w iednym teź duchu / z wiá
ry żywey rozynwały : (miluac teź y w tym nieprzyacioly / w czy
mście powinny wedle Chrystusa : karmiac káknace / uapaz
wáiac prágnace / y odpuszczáiac im ich przeciw wam wystep
ki / iáko y wam Bog w Chrystusie odpuscił.) gotowe będąc
dla nich y wnrzcć / gdyby tego była potrzeba : iáko theż y zá
was Christus umarli. Abowiem / gdy ty rzeczy záwždy przed
oczymá

Trzecia część /

oczymá / iáko we zwierściedle / mieć bądźcie: gdy się w nich
pomnożyć: gdy teź y obfitowac bądźcie: (bez ktorych in
szy żywac bez Bogá rozpustnie y swowolnie iáko w grubych
ciemnościach bladza.) wierzyć mi zá pierwsze możećcie / żeć was
ty nie omyla: żeć was nie záwioda. Orossem záwždy iáko pieć
mądrych pánién / ktore się czesto dla was teź pánién przypo
minály / opátrznymi w was y w zápaleniu kágnátkoro / y w os
pátrzeniu się w oley dla przylewku wczymia : iż storo by iedno
przyszedł oblubieniec y otworzył / wnet z nim na wesele wni
dziećcie. Ktorego wam / iáko sobie sam / wiertnie zycze z serca y
z duše / y tu chwale Bogá y oycá nášego spolnego / y tu chwa
le syná iego miłego Jezusa Chrystusa : także y tu waszemu
z innymi wiernymi dobremu niebieskiemu. Aby tak zá
wždy od nas wshytkich moglo być czciono y chwalo
no naswierze ono imie Bogá Oycá nášego /
przez Jezusa Chrystusa w duchu y w praw
dzie Amen y Amen.

Sententia Marsily, fol. 18. lib. 1.

In confidentia nimia et summi ista prudentia est presenti momento
semper etiam quam optime possumus. Unicum refugium deo se frequentissime
commendare. Optima spes cum hoc operis nemini se non latere deum quam
horam magne periculis in nobis quincum habitant et administrant. Et ad
deum. munita bonitas spiritum longe superat malum

str 58. deicivovod. peingog

